

15
БАҲОРИ
ИСТИҚЛОЛ

ДУШАНБЕ
«АДИБ»
2006

*Ин китоб бо дастгирии
Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон
мӯҳтарам Эмомалӣ Шарифович Раҳмонов
ба таъбъ расидааст*

Ҳайати таҳрир: *Кароматулло Олимов, Амирхон
Аҳмадхонов, Меҳмон Бахтӣ,
Ато Ҳамдам, Абдулҳамид Самад,
Сайидалӣ Маъмур*

Мураттиб ва
муҳаррир: *Сайидалӣ Маъмур*

П-22 **15-баҳори Истиқлол** (*наср ва назм*).
— Душанбе: «Адиб», 2006, 392 сах.

«15-баҳори Истиқлол» маҷмӯаи дастҷамъӣ буда, очерк, эссе, қайдҳо ва манзумаҳои шеърҳои шоиру нависандагони муосирро фаро гирифта, дар боби Ватану ватандорӣ, ҳудогоҳиву худшиносӣ, ваҳдати миллӣ, корнамоиҳои бинокорони сохтмонҳои азим, ободиҳои кишвари маҳбуб, ки ҳама аз ҷаҳзи Истиқлол аст, ҳикоят мекунад.

Китоб тӯҳфаи адибони тоҷик ба ҷашни 15-солагии Истиқлолияти Ҷумҳурии Тоҷикистон аст.

«... имсол мардуми Тоҷикистон қашнҳои бузурги таърихии худ — 15-солагии Истиқлолияти давлатӣ, Соли бузургдошти тамаддуни Ориёӣ, 2700-солагии шаҳри бостони Кӯлобро таҷлил хоҳад кард. Мо итминони комил дорем, ки ин санаву қашнҳои мубораки миллӣ ба густариши ва таҳким ёфтани худогоҳиву худшиносӣ, ваҳдати миллӣ, ифтихори ватандӯстиву ватанпарастии ҳар як фарди Тоҷикистони соҳибистиқлол мусоидат намуда, дар айни замон боиси боз ҳам ободу зебо шудани Ватани аҷдодии мо мегарданд».

(Аз Паёми Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон Эмомалӣ Раҳмонов ба Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон, 20 апрели соли 2006).

ЧАВОНМАРД ОМАД БА ТАХТУ БА ТОҶ!

Аз бостон то ба имрӯз аксари шахсони маъруф ё маҳбуби таърихро, хоҳ ӯ шоҳ бошад, хоҳ саркардаю сарлашкар ва ё аз аҳли илму фарҳанг, вазу носозгориҳои мураккаб ва тақдирсози кишвараш, аз роҳи мубориза ва дарки ифтихордории миллӣ ва ватанпарастӣ, ба майдони шӯҳрат овардааст. Инсонҳое, ки тамоми ҳастиашонро огоҳона дар чараёни пурфалокату пурталотуми ходисаҳои мегиранд, то ки ин чараёни фоҷиаборро бар маҷрои ором ва созандаю дилхоҳи зиндагӣ равона кунанд. Ин иқдом часорат, мардонагии бузург, як рӯю як забон доштан ва ифтихордории бошучоатро меҳаҳад. Ин роҳ ва ин майдон насиби на ҳар орзупарвари бечуръат ва шерони хомтамаъи майдонғариб гардидааст. Дар чилди ин фикру андеша ҳоло чанд ҳарфе, ки мегӯям аз дидгоҳи мушоҳидаҳои даҳсолаи Тоҷикистони соҳибистиклол ва ҷангзада мегӯям. Мушоҳидае, ки ҳаргиз ба хотири мансабу мақомхоҳӣ нахоҳад буд. Зеро ба синну сол аз доираи ин ҳама чоҳталабию мақомхоҳӣ гузаштаам. Агар ба ҷое, ё мақоме расида бошам, яқин ба хотири чанд асаре, ки аз роҳи ифтихор ва дӯстдорӣ ба миллату ба Ватан рӯи қоғаз омадааст. Шояд саволе ҳам ба миён биёяд, ки ҷаро мақолае ё шеъре дар ситоиши Президенти кишвар солҳое, ки намояндаи мардумӣ дар парламент ва узви раёсати он будед, нанавиштед? Бале, ба он хотир нанавиштам, ки сабақҳои таърих моро бисёр хушдор додааст. Нанавиштам, ҳанӯз боварам намеомад, ки он айём ин ҷавонмарди часур бори гаронеро, ки бар дӯш бардоштанианд, оё ба манзили муроди мо мерасонда бошанд. Нанавиштам, ки ин ҷавонмарди ватанпараст дар

чараёни пурмавчи дарёи таърифу тавсифҳои бамавриду бемавриди рӯзномаю маҷаллаҳо, радиову телевизион ва минбарҳои хурду бузург илоҳо фарқ нашаванд. Чаро ки баъзе аз сарварони дируз ва имрӯзи кишварҳои мухталиф сармасти ситоишу парастииҳои фарозноки ҳадафдорона гардида, мамлакат ва мардумонашонро ба ҳоли ноговор мондаанд. Нанавиштам, ҳанӯз боварам намеомад, ки ин ҷавонпахлавони дар майдони бераҳми сиёсатбозиҳои бузург ноозмуд, илоҳо худ аз пой наафтанд ва миёни мо низ нашкананд.

Шукри беҳад, мебинем имрӯз аз ин майдони пурхатару пурмочаро бо сарбаландӣ берун меоянд ва он бори гаронеро, ки аз оғози кор бар дӯш бардошта буданд, бо меҳру садоқати ватанпарастӣ ба манзили мурод мебаранд. Ин бори гарон чӣ гуна борест, ки мо мисол овардан мехоҳем?

а) Пеш аз ҳама бо дили гарм рӯ ба мардуми азияткашидаи Тоҷикистон овардану савганд ёд кардан дар иҷтимоӣ 16-уми таърихӣ дар Хучанд барпогардида.

б) Аз ихтилофҳои минтақавӣ ва пора-пора гаштан огоҳона ва далерона ҳифз доштани Тоҷикистон.

в) Дар ҳамкорӣ бо Созмони Милали Муттаҳид ба марҳалаи душвортарин пайвастан, яъне оғоз намудани музокироти байни тоҷикон ва расидан ба имзои Созишномаи умумии истикрори сулҳ ва ризоияти миллий.

г) Ба Ватан баргардонидани гурезаҳои иҷборӣ ва ба пайкари захмини онҳо дармон чустан.

д) Асос гузоштани иттиҳоди мардумӣ бо номи Ҳаракати ваҳдати миллий ва эҳёи Тоҷикистон.

е) Дар рӯи ифтихордории миллий, аз роҳи ҳақиқати таърихӣ, ташвиқ кардани омма ва ба ҳам овардани ҷомеа.

ё) Гузаронидани чашнҳои бошукӯҳи истиқлолияти Тоҷикистон, аҳли илму фарҳанг ва чашни дар таърихи халқи тоҷик беназири 1100-солагии давлатдории Сомониён.

ж) Заҳмати фаровон кашидан дар роҳи ба низом овардани иқтисодиёт, тадбир чустан дар кори паст кардани ҳолати вазнини камбизоатӣ ва рӯ овардан ба созандагӣ.

з) Гузаронидани анчуманҳои тоҷикон ва форсизабонони ҷаҳон, дар дили онҳо афрӯхтани меҳру шафқат нисбати замини аҷдодиашон – Тоҷикистон.

и) Ҳифзи ҳуқуқҳои Тоҷикистон аз минбари баланди Созмони Милали Муттаҳид ва созмону ҷомаҳои башарӣ ва ғайраю ва ғайра...

Моҳи майи соли 1995 ҳайати Ҳукумати гуфтушунид миёни тоҷикон, ки банда низ ҳамчун узви ҳайат бори нахуст дар он шомил будам, барои вохӯрӣ бо ҳайати муҳолифини тоҷик ба шаҳри бостонии Кобул омад. Ин ҳайат бо сарвари мӯхтарам Саидамир Зухуров, ду рӯз пеш то омадани Президенти кишвар, озими Кобул гашт, то ки барои корсозии ҳуччатҳои лозима омодагӣ бигирад. Вазнинии ин иқдоми сарнавиштсоз ва пур аз фоча будани он рӯзҳо ба ҳамагон чун дар оина пеши назар аст. Ногуфта намонад, муҳимтарин воқеаи таърихии ин музокироти расмӣ аз он иборат буд, ки Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон бори нахуст бо роҳбари собиқ муҳолифони тоҷик ҷаноби Саид Абдуллоҳи Нурӣ вохӯрданд.

Ман ҳоло аз боби хидмати беназири таърихии ин вохӯрӣ, миёнариҳои бародарона ва беғаразонаи собиқ Президенти Давлати Исломии Афғонистон профессор ҷаноби Бурҳониддин Раббонӣ ва сарлашқари шӯҳратёру Қаҳрамони миллии Афғонистон, шодравон

Аҳмадшохи Масъуд, ҳарфе намеғӯям. Чаро, ки ин ҳама борҳо аз роҳи воситаҳои ахбори умум ва баҳусус гузоришҳои Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон Чаноби Олӣ Э.Ш. Раҳмонов шарҳу баён ёфтаанд. Ман танҳо ҳамон ҳиссиёти умедбахши гувороеро, ки он хангом вучуди моро фаро гирифта буд, изҳор карданам. Он ҳиссиёт низ аз суханони боварибахшандаю дилпуруна баёндоштаи Президент асос гирифта буд.

Ёд дорам, пас аз лаҳзаҳои воҳӯрии бисёр мураккаб, мӯҳтарам Эмомалӣ Раҳмонов дар як фурсати барояшон кӯтоҳ моро гирд оварда, бо ҳамон чехраи ҳамеша фароҳу меҳрпарваронаи худ гуфтанд:

— Ҷангу низоъҳои мо мисли Афғонистон ва дигар кишварҳои ҷангзада тӯл намекашад. Мо ҳатман ба сулҳ меоем, зеро табиати сулҳҷӯена, раҳмдилӣ ва хиради модарзоди тоҷикии мо ба ҷангу мочаро монев мешавад. Ман ки дар он роҳ пайваста талошу заҳмат мекашаму андеша мекунам, дилам гувоҳӣ медиҳад. Имрӯз хангоми ин воҳӯрии нахустинам дар симои чаноби Саид Абдуллоҳи Нурӣ рӯ ба ошӣ овардан ва ба ҳам омаданро эҳсос кардам, - ва боз Президент афзуданд:

— Бубинед ҷангҳои ғаразноки минтақавӣ ва миллатгароёна шаҳри Кобули афсонавиро ба сурати харобазоре табдил додааст. Ин ҳама барои мо тоҷикон барои ҳар ду ҷониб дарси ибрат аст.

Он фурсат дилам таскин ёфт ва шукуфт, ки мо дар шахсияти Президенти Тоҷикистон инсонии воқеан бочуръат ва ватанпарастеро пайдо кардем, ки бо ҷазба ва кашиши меҳрҷӯенаи худ метавонанд муқобилон ва бегонагонро низ ба худ моил гардонанд.

Бо ҳамин ифтихори бузурги ватанхоҳона ва сулҳҷӯена ҳар бор пеш аз сафар дар музокироти навбатии тоҷикон дар ин ё он кишвар, Президент махсус таъкид

мекарданд: «Шумо шомили ҳайати ҳукумати музокирот ҳастед ва дар дохили Ватан. Муҳолифон бошанд, берун аз Ватан. Онҳо низ мардумони мо, шаҳрвандони Тоҷикистонанд. Табиист, шояд дар мавриди баҳсу мунозираҳо ғуруру ғзаби онҳо бештар чӯш занад, чаро, ки онҳо бехонаю дар, берун аз Ватан ҳастанд. Азоби рӯҳӣ ва дарди онҳоро низ дарк кардан лозим. Шумо сабру таҳаммулро пеша кунед, то ки ҳар чӣ зудтар, қадам ба қадам ба сулҳ биёем. То чаҳониён бидонанд, ки хиради зотии тоҷикон чи сарват ва қувваи тавоноест дар муқобили ҷанг».

Бояд ифтихормандона арз кунам, ки имрӯз ба ҷойгоҳи сулҳ, якпорчагӣ ва созандагӣ расидани мо бешубҳа аз ниҳод ва амали гузаштагонамон низ бунёд гирифтааст. Оре, ҳамин табиати аҷдодии мо будааст, ки дар замонаш шоҳ Куруши Кабир бори нахуст Эълomiaи ҳуқуқи башар ва Созишномаи сулҳро ба оламиён пешкаш кард ва асос гузошт. Дар ҷангу муноқишае, ки Мовароуннаҳрро ба парокандагӣ оварда мерасонд, Исмоили Сомонӣ ва бародари бузурги ӯ Наср ин хатари марговарро ҳис намуда аз гуноҳи ҳамдигар гузаштанд ва рӯй ба сулҳу оштии ниҳоданд. Дасти душманони хешро кӯтаҳ сохтанд.

Ана ба ҳамин монанд шучоати Президент буд, меҳр ба миллату кишвар буд, ки дар муқобили фишорҳои вазнини қувваҳои дохилӣ ва берунаи душманони сулҳ Тоҷикистонро аз вартаи ҳалокат, пора-пора гаштан берун оварда, сулҳро таъмин ва пайдор гардонид. Сулҳро, ки барои кишварҳои ҷангзадаи дирӯз ва имрӯзи сайёраи мо боиси гуфтугузор ва омӯзиш гардидааст.

Сухани ҳақимонаи мардум, «Соле, ки нақӯст аз баҳораш пайдост», ба оғози фаъолияти инсонҳои начиби хушқору хушдил низ шабоҳате дорад. Инсонҳое, ки аз

қадами аввал ва амали меҳрангезонаи хеш дар дили мардум умед месабзонанд. Магар талошу майдонгириҳои оғози соли 90-ум то миёнаҳои соли 92-юм, ки боиси хунрезии фалокатбориҳои зиёде гардидаанд, моро панд нест? Минбари парламенти Шӯрои Олӣ ба минбари худнамоиҳо ва дасисабозиҳои қисме аз депутатҳо табдил ёфта буд. Он айём аз минбар ва толори сессияи Шӯрои Олӣ мо вакилонро медидем, ки чун хунармандони сахна нақшҳои барҳадафу мақсадҳои ба худ мувофиқро меофариданд. Мардуми содадилу содабинро ба гирдобии мочароҳо мекашиданд.

Дар фазои ғуборолуди хангомаю майдонгириҳои онрӯза, ман вакилро дидам, ки аз тариқи телевизион рӯ ба мардум оварда бо ҳисси ватанпарастию дилсӯзии тамои мегуфт:

— Ин талошҳои минбарӣ ва майдонбозиҳои оқибат фоҷиаҳои зиёдеро ба сари мардум меоварад. Эй бародарон, ба худ биёед, ояндаи хунрезу хатарнок ва пора-пора гаштани Тоҷикистонро пеши назар биёваред ва андеша кунед. Оё дар ҳамаи ин амал бозиҳои пасипардагӣ ва манфиатҷӯиҳои душманони миллатро намебинед? Душманоне, ки садсолаҳо ташнаи хуни мо, забти боқимонда замини муқаддаси мо ва хомхайёлона аз худ шумурдани фарҳангу таърихи бостонии моянд. Ин талошҳои гурӯҳпарастию минтақахоҳии мо дар назди арзишҳои муқаддаси ватанпарастию ягонагии миллат ҳечанд.

Ин вакили мардумии он рӯзҳои пурмочаро Эмомалӣ Раҳмонов буд, ки дертар ўро дар иҷлосияи 16-уми тақдирсоз ва таърихии Хучанд раиси Шӯрои Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон интиҳоб намуданд. Ман ин ҷо аз боби кашмакашиҳои зиёд ва ҷараёну андешаҳои мухталифи вакилони сессияи 16-ум ҳарфе намегӯям,

зеро, ки борҳо дар шакли китобу мақолаҳои алоҳида пешниҳоди омма гардидаанд. Фақат ҳамон ҳолати воқеӣ чун дар оина назди чашмонамон равшан аст, ки чанде аз довталабони пешин ва навин бар дӯш бардоштани ин бори гарони мансаби олиро ҳис намуда, худро ба канор кашиданд. Ба он хотир, ки мардуми ҳамхуну ҳамватани ба минтақаҳо, гурӯҳҳо ва сангарҳо чудошударо ба ҳам овардану кишварро аз ҳалқаи ҷаҳли мураккаб ва вартаи ҳалокат раҳонидан амале буд басо мушқил ва барои ҳаёти худ ва аҳли хонадон пурхатар. Дар гумони ман, ана ҳамин ҳолати пуршиддату вазнини воқеиро ҳар бор ба ёд овардани мо айни савоб аст ва панд бар имрӯзиён ва ояндагон. Чаро, ки Эмомалӣ Раҳмонов он маврид на аз роҳи мансабталошию довталабӣ, балки ҳамчун як фидои Тоҷикистон ба майдони сиёсати бисёр бераҳмии замонаи хунрез омад.

Сиёсатро бераҳм ва замонаро хунрез гуфтани мо ба он сабаб аст, ки банда кашмакашу мочаро, баҳсҳои тӯлонии гурӯҳҳо, табақаҳои хурду бузург ва ҳизбу ҳаракатҳои сиёсии он давраро равшан дар ёд дорам. Он шабу рӯз агар фазои сиёсии кишварҳои собиқ Иттиҳоди Шӯравӣ ғуборолуд гашта бошад, фазои сиёсии Тоҷикистон аз онҳо дида тиратару ғуборолудтар буд. Зеро гирдиҳамоиҳои соддалавҳонаи тӯлонӣ, ҷанги ҳадафҳои шаҳрвандӣ ва вазъи бисёр мураккаби сиёсӣ он айём Тоҷикистонро ба як кишвари бесарвару бесомон табдил дода буд. Шеър зодаи дард ва давр аст. Ман низ дар сӯғвори он рӯзҳои пурдardu пуралам чанд шеъре гуфта будам ва инак намунае аз гувоҳномаи он рӯзҳо:

*Дар марги ҷавонмардон, ман гирия кунам, эй дӯст,
Дар ҳалқаи ҳамдардон, ман гирия кунам, эй дӯст...*

*Дунёи парешон бин, беқадрии инсон бин,
Бар фоҷиаи инсон, ман гиря кунам, эй дӯст...
Дар сина табу тобам, ошуфта чу Сурхобам,
Бар кишвари бесомон, ман гиря кунам, эй дӯст.*

Бале, он шабу рӯз чомеа парешон ва кишвар бесомон буд. Ин кишвари пуразою пуралам ва пурмочаро сарвареро мехост, ки ба захмҳои тани ӯ ва дарди ӯ даво бахшад. Шукр иҷлосияи Хучанд ин хел марди ҷонфидою бочуръатро ба Тоҷикистон тақдим дошт.

Ман ин ҷо бамаврид медонам ҳамин чуръат ва хирадмандии Президентро дар як давраи ҳассоси таърихӣ, давраи 5 соли вакилии мардумии мо дар Маҷлиси Олӣ, соли 1995-2000 бо чанд сатри фишурда ба хотир биёварам. Солҳое, ки бо сарвари Президент Ҳукумати Тоҷикистон ва Маҷлиси Олии он бо тамоми масъулият ва ҷиддият барои пайдории сулҳ ва ягонагии хамаи қавму миллати кишвар ҷаҳду талош меварзид.

Дар ин марҳалаи сарнавиштсоз ҳамчуноне, ки ман мушоҳида доштам, Маҷлиси Олӣ дар раванди сулҳ ва ба ҳам овардани чомеа, дар роҳи мушкилгузар ва пурфоҷиаи таърихи миллат бо ақидаҳои начиби Президенти кишвар ҳамдил ва пайванд буд. Набигзошт Маҷлиси Олӣ ба минбари ғаразноки худнамоӣ, фазилятфурушӣ ва талошҳои беҳуда табдил ёбад ва билохира ба пойгоҳи сулҳу ваҳдат ва қоматафрозии Тоҷикистон осеб биёварад. Аксари вакилони мардумӣ ва узви Раёсати Маҷлиси Олӣ ин ҳолати ҳассосу нозуки таърихи равшан дарк намуданд. Ба фаъолияти сулҳҷӯена, бунёдгарона ва ватанпарваронаи Президент пайгирӣ намуданд. Ба ҳама равшан аст, ки оқибати ин ҳамдилию ҳамкориҳои судманд ба чомеа чӣ овард. Сулҳ ва ягонагӣ! Ва аз меваи навбари ин сулҳ мо дар чашнҳои

истиклоли Тоҷикистон ва 1100-солагии давлатдории Сомониён баҳраёб шудем. Рамзи начиви сулҳу ягонагӣ ва бузургдошти давлатдории тоҷиконро дар намуди мучассамаи олишони Исмоили Сомонӣ дар пойтахти азизамон дарёфтем. Алҳақ, нақшҳои ба ёдгормондаи таърих гувоҳи он аст, ки миллати куҳантананаи созанда ва бофарҳанги тоҷик ба ин ифтихордорӣ бузург сазовор ва меросдор аст.

Аз боби дигар барнома ва корҳои шоистаю умедбахшона, аз боби обрӯй ва эътибори афзояндаи кишвар, ки имрӯз сарварони давлатҳои дуру наздики сайёра ва намояндагони баландмақоми онҳо пайваста равуо ва муносибатҳои дӯстонаю амалхоҳона доранд, ҳоло дар ин гузориш андешаҳои ҳешро иброз намедорем. Чаро, ки аёнро ҳочат ба баён нест.

Мехостам, ин ҷо доир ба муносибат ва рафтори мардуми оддӣ ва қаторӣ нисбати Президент ва Президент нисбати онҳо чанд ҳарфе аз дидаю шунида ва мушоҳидаҳои сафариам пеш биёварам. Чун аз доираи андеша ва муносибати мардумони заҳматкаш агар ҳарф мезада бошем бамаврид аст, як нуктаро таъкид ва ба ёд биоварем. Аҳли мақому мансаб, чуноне ки медонему мебинем, мехоҳанд бо ҳар роҳ меҳр ва садоқати ҳешро ба Президенти кишвар нишон диҳанд. Агар он аз рӯи эътиқод бошад, мо низ ба он мансабдор ташаккур мегӯем. Зеро чи дар гузашта ва чи имрӯз на ҳар мансабдор ин амалро аз рӯи эътиқод мекунад. Ба фикри мо агар нафари мансабдор дар ҷойгоҳи роҳбарии худ мақсаду мароми сарвари кишварро огоҳонаю самарбахшона ба иҷро расонад, меҳру садоқати ҳешро дар амали раванди созандагӣ ва эҷодкорӣ пешниҳод карда тавонад, ин аст садоқати ӯ ба Ватан ва Президент. На ба он сурате, ки дар минбарҳо бо суханони бибунёди тамаллуқкорона

чилванамой кунад. Зарур мебинам ин чо ишора кунам, ки чунин амали бо эътиқод пайвастро аз огози музокироти тоҷикон ман дар симои роҳбарони ҳайати давлатии музокирот, дар як марҳалаи мушкили тақдирсоз мушоҳида доштам. Бахусус ду роҳбаре, ки дар ин ҳайат ман шомил будам ва самараи кӯшишу заҳматҳои онҳоро дар роҳи амалӣ гаштани мақсадҳои наҷиби Президент бараъло дидам. Чунин рафтор эътиқодест, ки ҷомеаи мо онро хуб дарк кард ва пазируфт.

Чунин эътиқод дар мардуми оддӣ-аҳли деҳқон, коргар ва дигар шоҳаҳои поёни ҷомеа чӣ оҳанг аст? Чаро, ки ин табақаҳои мардум асоси пайдории ин ва ё он кишвар ҳастанд. Меҳри онҳо кишварро пайдор бошад, бадҳоҷию бемеҳрии онҳо завол. Ин меҳр аз нигоҳи мо нисбати Президенти кишвар чӣ гуна меҳр аст?!

Аз 6 то 7 августи соли равон Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон Эмомалӣ Раҳмонов барои бозиди қорӣ ба ноҳияҳои водии Раштон омаданд. Ҷаноби Олиро Раиси Маҷлиси намояндагони Маҷлиси Олӣ, мӯҳтарам Сайдулло Ҳайруллоев ва дигар роҳбарони масъули ҷумҳурӣ ҳамроҳӣ карданд. Дар ин сафар, ки банди низ ширкат доштам, аз наздик медидам, ки мардуми оддӣ заҳматкаш бо меҳри соддаи беғубор, бе намоишқориҳои зоҳирпарастӣ Сардори давлатро истиқбол мекарданд. Саломии онҳо ва нигоҳҳои бетамаъи пазмонгаштаи онҳо чи гарму гуворое менамуд он лаҳзаҳо. Миёни онҳо, яъне мардум ва Президент, Президент ва мардум меҳру дилбастагии ширине ба мисли як оҳанги дилкашу дилнавозе ба ҳам омада буд. Онҳо аз суханони Президент ҳаловат мебуданду гарм-гарм қарсақ мезаданд, бо ишораи қаноатмандӣ маънидорона ба ҳамроҳони худ менигаристанд. Ба ин оҳанг пазирии меҳрангезонаи дутарафаро ман ҳам дар истиқболи пирони рӯзгордидаи

зодгоҳам деҳаи Шул ва ҳам миёни мардуми зиёди варзишгоҳи шаҳраки Навобод мушоҳида доштам.

Ҳангоме ки Президенти кишвар аз фонди эҳтиётии худ барои аз нав бардоштани обод кардани бинои дар он даргириҳо харобаштаи омӯзишгоҳи педагогии шаҳраки Навобод маблағ ҷудо карданду аз боби дар сар то сари ноҳияи Рашт ва умуман водӣ диққати ҷиддӣ додан ва бардоштани иқтисодиёт, соҳаи тандурустӣ, маориф ва фарҳанг, таъмиру азнавсозии роҳи мошингарди водии Раштон сухан мегуфтанд, дар назарам ҳамзамон рӯҳ ва қомати мардум низ бардошта мешуд. Қарсақҳои давомдори онҳо, нигоҳҳои гарму меҳрбори онҳо, ҳама табиӣ ва зебо метофт.

Ман аз ҳалқаи мардуми дар атрофи Президент гирд омада худамро каме ба канор кашида, бо рафиқи овони ҷавониям Абдулваҳҳоб вохӯрӣ кардам. Ӯ низ дар назарам хушҳол менамуд.

— Абдулваҳҳоб,— кунҷковона пурсидам аз ӯ,— росташа гӯй, он чи ки ман мебинам, самимона бошад, ё сохта?

— Эҳ, кучои ин сохтааст, додар! Мо Президентамонро на барои худнамоӣ дӯст медорем. Меҳри мо, эътиқоди мо, бовар кунед, аз тағи дилай. Барои он, ки дар рафтору кирдори ӯ мо сохтакориҳо намебинем. Ӯ ки моро дӯст медорад, мо ҳам ӯро дӯст медорем. Аз назари халқ ҳеч чиз пинҳон намемона. Раҳмонуф, Президенти софдилу ғамхору ватанпарварай. Ин хел роҳбари дилогоҳу ба халқ наздика мо орзу мекардем, додар.

Дар ҷамоати Ҳоит ва ноҳияи Чиргатол ҳам ман ана ҳамин хел ҳамбастагии самимино миёни мардуми заҳматкаш ва Президент дарёфтам. Ҳамбастагӣ, ки бунёдаш меҳр ва эътиқод аст. Дар замини хушки беобу

беофтоб на гиёҳ рӯяд ва на киштаю боғу роғ сабз монад.
Дар дили мардум меҳр ва эҳтиром сабзондан низ ба
ин мисоли содда шабоҳате дорад. Обрӯй ва шӯхратро
бо заҳматҳои фаровон, бо дили софу дасти ҳалол
меёбанд.

Лаҳзае, ки чархбол ба майдонҳои чамоати Ҳоит
фуруд омад, марду зан ба истикболи Президенти кишвар
шитофтанд. Пас аз меҳмоннавозии гарму ҷӯшон чашми
сарвари кишвар ба расму портретҳои хеш афтид, ки
марду зан ба ғайр аз шиору плакатҳои пурмазмун
портретҳои зиёди ўро бо худ оварда буданд. Президент
пеш аз он, ки ба суҳан оғоз кунанд, бо табассуми малеҳи
ба худ хос ба ҳозирон рӯй оварданд:

— Ана мебинед ку, Президенти Ҷумҳурии Тоҷи-
кистон дар рӯ ба рӯи Шумо истодааст. Расмҳои маро
бардошта овардан лозим набуд. Заҳмат кашидед, заҳмат!
Хошиш мекунам онҳоро як тараф гузоред, то ки озодона
сӯҳбат кунем. Чӣ гуфтед?

Дар ин миён ман деҳқонеро дидам, ки портрети
Президентро охиста поён фуруварда бе ихтиёр рӯи
дилаш нигоҳ дошт, ўро аз худ дур намонд. Ин манзара
бароям бисёр муассир ва ҷолиб менамуд. Зеро он лаҳза
кореро, ки деҳқон кард, табиӣ ва аз рӯи меҳру ифтихор
кард.

Ман борҳо дида ва ҳам шунидаам, ки Президент
бо фармони хоса ва ҳам шахсан худашон аз раисони
шаҳру ноҳияҳо хошиш кардаанд, ки расму портретҳои
хурд ва калонҳаҷми ўро дар кӯчаю хиёбонҳо наовезанд.
Маҷлиси маҳфилҳоро ба маросимҳои тамаллуқкорона
ва ҳушомадгӯйҳои ҳадафкоронаю мансабхоҳона табдил
надиҳанд.

Ёд дорам, дар Ҷиргатол дар воҳӯрие, ки бисёр
самимӣ ва дилкаш буд, яке аз муаллимон бо эҳтироми

тамом аз чашнҳои ҷумхуриявӣ, ки дар оянда чи тавр бояд истиқбол кунем, изҳори ақида кард. Ў аз роҳи меҳр дар сафи ин чашнҳои шукӯҳманд, чашнгирии 50-солагии Президентро низ ёдрас шуд. Президент ҳамон лаҳза маҷрои суҳангӯии муаллимро тағйир дода гуфтанд, ки чашни 50-солагии маро ба чашнҳои расмии ҷумхуриявӣ ҳамроҳ накунад. Ин чашнро ман ҳамчун чашни хонаводагии худам ва ҳешу таборонам қабул дорам. Дар ҳақиқат ҳама шоҳиди ҳол будем, ки чашни 50-солагиашонро тавре ки изҳор доштанд, ҳамон сурат дар ҳалқаи наздикону пайвандон ва дӯстонашон гузарониданду бас.

Баъди бозгашт аз водии Раштонзамин дар ҷилди ҳамон барнома ва боздиди корӣ Президенти кишвар Эмомалӣ Раҳмонов ба шаҳри бостонии Кӯлоб омаданд. То ба ин ҷо омадан доир ба шаҳри овозадори Кӯлоб ва мардумони заҳматқарини он гоҳ-гоҳ овозаҳои бардурӯғу нобарҷоро қасони хангомаҳо паҳн мекарданд. Ногуфта намонад, доир ба водии Раштон, ба хусус ҷамоати Ҳоит атрофи он низ мочарочӯёни «қасбӣ» ба ин монанд овозаҳоро гӯшрас мекарданд. Гӯё гурӯҳҳои сарқашу марказгурез ҳанӯз ҳам вучуд дошта ба осоиши мардум ҳалал мерасонда бошанд, ба сиёсати имрӯзаи Президенти кишвар чандон дилбастагӣ надоранд. Аммо барқасди ин ҳама овозаҳо шабро дар ҷамоати Ҳоит ҳам дар шаҳри Кӯлоб рӯз карданд. Ба доираҳои ғаразноки дохила ва беруна исбот доштанд, ки он чиро ки шумо нодида мегиред, мо дида қор мекунем.

Дар шаҳри Кӯлоб ва атрофи он вохӯриҳо бо Сардори давлат хеле гарму самимӣ гузашт. Пиру ҷавон бо чехраю дили боз ба гузару кӯчаҳои шаҳр баромада бо рақсу суруд, гулбезию дастафшониҳои меҳрҷӯёна меҳмонро хушнавозӣ мекарданд. Дар вохӯриҳои хурду

бузург Президент бо мардум рӯ ба рӯ сӯҳбат дошта, ба проблема ва мушкилоти то ҳанӯз ҳалнашудаи шаҳр ва рӯзгордории шаҳрвандон мароқ зоҳир намуданд, барои корсозию ободонӣ ва пайи анҷоми онҳо дастурҳои амалӣ доданд. Дар ҳузур ва шоҳидии зиёиён, вазирон, кормандони масъули давлатӣ ва шаҳрвандон, барои ҷашнгирии 2700-солагии шаҳри бостонии Кӯлоб, дар маркази шаҳр нишонаи ёдгорӣ асос гузоштанд. Ин воқеаи бисёр муҳими таърихӣ дар гувоҳии меҳмонон ва шаҳрвандон дар ҳақиқат боиси ифтихору шодмонии зиёд буд.

Ба ин ҳама шодмониҳо ва вохӯриҳо монанд Президент бо деҳқонони пахтакори колхозҳои ноҳияи Кӯлоб низ сӯҳбатҳои хотирмони самимӣ доштанд. Сӯҳбатҳо асосан дар доираи ҳолу рӯзгордории онҳо, вазъият ва нақшаҳои имрӯзу фардои колхозҳо ба миён меомад. Дар колхозии овозадори Саид Алии Ҳамадонӣ барои домоду арӯсҳои навхона тӯҳфаҳои хотиравӣ ва бо меҳри тамом дуои падарона бахшиданд, ки ин иқдоми нек, ба назари мо, бисёр таъсирбахшу пандомез буд ва ногуфта намонад, ин вохӯрӣ аз барномаи боздиди қорӣ ва расмӣ берун меомад.

Барои ман барин аҳли қалам қору рафтори ғайриҷашмдошт ва берун аз барномавии Президент бисёр табиӣ, дилкашу мардона метобад. Масалан гоҳе, ки барои рӯҳияи меҳмононро бардоштан ба рақс меҳезанд ва маҳфилро ҳусни дилрабо мебахшанд. Бо хурду қалон ба сӯҳбат меомезанд, ба фикру андеша ва дарду доғи онҳо даво мешаванд. Дар мавриди зарофагӯӣ, бе ҳеҷ сохтакорӣ, аз дилу ҷон меҳанданд, ин тарзи ханда аз дили беғашу бекина бармеояд.

Аз салтанатронии силсилаи шоҳу амирони пешини мардуми тоҷик ва эронинаҷод низ чунин анъана

омадааст, ки дар махфилҳои унс бо тору танбӯр дар радифи хунармандон ромишгарӣ мекардаанд, шеър навишта худ ба оҳанг медаровардаанд. Соате хешро аз фишори фикру андешаҳои сангини давлату давлатдорӣ берун мегирифтаанд, то ки фардо барои хидмат ба ҷомеа рӯху дили солим дошта бошанд.

Харобӣ овардану бадӣ кардан амалест як лаҳза, то худро як умр бадном созӣ. Аммо некӣ кардан кори ҳарсоата, ҳаррӯза ва якумра аст, ки на ҳар орзупарвар ин борро бар дӯш бардошта метавонад. Ба қавли Фр. Шиллер «Некиро фақат касе сидқан дӯст дошта метавонад, агар ӯ бо тамоми ҳастиаш ва бе ҳеч созишгарӣ бадиро чашми دیدан надошта бошад».

Имрӯз ба хушбахтии мардуми Тоҷикистон Президенти кишвар бо нақӯкориҳои хеш ва ғурури шоистаю шуҷоати бемонанд ба инсонҳои бадхоҳу бадқирдор, торочгарони молу мулк, душманони ошқору пинҳонкори мамлакат садди роҳ мешаванд, то ки мардум дар амон ва рӯзгорашон хушу пурфайз бошад. Ҳамчунин Тоҷикистони соҳибистиклоли демократӣ дар радифи кишварҳои ободу пешоҳанги ҷаҳон як умр ҷой ва мақоми хоса дошта бошад.

Ноябри соли 2002

РОҲИ АБРЕШИМ

(Рубоиҳо)

Кушоиши Роҳи Абрешим ҳамчу роҳи фардои
точикон фархунда бод!

Аз Яхчи Поён то Зигар ҷои касногузар буд. Мушки-
лоти он ба шаклу устура ба эътиқод ва боварҳои мардум
даромадаст. Аз Яхчи Поён устура оғоз мешавад: Даҳани
Аждаҳо, Девдара, Обчак, Тиёқпарто, Ҷон дар кафи даст,
Аллоҳ Акбар, Камарбанд. Ҳамон нуқтаи ҷуғрофии
Иронвич, ки муҳаққиқон мечустанд, ҳамин аст. Пули
Чимнот, қиссаи обу аждаҳо ва ғайра.

Ва ин роҳи васл ба сӯи асл аст!

Моем ниҳода сина бар синаи санг,
Ҷӯем таҷаллие зи ойинаи санг.
Мо санг шудему санги мо об нашуд,
Аз меҳри гияҳ амону аз кинаи санг!

Роҳе, ки зи Коми Аждаҳо мегузарад,
Аз он дами субҳидам даҳо мегузарад.
Зоди сафараш ниҳод дар мулки Шикай,
Аз раҳгузараш оби бақо мегузарад.

Дар Девдара парӣ надидаст касе,
Аз нахлу умед бар надидаст касе.
Бо фотиҳа бигзашт аз ин ҷой ҳама,
Бо қатра зи Обчак чакидаст касе.

Афтида асо ба обу шаҳпул нашуд,
Умру самараш ба арзи качқӯл нашуд.

Гар роҳ набуд, мо ҳама роҳ шудем,
Аз ҳосили умри рафта маҳсул нашуд.

Аз марҳалае ба ном Аллоҳ Акбар,
Моро бирасон ба сӯи чархи ахзар.
Омад ҳадасе, ки солики роҳгузар,
Аз чоҳ бурун омадӣ, аз Моҳ гузар!

Ин роҳи ҳақиқат аст, афсона кучост,
Чон дар кафи дасти мост, чонона кучост?
Як умр дар ин чода иморат кардем,
Паймон нашикастӣ, ёр паймона кучост?

Афсӯс, зи раҳравон на по монд, на пай,
На нашъаи май баҷост, на нолаи най.
Ёрон ҳама чодаҳои худро бурданд,
Ку Борбаде, ки ояд аз шаҳри Нусай?

Ин Дашти Чам аст, чоми Чамшед биёр!
Эй мурғи сахар, бихону хуршед биёр!
Дар Руму Араб агар надорӣ дасте,
Шо-носири дигаре зи Ёгед биёр!

Дар кӯҳи Камарбанд камар боз макун,
Дар зери самои танг парвоз макун.
Уммеди Зиғар расиданатро чи бурӣ?
Дар нимараҳӣ, раҳи нав оғоз макун!

Меъмори азал аҷаб раҳе сохтааст,
Меъмори наве тарҳи нав андохтааст.
Дар рӯи замин чунин раҳе нест, биё,
Меъмори чу кӯҳ қомат афрохтааст!

ОИНИ ВАҲДАТ

Рамузи Вахдат аз Наврӯз омӯз,
Ва ё аз тифли навомӯз омӯз.
Зудудан дудаҳои осмонро
Ба зери осмон аз рӯз омӯз.

Рамузи Вахдати Олам ҳамин аст,
Нумӯи сабза аз лутфи замин аст.
Гаҳе борону гаҳе хок борад,
Чӣ чархишҳо, ки дар чархи барин аст.

Замини ташна рӯзе об ёбад,
Чу ринде, ки шароби ноб ёбад,
Зи чархишҳои сар ё чархи ахзар,
Саҳар Хуршеду шаб Маҳтоб ёбад.

Ту Вахдат аз дили бекина омӯз,
Намуди ростӣ з-оина омӯз.
Ниғаҳдории оини ҳақиқат
Зи бишкан-бишкани порина омӯз.

Зи Миррих табли чанг ояд ҳамеша,
Зи Зӯхро табли чанг ояд ҳамеша.
Аё Симурғ, Золи мо кучо шуд?
Зи Кӯҳи Қоф санг ояд ҳамеша.

Раҳи Вахдат зи санги хора бигзашт,
Баланду пастро ҳамвора бигзашт.
Ҳазар кун аз раҳи дилҳои сангин,
Ки ҳар кӣ з-он гузашт, овора бигзашт.

ЧАНД ТАРОНА

НОЗИШ

Хорро гулзор кардӣ, зинда бош,
Муштро хирвор кардӣ, зинда бош,
Хобро бедор кардӣ, зинда бош,
Бо ту менозад ватан, ту бо ватан.

Ту хазонро навбаҳор омӯхтӣ,
Мустамандиро виқор омӯхтӣ,
Нобарориро барор омӯхтӣ,
Бо ту менозад ватан, ту бо ватан.

Чун гираҳ раҳро кушодӣ сӯ ба сӯ,
Об гаштиву бирафтӣ чӯ ба чӯ,
Муждаи сабзиш расондӣ кӯ ба кӯ,
Бо ту менозад ватан, ту бо ватан.

Буда эъҷози ту эъҷози ватан,
Авчи парвози ту парвози ватан,
Мавчи овози ту овози ватан,
Бо ту менозад ватан, ту бо ватан.

Тоҷикистон сарбаланд асту ту низ,
Кишвари оламписанд асту ту низ,
Зери гардун бегазанд асту ту низ,
Бо ту менозад ватан, ту бо ватан.

ПАНЧАКЕНТ

Аҷаб пири ҷавонбахтӣ,
Ки уммеди ҷавон дорӣ,
Агар розе ту бикшудӣ,
Ҳазорон дар ниҳон дорӣ,
Саразмат гарчи хомӯш аст,
Ту аз Қайнар забон дорӣ,
Ту бо лабҳои Деваштич
Такаллум бо замон дорӣ.

Диёри номдори ман-
Панҷакент!
Баҳори гулнисори ман-
Панҷакент!

Зи Рӯдак Рӯдакӣ бархост,
Ҷаҳони шеър пайдо шуд,
Сухан то чони Лоиқ сӯхт,
Чароғи роҳи фардо шуд,
Талоши равшани мардум
Шукуфту ҳусни сахро шуд,
Зарафшону зари нобаш
Зи нав машҳури дунё шуд.

Диёри номдори ман-
Панҷакент!
Баҳори гулнисори ман-
Панҷакент!

Агар имрӯзи ту зебост,
Бувад фардот зеботар,
Агар имрӯзи ту пайдост,
Бувад фардот пайдотар,
Чу бо пириву бо тадбир,
Шавӣ ҳар лаҳза барнотар,

Суруди ифтихори ту
Расад шевою гӯётар.

Диёри номдори ман-
Панҷакент!

Баҳори гулнисори ман-
Панҷакент!

ШУКРОНА

Ассалом, эй аслу эй бунёди ман,
Ассалом, эй хонаи ачдоди ман,
Гар замоне дур афтодам зи ту,
Дур н-афтодӣ даме аз ёди ман.

Шукри номат, эй Ватан, сад шукри ту,
Маънии ҳастии ман, сад шукри ту.

Бе ту чонам дар тани ман ҷон набуд,
Нони бе ту хӯрдаи ман нон набуд,
Сӯйи ту буд дидаи уммеди ман,
Ғайри армони туам армон набуд.

Шукри номат, эй Ватан, сад шукри ту,
Маънии ҳастии ман, сад шукри ту.

Дар ба дар гаштам, дари бахтам нашуд,
Дасти лутфе бар сари сахтам нашуд.
Хоби роҳатро надидам зери чарх,
То ки хору санги ту рахтам нашуд.

Шукри номат, эй Ватан, сад шукри ту,
Маънии ҳастии ман, сад шукри ту.

Рӯйи ту дидам, ғамам бигзашту рафт,
Ҳасрати бешу камам бигзашту рафт,
Аз аҷал парво надорам баъд аз ин,
Ҳачри ту аз оламам бигзашту рафт.

Шукри номат, эй Ватан, сад шукри ту,
Маънии ҳастии ман, сад шукри ту.

ЗИНДА БОШ

Зиндагиро пурнаво кардӣ, ташаккур,
Синаҳоро пурсафо кардӣ, ташаккур,
Аз дигар моро ту мо кардӣ, ташаккур,
Дар раҳи меҳру вафо кардӣ, ташаккур,

Зинда бошу зиндагӣ омӯз моро,
Ҳамчу хуршеди сахар афрӯз моро.

Хандаи тифлон бубину гулфишон бош,
Бо ҷавонон ошиқӣ кун, навҷавон бош,
Зери чархи давргардон беҳазон бош,
Бо ҷаҳон бошу азизи сад ҷаҳон бош.

Зинда бошу зиндагӣ омӯз моро,
Ҳамчу хуршеди сахар афрӯз моро.

Миллати моро сари боло сазовор,
Ақли равшан, дидаи бино сазовор,
Эътибору иззати дунё сазовор,
Ифтихору шӯҳрати фардо сазовор.

Зинда бошу зиндагӣ омӯз моро,
Ҳамчу хуршеди сахар афрӯз моро.

ХОНАИ ИНСОН

Бахти ту ҳамхонаи мову ман аст,
Хонаи мо зери фалак равшан аст.
Хонаи он зода, ки обод нест,
Лаҳзае аз зиндагӣ дилшод нест.

Ҳифз бикун хонаи инсонро,
Маншаи афсонаи инсонро.

Одам агар нийяти хасмона дошт,
Рӯи заминро ҳама вайрона дошт.
Одам агар нийяти ёрона кард,
Рӯи ҷаҳонро ҳама чонона кард.

Ҳифз бикун хонаи инсонро,
Маншаи афсонаи инсонро.

Мон, ки ҷароғи ману мо зинда бод,
Бому дари мову ту поянда бод.
Мон, ки замин – хонаи уммеди мо –
Пур шавад аз тантанай иди мо.

Ҳифз бикун хонаи инсонро,
Маншаи афсонаи инсонро.

ОРИЁНО

Ориёно!
Эй нишони бенишони мурувват,
Эй забони безабонии мадоро,
Гар зи дуди оташи худ куштаат,
Чун шарори оташи аз тирагӣ
вораастаат,
Зиндадори Миллати дар хоку хун оғуштаат
боло нагардам
Вой бар ман!

Гар набинам зиштамро
дар сиришти худшиносӣ,
Гар наёбам сарфароямро,
сарамро,
Дар талоши худхалосӣ,
Вой бар ойину бар ойинадори ман!

Ориёно!
Пири барҷомондаи бемутакко,
Марги фарзандони худро
нотавону хаста мебиниву хомӯш
Олам аз фарҳанги ту
хусни маонӣ ёфт,
Одамӣ аз гавҳари фазли ту
асли хешро бишнохт,
Худ вале аз ёди ёди оламу одам фаромӯшӣ,
Дар азои ойини меҳрат сияхпӯшӣ?!

Ориёно!
Орзуҳои хазини хокиямро, осмоно
Дарси худсозӣ ҳамехоҳам
 зи худбозии торихофаринат.
Оташи дил,
 оташи чашм,
 оташи рӯхам бидех,
 эй сардгашта хонаи хуршед
Аз бунёди поку оташинат!

Ориёно!
Он қадар ман паст уфтодам
Зи арши қуллаи рӯҳат
 ба фарши тоқати таҳқир,

Ки баландие намехоҳам дигар
 аз осмонҳо,
Қуз баландии заминат.

Ориёно!
Саҳнаи пархошу чоши зиндагиву марг,
Лолаи хуни Сиёваш
 то ба кай наврӯзии туст?
То ба кай хуршеди ховар
 нусхаи худсӯзии туст?
То ба кай ҳамчун нахи абрешимини нур
Бар сари ангушти гардунӣ,
То ба кай дар оташу хунӣ?

Ориёно!
Хастагурди шӯхрабемор,
Аз фари оянда канда,
Бар гузашта чашми бедор,
Ман дигар
 андар дифои шӯхрати афсурдаи ту,
Кудрати тамкини арзонӣ надорам.
Ориёно!
Эй таҳамтан Рустами
 фарзандбезор,
Дар набарди зиндадории
 фари ту,
Модари ту,
 духтари ту,
 дилбари ту,
Хунбаҳои сангари хунофари ту,
Ман дигар Сӯхроби қурбонӣ
 надорам!

ВОРИС

Тоҷикистон, чуз ту нашносад касе,
Дар ғурури ман кӯхистони маро.
Дар каломи содаам,
 дар лаҳчаам,
Зарби исён,
 рӯҳи урёни маро.

Зарраи хуршеди сӯзони туам,
Лолае дар марзи домони туам.

Эй Ватан,
 эй рӯх,
 эй модархудо,
Духтари барқи кӯҳистони туам.

Хоксории ниёям хокӣ нест,
Аз баландии шукӯҳи миллат аст.
Ченаки номуси ман дар зиндагӣ,
Қуллае аз кӯҳи рӯҳи миллат аст.

Қисмати пуршӯри ман сар мезанад
Чашмасон аз сини харсанги ту.
Рӯдакӣ ҳаргиз намебахшад маро,
Дар бисоти ман набуд чизе, нагӯ!

Ёфтам бунёди осори туро,
Аз алифбои «Авесто»-и сухан.
Гарчи то ман пора-пора омадӣ,
Зинда бош,
 эй қони афгорам, Ватан!

Эй Ватан, эй офтоби нанги ман,
Сӯхтан дар оташи ишқат кам аст.
Аз сари китфат ба олам бингарам,
Ҳар тани соҳибватан
 як олам аст.

Неши хоре мекашам аз чаши худ,
То бубинам хандаи гулзори ту.
Вориси нанги туву санги туам,
Рӯйи дил аз захм унвондори ту.

Тоҷикистон, чуз ту нашносад касе,
Дар хурӯши ман забони Вахшро.
Дар талоши ҳақшиносии манат,
Дарси покии занони Яхчро.

Дуд аз сӯзи шарар сар мезанад,
Нанг аз гарди Ватан сар мезанад.
Шеър тифли рӯҳи исёнзода аст,
Шоир аз дарди Ватан сар мешавад!

ВАТАНДОР

Дар замоне ки замин бе така аст,
Тақядорӣ навбати ман омада.
Доварӣ дар бозии тифлони пир,
Ҳақгусорӣ навбати ман омада:
Тақядору ҳақгусори ман, Ватан,
Довари ойинадори ман, Ватан!

Санги кӯҳат
заршиносам кардааст,
Ишқи ту
пири сипосам кардааст.
Бефаноии ту дар даҳри фано,
Аз ғами мурдан халосам кардааст:
Эй Ватан, марзи садоқаткиштаам,
Эй Ватан, «Шаҳнома»-и нанвиштаам!

Бингарам ҳайрон ба савдои ҷаҳон,
Гӯшкар аз шӯру ғавғои ҷаҳон.

Сар ба дӯши кӯхсорон менихам,
То наларзам ҳамчу авзои ҷаҳон:
Арчасон хоҳам, ки бошам беҳазон,
Кӯхсон хоҳам, ки бошам ҷовидон.

Носеҳонам нуктагирӣ мекунанд,
Деҳаи худро агар гӯям, Ватан.
Мекунад таҳрири қач,
таҳлили қач,
Қачқулоҳе меҳру шеърӯ ҳарфи ман:
Мазраву деҳу диёри ман, Ватан,
Эй қанори беканори ман, Ватан!

Носеҳо, фарёди дардолуди қон,
Нашнави гар аз ҳамӯшиҳои ман,
Аз забонам
чаши ман гӯётар аст,
Чаши ман
бо тоҷикӣ гӯяд суҳан:
Аз забони ман агар бебаҳрай,
Аз ғаму шодии ман чун оғаҳӣ?

Дӯстдории Ватан бошад вубол,
Қу савобе, ки бақои олам аст?
Дар ғарибӣ қашф қардам, ки Ватан
Мазҳабӯ дини нахусти одам аст:
Хуни Хурмуз аст
дар шарёни ман,
Мазҳаби Зардуштии ман, эй Ватан!

Дар садоқат нест сарборе гарон,
Ҷуз муҳаббат нест суде безиён.
Бо ҳама болоияш,

Помирро

Хоҳаме болои сар бидҳам макон:
То расад «Бомӣ Ҷаҳон» то осмон,
То ҷаҳон бинад варо
хамчун ҷаҳон!

Дар нигоҳи нусхагири беҳунар,
Гар Гули рухсори чурму иллатам,
Бо сари сабзу забони сурхи худ,
Духтари исёнпарасти миллатам:
Дарди ман бо тоҷикӣ

гирён шавад,

Шодиям бо тоҷикӣ

хандон шавад...

Эй Ватан, марзи садоқаткиштаам,
Эй Ватан, «Шаҳнома»-и нанвиштаам!

РЕШАПАЙВАНД

Нури ман,

нури зарафшон,

Рӯди ман,

рӯди ғазалхон,

Хоки ман.

хоки гулафшон,

Тоҷикистон!

Ман агар нурам,
агар хок,
Ман агар хурам
зи афлок,
Бе ту хокам,
бо ту афлокам,
Тоҷикистон!

Дар заминат мард кофист,
Дар замират дард кофист,
Ҷонам аз ҷонат чудо нест,
Тоҷикистон!

Решапайванди туам ман,
Занду Позанди туам ман,
Ту якӣ,
чанди туам ман,
Тоҷикистон!

Хоки поки беназирам,
Дарду ранчат дар замирам,
Номи ту дар лаб бимирам,
Тоҷикистон!

ТАРОНАИ МУҲАББАТ

Чу тахти бахти тоҷикон расидаӣ,
Зи меҳри пок меҳрабон расидаӣ,
Чу нури ҳақ зи ҳақрасон расидаӣ,
Чу субҳ аз дили шабон расидаӣ,

Замини нозанини мо,
туйй, Ватан!

Умеди охирини мо,
туйй, Ватан!

Мароми мо ниёзи нангу ори туст,
Мақоми мо фарози ифтихори туст,
Сиришти мо сафои рӯдбори туст,
Биҳишти нозанини мо,
туйй, Ватан,
Умеди охирини мо,
туйй, Ватан!

Ту субҳи нодаמידаро башоратӣ,
Ту баҳти тоҷиконаро иморатӣ.
Ту такядори ваҳдату муҳаббатӣ,
Ту қисматӣ,
ту модарӣ,
ту миллатӣ:

Замини нозанини мо,
туйй, Ватан,
Умеди охирини мо,
туйй, Ватан!

РОҶИ ШАРАФ

Дур не, ҳамин моҳ – 5 ноябр дар толори Кохи Борбад маҷлиси шукӯҳманду пуртантанае ба ифтихори Рӯзи Қонуни асосии Ҷумҳурӣ, Конститутсия баргузор шуд. Президенти мамлакат Э. Раҳмонов дар ҳузури сиёсатмадорон, корпуси дипломатӣ, намояндагони илму фарҳанг ва аҳли меҳнат аз назокатҳо ва моҳияти ҳоси Сарқонун, ки ёздаҳ сол пеш бо раъйпурсии умумихалқӣ қабул шуда буд, ҳарф зад. Албатта, Сарқонун ва ё Конститутсия, ки бахтномаи миллат ва тамоми мардуми мамлакати мост, солгарди он ҳамеша ба чашну бузургдошт меарзад. Чаро ки маҳз ҳамин Сарқонун даврони Истиқлол ҳуқуқ, амният ва манфиатҳои ҳар як шаҳрванд, дифои марзу бум, рушди илму фарҳанг ва тамоми ҷабҳаҳои зиндагиамонро кафолат дод, забони модариямонро давлатӣ эълон кард. Ва дар ин ҳамоиш он таъкиди Президент низ ба маврид буд, ки мардуми мо то ҳанӯз ба қимати сарнавиштсози ин санади бузург ҳамаҷониба сарфаҳм нарафтааст.

Оре, ин мояи хушбахтӣ аст, ки мо давлати соҳиб-истиклоли худро дорем. Ва Тоҷикистонро ҳамчун давлати озоди демократӣ, ҳуқуқбунёд ва дунявӣ дар радифи бузургтарин давлатҳои дунё ҷаҳониён мешиносанду эътироф мекунанд; мо – тоҷиконро ба ҳайси меросбари миллати қадимаи соҳибфарҳанг эҳтиром менамоёнд ва аз минбару саҳнаҳои бузурги ҷаҳон сухани Сарвари давлатамон Эмомалӣ Шарифович Раҳмоновро чун арзу садои дили мардуми Тоҷикистон мепазиранд, ба ҳунар ва савту таронаҳои дилошӯби ромишгарону овозхонҳои мо бо кафкӯбӣ баҳои баланд медиҳанд. Ин ҳамаро

замони Истиклол ва Сарқонун ба мо маҳайё сохт, дару дарвозаҳои бисёр мамлакатҳои дар гузаштаи на чандон дур баставу қуфлро ба рӯи ҳамватанонамон кушод, балки ба хурду бузург боли парвоз дод, ки бираванду оламу одам бубинанд, бо тафаккур ва андешаҳои тоза бинои давлати тозабунёди Тоҷикистонро зина ба зина зебову мустаҳкам бисозанд.

Пӯшида нест, ки ҳар як фарзанди миллат вобаста ба курсии мансаб агар бо дасту дили пок ба халқу диёри хеш хидмате бикунад, оянда ба некӣ ва хурмату эҳтиром ёд мешавад. Ва ин ҳам пӯшида нест, ки танҳо роияи рукну моддаҳои Сарқонун аз ҷониби онҳое, ки дар курсҳои пасту баланди мансаб ништаанд, муносибати софдилонаи онҳо ба кори давлатӣ, масъулиятшиносии онҳо ба тақдирӣ халқ пойдевори давлат ва ихлос, эҳтирому садоқати мардумро мустаҳкам нигоҳ медорад, дасту дили хурду бузургро ба зиндагӣ, сохти давлатдорӣ, ояндаи дурахшони кишвар гарм месозад.

Ба ростӣ, вақте ки мӯҳтарам Президент аз дастовардҳои сиёсӣ ва иқтисодии Тоҷикистон дар тӯли ёздаҳ соли амали Сарқонун бо ифтихор ҳарф мезад, пеши назари камина ва шояд бисёриҳо рӯзу солҳои мудҳишу фалокатбори начандон дури асри гузашта падидор мешуданд. Аз рӯи сустӣ, фориғболиву бемасъулияти роҳбарон, вазоратҳои қудратӣ оташи низоъ ва ҷангу ҷидолҳои ҷудоандоз, харобиовар пеши назари ҷомиа аланга зад, низоми зиндагиро вайрон кард, сарнавишти инсонҳоро печидаву шӯру талх сохт, бадбахтиҳои гӯшношуниде ба сари мардум овард. Сохторҳои давлатӣ аз боло то поин, фаъолияти корхонаҳои хурду бузург дар қисме аз вилояту ноҳияҳо батамом фалаҷ шуд, бесарусомонӣ дар бисёр ҷойҳо чун ҳокими мутлақ мавқеъ ёфт. Вале аз ҳама бадбахтии даҳшатангез он буд, ки боди

фитнаву дасиса ва худхохию манфиатҷӯӣ мардумро ба гурӯҳ, водӣ, маҳал ва ҳизбҳо чудо кард. Ва ин хиссиёти манфур дар дили хурду бузург тухми сиёҳу захрогини нифоқ ва нобовариро кошт. Ин боди наҳс ҳамсояро ба ҳамсоя, ҳамкорро ба ҳамкор, ҳатто ёру бародар ва хешу таборро низ ба якдигар душману кинавар сохт. Дар чунин вазъияти фочиабор, ки бадбахтона хуни ноҳақ рехт, инсонҳо қурбон шуданд ва шаҳру деҳоти як замон аз шодиву сурур лабрезамон, ба қавле, дар ғаму андӯҳ ғӯтида, ба мотамхона табдил ёфту диёрамон чунин манзараҳои ҳузноварро гирифт:

*Шаҳре, ки дар он шиқ ҷавонӣ мекард,
Имрӯз вилояти сияҳпӯшон аст.*

Оре, мардуми азияткашида, таҳқирдида ҳолати сангини ноумедӣ, раҳгумиву парешонҳолӣ ва дилшикастагиро аз сар мегузаронд. Ҳамаро андешаҳои дилхарошу пуртаҳлука ором намегузошт: «Мочарову кашмакашҳои шармовар кай поён меёбанд? Тақдири Ватану миллат оянда чӣ мешавад? Худсарӣ, қонуншиканӣ ва бетамизихоӣ муштзӯрон, дузду ғоратгарон ва қувваҳои сиёҳкор то кай идома меёбанд? Ва дар ин ҳолати ҳассосу нобоб, ки ҳар як бадқирдор худро шоҳу ҳар як чапдаст худро вазир мешуморад, кӣ чуръат карда масъулияту ҷавобгарии халқу давлатро бар дӯш мегирад ва барои гирд овардани мардуми ғарибу парешон, низоми зиндагӣ, табобати чароҳатҳои сӯзони қалби ҳамдиёрон, зиёда аз ин, аз нав рост кардани қомати шикастаи давлат камари Ҳиммат мебандад?»

Ана дар ҳамин хел ҳолати ноҳинчори авчи бесарусомонӣ дар мамлакат, азобу шиканҷаи равонии мардум, боз дар ҳамин моҳ, яъне 19 ноябри соли 1992

суханрони Э. Раҳмонов хангоми савгандаш ба сифати роҳбари Ҷумҳурии Тоҷикистон бори аввал аз минбари Сессияи XVI Шӯрои Олӣ, ки дар қасри «Арбоб»-и шаҳри Хучанд мегузашт, ба гӯши тамоми шаҳрвандони кишвар ва берун аз он расид.

Роҳбари нави давлатро мардум нағз намешинохт. Вай хеле ҷавон буд. Ба истиснои чанд сухангӯии кӯтоҳ ва саволу посух ба ҳайси депутат дар ҷаласаҳои Маҷлиси Олӣ, ки тариқи телевизион нишон дода мешуданд, одамон ўро дар курсии баланди мансаб ё сӯхбати рӯ ба рӯ надида буданд. Дар ин маврид нигоштаи яке аз ҳамсафони фидокору содиқи Президент Э. Раҳмонов, шахсияти маъруфи сиёсӣ А. Достиев дар китобаш «Тоҷикистон: шикастанҳо, бастанҳо» хеле барҷову ҳаққонист. «Ў (Э. Раҳмонов. А.С.) он вақт дар сафи ҳукуматдорон ва ҳукуматхоҳоне, ки сабабгори фоҷиаи миллат шуданд, набуд, вале дар лаҳзаи ҳассосу тақдирсоз, чун фарзанди асилу баору нанг бори бузурги масъулиятро бар дӯш гирифт». Воқеан, ба майдони сиёсат қадам ниҳодани Э. Раҳмонов ҳам барои тоҷикистониён ва ҳам барои коршиносони хориҷӣ ногаҳонӣ ва ғайри ҷашмдошт буд.

Аммо суханҳои пурҳаяҷон, лек саршор аз меҳри ӯ аз паёми нахустинаш «Ман ба хонадони шумо сулҳ меорам... То гуреза дар хориҷи мамлакат азобу дарди ғарибӣ мекашад, ман ҳамчун роҳбари давлат ором буда наметавонам...» ба дили озурдаи мардум нури умеди ворид кард. Бале, ваъдаҳо бузургу умедбахш, аз таҳи дилу бочуръатона буданд. Табиист, ки хурду бузург аз як ҷониб аз Худованд илтиҷо мекарданд, ки ба сарвари ҷавон иқболу барори қор бахшад, аз тарафи дигар медонистанд: аз ваъда то ҷомаи амал пӯшидани он роҳ тӯлонист. Махсусан дар он айём, ки мардум аз гирудор,

кунуншиканӣ ва ғаму ташвиши беҳисоб хаста, аз ваъдаҳои пучу дурӯғи роҳбарони каммасъулият ё тасодуфӣ безору дилгазон шуда буданд. Охир, басо суханҳои зебо дар ҳаво муаллақ мемонданд, ки ин ҷомиаро бештар хичилу маъюс мекард. Акнун зимомии давлат аз рӯи армони шаҳрвандони сарзамин бояд ба дасти шахсияти намоён, пурчазаба, корозмуда, мавридшиносу батадбир мерасид, ки бо иродаи қавӣ, дасти пурзӯр мамлакатро аз гирдоби фалокатбор бираҳонад, халқи ба чор тарафи олам пошхӯрдаву парешонро чамъ оварда, ғубори кинаву кудурат ва ранчишу озорро аз дилашон бизудояд. Шуур ва мафкураи ҷомиа дар он айёми ба қавле хунрезу пурнифоқа ва дасисапарвар аз чунин қолиби шахшӯл раҳида наметавонист. Аммо аз дасти ин ҷавони дар ҷабҳаи сиёсату давлатдорӣ ҳанӯз камтаҷрибаву ноомил чӣ меояд? Магар ӯ оташи ҷангу ҷидолро фурӯ нишонда метавонад? Ва ё тарафҳои даргирро, ки бозичаи хашму чаҳолатманду ғайри манфиати гурӯҳҳои худ андешаеро наметавонанд, сари инсофу муросо ва сулҳу салоҳ оварда метавонад? Бешубҳа, сарварӣ ба як ҷумҳурии ҷангзада ва харобу валангор, халқи дар хоку хун жулида, айёми худнамоии нерӯҳои ҷинояткор ба ҷони худ бозидан ҳам буд. Зимнан, сарвариро ду самт дар пеш аст: яке вартаи бадномӣ, дигаре куллаи шараф. Вартаи бадномӣ бандаи нафс, худхоӣ, айшу фориғболӣ шудан, куллаи шараф танҳо барои бақои давлату саодати халқ талош варзидан аст. Ва кам низ нашудааст, ки дар чунин ҳолатҳои бесарусомонӣ сарвароне муфт аз сари асп парида, гардан шикастаанд.

Фаъолияти сиёсӣ ва давлатдорӣ сарвари ҷавони Ҷумҳурии Тоҷикистон Э. Раҳмонов воқеан дар авҷи муборизаҳои тезу оштинопазири дохилӣ ва марҳилаи ҳассоси сарнавиштсоз оғоз ёфт. Дар саросари кишвар

одамон аз низоъҳои бемаънӣ захм, дарду аламе доштанд. Лек шахсони часуру фидой, меҳанпарастони асил, ки дар паҳлуи сарвари чавон мардона истанд, ангуштшумор буданд. Бисёриҳо аз бими чон ва раҳидан аз масъулият бо ҳар баҳона ишғоли курсиҳои мансабро рад мекарданд. Вале роҳи бозгашт набуд. Э. Раҳмонов бо ҳамсафон сараввал барои барқарор кардани тинчиву оромӣ дар мамлакат ба фаъолият пардохт. Ва ин нияти хайр, ба бахти мардум, боиси кушоиш ва пирӯзӣ шуд. Моҳ ба моҳ, сол ба сол дар натиҷаи талошу муборизаҳои пайваста, ҷустуҷӯи бехтарин роҳҳои созиш бо амри Худованд ва мадади рӯҳи бузургон, дастгирии мардум, давлату ташкилотҳои хайрхоҳи ҷаҳонӣ андак-андак масъалаҳои мушкил ҳал гардиданд; саддҳои манфури ҷудоиндоз шикастанд; душманони хуниву ҷонӣ, тарафҳои қаҳриву ёғӣ гардани шайтон шикаста, ба рағми душманон ба хотири шаъну эътибори миллати куҳанбунёдамон ба ҳамдигар оғӯши бародарона кушоданд ва дар хонаи бобоии худ – Тоҷикистони азиз сарчамъ омаданд, боз ба созандагиву ободкорӣ даст заданд.

Аз он айёми талху пурфочиа солҳои на чандон зиёде сипарӣ шуданд. Ва ҳамаи мо шоҳидем, ки сарзамин ва халқамон ба чи ҳоли табоҳе гирифта буд; хавфи пора-пора шудани ҷумҳури низ дилҳоро решу хун мекард. Сад шукр, ки имрӯз бо вучуди камияи кистиҳои рӯзгор, оромияи осоиш дар саросари мамлакат таъмин аст. Дигар бар сари халки мо санги таънаву маломат намеборад, баръакс оштии миллии ва сулҳи тоҷикон, ки он бузургтарин дастоварди мардум ва ҳукумати Президент Э. Раҳмонов ба ҳисоб меравад, обрӯи миллати тоҷику давлати Тоҷикистонро дубора барқарор кард. Ва ин ҳам боиси ифтихор аст, ки ҷаҳониён ин сулҳ ва оштии миллиро чун падидаи нодир, чун ғалабаи ақлу заковати

инсон эътироф карданду аз таҷрибаи сулҳофарии мо дар нуқтаи доғи олам аз он истифода ҳам мебаранд.

Тӯли солҳо Э. Раҳмонов бо сифатҳои ҷавонмардию хайрхоҳӣ ва бо самимияти инсонӣ дар байни халқ ба эҳтиром ва обрӯи баланд соҳиб шуд ва дар баробари ин худро бо таҷриба, хираду заковат, дурандешиву ҷаҳонбинии хоса ораста, ҳамчун шахсияти тавонои сиёсӣ маъруфият пайдо кард. Албатта, аз азал ҳолатҳои тезу тунд, муборизаҳои шадид роҳбархоро ба майдон меоранд, вале на ҳар роҳбар дар ҷодаи хеш ба мартабаи шахсият мерасад. Зеро забони халқро ёфтанд, дар ғаму шодияш шарик шуданд, зиёда аз ин ба манфиати як миллат ё давлат корҳои шоистае ба анҷом расониданд хунари ҳар роҳбар нест. Аммо Э. Раҳмонов бо чанд кӯшиши бочуръатона барои арҷгузорӣ ва густариши забони модарӣ, омӯхтани дигар забонҳо, эҳёи хотираи таърихӣ, баланд бардоштани ҳисси пурнаҷобати худшиносӣ ва ифтихори миллӣ, ки ниёзи хурду бузург буд, саҳми беназир гузошт.

Ёдам меояд, ки дар як маҷлиси Ҳукумат Президент ба ҳозирин гуфт: «Айбу шармандагӣ аст, ки мо роҳбару узви ҳукумати Тоҷикистон бошем, нону намаки халқро бихӯрем, аз ҳисоби он давлату савлат биронему забони модариро хуб надонем». Даъвату саҳтгириҳои Президент бесамар намонданд. Бисёриҳо ба худомӯзии забони тоҷикӣ камар бастанд. Бешубҳа даъватҳои Э. Раҳмонов барои эҳёи суннатҳои волои қадима, баланд бардоштани сатҳи маънавият, гуруру ифтихори миллӣ шиорҳои хушқу ҳолӣ нестанд. Пеш аз ҳама худӣ ӯ ба омӯхтани таъриху сарчашмаҳои фарҳангӣ рӯ оварду корхоеро ба субут расонд. Ба фарзандони арҷманди миллат устод Садриддин Айнӣ, академик Бобочон Фафуров ва устод Мирзо Турсунзода додани унвони

олии нахустқахрамони Тоҷикистон, таҷлили ҷашни 1100-солагии давлатдории Сомониён, дар дили пойтахтамон – шаҳри Душанбе гузоштани маҷмааи мӯҳташами Исмоили Сомонӣ, ҷашнҳои хеле зебои «Авесто» ва шоирону олимони оламшумули гузаштаву фарзонагони муосир, бузургдошти шаҳрҳои қадимаамон Истаравшану Кӯлоб, нашри китоби «Тоҷикон»-и Б. Фафуров, шашчилдаи «Таърихи халқи тоҷик», ҷопи пайвастаи асарҳои адибон, соли 2006-ро эълон кардани Соли бузургдошти тамаддуни ориёӣ нишонаи беҳтарини ватанпарварию фарҳангдӯстии эшон мебошад. Бахт ба Э. Раҳмонов даст дод, ки борҳо аз минбари баланди Созмони Милали Муттаҳид аз номи тоҷикистониён ҳарф бизанад ва ҳалли масъалаҳои доғи Афғонистону мубориза алайҳи терроризм ва маводи муҳаддирро ба миён гузорад, аз ҷониби ҷомиаи ҷаҳонӣ дастгирӣ ёбад.

Ба ростӣ, агар бо ҷашми нек нигарем, мушоҳида мекунем, ки дар як фосилаи на чандон зиёд Президент бо ташаббус, дастгирӣ ва талошҳои афзунаш дар рушди иқтисодиёт, мактабу маориф, ворид шудани инвеститсияи хориҷӣ ба мамлакат, бунёди корхонаҳои хурду бузурги хусусӣ, иншоотҳои азим ва ба ин васила, ба ҳар ҳол, баланд бардоштани сатҳи зиндагии мардум сахме арзанда гузоштааст.

Чанде пеш хушxabари идомаи сохтмони истгоҳҳои барқи обии Роғун, «Сангтӯда-1» ва «Сангтӯда-2» тамоми халқи кишварро шод гардонд. Ин ҳама башоратест аз дурнамои пурзӯр шудани иқтисодиёти Тоҷикистон, беш аз пеш беҳтар гардидани сатҳи зиндагии мардумамон. Ва ана боз дар Вилояти Мухтори Кӯҳистони Бадахшон Президент дар ҳузури сармоягузoron ва меҳмонони хориҷию коргарон тугмаи ба кор шурӯъ кардани навбати дуҷоми Нерӯгоҳи барқи обии «Помир-1»-ро пахш

кард. Аз ин воқеаи ҳаётан муҳим дар баробари пиру барнои Бадахшон тамоми сокинони ҷумҳурӣ изҳори нишоту қаноатмандӣ карданд. Чунки зиндагии мардум, фаъолияти муассисаҳои таълимӣ табобатӣ, умуман тамоми соҳаҳо дар муҳити сангин ва сармои саҳти кӯхистони Бадахшон бе чароғу гармӣ мушқил аст. Ва агар манзили ҳамдиёрони бадахшии мо гарму чароғон шуд, мушқилоти вилоят як каме ҳал гардид, ин ҳам муваффақияти бузург аст.

Дар Бадахшон хурсандӣ пайи хурсандӣ омад. Рӯзи дигар мардуми ноҳияи Дарвоз базму тантана оростанд ва ҷаноби Президент шоҳроҳи Шкев-Зигарро, ки аз рӯи меъёрҳои байналмилалӣ сохта шудааст, расман кушод. Ва боз башорат дод, ки соли оянда кандани нақби ағбаи Шахристон шурӯъ мешавад. Ин ҳам дастоварди андак нест. Сохтани ин роҳ орзуи ҳазорсола буд ва ба назар, воқеан, орзуо ҳаёл, балки афсона менамуд. Кушода шудани ин шоҳроҳ қадами ҷиддиест дар баҳши аз бунбасти коммуникатсионӣ баровардани Тоҷикистон.

Манзараи пуртантанаи роҳкушоӣ пеши назар, суҳанҳои ниҳоят гарму самимии пирони Дарвоз ба гӯш, ба ёдам 30 январи соли 1999 расид. Он рӯз дар даҳони Девдара, дар Яхчи поён ба муносибати сар ба сар омадани хомроҳ ё тарҳи роҳи Кӯлоб-Дарвоз ҳамоиши пуршукӯҳе барпо шуд. Дар он бештар аз диловарию корнамоии роҳсозони тоҷик, дастгирии сармоягузoron суҳан мерафт. Шодию сурури Президент интиҳо надошт. Ҳама ба ин иқдом сано мехонд. Аз ҷумла, сафири яке аз бузургтарин мамлақати дунё – Хитой дар Тоҷикистон иброз дошт: «Ин шоҳроҳ падидаи бузурги аср аст ва бояд давлатҳои олам инро эътироф бикунанд, зеро ин роҳ акнун Осиёи Марказиро ба Аврупо ва тамоми олам мепайвандад».

Дар ин тантана адибон Мӯъмин Қаноат, Лоик Шералӣ, Гулназар, Аскар Ҳаким ширкат доштанд. Дар хаймаи бузург хангоми зиёфат баногоҳ Президент гуфт:

Шоирони мо оё бахшида ба ин сохтмони бузург шеъре мегӯянд?

Ҳолату имтиҳои ачиб. Бадоҳатан бояд шеър ё сухане гуфт. Навбати аввал ба Гулназар расид ва ӯ ин байтро хонд.

*Ин роҳ, ки дар тани Ватан шарён аст,
Роҳи шарафи Эмомалӣ Раҳмон аст.*

Устои зиндаёд Лоик дар баробари хондани пораи шеъре дар пайравии ғазали машҳури Рӯдакӣ «Ояд ҳаме» «Бонги ҷашни тоҷикон ояд ҳаме...» гуфт: «Ин шоҳроҳ шоҳкори таърих, роҳи Президент Раҳмонов аст, ки моро ба асри XXI мебарад».

Воқеан, дар асри XXI ин шоҳроҳ дар дили санги хоро ончунон кандаю сохта шуд, ки бинандагон ангушти ҳайрат газиданд. Ва Девдара бо пешниҳоди Президент Гулдара ном гирифт.

Дар ин маврид як нуктаро аз таҳи дил боз таъкид мекунам, ки дар пиёда кардани нақшаҳои Президент пеш аз ҳама ана ҳамин роҳсозону нақбканон содиқона заҳмат кашидаанд, на он курсинишинҳое, ки дар ҳучраҳои гарму нарм менишинанд. Пас, пеш аз ҳама ба қадршиносӣ ва гирифтани ордену нишонҳо коргарони фидокор, бунёдкорон сазоворанд.

Моҳи май банда бо ҷамъе аз аҳли сухану ҳунар меҳмони нақбканони Анзоб будам ва шоҳиди манзараҳои ҳайратангезу ҳаяҷонбахши бо шуҷоату матонат чигари кӯхро шикофтани фарҳодҳои замон шудам. Кӯҳканҳо

шабу рӯз чон мекоҳониданд, ки то Наврӯзи соли 2006 нақбро ба анҷом расонанд. Президент Э. Раҳмонов тамоми имкониятҳоро ба ҳисоб гирифта, ҳамин мӯҳлатро муқаррар кардааст. Онҳо медонанд, ки истиқлоли роҳ барои Тоҷикистони саросар кӯҳсор чун нафас, чун обу ҳаво зарур аст. Ва ин роҳ бештар мардумро ба ҳам оварда, боиси мустаҳкам шудани пайванди дӯстӣ, хешутаборӣ, фаровонӣ ва хушии рӯзгор мешавад.

Ҳикмате дорад халқ: бегуноҳ танҳо Худованд аст. Дигар пайғамбарону сарварони давлатҳо низ чун инсонии заминӣ, банди Худо аз каму котиҳо ҷои гурез надоранд. Вале, хеле хуш аст, ки нақши неку кори хайри роҳбарон ба манфиати давлату миллат дар таърих сабт мегардад. Ҷомиаи мо ба ниёзҳои зиёд эҳтиёҷ дорад. Инсон, табиатан як марҳилаи мушкилро пушти сар кард, мехоҳад, ки зудтар ба зиндагии хушу гуворотар бирасад. Вале ҳама кор ба вақту соат тобеъ мебошад. Дар ҳар сурат, аз рӯи иттилооте, ки аз фаъолияти чеҳраҳои аввали давлатҳои дуру наздик мерасад, чашми бад кӯр, қору пайқори Президент Э. Раҳмонов барои нарма нигоҳ доштани вазъи сиёсӣ, шуқуфони меҳан афзалиятҳо дорад. Ва ёд овардани рӯзи ба арсаи сиёсат қадам ниҳодани Э. Раҳмонов ба хотири он аст, ки масъулияти роҳбарӣ ба давлат ва ба зимма гирифтани тақдири халқ мисли дину имон муқаддас аст. Дар ин роҳи мушкил бояд ҳамагон ба Сарвари давлатамон бо дасту дили пок мададгор бошем.

Ноябри соли 2005.

Сафармуҳаммад АЙЮБИ

ИСТИҚЛОЛ

Шуд мубарро савти ною чанги истиқлол,
Лаззати ишқ аст дар оҳанги истиқлол.

Реги истиқлол тобад беҳтар аз марчон,
Баркаши кӯҳ аст дар посанги истиқлол.

Маъдани ин мулк бошад чавҳари дониш,
Фарри яздонист дар фарҳанги истиқлол.

Рангбасти зиндагиро рангрэй нест,
Пурчило бошад ҳамеша ранги истиқлол.

Мӯр гардиданд морони замони чанг,
Роҳи ҷонбозист ҳар фарсанги истиқлол.

Рӯ ба сӯи офтоби фазл бинмуданд
Сафқашу сарлашқару сарҳанги истиқлол.

Ку касе к-аз бениёзӣ кард истиғно,
Нест дар олам касе дилтанги истиқлол.

Дар таҷаллоянд рӯи саҳнаи айём
Лоларухсорони шӯху шанги истиқлол.

Лаззати нуқли ҷалоли сулҳро доранд,
Хӯшаҳои пухтаи ованги истиқлол.

Эй мусаввир, ин саодатро ба лавҳ овар,
Манзари ҳусн аст дар аржанги истиқлол.

Мӯсафедеро бидидам, шукри ҳақ мегуфт,
Дар руху пешонааш ожанги истиқлол:

К-эй Худо, шукронаи ин боргоҳи сабз,
Мазҳари ангуштару авранги истиқлол,

Бар ҳисори сабзи дилҳо роҳ пайдо шуд
Гашт паҳно кӯчароҳи танги истиқлол.

СУРУДИ ТОЧИКИСТОН

Бонишон Давлати дар ҷаҳон мустақил,
Ҷовидон миллати дар асолат ҷалил.
Лафзи ширини ту дар узубат шакар,
Сирати ту ҷалӣ, сурати ту ҷамил.

Тоҷикистон, тӯй номвар,
Узви комилҳуқуқи башар.

Дар масири ҷаҳон, роҳи ту дунявӣ,
Поятахтат қавӣ, гоҳи ту дунявӣ.
Парчамат дар ҷаҳон рамзи фарҳанги сулҳ,
Тоҷи зар рӯи хиргоҳи ту дунявӣ.

Тоҷикистон, тӯй номвар,
Узви комилҳуқуқи башар.

Қуллаи кӯҳи ту, кутби сулҳи ҷаҳон,
Остони дарат минбари воизон.
Кашфи Девони ту мактаби осафон,
Дафтари фазли ту раҳнамои замон.

Тоҷикистон, тӯй номвар,
Узви комилҳуқуқи башар.

ТОЧИ МАН

Тоҷикистони азизам, Ватанам, модари хусн,
Сари сабзи ту бувад сояи сабзи сари хусн.
Навдаи сабзи ту дар боғ расоӣ дорад,
Шоҳаи хушки ту даъвии асоӣ дорад.
Меҳр аз қалби самовот сафо мерезад,
Қатраи шабнамат аз чашми Худо мерезад.
Хуни оташ зи рағи санги ту дар ҷӯш бувад,
Ҳар гули боғи ту як қиссаи хомӯш бувад.
Ҳафт ахтар чу сар аз ҷайби гиребон дорӣ,
Сари тавҳид бурун то дари яздон дорӣ.
Хиради туст давида ба рағи пайкари мо,
Бувад андешаи хоки рағи ту дар сари мо.
Осмон тахти бузургии бузургони ту ҳаст,
Фазли сомони ҷаҳон мактаби сомони ту ҳаст.
Тоҷро бар сари тоҷик зи тинат додӣ,
Даҳрро турфа зи тоҷик ту зиннат додӣ.
Сачда бар хок задан мазҳари меъроҷи ман аст,
Эй Ватан, гарди раҳат дар сари ман тоҷи ман аст.

САРДАҲТАРИ ОҲОҚ

Маро тоҷик мегӯянд
Аз тоҷи касбиям
Дар олам паҳн гардидаст фазли комрониям.
Набудам аз азал қавми тахидасту парешоне
Нофармону нодоне
Набудам аз азал ман гунги модарзод,
Будам як миллати гӯяндаи обод.
Ҳанӯз аз аввалободи ҷаҳонам ному унвон буд,
Забони ман забони обшорони кӯхистон буд
Забони лолаву себаргаву сунбул

Забони боду борон буд.
Забони ман забони иттиҳоди миллати тоҷикаёнӣ буд,
Дирафши иттиҳоди ман забони ҷовидонӣ буд
Ҳазорон сол
Мақоми ман забон аст
Низоми ман забон аст.
Забонам ҳаст сарқонунуну қонуни ҳаёти ман,
Қонуни бароти ман.
Дар ӯ ҳарфи саодат ҳаст
Дар ӯ ирзу иродат ҳаст.
Ҳукуки миллати поянда будан ҳаст дар ӯ,
Ҳукуки ҳофизи оянда будан ҳаст дар ӯ.
Нахуст аз саркитоби ман Авасто буд,
Авасто номи сарқонуни дунё буд.
К-аз ӯ сарманша бигрифтанд қонунҳо,
Маъниҳову мазмунҳо.
Набудам аз азал ҷанговару хашмин,
Будам солору ботамкин,
Будам созандаи дунё,
Набудам ман барандозандаи дунё.
Ба ин фазлу ба ин қонун,
Ба ин шаклу ба ин мазмун
Будам аз посдорони ҳақиқат
Будам аз пешвоёни тариқат
Маро тоҷик мегӯянд
Аз тоҷи каёнӣям!
Дар олам паҳн гардидаст фарҳанги амонӣям.
Бувад қонуни ҳастӣ дар китоби ман
Бувад ҳар нуктаи қонуни Сарқонун хитоби ман-
Хитоб аз ҷавҳари поки ниҳодам
Хитоб аз иттиҳодам
Хитоб аз сулҳу эҷодам
Хитоб аз ҳурмату ҳаққу ҳукуқи одамизода

Аз Ҳисори дили ман равзани ҳақ бикшоед,
Аз дили Каъбаи ишқам ба Худо роз кунед.

БИРАҚСЕД!

Бирақсед, бирақсед, ба ҳар кӯй бирақсед,
Чу дунё ҳама тӯй аст, дар ин тӯй бирақсед!
Навозеду бисозед, бинозеду бибозед,
Ба ҳар рӯй бирақсед, ба ҳар мӯй бирақсед!
Агар дилбари чонед, бирақсед ба қомат,
В-агар марди замонед, ба бозӯй бирақсед!
Биборед ба раҳмат, бишоред баҳиммат,
Чу ҳар қатраи борон ба ҳар чӯй бирақсед!
Чу мардони қаландар вучуд аҳгари аҳмар,
Худоёр бирақсед, худочӯй бирақсед!
Ба монанди саҳаргоҳ дил аз сина бароред,
Самовот фурузед, дуогӯй бирақсед!

ТАХТГОҲИ НИЁ

Тоҷикии ҷони моро ориёни мо шинохт,
Форсии лафзи моро форсигӯҳо шинохт.
Решаи тоҷик то Дорою Дороюш рафт,
Ҳар ки моро дид, дар симои мо Доро шинохт.
Сикка зад дар Меҳри мо мӯҳри дилаш Ҳайтолиён,
Тахти Хатлонро ҷаҳон дар тоҷи ин маъно шинохт.
Ношиносам ман ба он қавле, ки ҳақро ҳақ нагуфт,
Қавми яктои маро ҳар кас ки шуд якто, шинохт.
Кам бигӯ аз душманиҳо, сӯҳбат аз ёрон кушо,
Дӯстии тоҷикиро душмани доно шинохт.
Чашни миллат гуфт дунё чашни Кӯлоби маро,
Чашни Кӯлоби маро дунё дар ин дунё шинохт.
Бин ту дар тахти ниё Эмомалӣ Раҳмони мо,
Ин ҷаҳон ӯро дар ин тахти Ватаноро шинохт.

ФАЙЗИ ФАЗЛ

Чашни мо аз ҳиммату аз файзи фазли раҳбар аст,
Шукри ӯ, Эмомалӣ Раҳмони ҳикматпарвар аст.
Нур борад аз нигоҳаш Офтоби Ориён,
То шавад бар миллаташ хоно китоби Ориён.
Тоҷикистон тоҷи тоҷикона монад бар сараш,
Чо кунад дар минбари ҷону дилу худ минбараш.
Ориёно! Гармии оғӯш дар Кӯлоби туст,
Дар ҳамин чо шӯълавар хуршеди оламтоби туст.

МОДАРИ КҶЛОБ

Модари Кӯлоб! Дунё шуд ҳама меҳмони ту,
Файзи дунё рехт дар болои дастархони ту.

Ориёно! Ориёниро ту истиқбол кун,
Модари Кӯлоб! Во ту хони истиқлол кун.
Ориёно! Оби Рукнобод Кӯлоб омадаст,
Хочаи Шероз бо шеъри тару ноб омадаст.
Модари Кӯлоб! Бо Вахшат ба истиқбол хез,
Ҳамчу файзи меҳру сарсабзии истиқлол хез.
Модари Кӯлоб! Дунё шуд ҳама меҳмони ту,
Файзи дунё реҳт дар болои дастархони ту.

ТАРОНАИ ОРИЁН

Эй Ватан, Ориён, Ориён,
Чону тан, Ориён, Ориён.
Модарӣ, қиблагоҳӣ ба мо,
Эй зи Рустам нишон, Ориён, Ориён!
Ориён, Ориён!

Бо ту Балху Бадахшони мост,
Сугду Хоразму Хатлони мост.
Дӯстат дӯст бо мо бувад,
Душманат душмани ҷони мост.

Тоҷи ту бо Каён бобақост,
Рӯзгорат абад бефаност.
Пушт то пушти ту тоҷикист,
Пуштибони ту қавми худост.

Эй Ватан, Ориён, Ориён,
Чону тан, Ориён, Ориён.
Модарӣ, қиблагоҳӣ ба мо,
Эй зи Рустам нишон Ориён, Ориён,
Ориён!

ТОЧИ ИСТИҚЛОЛ

Тоҷики ман, тоҷи зар бар сар шудӣ,
Аз дигар лоиқ ба тахти зар шудӣ,
Ёфтӣ тоҷат зи истиқлоли хеш,
Миллати арзандаи кишвар шудӣ.

Ин Ватан волотарин меҳроби туст,
Ҷои хуршеди тую маҳтоби туст.
Ёфтӣ аслат ту аз асли падар,
Бахти Сомон шуд ба тахтат чилвагар.

Шоҳини бемор аз нав шуд ба по,
Гаштӣ аз нав миллати бологузар!
Ин Ватан волотарин меҳроби туст,
Ҷои хуршеди тую маҳтоби туст.

ЁРОНИ ВАФО

Ёрони вафо бихишт меоранд,
Осоиши сарнавишт меоранд.

Дар пайкари дӯстӣ, ки ҷон моем,
Умре ба суроғи дӯстон моем.
Мо роҳи бародарӣ, ки мечӯем,
Дар хидмати дӯст ҷонфишон моем.

Як хона зи дӯстӣ ҷаҳон бошад,
Паҳнои замини осмон бошад.
Дунё, ки барои душманӣ танг аст,
Бигзор ҷаҳон зи дӯстон бошад.

Хуршеди бародарӣ дурахшон аст,
Дунёи бародарӣ гулафшон аст.
Мо толиби дӯстони ҷонием,
Дунёи зи ҷамоли дӯст хандон аст.

Олам ҳама ҷо зи як ҷаман бошад,
Пас рӯи ҷаҳон зи ҷамватан бошад.
То ҳаст бародарӣ дар ин дунё,
Дунёи ҳама ҷо зи ҷамватан бошад.

Ёрони вафо бихишт меоранд,
Осоиши сарнавишт меоранд.

ТОҶИКИСТОН

Шукӯху тоҷу тахтам, Тоҷикистон,
Баландиҳои бахтам, Тоҷикистон.

Ду кас:
Ба ҳурмат Тоҷикистон гӯям аз ҷон,
Замини тоҷдорон гӯям аз ҷон
Туй модар, ки бо лафзи намозӣ
Муқаддас модари ҷон гӯям аз ҷон.

Хор:
Шукӯху тоҷу тахтам, Тоҷикистон,
Баландиҳои бахтам, Тоҷикистон

Ду кас:
Ту, эй озода даргоҳи бихишті,
Бароям сарнавишти, сарнавишти
Кунам шукрона, ки аз обу хокат
Чу тоҷик обу хокамро сиришти.

Хор:
Шукӯху тоҷу тахтам, Тоҷикистон
Баландиҳои бахтам, Тоҷикистон.

Ду кас:
Хушо умедгоҳи тоҷиконӣ,
Сафедиҳои роҳи тоҷиконӣ,
Зи олам тоҷиконро оварӣ чамъ,
Хушо пушту паноҳи тоҷиконӣ.

Хор:
Шукӯху тоҷу тахтам, Тоҷикистон,
Баландиҳои бахтам, Тоҷикистон.

ТУРО БОЛОНИШИН КАРДАМ

Ало, эй Тоҷикистонам, ки водию кӯхистонӣ,
Ба кӯху водиат дил бастаам чун тоҷикистонӣ.

Агар дар Истаравшан рӯи олам дида бикшодам,
Кушодам дил ба хатлонию раштию бадахшонӣ.

Агар дарёдилӣ омӯхтам, омӯхтам аз ту,
Ки худ доро ба Сайхун, Вахш, ҳам
Панчу Зарафшонӣ.

Надорам аз падар мерос чуз номаш, ки ман дорам,
Бисоти бебаҳоям мондаӣ аз оли Сомонӣ.

Зи бас худ хоки шоирхез будӣ аз қадимайём,
Ки ман ҳам хестам аз хоки ту чун шоири сонӣ.

Ба ҳар чое ки будам, ҳамраҳам бурдам туро бо худ,
Туро болонишин кардам, агар рафтам ба мехмонӣ.

Агар ман дер мемонам, ҳаётам аз ту медонам,
«Агар ман зуд мемирам, чӣ ғам, зеро ту мемонӣ».

РОҶИ АҒБАҲО

Ағбаи Анзоби умрам тай бишуд,
Бо ҳама ранчу азоби зиндагӣ.
Ҳар фарозу шеби роҳаш дар чабин
Монд нақш аз печутоби зиндагӣ.

Дар сарам чун куллаи кӯхи Ҳисор,
Барфҳо болои ҳам хобидаанд.
Дар дилам чун тармаҳои кӯхнае,
Тахта-тахта дарду ғам хобидаанд.

Офтоби фасли гармои Ватан
Гарм созад гар тану ҷони маро,
Меҳрубониҳои ҳамроҳони ман
Кам намояд дарду армони маро.

Ҳамчу дарёи Зарафшон бошитоб
Мешавад дарёи умри ман равон.
Роҳи Шаҳристон намоён мекунад
Ағбаи дигар ба пеши дидагон.

Гарчи паймудам раҳи Анзобро
Роҳи Шаҳристон ҳамон ҳамвор нест.
Роҳи кӯхистон чу роҳи зиндагӣ
Бе баланду пастию озор нест.

Баски ҳастам марди раҳ, бо роҳи умр
Меравам ман беҳаросу сарбаланд.
Арчаҳои сабзи Шаҳристон маро
Ибрата бар саҳтҷонӣ мешаванд.

Нақбканҳо, раҳкушой мекунед,
То шавад кӯтоҳ роҳи ағбаҳо.
То кунам андак раҳи умрам дароз,
Ман кушоям роҳ то қалби шумо.

ҒАЗАЛИ ИСТИҚБОЛ

Ба ифтихори анҷумани тоҷикони қаҳон

Тоҷики ҳамватанам роҳ кашад сӯи Ватан,
Бикашад бар Ватан ўро зи қаҳон бӯи Ватан.

Тоҷики ҳамватанам рӯ ба Ватан меорад,
То хумораш шиканад бӯсазанон рӯи Ватан.

Гардҳои раҳи дур аз руху миҷгон шӯяд,
То ки гарде наниҳад бар руху абрӯи Ватан.

Гарчи дар мулки дигар оби худо ҳам кам нест,
Ҳамчу лабташна занад худ ба лаби ҷӯи Ватан.

Тоҷики ҳамватан аз олами гул меояд,
Мон, ки ин бор бибӯяд гулу хулбӯи Ватан.

Мутрибо, нағма бизан, нағма бизан, нағма бизан,
Нағмаҳоят бизанад дакка ба минӯи Ватан.

Гарчи бар ҳадяю инъом ниёзаш набувад,
Эҳтиёче бувадаш лек ба чилдӯи¹ Ватан.

СУРУДИ ТОҶИКОНИ ҚАҲОН

Мо тоҷикон як оламеи,
Ҷамъу парешон бо ҳамем.
Дар ин замини файзбор,
Аз файзи меҳраш хуррамеи.

1. Чилдӯ — инъом

Эй Тоҷикистон, чони мо,
Эй марзи пурэхсони мо,
Ту хонаи уммеди дил,
Ҳам қиблаи имони мо.

Боди мурод аз кӯи ту
Ҳар гаҳ биёрад бӯи ту,
Мурғи хаёлу орзӯ
Пар мезанад бар сӯи ту.

Эй Тоҷикистон, чони мо,
Эй марзи пурэхсони мо,
Ту хонаи уммеди дил,
Ҳам қиблаи имони мо.

Мо бо рафоқат зиндаем,
Мо бо садоқат зиндаем.
Ишқи Ватан дар синаҳо,
Мо бо муҳаббат зиндаем.

Эй Тоҷикистон, чони мо,
Эй марзи пурэхсони мо,
Ту хонаи уммеди дил,
Ҳам қиблаи имони мо.

Боли суруди мо Ватан,
Ҳоки сучуди мо Ватан.
Аз бахту давлат дар ҷаҳон
Буду набуди мо, Ватан.

Эй Тоҷикистон, чони мо,
Эй марзи пурэхсони мо,

Ту хонаи уммеди дил,
Ҳам қиблаи имони мо.

РУБОИЁТ

Маҳбуб Ватан, ту маскани армонам,
Дар хоки ту сабз мекунам ҳар донам.
Чун кукуи белона наям, ки тухмам
Бар лонаи мурғакони дигар монам.

Кӯе набувад бузург аз кӯи Ватан,
Рӯе набувад накӯтар аз рӯи Ватан.
Садпора шавад чу об, баргардад боз
Ҳар кас, ки бихӯрд об аз чӯи Ватан.

Эй кишвари дил, ман арчмандат дорам,
Пастӣ накунам, ба гӯш пандат дорам.
Гар одамӣ офаридаи хоку гил аст,
Ман хоку гил аз хоки баландат дорам.

Дар тифлӣ агарки хокбозӣ кардам,
Аз хок ба худ хоначасозӣ кардам.
Хоки Ватанам барои ман монд азиз,
Оварда сучуд, сарфарозӣ кардам.

Мерос, ки аз гузаштагон ман дорам,
Як гӯшаи хоки поки меҳан дорам.
Чашму дили равшане, ки дорам дар худ,
Аз меҳру сафои Истаравшан дорам.

Чун решаи ман сабз бувад дар хокам
Аз қайчии айём набошад бокам.

Бо навдаи тоза қад кашам аз сари нав,
Айём агарчи мебурад чун токам.

Андарзи гузаштагони худ ёд кунем,
Бо кори накӯ хотирашон шод кунем.
То хона барои хеш бунёд кунем,
Мо хонаи дил пештар обод кунем.

Дилбанди замини бостон мемонам,
Бар модари пир меҳрубон мемонам.
Аз рӯи замин равам агар зери замин
Бар тири замин чу посбон мемонам.

Ҳар гоҳ, ки меҳӯрам ман оби тоза,
Гирад тан аз он тавону тоби тоза.
Ҳар қатраи оби Ватанам пурқадр аст,
Созам сифаташ ба ҳар китоби тоза.

Марзи Ватанам бувад назаргоҳи дилам,
Ҳар пайраҳаву пулаш-гузаргоҳи дилам.
Гумроҳ намешавам, агар дур равам,
Чун хатти раҳаш бувад ба даргоҳи дилам.

Анзоб, агарчанд дилат сангин буд,
Қурбоншудае ҳам ба раҳат чандин буд.
Будӣ чу Зулайхо ту азизи Юсуф¹,
Ҳар санги ту аз барои ӯ болин буд.

1. Ишора ба Юсуф Вафо ва байти ӯ:

*Аз агба фуромадаму болиши кардам,
Сангои дари хоната болиши кардам.*

Ин агба, ки дошт номи Уштургардан,
Гаҳ гардани ту шикасту гаҳ гардани ман.
Бишкаста кунун санги дили сангинаш,
Армони дили худ шиканад аҳли Ватан.

Эй шаҳри Душанбе, чи мубарро шудай,
Ту шаҳри дилӣ, аз он дилоро шудай.
Тоҷики Бухоро ба хавас менигарад,
Чун хонаи тоҷикони дунё шудай.

Дар рӯи замин, ки зиндагӣ дорам чанд,
Худ хоқияму ба хоқиёнам пайванд.
То ки ба Сухан расам ба кайҳони диле,
Аз марзи баланд хоки ман бигрифтанд.

Бояд кӯшем, неши нӯше нашавем,
Бадном ба ҳар забону гӯше нашавем.
Сангин накунем вазни худро ба гунаҳ,
Фардо мирем, бори дӯше нашавем.

ВИЧДОН АГАР БЕДОР АСТ...*(Порча аз эссе)*

...Чӣ тавре медонем, ин ё он назарияи махсус ҳеч гоҳ наметавонад сарчашмаи ахлоқи ҳамидаи бани башар гардад. Одамизод пеш аз ҳама ба василаи дарси ибрат аз ҳаёти воқеӣ ва таваҷҷӯҳи самимӣ ба анъанаҳои неки таърихи дуру дарози инсоният ба камол мерасад. Пас ахлоқи ҳар як фард, чи хуб ва чи бад, вобаста аз тариқи идроки худи ӯст. Инсон агар аз донишҳои дирӯзу имрӯз мустақим огаҳӣ ёфта, то ҳадде имкон даст медиҳад, аз мағзу маънии фарҳанг сидқан бархурдор бошад, ҳатман дар доираи рафтору кирдори хушоянд қарор мегирад. Яъне ахлоқи шоиста зодаи маданият буда, нахуст ба қоидаи маърифат таъҷ меорад; дар мадори заковату фаросат низ истинод дорад. Яъне дар маҷмӯъ накӯкорӣ аз сарчашмаи фарҳанги асил шодоб гардида, зотан ба иқдоми берун аз ғараз, ба амри солими вичдон, ба пиндори дурусти рӯҳ, ки бад ё нек дар кучост,— беиштибоҳ пай мегирад, ниҳоят, ба зуҳури хусни тафохум дучанд чило ёфта, беҳтар ба назар мерасад. Ва албатта, низ бояд донист – ин қабил хушахлоқӣ на ба ҳама муяссар мешавад. Пас имрӯз шахрвандони мо аз дидгоҳи маданияти ростин, ки роҳи пайвастан ба он заҳмати мудоми фикрӣ меҳаҳад, дар кадом поя қарор доранд? Оё баъзан намелангем дар иморати як ҷамъияти **воқъиан** демократӣ? Алалхусус дар сурате ки ҳатто аз барои расидан ба равнақи иқтисодӣ низ сараввал ахлоқи ҳамидаи инсонҳоро ба инобат мегиранд.

Зимнан дар ташаккули таърих на фақат ҷараёни ҳодисаҳо, инчунин таҳаввули зиндагӣ ва табаддули

афкору акидаи одамон – бунёдгарони худи ҳамон таърих бағоят муҳим аст. Инак хуб мебуд ба икром омадан, ки аз чӣ бошад, мо дар раванди таҳкими истиқлолияти миллӣ ва демократиконии ҷомиа ба як бемехрӣ ва ҳатто сангдилии қариб оммавӣ дучор гардидаем. Вале ба ҳар ҳол андеша мебояд. Зеро... агарчи дар ҳама намуди шароити носози иқтисодӣ сабру таҳаммулро аз даст надодан кори чандон осон нест, оқибат он суди фаровон меорад. Ман наметавонам чиддан бигӯям, ки дар навбати аввал бо кадом масъалаҳои иҷтимоӣ ва ба чӣ тарзу тарик машғул будан зарур аст, аммо эътимоде мепарварам,— дар кулли ҳолатҳо мақоми **ҳақиқат**, яъне адлу инсоф бояд аз ҳама боло бошад. Зеро дар муқобили он маҳз **дурӯғ**, ба ифодаи дигар фиребу найранг доимо сангар гирифта, сабабгори гуна-гуна фалокатҳо мегардад. Аз байн бурдани чунин иллати касофатбор аз ҳар нафари мо ҷаҳонбинии беғиллу ғаш, мардонагӣ ва масъулияти шаҳрвандӣ металабад. Ба каму кости ҳаёти ҷомиа танҳо ашхоси кӯтоҳбин, худкома, аз ахлоқ ва сиёсати роиҷ бебаҳра муносибати сард доранд, балки таҳтан ба вай бепарво менигаранд. Вале ҳеч як инсонии бедордил, ки барои ҳар рӯзи ватанаш дар мазрааи сина донаҳои муҳаббат ва садоқат мепарварад, ҳаргиз наметавонад бетараф монда, фақат саргарми ҳадафҳои шахсии худ бошад.

Вақтҳои охир баъзе шаҳрвандони кишвар тавассути чанде аз воситаҳои ахбори умум бо хурдтарин мушкилоти зиндагӣ ҳам ба Президенти ҷумҳурӣ муроҷиат мекунанд. Мақолаҳои зоҳиран танқидии дар асл ғаразнок низ ҷоп мешаванд, ки ин ҳақиқат ҳатто аз тарзи ифодаи муаллиффон алайно эҳсос мегардад. Аз камбудихо ба ҷонибдорӣ салоҳи раият мулоҳиза рондан, албатта, ҷоиз аст. Ба хусус дар ҷомиаи демократӣ. Ва гумон мебарам,

- набояд дар ин роҳ ғавҷубе ҳам устувор бошад. Чунки аз номаш танқид, ба шарте ки бе хусумати пинҳон ва созандаву огоҳона баён мешавад, дар амал бештар суд мегиранд. Лекин дар арзаи ҷиддитарин масъала низ берун ҷастан аз доираи одоби журналистӣ на ин ки ғоида, баръақс – зиёда зарарҳо меорад. Пас лозим аст ҳар як рӯзноманигор ақаллан ба хоҳири иззати нафси худ аз шуури ҳуқуқӣ ҳам, то метавонад, бархурдор бошад. Албатта, дар баробари саводи касбӣ... Вагарна хоҳнохоҳ суханаш ба ҳаво рафта, дар ағлаб мавридҳо беасар мемонад. Аслан кишварҳои пешоҳанги дунё низ аз хел ба хел каму коти рӯзмарра фориғ нестанд. Мазмун, ҳанӯз дар муҳити ҷомии мо ҳам ноҷӯриҳои бисёре мавҷуданд. Аммо дар ҳар сурат муҳиммаш ин ки, дар баёни камбудӣҳо хусни каломи журналист набояд ба қубҳи он табдил ёбад. Зеро вай зуд ба назар мерасад. Ва ҳарфи баиллат низ, дар қадом шаклу либосе ки зохир гардад, ҳамон **иллат** асту бас.

Ман ин сатрҳои баъд аз итмоми мулоҳизаҳои худ вобаста аз суханронии Президенти мамлакат мӯҳтарам Эмомалӣ Раҳмонов дар ҷашни навбатии истиқлолияти ҷумҳурӣ ба қалам медиҳам. Аз он боис, ки андешаҳои банди бештар доир ба вазъи феъли фарҳанги кишвар, заминаи ахлоқи иҷтимоӣ, идроки дурусти ҳақиқат ва дараҷаи маърифату ҷаҳонбинии имрӯза ҷомии мо ба рӯи қоғаз омада, ҳоло фикр мекунам, як навъ оғози монанд ба сарсуханро низ тақозо доранд. Чунки мехоҳам хонандаи гиромӣ аз мағзи ин навиштаҳо маънии **дигар** наҷӯяд. Баҳиммат бошаду аз паи хурда ҳам наравад. Ва агар пас аз ошноӣ ба мулоҳизаҳои зерин шахсан натиҷа мегирад, нахуст ба ниҳонхонаҳои дилу вучуди худ низ равзан кушода, қулли афқору ақидаашро ба тарозуи инсоф гузорад. Зеро гуфтан, пурсидан ва ҳатто

талаб кардан, ба ҳар ҳол, осон аст. Вале ба сифати як нафар шахрванди ҳассос дар чодаи беҳбуди ҳаёти ҷомиа мардона амал намудан бас душвориҳо дорад. Барои ин мебояд кас аввало ба олами ботини худаш дар гуфтугӯ бошад.

Ва ниҳоят нек дарёбад, ки ботил кадом асту асли ҳақиқат дар кучост. Танҳо баъд аз ҳамин зухур мекунад инсони дар воқеъ хушманиш, дардошно ва бавиҷдону масъулиятшинос. Чунин одамон дар зиндагӣ ҳар қадар зиёдтар бошанд, ҳаёти мардум низ ҳамон қадар басамар мешавад. Мунтаҳо фақат шахсиятҳои комил метавонанд ба дунё рангу таровати тоза бахшида, дар ғановати маънавии ҳар гуна ҷомиа саҳми муносиб гиранд.

Муддате қабл сармуҳаррири як ҳафтаномаи гайри-давлатӣ тасодуфан ба ман рӯбарӯ омада, февран пурсид, ки ба Президенти ҷумҳурӣ чӣ суол дорам. Яъне?... — мутаҳайир китф барҳам кашидам ман. Мо дар шумораи навбатиамон саҳифае чудо кардем ба унвони «Як суол ба Президент». Аз ҷониби шахрвандон... — фаҳмонд сармуҳаррир. Ман, албатта, метавонистам мувофиқ ба хоҳиши ӯ ҷавобе надихам. Лекин азбаски дилам ба ҳоли фарҳанг месӯхт (рӯзноманигорӣ низ як шоҳи фарҳанг аст) ва ба худаш ҳам дер боз шинос будам, ба оҳанги коҳиш аз хусуси дар саҳифаҳои ҳафтаномаи ӯ зуд-зуд риоя нашудани одоби журналистӣ ва тавачҷӯҳи бештари кормандонаш ба ҳангома... — гап кушода, аз ҷумла тақрибан чунин гуфтам: Тоҷикистон камобеш шаш миллион аҳоли дорад. Пас ин шаш миллион, агар хоҳад, аз барои диққати Президенти кишварро ҷалб намудан метавонад шаш миллион суол низ тартиб диҳад. Кунҷковӣ ҳам аз қатори нухуфтаҳост дар табиати одамизод. Рафту матлаб вобаста аз фикри шахсан худи ман бошад, банда аз боби мушкилоти ҷомиа ва сиёсати

чи дохилӣ ва чи хоричии Президенти мову шумо на як бору ду бор изҳори ақида кардаам. Зеро ман ҳам чун шахрванди миллаташ тоҷик ва фарзанди ин обу хоки муқаддас, ба вежа чун фарди эҷодкор аз бурду бохти диёрамон ҳар гоҳ ба андеша меравам. Ва ҳоло низ доир ба масъалаҳои ҳалталаби фарҳангӣ ва иҷтимоӣ дар атрофи тахмин сад саҳифа ибрози мулоҳизаҳои худро, қобили қабул аст ё не, дар ҳар сурат қариб анҷом медиҳам. Дигар ин ки, банда сидқан итминон дорам ба Эмомалӣ Раҳмонов; пас эҳтиром мегузорам ба фавқуллода шахсияти ӯ. Мо агар дар воқеъ инсонии бафарҳангем, хангоми **қазоват** ному насаби Президентро аз як зумра мансабдорони бешараф аввал чудо карда, баъд ҳарф задан, гумон мебарам, ҳам фарзу ҳам қарз аст. Зеро вай ба сурати сарвар дар маҷмӯъ фақат рӯзи нек ва саодат меҳоҳад ба раият. Ва агар бештарин маъмурони чӣ хурд ва чӣ бузурги давлатӣ дар ин ният нестанд, балки гирифтор ба хирси носерами молу маноланд, пас гунаҳкорем. Яъне ҳанӯз бесаводем дар чодаи шинохти ҳуқуқҳои шахрвандии худ, бефарқем нисбат ба воқеоти ғашангези ҳаёт, ҳатто ланчем, қариб фалачем. Бехуда нагуфтаанд – аз мост, ки бар мост. Охир, кайҳо бояд медонистем, ки дар чамъияти демократӣ зиндагӣ дорем. Ба чои тарси меросӣ инак лозим аст сараввал ба тарбияи олами маънавии хеш машғул гардида, мақому манзилати ҳар як инсонро дар чомиа ба хубӣ шиносем. Дар муқоиса ба фирқаи порахӯрони шикамбора иззати нафсамонро азиз донем. На ин ки аз ҳар эҳтиёҷи рӯзгори худ танҳо ба Президент шикоят барем.

Воқиян, ҳафтанома ин гуфтаҳои бандаро мазмунан интишор дод. Вале дар он саҳифаи «Як суол ба Президент» пурсиданҳое низ буданд, ки ростӣ, шарми кас меомад. Чунки дараҷаи пасти дониш, маданият ва

чахонбинии суолгузорон равшан ба назар мерасид. Ҳатто аз байни сатрҳо баъзе ҳадафҳои ғаразноки онҳоро баръало хондан мумкин буд. Лекин чӣ илоҷ – яқин озодии сухан гуфта, саросема чоп кардаанд. Мазмун, мо имрӯз аз мафҳуми озодӣ ғолибан фақат ҳамин қадарашро дарк намудем, ки ҳар чӣ меҳохӣ, ба забон ор! Бигузор ҳақорат низ бошад... Агар қору кирдорамон чунин аст, пас вой бар ҳоли сохтори демократӣ, ки чанд сол мешавад дар маҷрои он қарор ёфта, ба таҳкимаш гӯё оғохона камар бастаем.

Дар ҳамин шаклҳои озодии инсон муносиб омадани фаъолият ба ҳаёти воқеӣ ва дар ҷомиа як нафари барзиёд набудани шахсияти худӣ вай бояд эҳсос гардад. Барои ӯҳда қардани ин неъматӣ олий, ки бани башар дар роҳи пайвастан ба он дар тӯли садсолаҳо ҷон мекоҳанд, одамоне аввало шуури батарибия ва масъулияти маънавий заруранд. Вале имрӯз мо чавҳари озодиро эҳтимол ба ранги дигар мебинем. Ва кӣ медонад, - шояд меҳоҳем ҳар чи зудтар онро ба ғаризаи ҳарому ҳалол суд ҷустанҳои хеш, ки ниҳояташ пушаймонист, мутобик созем? Ё мумкин аст тамаи белаҷомӣ дорем аз вай... Аслан дар ин навъ шинохти озодӣ ҳеҷ ҷои тааҷҷуб ҳам нест. Зеро гуфтаанд – аъмоли ҳар кас мувофиқи ҳимматаш. Файласуфи бузурги олмонӣ Ҳегел низ дар замонаш таъкид намудааст, ки дар дунёи тасаввуру тафаккур мафҳуми аз ҳама серпахлу, мағзаш гуногун, қариб номуайян, маншаи қачфаҳмиҳои беҳудуд маҳз озодӣ буда, ҳатто мардуми босавод, чӣ тарзе дар бораи он ибрази андеша мекунанд, аз боби чизи дигар ба ин қадар қамфаҳмӣ мулоҳиза намеронанд.

Бале, мушкил аст инсонӣ қомил будан. Дар муқоиса ба идроқи мусаллами ҳастӣ фикран ҳанӯз дар ғаҳвора медонанд одамизодро. Боре Эйнштейн дар лаб табассум

мегӯяд, ки то ба ҳол маро ду андеша – интиҳо надоштани ҳам кайҳон ва ҳам сафсата сахт ба ҳайрат меоранд. Изҳори олим дар мавриди сонӣ, албатта, маҷозан омадааст. Аммо ҳарфаш бечиз нест. Вай ба дониш даъват мекунад одамонро, - яъне агар қудрати дарки ростини олам ҳаст, сафсата камтар мешавад. Вобаста аз ин ҳақиқат мебојад эътироф намуд, ки дараҷааш ҳар хел бошад ҳам, имрӯз аксарияти кул мӯҳтоҷи фарҳанги асилем. Ба ибораи дигар бигӯем, мо ҳанӯз ниёзмандем ба маданияти шоистаи фалсафӣ, сиёсӣ, ахлоқӣ, ҳуқуқӣ... Ба қабули огоҳонаи асосҳои демократия низ чандон омода набудаем. Иҷборан ё не, ба ҳар ҳол, мо тариқи муносибатро ба вай акнун меомӯзем. Кам-кам, гоҳ-гоҳ! Бо вучуди ин аз мӯҳрабозиву бадмаошӣ сидқан ҳазар надорем. Дар сурате ки доништан шарт аст: модоме дар як давлати мустақил умр ба сар бурда, аз тахти дил мехоҳем ҷамъияти аз ҳар ҷиҳат ҳуқуқбунёд тартиб бидиҳем, худӣ озодиро дар қадам мақом мебинем. Ва он аз ҷӣ сабаб ба мардуми олам ин қадар азиз аст. Ниҳоят, аз қучо ибтидо мегирад шинохти дурусти сохтори навин, итоат ба талаботи қонун ва ҳаёти бамаърифати шахрвандӣ...

Вақте ки дар Кохи Борбад ба мулоҳизаҳои Президенти кишварамон Эмомалӣ Раҳмонов бахшида ба дувоздахумин солгарди истиқлолияти Тоҷикистон ва ҳазорсолагии яке аз шоирони миллат Носири Хусрав бо диққат гӯш меодам, инчунин баъде ки дар саҳифаҳои рӯзномаи «Ҷумҳурият» ба умқи матни он дубора пайванд гирифтам, бори дигар возеҳ дарк намӯдам: имрӯз на танҳо мо, тоҷикон, балки ҳама мардуми олам дар муҳити тазодҳои мураккаби иҷтимоиву иқтисодӣ ва сиёсиву

равонӣ қарор дорем. Ман дар ин бора махсусан солҳои охир бисёр фикр мекардам. Ва ба худ мегуфтам, ки дар рӯй додани чунин қору кирдор баробари муборизаҳои паёпай аз барои дастболо будан дар бунёди ғановати иқтисодӣ, сиёсати гоҳ ошқору гоҳ пинҳон, аммо бемайлони бузургдавлатӣ ва миллатгароии маҳз, албатта, рушди басуръати илму техника дар бадали шаст-ҳафтод соли охир низ сабаб гардид. Воқиян, пешрафти фарҳанг ҳам, қатъи назар аз он ки ба кадом роҳҳои душвор мегузашт, дар ин амри ноҳамвор таъсири хоса мерасонд. Муддате боз мехостам сари ҳамин масъалаҳои ниҳоят доғ баъзе андешаҳои худро алоқадри ҳол баён дорам. Инак суҳанронии Президенти мӯҳтарами мо Эмомалӣ Раҳмонов дар чашни навбатии истиқлолияти ватани маҳбубамон бандаро то чое такон дод, ки ба даст қалам бигирам. Зеро пурмӯҳтавост он. Ва дар айни замон дилсӯзона ва бамаврид буда, ҳатто як навъ ҷанбаи барномавӣ дорад.

Аввало ин ки, Президенти мамлакат вобаста ба роҳи душвори расидан ба истиқлолияти иқтисодӣ дар ҷумҳурият мулоҳизаҳои худро феълӣ, дурандешона ва бориз ба миён гузошта, аз хусуси ифодаи қомилан нави ба ном глобализатсия – албатта, ҷиҳатҳои (ё ниятҳои) хуби ин равандро қайд намуда, - барҳақ гуфтааст, ки **вай** ҳамзамон «... сабабгори аслии вусъати як силсила иллатҳои иҷтимоӣ, пеш аз ҳама бекорӣ, камбизотӣ, терроризм, экстремизми динӣ, нашъамандӣ, густариши бемориҳои гуногуни сирояткунанда ва дар маҷмӯъ бад шудани вазъи иҷтимоӣ, ба хусус дар кишварҳои ақибмонда мегардад. Дигар аз оқибатҳои нохуши глобализатсия афзоиши басуръати фарқи тараққиёт ва сатҳи зиндагӣ дар байни мамлакатҳои пешрафта ва кишварҳои рӯ ба инкишоф аст». Президенти мо аз он ба

ташвиш меояд, ки агар сарону сарварон, сиёсатмадорон, умуман ҷомаи чаҳонӣ барои аз байн бурдани чунин фарқияти ғаразнок ҳар чи зудтар тадбирҳои дархур наандешанд, қувват гирифтани глобализатсия, яъне кӯшишҳо дар ҷодаи ба ҳам овардани ниёзҳои иқтисодиву иҷтимоии мамолик ва манотиқи гуногуни дунё боиси рух задани ихтилофҳои нав ба нав мегардад дар саросари олам.

Аслан ин раванд, ки ғолибан дар ҷомаи идеологияи нави оламшумул ба чилва меояд, дар ҳуди ҳудаиш чист? Моҳиятан аз кучо ибтидо гирифта, меҳодад то ба кучо расад?

Ба ин суолҳо низ мо аз андешаҳои мазкури Сарвари давлатамон ҷавоби мусаллам меёбем. Ҳоло мафҳуми глобализатсия дар сурати як омили муғризна рӯи кор омада, аз минтақа ё кишваре ки дар зери чашм дорад, зиёда суд меҷӯяд ва ба кадом минтақа ё мамлакате ки меҳодад, бартарӣ дода, ба ҳадафҳои сиёсӣ, иқтисодӣ ва ҳарбии худ бештар вусъат бахшида, ба арзишҳои нотакрори милливу таърихӣ ин ё он минтақа, умуман ба дастовардҳои бузурги тамаддунҳои бостонии башариат фишор меорад, - бо як ҳусни таҳлил сухан меронад Эмомалӣ Раҳмонов ва ба таъкид илова мекунад: ин ҳама, бешак, дар роҳи «ба вучуд омадани низоъҳои мухталиф, бархӯрдҳои мусаллаҳона, хусусан қувват гирифтани падидаҳои даҳшатноки чаҳонӣ – терроризм, экстремизм, ҷинояткорӣ муташаққили трансмиллӣ ва қочоқи маводи муҳаддир» поя мегузоранд.

Ҳақ асту рост!

Касе ки аз сабақи таърих, умуман аз қору кирдори олами сирф сармоя камобеш дарак дорад, хуб мефаҳмад: ҳадаф аз идеологияи глобаликони истифода аз ғановат ва арзишҳои умумибашарӣ боз ҳамон судҷӯист, ки амалан аз ҷониби ширкатҳои бузурги инҳисорӣ таҳия мегардад.

Ва албатта, ҳеч чои шубҳа нест, - **чунин** идеология қабл аз ҳама ба кишварҳои камнуфус, масоҳатан хурд, ё ин ки қавму қабоилашон парешон ва ақибмонда хоҳнохо зарарҳо расонда, нахуст ба арзишҳои маънаві ва дастовардҳои таърихи онҳо раҳна зада, имкониятҳои иқтисодияшонро то ба кӯчаҳои бунбаст мебарад.

Ҳангоме аз ин боб сухан мегӯем, ба мо лозим аст мақсади ниҳои монополияҳои (инҳисороти) байналхалқиро чиддан пеши назар гирем. Ва бо тафаккур бидонем, ки онҳо кадоме аз нақшаҳои худро дар мадди аввал мегузоранд. Ҳамчунин дарк бикунем – ба чӣ воситае ки бошад, бидуни шубҳа, ҳатман роҳҳои осон ба даст овардани сармояро!

Инҳисороти байналхалқӣ, - шарҳ медиҳад фарҳанги тафсиrot,- иборат аз ширкатҳои бузурги олами сармоя буда, дар кишварҳои хориҷӣ созмонҳои молиявии сердаромад доранд, ё худ аз иттиҳоди корпоратсияҳои мамолики гуногун ба ҳам омада, дар роҳи ғундоштани суди саршор ҳукмрони як соҳаи махсус ё чандин соҳаи иқтисоди дунё мешаванд. Пас аз ҷанги дуҷоми ҷаҳон хеле вусъат ёфтанд. Ба истилоҳи фавқулмиллӣ ё трансмиллӣ низ зикр мегарданд.

Акнун бубинем, ки чӣ ифодаест глобализатсия. Таркибаш аз глобуси лотинӣ ва глобали франсаӣ буда, аввалӣ кура, дуҷоми ҳамагонӣ гуфтан аст,—меояд дар он фарҳанг. – Яъне ибтикорӣ ки (дар асл амалиёти иқтисодие ки, - С.Т.) бояд тамоми сатҳи заминро дарбар гирад, ҳамаҷониба ва комил бошад.

Инак фикр мекунам, ки Президенти мову шумо дар суханронии хеш чун пешомади нохуши эҳтимолӣ хатари «ҷинояткорӣ муташаккили трансмиллӣ»-ро низ ба як борикбинии сиёсатмадори варзида махсус қайд намудааст. Аз шарҳи фарҳанги тафсирий ҳам равшан

бармеояд, - корпаратсияҳои бакуввати дунё, ниҳоят, иттиҳоди ширкатҳои байналхалқӣ, ки ҳар амалиёти онҳо ба дасти гурӯҳе аз зимомдорони сиёсиву ҳарбӣ тарҳрезӣ мешавад, имрӯз, дар ибтидои асри бисту як, аз захираҳои молии худ дар масири садаи гузашта дигар қонёе нестанд; ба ҳар василае ки бошад, меҳоянд иқтисодиёти кулли оламро таҳти назар доранд. Яъне мунтаҳо тақдири милалу халқиятҳо ва манотиқу кишварҳои алоҳидаи ҷаҳон дар панҷаи ширкатҳои фавкулмиллӣ қарор бигирад. Дар ин маврид суоле ба миён меояд, ки агар қорбандии дунё ба ҳамин тариқ идома меёбад, пас кучост инсоф. Охир, чунин раванд, бо вучуди дар либоси зебо ҷилва намудан, як тавтиаи дунболадорро мемонад, ки гӯё дидаву дониста, бар рағми ормонҳои мамолики ақибмонда ё рӯ ба тараққӣ соз кардаанд.

Чӣ тавре медонам, асри бист дар ҷодаи пешрафти илмиву технологӣ ва аз рӯи идрок тан гирифтани арзишҳои милливу маънавии халқҳои олам кори садсолаҳоро ба сомон расонд. Ва инсон ҳатто ба кашфи асрори ҷарҳи мутаббақ камар баста, дар шуури аҳли башар инқилобе ба вучуд овард, ки берун аз тасаввур буд. Ин ҳақиқат барои ҳама рӯз барин равшан аст. Вале асри бист фалокатҳои бисёре низ дошт. Ҷанги яқум ва дуҷоми ҷаҳон ҷони даҳҳо миллион нафарро гирифта, садҳо миллиони дигарро маҷрӯҳ, ятим, бепарастор, ғамзада ва хонабардӯш карданд. Миллатгароии маҳз вусъат ёфта, дар ниҳояти қор ба фашизм ва шовинизми рӯирист пайваст, ки инсоният ҳоло ҳам аз оқибатҳои наҳси ин зухурот эмин нест. Дар миёни дину мазҳабҳои дунё нав ба нав ихтилофҳо рух дода, ҷунбишу ҳаракатҳои инқилобҳои, рӯй овардан ба гуна-гуна табаддулоти ҳарбиву иқтисодӣ авҷ гирифтанд.

Инак мебояд, ки мо ба ҳамин нукта бештар эътибор диҳем. Зеро ба ҳар навъ харобкорӣ, инқилоб ё табаддулот, муқовимати мусаллаҳона, ҳатто ба сар задани набардҳои ҳақонӣ аввало сиёсати ифротиву инҳисороти фавқулмиллӣ даст доштанд. (Воқеан, табаддулоти моҳҳои февралу октябр дар Русияи асри гузашта асосан ба маблағи сионизми байналхалқӣ пирӯз гардид). Ва мақсад боз ҳамон буд, - расидан ба мақоми ҳуқумронии иқтисодӣ! Акнун ки ба раванди фарогири глобализатсия рӯбарӯем, мардуми оламо таҳдиди бештаре дар пешанд.

Дар чунин вазъияти ҳассос танҳо сиёсатмадори оқил ва дурандеш метавонад истиқлолияти мамлакати худро аз тӯфонҳои баҳадафи яке пинҳону дигаре ошкоро бегазанд хифз намуда, раиятро дар муҳити амну амонӣ нигоҳ дорад. Аслан дар ҳар давра замон аз ин гуна мардонӣ асил ҳолӣ набуд саҳнаи сиёсат. Ба ёд орем ҳаёт ва фаъолияти Маҳатма Ганди, Шарл де-Голл, Ҷамол Абдунносир, Броз Тито, ё худ Уинстон Черчилро... Қабл аз ҳама садоқати бепоён доштанд онҳо ба кишвари хеш, пайваста бедор буд дилу нияташон. Чун ба набзи бемор аввало ба садои вичдон гӯш меоданд онҳо. Бинобар ин номи некашон дар саҳифаҳои таърихи башарият ҳаққонӣ сабт гардид.

Масалан, генерали бригада де-Голл ҳанӯз соли чилум берун аз ватан ҳуқумат тартиб дода, бо вучуди таъқиб, сӯиқасд ва маҳрумиятҳои шахсӣ маҳз ба шарофати сиёсати зирақонаи худ тавонист мардуми фаронсаро, ки беш аз чор соли тӯлонӣ дар зери пой фашистони Олмон нола мекарданд, ба эътибору сарбаландӣ аз панҷаи истибдод раҳо созад. Ин марди часур дар пеш бурдани сиёсати хориҷӣ низ ошкорбаён буд, аз дудилагиву дурӯягӣ чун аз вабо ҳазар дошт.

Шояд аз ҳамин сабаб, хангоме мамлакаташро аз ширкат ба иттиҳоди ҳарбии Атлантикаи Шимолӣ мебаровард, чавобан ба эроди сарони як қатор кишварҳо, яъне – вай, охир, бо Амрико шартнома дорад! – ба лабханд гуфта буд: ҳама гуна шартнома зани чавон ё гули тару тозаро мемонад, ки мутаассифона, ҳар ду низ ба зудӣ пажмурда мешаванд.

Дар бадали солҳое ки де-Голл аввал мансаби олии сарвазир ва баъд (1958-1969) президенти Фаронсаро ба зимма дошт, ин мамлакати шодоб аз фарҳанги воло мақоми шоистаи худро дар радифи чор-панҷ кишвари муқтадири дунё қадам ба қадам мустаҳкам сохт. Ва дар айни замон вазъи феълии чаҳонро солим ба таҳлил гирифта, аз дағдағаи бузургдавлатӣ, аз чандалаи нангини мустамликадорӣ, ба ҳар ҳол, даст кашид. Генерал де-Голл, азбаски инсони иродааш қавӣ, мавридшинос ва дурандеш буд, ҳаракатҳои милливу истиқлолталабиरो дар мамолики Шарқи Наздик як амри вочиби дониста, сиёсати хориҷии Исроилро чун давлати таҷовузгар пайваста маҳкум менамуд. Вай дар он айём ҳатто тавонист ба назари байналхалқии Иттиҳоди Шӯравӣ дар хеле мавридҳо тарафдор бошад. Соли 1956, хангоме ки неруҳои низомии Фаронса ва Исроил ба Мисри озодихоногаҳон ҳамла оварда – он вақт де-Голл дар истеъфо буд, аз худи Порт-Саид шармандавор баргаштанд, ин марди ҳушманд аз кӯтоҳбинии корсозони ватанаш ба танг омада, бо таассуф мегуфт: магар душвор буд пай бурдан аз иғвои мудомии ингилисҳо?.. Баъдтар ҳуқуқҳои президентии худро ба қор андохта, савдои тайёраҳои ҳарбии «Мираж»-ро ба давлати Исроил, сарфи назар аз он ки дар ҳукуматаш тарафдорони ин аҳднома зиёд буданд, қатъиян манъ кард. То ҷое ки миллион-миллион пешпардохти ин кишварро бозпас фиристод.

Зеро де-Голл хуб медонист: барои аз ҳар чиҳат ривоч ёфтани ин ё он мамлакат, нахуст равнақи илму фарҳанги вай, аввало сиёсати оқилонаи хоричӣ мебояд, ки ба сиёсати дохилӣ дар мувозинат қарор ёфта, аз чониби ҷомиаи ҷаҳонӣ эътироф гардад. Вай як инсони худодод буд. Аз таълифоти муҳаққиқони таърих ва китоби бузурги хотираҳои шахсан худаш бармеояд, ки на танҳо аз нозуқиҳои низоми артиш, вазъи иқтисод ва ҳунари мамлакатдорӣ комилан хабар дошт, на фақат ин сифати камчинро дар фаъолияти дигарон эҳтиром мекард, балки шинохти илму маданият ва санъати нависандагиро низ дар мақоми аввал мегузошт. Ин буд, ки вай ба бисёре аз олимони ва адибони даврони худ (бештар дар манзили хоксоронааш) маҷлису машваратҳо меорост, ба фикру мулоҳизаҳои эшон гӯш меод ва агар дархур бошанд, аз онҳо истифода мебард. Масалан, Андрэ Малро ва Франсуа Морианро, ки дар он солҳо нависандагони хеле машҳур буданд, ба ташвиши ҳукумат ҷалб намуда, аз рафти кори эҷодиашон ҳам муттасил огоҳ мегардид. Минбаъда президентҳои Фаронса – Жорж Помпиду, Жискара Д, эстен ва Жак Ширак аз зумраи дӯстон ва шогирдонаш махсуб мешуданд. Онҳо аз мактаби саҳтгиру серқирраи ӯ гузашта, обутоб ёфта, низ тавонистанд эътибори мамлақати худро боло баранд, ба раият рӯзи хуш диҳанд ва ҳамзамон дар саҳнаи сиёсати ҷаҳонӣ фарзона бошанд, ки мо инро алҳол дар мавқеи Жак Ширак нисбат ба қазияи Ироқ мушаххас дарк мекунем.

Умуман дар маҷрои солиёни тақдирсоз ба сари қудрат омадани генерал де-Голл пас аз ҷангу ҷидоли бисёр ва парешониҳои зиёди иҷтимоӣ, ки диёри овозадораш дар тӯли қариб ду аср зуд-зуд ба дӯш мекашид, як гардиши мустаҳкам муассир буд дар таърихи давлатдории Фаронса. Ман баъзан фикр меку-

нам – агарчи Тоҷикистони азиз кишвари нисбатан хурд аст, чӣ тавре дили кас мехоҳад, саноаташ хуб таракқи накардааст ва азбаски дар ҳавзаи мураккаби геополитикӣ қарор ёфтааст, ҳалли масоили иқтисодиаш ҳанӯз аз мушкилиҳо дар канор нест, - бо вучуди ин ҳама охириин даҳаи қарни бист дар таърихи давлатдорӣ мо низ чунин гардиши назаррас ва дар айни замон ба умед овард. Ва ин аввалан, шинохти истиқлолияти тоҷикон ва сониян, Сарвари мамлакат интиҳоб гардидани фарзанди халқи меҳнатқарин Эмомалӣ Раҳмонов буд, ки вай ҳам **яқин** марди фавқуллода аст. Вагарна оё метавонист дар як муддати кӯтоҳ чун сиёсатмадори варзида арзи ҳастӣ намуда, на танҳо аз барои осудагии сарзаминаш, балки дар қорбандии бисёр масъалаҳои доғи байни кишварҳо дар манотиқи гуногун низ саҳми арзанда бигирад? Масалан, шахсан худ ман ҳанӯз соли наваду се, дар он айёме ки ба фаъолияти Эмомалӣ Шарифович каме шиносӣ пайдо кардам, ба ин ҳақиқат тан дода, ҳамзамон эътимоди комил доштам, - минбаъд дар симои ӯ як сиёсатмадори мумтозро дида, ба дардҳоям даво хоҳем ёфт.

Инак барзиёд побанди гапу калочаҳои бебунёд нашуда, мо ҳама (ҳатто нафарони кинавар) мебояд ин амри воқеиро ба инобат гирифта, чи вазирем ва чи деҳқони хокпош, нахуст аз паи ободиву амонии Ватан бошем. Дигар лозим нест, ки мағзамонро гичу гаранг карда, ҳамвора бигӯем ба худ, - агарро ба магар издивоч медоданд, чӣ мешуд оқибаташ? Ҳеч мебуд, албатта...

Президенти мо, чӣ тавре дар бадали солҳои охир аз қазияи мушкили Афғонистон, вусъат ёфтани терроризми байналхалқӣ, хавфи бадтар аз тоуни рӯз то рӯз бештар ба савдо рафтани маводи муҳаддир, фалокатҳои экстремизми диниву нашъамандӣ, арзу

ниёзи кишварҳои ақибмонда ва ниҳоят, аз эҳтимоли задухӯрдҳои шадидаи мусаллаҳона дар баъзе мамолики Шарқ сари вақт пай мебард, ҳоло аз хатари идеологияи глобаликони низ ҷиддан дар ташвиш аст. Дар ҳар сурат ба назари ман чунин намуд. Шояд аз он сабаб бошад, ки муддатест бисёре аз мо таъсири нохуши ин равандро дар ҷумҳурияти худ воқиян ҳам ба ду чашми сар мебинем. Ба мисол, як мулоҳиза кунед: имрӯз санъати эстрадии мо ба чӣ рангу бӯе зухур намуда, ба ому хос, алаҳқусус ба наврасону ҷавононе ки ҷаҳонбинияшон ҳанӯз солим шакл нагирифтааст, чӣ ғизои маънавий медиҳад?!

Ба истисноии се-ҷор нафар (ҳолӣ қариб шартан) дигар ҳама сарояндагони ин шоҳаи созу наво безавқу бефарқ, бесавод, ҳадношинос, ҳатто беадаб – мунтаҳо бефарҳанганд. Аз ҳар консерташон бармеояд ҳангомаҳои чапғалати онҳо: гӯё чӣ будани маданиятро ҳаргиз намедонанд. Агар не, ақалан дар интиҳоби матн ақлу идрокро ба қор бурда, мусикии бесарунӯки кӯчагӣ ва борҳо латма хӯрда, оқибат аз эътибор афтидаи Ғарб ва баъзан Шарқро ба оҳанги андаке тағйир баҳудаву беҳуда истифода накарда, ҳудро дар сахна аз қолаби ахлоқи одамӣ ин қадар дур намеандохтанд. Ба Худо, ки имрӯз аз дунбачунбонҳои чӣ марду чӣ зани ба ном эстрадаи тоҷик, ки гоҳо фаҳштар аз сиккаи ҳофизони нашъаманд дар таҳонаҳои мамолики ғарбанд, аз такрори беохир ва ғашовари баландгӯяки онҳо (зеро аз ин «ситораҳо» аксарияти қул умуман овоз надоранд) ба монанди

*Меҳонаму меҳрам,
Меболаму мефаҳрам...*

*Гулумо, гулумо,
Зи ҷафот мемирум...*

*Майда-майда мерафт,
Пиёда-пиёда мерафт...*

ва ғайра хазёни табнокашон ба дод омадаем. Консертҳо дар коху майдонҳои бузург ва лак-лак кассетаҳо ба овози «ситорагони тобони муосир», ки шабону рӯзон дар қасабаву хиёбон, радиову васоити нақлиёт, кӯчаву паскӯча ва мағозаву бозорҳо ба ҳар мақом фарёд мекашанд, гӯё камӣ мекарда бошанд, телевизион низ таҳлили масъалаҳои ҳалталаби ҷомиаро қариб як сӯ монда, ба чӣ сабабе тарғиби хунари ин харобкорони ақлу ҳуши инсонҳоро аз ҳад мегузаронад. Дар бораи «ҳусну малоҳати миллии» ансамблҳои рақсӣ ба мисли «Ҷаҳоноро»-ку аслан ҳочати гап нест. Ба қавле, чӣ гӯям, ки нагуфтан беҳтар аст.

Ҳоло ёдам меояд, - дар деҳаи мо мӯйсафедон рафту ба нафаре ҳарзарон вохӯранд, бо таассуф даст ба пешонӣ мебурданд. Ва мешуд, ки нимғурма мегуфтанд: хайр, чӣ илоҷ, як одами бефарҳанг, бадбахт... Акнун фикр мекунам, - шояд онҳо калимаи фарҳангро ба забон оварда, худ намедонистанд маънии вай чист. Аммо дар чояш кор мефармуданд: яъне инсоне ки аз ақлу адаб ва илму маърифат дур аст. Имрӯз чӣ? – фарҳанг гуфта, мо бештар шоҳаҳои вобаста ба санъатро мефаҳмем. Ва ин, албатта, ғалат аст. Чунки мафҳуми фарҳанг ниҳоят васеъ буда, аз хона то бозор қариб тамоми ҳаёт, фаъолият ва маҷмӯи донишҳои инсонро дарбар мегирад. Хулоса, на ягон ҷомиа, на ягон миллат ва на ягон давлат, агар бефарҳанг аст, ё аз ин неъматӣ дар идомаи асрҳо бадастомада бояду шояд истифода намекунад, бо вучуди он ки иқтисоди мустаҳкам дорад, дар олами тамаддун ҳаргиз мақоми хоса намеёбад. Мо ин ҳақиқатро дар оқибати хеле аз ашхоси ниҳоят доро, вале бинои маънавиашон як колбади холӣ бисёрҳо дидаем. Дар

мисоли давлатҳои, масалан, монанди Кувайт низ ба таҳлил гирифтаем, ки ҳосили азми онҳо беш аз карохати дастбӯси набудааст.

Аз суханронии Президенти кишварамон Эмомалӣ Раҳмонов дар ҷашни навбатии истиқлолият, чун дар аксар андешаҳои вусъатнокаш, равшан бармеояд, ки ӯ дар фаъолияти мураккаби ҳеш тадбирҳо дар ҷодаи рушди фарҳанги миллат ва ба ин васила дар байни ҷомиаи ҷаҳонӣ манзилати шоиста ёфтани давлати тоҷиконро дар мадди аввал мегузорад. Вай доир ба тариқи воситаҳои беҳбуди иқтисоди мамлакат, зарари эҳтимолии идеологияи глобаликони дар манотиқи гуногуни олам ва ҳамбаста ба он аз хатари нақшаҳои муғризонаи инҳисороти трансмиллӣ (беҳтар аст фавкулмиллӣ бигӯем, - С.Т.) мулоҳизаҳои худро возеҳ баён дошта, вобаста ба ҳазорсолагии зодрӯзи Носири Хусрав гӯшзад мекунад: аз назари шоир «муҳимтарин хислати инсонӣ комил некиву накӯкорист. ... Накӯкорӣ пеш аз ҳама роҳат расондан ба мардум, ёриву мадад ба ятимону мӯҳтоҷон, дилсӯзиву ғамхорӣ ба бечорагон, меҳрубониву пуштбонӣ ба бенавоёну барҷомондагон аст». Ва ба таъкид илова менамояд: Носири Хусрав «ҳамеша ақлу хиради инсонро ситоиш карда, илму амалро меъёри арзёбии фаъолияти шахс мешуморад», аз ин рӯ дар осори ахлоқиву фалсафии шоири мутафаккир «ғояҳои баланди исондӯстӣ, андешаи миллӣ, худоғохиву худшиносӣ» ва меҳанпарастӣ мавқеи устувор доранд.

Президенти мову шумо нек медонад, ки вазъи дохилии ҳар як сарзамин ба дастовардҳои сиёсати хориҷии он саҳт алоқаманд аст. Яъне мамлакат агар аз хавфи чи ҳарбиву иқтисодӣ ва чи фарҳангии беруна эмин бошад, метавонад осуда тараққӣ кунад, маънавиёташ низ пеш равад. Ба ҳар сурат Тоҷикистон имрӯз дар раванди сиёсати байналхалқӣ мақоми назаррас ёфта, амнияташ

хам алоқадри ҳол пояи хуб дорад. Вале аз кадом боис аст, ки дар роҳи таҳкими иқтисодиёт ва фарҳанги шоистаи миллӣ то андозае мелангад? Агар дуруст андеша ронем, пас ба хубӣ мефаҳмем, - сабабҳое мавҷуданд вобаста ҳам аз чараёни феълии воқеоти таърих ва ҳам аз ҷаҳонбиниву кӯшиши рӯзмарраи худӣ мо. Модоме ин тавр аст, кадоманд он ҳодисаҳо? Дар кучо қарор дорад дараҷаи ҷаҳонбиниамон? Ва ниҳоят, ҳар яки мо барои равнақи мамлакат, ки асоси баъътимоди зиндагии серу пури раият мебошад, аз сидқи соф кӯшишҳо ба кор мебарем оё?

Ҳеч ҷои баҳс нест, ки ба тадбирҳои рӯзафзуни ҳукумат нигоҳ накарда, сатҳи маишатамон паст аст, эҳтиҷмандем ҳанӯз. Лекин набояд аз ёд бурд, - ногаҳон мо дар миёни ҷанги граждани монда, ҷӣ воқиаҳои мудҳишро аз сар гузаронда, пасон дар ҳолате ки оппозитсия муддати чанд соли аввал муқовимат мекард, ба бунёди давлати навин оғоз намудем. Сохторе ки то ин дам доштем, як пораи сохтори умумии шӯравӣ буд. Мо ба низоми вай саҳт одат карда будем. Аз каму коти рӯзгорамон чандон ташвиш ҳам намекашидем. Зеро зимони кулли масъалаҳо, аз ҷумла мардум бояд ба ҷӣ насақ рӯз гузаронанд, то ҷӣ андоза хӯранду ҷӣ қадар пӯшанд... - ин ҳама комилан дар сари панҷаи давлат буд. Мазмун, ҳудамон камтар тааммуқ карда, балки таҳтан ҷиддӣ мулоҳиза наронда, бештар интизор мешудем, ки кай ба кисаамон пулу ба даҳонамон кут мегузаранд. Воқиян, он ҷӣ ба ҳар фард мерасид, мувофиқ ҳам буд ба талаботи баинсофонаи зиндагиаш! Аммо фикрамон як қадар бори қарахтӣ мекашид...

Инак мо дар фазои тамоман дигари иқтисодӣ ва равонӣ умр ба сар мебарем. Агарчи таълимоти марксистӣ нақши шахсиятро дар таърих инкор мекард, имрӯз ба сомон расидани бисёр корҳои бузург маҳз дар

ихтиёри шахсият аст. Пас дар чамбияте ки аз барои иморати он камар бастаем, ҳар кас метавонад ба чӣ қодир будани худро нишон диҳад. Яке камтар, дуҷумӣ бештар – муносиби ҳол, албатта. Инсон дар чунин шароит фақат сармасти нашъаи озодӣ нашуда, бояд дар тафаккур ҳам бошад. Танҳо ба тадбирҳои давлат умед набаста, дар роҳи аз байн бурдани мушкилоти зиндагӣ, то аз дасташ меояд (ҳам рӯҳан ва ҳам ҷисман), худааш низ ҳаракат кунад. Дар маҷрои пешрафти ҷомиа, чунон ки баъзан рӯй медиҳад, на ба мушту лағад, балки ба ҳидояти ақли солим ворид гардад. Беҳуда нагуфтаанд – аз ту ҳаракат, аз ман баракат! Дуруст аст ки дар ин арсаи ҳукмронии илму техника барои хуб андешида, аз сидқи соф ба коре шурӯъ намудан то ҳадде дониш мебояд, як қадар ҷаҳонбинӣ ҳам лозим аст.

Мутаассифона, аксарияти қулли мо то ба ҳол дар мавқеи нигаронӣ рӯз мегузаронем. Бекор мегардему рафту шугле пеш ояд, пулаш кам гуфта, ҳатто лаҳзае фикр намекунем, ки ҳар кадоме агар як муддат ба ивази ҳамон маоши нокифоя заҳмат накашем, фардо вазъи иқтисодии мамлакат, чӣ ранге дил мехоҳад, ба ифоқа намеояд; ҳаққи меҳнатамон зиёд шуда, сатҳи зиндагиамон низ боло намеравад.

Бале, бо вучуди он ки дар бадали чор-панҷ соли охир тавассути кӯшишҳои ҳукумат ба сарвари мӯҳтарам Эмомалӣ Раҳмонов баргу сози ҳаётамон камкам таъмин мегардад, бисёре аз мо пайваста менодем. Лекин аз мураккабиҳои гузаштан аз сохте ба сохти дигар ва раванди на чандон сахми таҳким ёфтани он парво ҳам надорем. Ақалан ба таърих рӯй оварда, масалан, қадом давлат дар ҷодаи расидан ба осудагӣ чӣ сон мушкилиҳоро пушти сар кардааст, ҳатто иҷмолан шинос намешавем. Ба ҳар илоҷе бошад, душворро монда, аз пай осон мегардем.

Гумон мебарам ҳоло зикр намудан айни муддаост, боре дар як сӯхбати ногаҳон аз рӯзгори устод Айни хонуми таннозе ки шояд тасодуфан низ ҳузур дошт, лоқайд пурсид: дар бораи кӣ ҳарф мезанед? Дар бораи пули панҷсомона, - гуфт бо тамасхури пинҳон нафаре аз рафиқон. Ҳа-а, он мӯйсафеди баришро медонам, - мад кашидаву баланд хандида, ҳатто ранги рӯяш тағйир наёфта, зуд ҷавоб гардонд зани **кунҷкови** баусмаву сурма.

Бовар кунед, ки имрӯз да байни мо офаридаҳои аз бисёр ҷиҳат монанд ба ҳамон хонуми бефарҳанг кам нестанд. Пас оё мешавад, ки ба истифода аз **маданияти** чунин ашхос ҷамъияти комилан нави демократӣ ва ҳуқуқбунёд бисозем? Ва магар ин гуна одамон, азбаски хабаре надоранд аз донишҳои замона, чӣ тавре инсонии комилро фарзанди бузурги миллат ҳақим Носири Хусрав ба худ тасаввур намудааст, метавонанд **накӯкор** бошанд? Ҷавоб, албатта, якест – ҳаргиз!

Дар рафти ин андешаҳои худ меҳоҳам аз шунидаҳоям низ мисол биёрам. Чор сол қабл, хангоми сафари кӯтоҳе ки доштам, чанд нафар аз соқинони ноҳияи дурдасти як вилоят, чояшро ҳам нишон дода, бо алам ба ман мегуфтанд: ана, худатон бинед, фақат замини ҳолӣ мондааст аз он ҳаммоми мустаҳкаме ки ҳузури ҷон буд. То охири хашташ канда, мошин-мошин кашида бурд раисамон. Бурда, дар зодгоҳаш хонаву дари баҳашамат сохт ... Беихтиёр суоле ба миён меояд, ки оё ҷаҳми басират доштанд он гоҳ кормандони масъули мақомоти ҳифзи ҳуқуқ. Шояд аз ин ҳунари фарсахҳо дур аз имону инсофи сарвари як ноҳияи калон бедарак буданд? Балки дидаву доништа, худро кӯри модарзод вонамуд мекарданд? Ё мавридашро ёфта, ба чунин ғосибихо шахсан низ даст мезаданд?

Аслан осон аст чавоб додан ба ин қабил суолҳо. Ба мисли хеле аз маъмури пагондор кӯр нестанд мардуми захматқарин. Бешубҳа ҳамин тавр – канда мебурданд, ситонда меҳӯрданд, ба ҳарому ҳалол фарқе нагузошта, молу манол меғундоштанд. Ин буд, ки ба ҳусни шаҳрҳоямон низ футур расида, алалхусус дар ноҳияҳо бисёре аз шипангҳои миёни киштзорону боғчаҳои бачагон, клубу китобхонаҳо, гаражу анборҳо ва бинои мактабу фермаҳои чорво аз беҳу бун ба тороч рафтанд. Ва ин ҳама, бе ягон баҳс, аз бефарҳангии маҳз сар мезаданд. Аз ҷаҳонбинии тангу тор ибтидо мегирифтанд.

Воқеан, агарчи тадричан камтар мешавад, чунин беинсофӣ то алҳол ҷо-ҷо идома дорад. Ба ном ворисони миллате ки аз даврони қадим мутамаддин ва худотарс буд, имрӯз чун табақаи майдабини олами сармоя ғолибан рӯ ба чизпарастӣ ниҳода, дар майдони пурталози «кӣ бойтар?» ҳадду ҳудудро қариб намедонанд. Ин ҳирси беоқибат ҳоса дар фазои шаҳрҳо бештар ба назар меояд. Худкомағӣ ба авҷи аъло расида, ҳатто мансабдорони ниҳоят масъул, ки мебојад намунаи ибрат бошанд, аз ришватхории рӯирост заррае ҳазар намекунанд. Бар замми ин бе ҳеҷ ибто савори аспӣ дағдағаву ҷаҳолатанд. Модоме ин тавр аст, пас дар ҷои худ нестанд, намеарзанд ба вазифае ки ўҳдадоранд. Ниҳоят, ҳам дар савод, ҳам дар имон ва ҳам дар садоқат (масалан, ба халқ, ба ватан, ба президент...) пуфаканд онҳо, ҳубоби рӯи обанд. Зеро ин тоифаи бефарҳанг ақалан боре фикр намекунад, - ба шиори гӯр сӯзаду дег ҷӯшад ягон кас дар мартабаи баланд қоим намонадааст. Ҳеҷ набошад, баъд аз марг боиси мазаммат мегардад. Президенти кишвар Эмомалӣ Раҳмонов ба андешаҳои фалсафии Носири Хусрав така оварда, бамаврид таъкид менамояд, ки «меъёри арзёбии фаъолияти шахс» ҳамеша вобаста аз хирад, эътимод ва

илму амали ӯ сурат мегирад. Сарвари давлати мо дар он суханронӣ эҳтимол ҳамин гуна афроди беномусро низ дар назар дошт.

Ҳоло зарур аст, дар айни замон ба фоидаи кор мебуд, агар иқрор бикунем: чомиаи мо ханӯз як тартибу низоми мустаҳкам надорад. Озодии демократӣ на дар белачомӣ, балки зотан дар таҳкурсии ақлу тамиз қарор мегирад. Аммо ба ҷои дониш андӯхта, пайванди феълӣ ёфтан ба фарҳанги асил, баръакс – маърифати мо ғолибан тангтар мешавад. Ва ба зуҳури ин ҳақиқат вазъи иқтисодии мамлакат, ахиран тарзи ҳаёти ҳар як оила ҳам, албатта, сабаб мегардад. Бешубҳа, дар ҷое ки мӯҳтоҷӣ ҳаст, ба ташаббус, часорат, ҳақ чустану рост рафтан ҳалалҳо низ мерасанд.

*Он чи шеронро қунад рӯбаҳмизоч,
Эҳтиёҷ аст, эҳтиёҷ аст, эҳтиёҷ, -*

мегӯяд ҳазрати Бедил. Бо вучуди ин нафсро дар як андозаи муайн нигоҳ доштан аз хислатҳои ҳамидаи инсонии комил аст. Набояд кӯтаҳбин бошем. Ва модоме ногаҳон истиқлолияти милливу давлатӣ насибамон гардида, баъд аз муқовиматҳои шадиди дохилӣ ба сулҳу салоҳ расидем, сарфи назар аз имрӯза душворихои воқеӣ, дар ҳалли ҷӣ масоили иқтисодӣ ва ҷӣ иҷтимоӣ ба тадриҷ пеш меравем, поксозии ахлоқиро, ки яке аз вазифаҳои асосии чомиа дар ҷараёни бунёди давлати аз ҳар ҷиҳат намуна мебошад, низ ба инобат гирифта, дар кори меваҳои дилҳо овардани ин раванд бояд мусоидат намоем.

Аскар ҲАКИМ

ШЕЪРИ ВАТАН

Ба ёди Мирзо Турсунзода

Рӯзи ман сар мешавад ҳар рӯз бо шеъри Ватан,
Шод бодо рӯҳи ту, то нек бошад рӯзи ман.
Мекунад шеъри дилошӯбам маро аз худ бадар,
То ба даҳрам мекунад сад решапайванди дигар.

Як-ду тан дар шеър аз шеъри ту пайғом оваранд,
Як-ду тан дар шеъри ҳассон баъди ту номоваранд.
Дона ҳар соле бирӯяд дар талу дар ёлаҳо,
Шоире аммо нарӯяд тӯли чандинсолаҳо.

Шод мебош, эй Ҳисори шодмон, дар рӯзгор
Бо ғазалҳои равону чашмаҳои кӯҳсор.
Накҳати ашъори Турсунзода дорад шеъри мо,
Сарзамини Тоҷикистон мекунад бӯи Ҳисор.

Сабз монӣ дар дили дех, эй дарахти тозарӯ,
Эй чинор, эй ошени мурғакони шеъри ӯ.
Гар надорад шоире шаҳболи парвози сухан,
Ошён чун мениҳад ӯ дар баландои Ватан.

Зинда бошӣ, эй Ҳасан, эй чӯраи дерини ман,
Бо ароба бигзарӣ гоҳо ту аз мошини ман.
Нестам аз ҳамраҳон гарчӣ ақибафтодае,
Ё наям аз даври даврон беҳабар, ё содае,
Аспи зебои туро бисёр меҳоҳад дилам,
Ҳар замоне дар хаёлам коҳад он, коҳад дилам.

Шод бодо рӯхи ту, эй шоири шеъри замон,
Гарчӣ н-ояд доимо бе сакта шеъри шоирон,
Сактаҳои ту вале на дар сухан, дар дил буданд,
Эй басо ҳам сактаҳои беамон, қотил буданд.

Мекашид андӯху дарде он дили бечораат,
Ту фақат бо он дили ғамхораат, садпораат,
Дил тавонистӣ диҳӣ бар дигарон,
Бо ҳама дарди гарон.

«Чони ширин,
Бе ту танҳой кашидам, дарди ман боло гирифт»,
Ман бихонам қиссаи дарди ту, монам дар шигифт.
Қиссаат бо ғуссаи олам биомезад ба ҳам,
Лашкарони неку бад дар он биовезад ба ҳам.

Чони ширин, дурии ту захми носури ман аст,
Боз дар дил ғуссаи ёрони раҳдури ман аст.
Дар чаҳони бевафое ман вафо кардам ба ту,
Умри ман гар бевафой кард, маъзури ман аст.

Баъди ман фарзандхою ворисони шеъри ман,
Хоҳам аз Яздонатон умри дарозу пурсамар.
Рафтанам боз омадан дорад ба умри ҷовидон,
Ҳар яке бошед баъди ман ба ҷойии ман падар.

СУРУДИ ФАРДО

Ман аз баҳори навангез бо шумо мардум,
Дуруд хоҳам гуфт,
Суруд хоҳам гуфт.

Дар ин баҳор ниҳолони тар чавона кунанд,
Парандагон ба дарахтони сабз лона кунанд.
Дигар зи шохи шаҷар лонае нахоҳад рехт
Ва хоки решаи худро башар нахоҳад бехт!

Ҳамин ки мегӯям,
Хаёлу хобе нест!
Дигар зи мулк ба мулке даруни тайёра
Чанозаҳои шаҳидон нагардад овора.
Ба нола дар сари тобутҳои рӯҳандуд
Чу шохи тар накунад қалби модарон ҳам дуд.

Арӯсҳои вафодор
Бо сиришки қатор,
На рӯйи раддаи тобути сардеву хомӯш
Зи гармии бағали ёри чон раванд аз хуш.
Ба ҷойи мотами чонсӯзи ин чавонмаргон
Расад навиди арӯсии ин чавонбаргон.
Бихандад аз дили мардум шукуфаҳои умед,
Шукуфаҳои баҳорон ба рӯзгори сафед.

Туйи намонда ба ёд,
Ба ёди тифли худ, эй модари чавонмаргам,
Бихоб осуда,
Мабош ошуфта,
Ки даври баччагии баччаат чӣ сон бошад,
Ба ин ятимаки бекас кӣ меҳрубон бошад.
Ба ман арӯс кӣ чӯяд, кӣ хостгор шавад,
Шаби нахусти арӯсӣ, кӣ пардадор шавад.

Бихоб ором,
Эй модари чавонмаргам,

Дигар ба гӯш наояд ғиреву ғурриши тир,
Садои мурғи чаман ояду суми нахчир,
Ки дар чаҳони башар мерасад баҳори дигар,
Ба ҷойи аҳди хатар рӯзу рӯзгори дигар.
Саҳар зи ҳим-ҳими баргу чакомаи мурғон
Ба гӯш мерасад армони дудаи инсон,
Ки бо бародари хеш ӯ бародарӣ бикунад,
Ба нобаробари худ ҳам баробарӣ бикунад.
Замин ба насли башар гоҳвора хоҳад монд,
Башар зи маҳд қадам бар ситора хоҳад монд.

Ту, рӯҳи модари бебахти ман, бихусб ором,
Ки аз баҳори наве ман ба мардуми айём
Дуруд хоҳам гуфт,
Суруд хоҳам гуфт.

САНГИ МАН – АЛМОС

(Манзума, баҳш)

Дили ман мехоҳад,
Чор ҳангоми табиат, ки замони ишқ аст,
Ҳама ошиқ бошем.

Накҳати бодияи ишқ баҳорон ба димоғ,
Гармии бўсаи хуршед ба лаб тобистон,
Зулфи заррини муҳаббат ба хазон дар гардан,
Дар зимистон шунаҳи барфи сафед
Ҳамчу покии муҳаббат дар чашм
Ва ба хар фасл –

Баҳорону даю тирамаҳу тобистон
Ҳама ошиқ бошем.

Ҳама дар кӯйи муҳаббат мирем,
Ҳама дар шаҳри муҳаббат абадӣ зинда шавем.

Хоса шаҳре, ки хиёбонҳояш
Ҳама сабз аз армон,
Ҳама алвон аз шавқ,

Ҷӯйҳояш пури ширу асал аст,
Нимкатҳо ба канори раҳҳо
Ҳаҷлаи авлонҷақҳоянд
овехта аз шоҳаи бед.

Нафаси сабзи дарахтон ба ҳаво печида,
Хандад аз ойинаи равзанаҳо
Сӯйи хуршед ҳазорон хуршед,
Ки руҳи ойинаҳо шуста сиришки найсон.
Хезад аз ханҷараи фохта
оҳанги булӯрини сахар.

Хонаҳо – чашмаи нур,
Кӯчаҳо мамлуву саршор зи ишқ.
Мӯсафеде ба сари гӯши гарон – лолаи сурх
Сӯйи кампири навадсолаи хеш
Мепаронад абрӯ.

Хоса шаҳре, ки ба вақти дидор
Рӯйи ду дасти дароз
Гул кунад шоҳаи гулҳои гулобии «Салом»
Ва касеро набувад
Санг дар зери бағал.
Хоса шаҳре, ки гадояш
гули бобунаи тар хоҳад хост,
Баргро хоҳад хонд:

Дӯст дорад, ё на,
Дӯст дорад, ё на...
Дӯст дорад,
Дӯст дорад!...

Хоса шаҳре, ки хиёбонҳояш
Каҳкашоне ба замин густурда-ст,
Ахтаровезу чароғон чу шаби базми арӯси
хар шаб.

Ҳотаву боғчаву гулгашташ
Ҳама чун духтараки тоза
ба шаҳр омадаи дехотӣ,

Абрувон сабз зи нози вусма,
Гунаҳо сурх зи шарми лола.

Хоса шаҳре, ки баҳорон
ба шабонгоҳи бунафш

Дар таҳи чодари рангини сипеҳр

Раҳти хоб андозанд

Ва ба овози чаковакҳо хезанд аз хоб

Ва ба чашми оламбине

оламро бинанд,

одамро бинанд,

Осмонро бинанд,

Ку фуруд омада то зинаи пойини дар аст,

Ки фаро рафтани мо

сӯйи худ

осон бошад,

Ҳар кучое

Осмон бошад.

ХОҚ АГАР БАР ЗАҲМ ДАРМОН АСТ

Хок агар бар захм дармон аст,
Хок хоки Тоҷикистон аст.
Хор агар чун гул шукуфон аст,
Хор хори Тоҷикистон аст.

Ишқ агар покии инсон аст,
Меҳр агар перояи шон аст,
Нанг агар перохани чон аст,
Ин замини Тоҷикистон аст.

Хайр агар дар мулк султон аст,
Нафс агар дар банди имон аст,
Мард агар бо дард хандон аст,
Ин замини Тоҷикистон аст.

Гар накӯӣ фарзи инсон аст,
Меҳмон фармуди яздон аст.
Ёр агар болои чашмон аст,
Ин замини Тоҷикистон аст.

Гар муқаддас резаи нон аст,
Мӯхтарам ёди ниёгон аст,
Гар ҳама миллат мусалмон аст,
Ин замини Тоҷикистон аст.

Чеҳра гар чун гул шукуфон аст,
Дар ҳама фаслаш баҳорон аст,
Гар гиёҳу об дармон аст,
Ин замини Тоҷикистон аст.

Шеър агар шамъи шабистон аст,
Шаън агар қимматтар аз чон аст,
Мард агар худ дижи вичдон аст,
Ин замини Тоҷикистон аст.

МУЛКИ ЧОНОН

Тулӯи офтобат зарфишон аст,
Ғуруби офтобат зарҳали зар.
Замини шодбоши орзуҳо,
Замини додгоҳи нусрату фар!

Дар ин ҷо зистан мисли шукуфтан
Чу гул аз хокҳои ин диёр аст.
Дар ин ҷо зистан умри суруде
Ба дар бурдан ба монанди ҳазор аст.

Дар ин ҷо бе шукуфтан чун тавон зист,
Ки ҳатто гул бирӯяд аз сари санг.
Баландиҳои кӯхистон бигӯяд,
Бурун сар овар ин ҷо аз сари нанг.

Ҳазорон бор гуфтам: Тоҷикистон!
Начустам қофия бар ӯ ба ҷуз чон.
Барои он ки ҷони ӯст ҷонам,
Барои он, ки ҳаст ӯ мулки ҷонон.

Дилат бояд, ки бошад поку тоза
Ба монанди зулоли оби покаш.
Шукуфад дар ту бояд ишқу уммед
Чу гулҳои баҳор аз файзи хокаш.

Бубояд аҳду паймони қавӣ дошт,
Ба мисли кӯҳсори сахтҷонаш.
Бубояд дошт вичдоне чунин пок
Ба мисли чашмаи оби равонаш.

Дар ин чо зистан, яъне намурдан,
Суруди ишқи волоро сурудан.
В-агар мирӣ ба номи зиндагонӣ,
Ба чудаш бо вучуди худ фузудан.

Ба сӯи қуллаҳои осмонбӯс,
Бигӯям бо муҳаббат Тоҷикистон.
Танини посух аз ҳар қулла ояд
Ба лаҳни ошно аз дур: чоооон...чооон.

ЭЙ ҲАМДИЁР

Бояд ки боз тоза ба по хезем!
Аз коми марғбори фано хезем!

Гирем дасти ҳамдигаремонро,
Ҳамчун ҳисори меҳани мо хезем!

Ин хоки ориёни чавонмард аст,
Бо он шукӯҳу шаъни расо хезем!

Дар хуни мо фурӯғи сиёвушхост,
Ҳамчун уммеди неки ниё хезем!

Аз ин харобаҳои хароб аз мо,
Аз ин фиребу наҳсу бало хезем!

То ҳафт шаҳри ишқ кучо? Лоакл,
Аз ҳафтафаҳмиҳои шумо хезем!

Дар шоҳаҳо шукуфт гули уммед,
Эй ҳамдиёри хуфта биё, хезем!

Раҳши раמידаро ба чилав орем,
Ба шиҳани шеронанаво хезем!

Бар лонаи Симурғ паём орем,
Чун бози бозгашта раҳо хезем!

Бар жарфҳои захми тани меҳан,
Эй зоти Буалӣ, ба даво хезем!

Ин ришва решақан бикунад моро,
Аз доми анкабуди риё хезем!

Он сон, ки дар баҳор бирӯяд гул,
Бо пайки ишқу хусну сафо хезем!

Бас нест ифтихори тихӣ? Инак,
Аз ҳар сада ба сад сару по хезем!

Бар худ расему домани худ гирем,
Бояд ба номи неки Худо хезем!

Сар аз сари сидқи худ бурун орем,
То дар канори Сарвари мо хезем!

То дар канори Сарвари мо хезем!!!

29.05.2001

ЗАМИНИ ЭЪТИҚОД

Шоми ту дар ман нишаста, субҳи ту дар ман дамида,
Кишвари чангалбурида, мулки мурғони парида!

Нахли ту дар ман шукуфта, шоҳи ту дар ман шикаста,
Чун ҳавасҳо рехт аз ман ғӯраҳои норасида.

Теги бар дӯшат кашида, тири бар сӯят парида,
Мешикастам ношикаста, мерасидам норасида.

Ман замини эътиқодам, он ҷавонони шаҳидат,
Ҷонашон дар ман тапида, хунашон дар ман чакида.

Дасти ман гар монад аз по, пойи ман гар монад
аз тан,
Ҳар кучое аз ту дурам, меравам сӯят хазида.

Эй ватан, эй каъбаи ман, ҷони ман суйи ту боз аст,
Нест оромам, ки бошӣ як замоне орамида.

Осмонатро гирифтанд, остонатро гирифтанд,
Акси танҳо як дили туст, акси ту андар харита.

Тоҷикистон, Тоҷикистон, эй бихишти ношукуфта,
Барғҳо дар шохсорат номаҳойи норасида.

СУРУДИ ДУШАНБЕ

Шаҳри ишқам, шаҳри баҳтам, шаҳри армонам,
Душанбе,
Бо ту будам, бо ту ҳастам, бо ту мемонам, Душанбе.

Кӯчаҳоят гулфишон шуд, баҳти ту аз нав ҷавон шуд,
Чеҳраи хушбахтии ман, рӯи хандонам, Душанбе.

Дар нумӯи ту нумӯям, обрӯят обрӯям,
Шаъну шонат шаъну шонам, ҷони ту ҷонам Душанбе.

Дар лабам ҳамчун дуой, дар ду чашмам чун зиёӣ,
Муттақои ҳастии ман, қасри имонам Душанбе.

Аз дами сад ло гузаштам, бо сари боло гузаштам,
То ба рӯи хоки покат боз сар монам, Душанбе.

Ман туро чо кардаам чун офтобе дар булӯре
Дар зулоли қатраҳои ашки чашмонам, Душанбе.

Ҷилваи сад ранги ҷонам, шишаҳои нанги ҷонам,
Эй ҳисорат санги ҷонам, дижи вичдонам Душанбе.

Меваи ваҳдат бирӯяд аз ҳавои меҳри покат
Дар тулӯи шоҳаҳои сабзи дастонам, Душанбе.

Бо туям ҳар лаҳза аммо боз пазмонам, Душанбе
Бо ту будам, бо ту ҳастам, бо ту мемонам, Душанбе.

СИМОИ ВАТАН

Рӯйи ту чехраи зебои Ватан,
Чашми ту дидаи бинои Ватан.

Сари худро ба ҷаҳон дор баланд,
Ки туй қомати болои Ватан.

Аз ҷароғи дили мо рӯшан бод,
Роҳи уммед ба фардои Ватан!

Гар насӯзем ману ту рӯшан
Чун шавад синаи шабҳои Ватан?!

Тан ба тан даст ба дастем ҳама
Бораи нангу таманнои Ватан.

Аз мани хеш баро болотар,
То шавӣ васл ту бо мои Ватан.

То ки шодоб шавад ҳастии мо,
Қатрае бош ба дарёи Ватан.

Чун Ватан дор муқаддас худро,
Ҳаст маънии ту маънои Ватан.

ЎДИ ВАТАН

Тифлро новаки пистон Ватан аст,
Мардро қалъаи вичдон Ватан аст.

Ташнаро косаи обе дами марг,
Гушнаро як лабаки нон Ватан аст.

Беватан бе шарафу бе ном аст,
Ҳастиву давлати инсон Ватан аст.

Падару модари ту, додари ту,
Тифлаки ту ба дабистон Ватан аст.

Охирин нури чароғи ҳастӣ
Дар дилу ёди ғарибон Ватан аст.

Ғайрату зӯру часорат, дили пур,
Қуввати чони далерон Ватан аст.

Дар Ватан беватанон бисёранд,
Мардро домани имон Ватан аст.

Мурдaro зинда кунад ёди Ватан
Ҷони ҷон дар тани инсон Ватан аст.

ОФАРИН

Эй мардуми сапедадамон, офаринатон!
Аз нав ба роҳи рӯзи умед об мезанед.
Бо ин ҳама шикасти дили лахт-лахти хеш
Ҳаргиз дил аз ҷаҳони пурармон наменанед.

Эй мардуми нажанди ман, эй аз нажоди ғам,
Аз нав ба шодбошии дидори офтоб,
Ҳамчун ба шодмонии рӯзи сафеди хеш
Аз дидагони ташнаатон метаровад об.

Аз пушти зиндагонии худ мурда-мурда боз
Аз пушта мекашад ба раҳ пуштворае.
Ҳаргиз ба рӯзгори гарон тан намедихед
Дар орзуи рӯзии як муштворае...

Эй мардуми фигуро низор, офаринатон,
Сад офаринатону ҳазор офаринатон!
Дар бомдоди сӯхта ҳатто ба сӯзи хеш
Шукрона мекунад ниғаҳи озаринатон!

ЭҲӢ

Мондааст армони озодии мардум
Зери вайрониву ободии мардум.
Дар канори сарзамини сарнавишташ
Ҷо намегирад ғаму шодии мардум.
Ҷонканиро мекунад омӯзгорӣ
Рӯзгори содаву одии мардум.
Осмонро дар замин бар дӯш дорад
Бурдборихои бунёдии мардум.

Офарин меҳонад аз гардун худо ҳам
Сӯи ҷонсаҳтии пӯлодии мардум.
Зиндагӣ мемирад, эҳё мешавад боз
Ҳар кучо аз ранчи эҷодии мардум.
Эй фалак, бодо ҳамеша гиргардон
Осиёи обиву бодии мардум!

ТАБЛАКБОЗӢ

Сӯи майдони ҳаёхуву кашокаш
Марде омад таблаки худ дар таги каш.
Зад навои бенавоиро ҳавой,
Дар дили мардум ба арғушт омад оташ.

Зеру бам дар шеваи шевои таблак
Рӯ ба рӯву таг ба таг омад ба бозӣ.
Зарб андар зарб аз овои таблак
Хуни мардум раг ба раг омад ба бозӣ.

Бодҳову бедҳо дар рақс омад,
Кафтарони бомҳо омад ба парвоз.
Рӯи як майдон ба ҳам омад ба арғушт
Фалғару Фархору Ашту Рашту Дарвоз.

Бо ҳама бозии гардун сӯи гардун,
Бо ҳама бозии абрӯҳову дастон,
Худ ҳам аз таблакзании худ ба арғушт
Омад охир ӯ ба гирдогирди майдон.

РӮ БА ҚИБЛА

Таърихи шаҳид дар канорат хуфта,
Дар сояи Девоначанорат¹ хуфта.

1. Як маҳаллаи қадимаи Кӯлоб.

Дар хоки ту гунбаду манорат хуфта,
Эй шаҳри ҳазоршаҳри ман, эй Кӯлоб!

Ду дасти дуо ба қиблаи рӯи ту,
Бо пой бараҳна меравам сӯи ту,
Молам хокат ба дида аз кӯи ту,
Эй шаҳри мазоршаҳри ман, эй Кӯлоб!

РАҲНАВАРД

Роҳи Лӯликутал¹ аз пушти ту
Пушта дар пушта ханӯз овора.
Дуртар сӯи ҷаҳон ноҳамвор
Меравӣ ҳамвора...
Нест дигар чора!

Тирароҳи ту гаронбор акнун,
Тирамоҳи ту саду як барг аст.
Пеш рав, пеш, ки аз дунболат
Зузаҳои гург аст,
Истодан марг аст!

Соли 2005

НИЁИШ

Бигзашт, бигзашт фаррухбахорон,
Бо озарахше аз кӯҳсорон,
То гул дамад боз аз сангзорон,
Эй абру борон, бошед,
бошед!

1. Остонаи Кӯлоб

Бигзашт, бигзашт аз кӯху хомун,
Тугёни Сайхун, тўфони Чайхун.
То об монад дар чашми гардун,
Эй чашмасорон, бошед,
бошед!

Бигзашт, бигзашт аз ҳар канора,
Ринде пиёда, ринде савора.
Дар осмонанд акнун ситора,
Эй рахсипорон, бошед,
бошед!

Бигзашт, бигзашт аз ишки дерин,
Лайливу Мачнун, Фарҳоду Ширин.
То меҳр бошад пирӯз бар кин,
Эй дӯстдорон, бошед,
бошед!

Бигзашт, бигзашт мурғи Самандар,
Кай Рӯдакӣ боз ояд ба минбар?
Дунё ба уммед то рӯзи маҳшар,
Уммедворон, бошед, бошед!

Бигзашт, бигзашт чашни хучаста,
Аз Борбад монд сози шикаста.
Пайваста дар дил тори гусаста,
Эй дилфигорон, бошед, бошед!

Бигзашт, бигзашт аз чархи ҷовид,
Ҳам разми Рустам, ҳам базми Ҷамшед.
То зинда монад пайванди хуршед,
Эй ҳамтаборон, бошед,
бошед!

ВАТАНРО ДҶҶСТ МЕДОРАМ

Дар он соат, ки мадхуш одамон аз бодаи хобанд,
Чароғи рӯзро аз токи тори шаб намеёбанд,
Мани бедор бо аҳли диёрам роз мегӯям,
Суханро бо нигах, яъне, ки беовоз мегӯям.
Ба ҷои Мо фақат он лаҳза Манро дҷст медорам,
Нишони арзи меҳрамро, суханро дҷст медорам.
Худамро, соҳиби мулки куҳанро дҷст медорам,
Ватанро дҷст медорам, ватанро дҷст медорам.

Садои мурғакон, бонги азон чун мерасад бар гӯш,
Пур аз овоз мегардад гулӯи олами хомӯш.
Зи хона бо дили пур ҷониби дарвоза метозам,
Ба истиқболи рӯзу рӯзгори тоза метозам.
Раҳи меҳрам барад бар коргоҳам аз дигарҳо пеш,
Зи ҷамъи рӯйсурхон мегузорам хунҷигарҳо пеш,
Худамро, соҳиби мулки куҳанро дҷст медорам,
Ватанро дҷст медорам, ватанро дҷст медорам.

Аз он ҳоким, ки поси маснаду ҷоро намедонад,
Аз он болонишин, ки қадри болоро намедонад,
Ҳамон поённишини анҷуманро дҷст медорам,
Аз он шодифиребаш ғамшиканро дҷст медорам.
Худамро, соҳиби мулки куҳанро дҷст медорам,
Ватанро дҷст медорам, ватанро дҷст медорам.

Суруди миллӣ ояд ҳар ғае бар гӯш, мегирам,
Дами болошавии парчамаш хомӯш мегирам,
Муҳаббатномаи худро ба он пайваста, менозам,
Ба пеши пой бедории миллат сачда месозам,

Нишони пур зи начмашро нишони бахт медонам,
Нишони ахтарони осмони бахт медонам,
Худамро, соҳиби мулки куҳанро дӯст медорам,
Ватанро дӯст медорам, ватанро дӯст медорам.

Фиристам дуртар нури ватанҷӯи нигоҳамро,
Бубинам мардуми заҳматкаши ояндахоҳамро,
Раҳи беҳавфу нақбу истгоҳи барқ месозанд,
Диёри хешро машхуртар дар шарқ месозанд,
Худамро, соҳиби мулки куҳанро дӯст медорам,
Ватанро дӯст медорам, ватанро дӯст медорам.

Ватан он чо, ки паҳнои ҷаҳон дар нисбаташ танг аст,
Кафи хокаш ҳама зар хасту хораш низ гулранг аст,
Чу савти булбулаш овози товусаш хушоҳанг аст,
Ҳама ҳарфи ҳадисаш оби чашми меҳри пурнанг аст.
Зи гумномӣ фақат санги ватан гӯрам ниғаҳ дорад,
Ҳама ҷон кандани рӯзу шаби ман баҳри ин санг аст.
Худамро, соҳиби мулки куҳанро дӯст медорам
Ватанро дӯст медорам, ватанро дӯст медорам...

ОЛАМИ АФСОНА

Хок бар оби чу май паймона аст,
Боғро сармастии риндона аст.
Пуштаро гул бар сару бар шона аст,
Гул чу шамъ ору ба он парвона аст,
Кишвари ман олами афсона аст.

Куллаҳои осмонбӯсаш дигар,
Санги побарҷои номусаш дигар.
Дар нигоҳи мардуми тасвиргар

Абр мурғу кӯҳ мисли лона аст,
Кишвари ман олами афсона аст.

Гирад ин чо ранги дигар дуд ҳам,
Субҳ тобад моҳи шомолуд ҳам.
Ибрати софӣ бубахшад руд ҳам,
Рег зери об чун дурдона аст,
Кишвари ман олами афсона аст.

Чор фасл ин чо ба як дам мерасад,
Аз ҳисобе хушкро нам мерасад.
Аз даре ризке ба одам мерасад,
Сӯи ман чашми ҳасад бегона аст,
Кишвари ман олами афсона аст.

Мева хоҳам оварад дарё маро,
Ҳар чӣ пайдо мешавад дар чо маро.
Нест некаҳтар чу ман, зеро маро
Дар биҳишти рӯи дунё хона аст,
Кишвари ман олами афсона аст.

ВАТАНДОРӢ

Ҳамон роҳе, ки поёнаш намебинам, ватандорист,
Ҳамон дарде, ки дармонаш намебинам ватандорист.

Ба хуни ноф, ҳар ҳоке шавад олуда, чон дорад,
Танеро бе ғами чонаш намебинам, ватандорист.

Танӯр аз оташу оби намақдораш ғизо гирад,
Нишони хӯрдани нонаш намебинам, ватандорист.

Ҳамон марде, ки аз тири адӯ дорад чароҳатхо,
Вале чашмони гирёнаш намебинам, ватандорист.

Парешонгаштагонро то қиёмат нест осоиш,
Ҳамон чамъе парешонаш намебинам, ватандорист.

Агар фикри ватан дар сар набошад, сар чӣ кор ояд,
Диле холӣ зи армонаш намебинам, ватандорист.

Раҳи осоншавии мушкили худро ҳама чӯяд,
Ҳамон мушкил, ки осонаш намебинам, ватандорист.

Фидоиро Муҳаммад шиква аз бори гаронам нест,
Зи умри худ, пушаймонам набинам, ватандорист.

МАФҲУМ

Мафҳуми ҳазор рангу мазмун ватан аст,
Эҳсоси даруни дарди берун ватан аст.
Гарди фараҳи ғуссаи афзун ватан аст,
Рӯсурхии пайдошуда аз хун ватан аст.

ПАЙВАНДИ РОҲҶО

1. РОҶИ КҶҲНА – ЗАМОНИ ШҶРАВЇ

Имрӯзо моро ду роҳи мошингард рӯ ба Боми Ҷаҳон, ба Бадахшон мебарад. Яке ҳамон роҳи кӯҳна, таърихӣ, ки дар солҳои аввали ҳукумати Шӯравӣ ба тариқи ҳашар бунёд ёфтааст. Аҳли Тоҷикистон, хурду калон ба ҳашар мебаромаданд. Ҳазори андарҳазор ва беҳисоб буданд онҳо. Бо путку зоғнул санг мешикастанд, белу каланд қати замин меканданд, бо занбарҳо хоку санг мекашонданд. Яке аз ҳозирини доимии маъракаи ҳашар шоири халқ, гурғӯлисаро Ҳикмат Ризо буд. Аз он набарди мардум, ки баҳри роҳ кушодан ҳама аз субҳ то шом чон мекоҳонданд, дар пояи кӯҳҳои азими осмонбус мисли мурчагон мечунбиданд, хикоятҳо мегуфт, бо шавқ он рӯзхоро ба ёд меовард. Ў инчунин мегуфт, ки одамонро дар қачоваҳо аз сари шахҳо, аз танаи кӯҳҳои баланд ба поён нишеб мекардаанд, таги сангхоро кофта дору чой мекунондаанд ва баъд оташ додан, кӯҳро таркондан. Ваҷаб ба ваҷаб роҳ шуда, роҳ кушода мегашта. Бо ҳамин гуна азобу азият мардум ба Бадахшон роҳ бурданд. Имрӯз хело кам мондаанд аз он бунёдгузори роҳи Душанбе – Хоруғ, фавтидаанд. Ҳамон солҳо бо ин роҳи навбунёд аввалин фарзандони барӯманди Боми Ҷаҳон ба мисли Шириншо Шохтемур, Мастибек Тошмаҳмадов, Моёншо Назаршо, Меҳрубон Назаров, устод Мирсаид Миршакар, шоирон Тилло Пӯлодӣ, Амонбек Шохзода, Султон Шохзода рӯ ба дили кишварамон – ба шаҳри Душанбе овардаанд, пиёда,

савора роҳ паймудаанд. Ва имрӯз онҳо низ дар олам намондаанд, вале роҳ монда. Фарзандони имрӯзаи Бадахшон, тоҷикистониён бо ин роҳ – бо роҳи падарон дар равуоянд. Банда низ дар айёме, ки рӯзноманигор будам, бо ин роҳ борҳо ба Хоруғ ва бисёр ноҳияҳои Бадахшон сафар доштам.

Ин дафъа сафарам ба рӯзҳои аввали моҳи июни соли 2004 мувофиқ омада. Ҳамроҳи як ҳайати бонуфуз, гурӯҳи кормандони Дастгоҳи иҷроияи Президенти Ҷумҳурӣ. Ба мо муовини Сарвазирӣ ҷумҳурӣ Зокирҷон Вазиров раҳбару роҳнамо. Барномаамон барои як ҳафта муайян гаштааст. Дар ноҳияҳо бо мардум вохӯриҳо гузаронида баъд дар шаҳри Хоруғ дар мавзӯи «Мақтаби давлатдорӣ Президенти мӯҳтарам Э.Ш.Раҳмонов» семинар, сӯҳбатҳои бардавоме ороستانем.

Мошинҳои мо пасиҳам аз миёни боғот, канори рӯдҳои шӯху дарёҳои пуртуғён мегузаранд. Манзараҳои бароям ошно. Ҳамон роҳи мошингарди пурҳавфу хатари домани Кабудҷар, баъд дар пеш кӯли Кабуди афсонавӣ, он гӯё аз осмон ранг гирифта, ранги кабуд ва аз ин ҷо номи кӯл рӯида, кӯли Кабуд.

Қад – қади роҳи Кабудҷар боз хоку санг, сангрезаҳо фаромада, роҳ қариб банд гашта. Ваҷабе чанд монда байни чархҳои мошинҳои мо ва дарёи ба назар бетаги Панҷ. Роҳи мо лаб – лаби дарё. Дар мошине бо мудирӣ шӯъбаи илм ва маорифи Дастгоҳи иҷроияи Президент Файзулло Хушвахтов ва мушовири Президент оид ба сиёсати иқтисодӣ Алихон Ҳусайнов ҳамроҳем. Борон боридааст, роҳ лой, роҳи душворгузари Кабудҷар. Алихон Ҳусайнов, ки дар сӯҳбатҳои беш аз адабиёт сухан меорад, шеър мехонаду шеър мегӯяд, номи қиссаи «Шаб-бе дар Кабудҷар» –ро ба забон овард ва аз банда суол

кард, ки пеш аз таълифи асар дар ҳақиқат дар Кабудҷар будам ва оё дар ҳамин мавзёҳо шаб гузарондаам.

Дар қисса ҷойхонае ба тасвир омадааст, дар наздикиҳои Кабудҷар аст. Он сермеҳмон. Ронандагон Шодмон, Мадина, Сангин, Асрор, ки ба Бадахшон равонаанд, мошинҳои пурборашонро дар сахни ҷойхона гузошта шаб мондаанд. Воқеаю ҳодисаҳо ҳамон шаб рух медиҳанд. Ҷойхонаҷӣ бобои Умархон инсони ба ҳама меҳрубон, инсони поку боинсоф. Ҷойхонаю ҷойхонаҷиро ҳаёлан ба тасвир оварда будам. Аммо ҳоло дар ин сафарам мебинам, ки дар замони соҳибистиклолии Тоҷикистон қариб дар ҳамаи деҳаҳои сари роҳ то Бадахшон ҷойхонаю ошхона ва меҳмонхонаҳо сохтаанд. Хусусианд, азони одамони алоҳида. Ронандагон, мусофирон дар онҳо меҳмон мешаванд, ҷойхонаҳо сермеҳмон, зери самоворҳо оташ фурӯзон, дегҳо болои дегдон. Боғу майдон, деҳу шаҳракҳои сари роҳ ҳама дигар шудаанд. Мисли он солҳое не, ки пеш бо ин роҳ меомадам, хонаҳои истиқоматии ду – се ошёна бунёд ёфтаанд. Бомҳо бо шиферҳои сурху сабзи ранги ба ранг пӯшида шудаанд, зери нурҳои офтоб ҳазор гуна чило медиҳанд. Алалхусус дар шаҳри Хоруғ ин гуна хонаю хавлиҳои боҳашамат зиёдтар ба чашм меҳӯранд. Мисли биноҳое, ки дар шаҳри Душанбе сохтаанд. Дар Хоруғ ҳам ин биноҳо азони шахсони алоҳидаанд. Насибашон бод, тақозои замон имрӯз чунин буда. Дар ин рӯзгори мо касе «чунбад», талаш варзад, заҳмат кашад, соҳиби ҳама ҷӣ мешавад. Чун гардиши чархи осӣ паи риску рӯзӣ будан лозим. Мардум рӯ ба зиндагии хушу осуда равонанд, дорою будаманд шудан мецоҳанд.

Роҳи мошинҳои мо қад – қади дарё афтада. Аз ҷойҳои аҳолинишин, шаҳракҳо бурун рафтаем. Аз миёни

кӯҳхо роҳ пеш омадааст, қуллаҳои баланди кӯҳхо то ба кабудии осмон расидаанд. Аз даруни мошин чашм ба кӯҳ меҳӯраду боз кӯҳ. Бовари кас бештар бар он ки Тоҷикистони азиз дар ҳақиқат сарзамини кӯҳсор, киштгаҳу ҳамвориҳояш фоизи ночизе. Ҳама чо кӯҳ ва боз кӯҳ, болои сар кӯҳ, мошин тана ба танай кӯҳхо меравад, дар поён дарё, дарёро ҳам кӯҳ ба бағал гирифта, оби дарё равон, сар ба сангҳо мезанад, талотум дорад дарё. Дар он сӯи дарё низ кӯҳ, кӯҳсорони кишвари ҳамоя, кӯҳсорони Бадахшони дигар, Бадахшони Афғонистон. Лаб – лаби дарё, тана ба деворҳои кӯҳ манзили одамон, деҳаҳои мардуми Афғонистон. Дар чониби мо ҳам деҳаҳо. Мардум дар ҳар ду чониби дарё миёни киштзоронашон чунбучул доранд. Дарёи Панҷ чун хатти сарҳад ин ду чонибро аз ҳам ҷудо намуда, ҳавлию қулбаҳои афғонҳо мисли ҳамон солҳои пеш, ки дида будам, ҳамон деворҳои паст – пасти лоин, бомҳо бо гил андова шуда, роҳу роҳравҳо низ ҳамон пайроҳаҳо, ки чун ресмонҳои канда – канда ба танай кӯҳ печидаанд. Аз он пайроҳаҳо пиёдаю ҳаракӣ ё аспакӣ роҳ мераванд, агар бори маркаб аз безътиной андаке ба санг, ба танай кӯҳ бархӯрад, сарнагун ба дарё меравад. Одамон аз он пайроҳаҳо бо эҳтиёт пай мечинанд.

Ҳамон рӯзе ки мо рӯ ба роҳи Бадахшон будем, дидем, ки бародарони афғон аз як деҳа ба деҳаи дигар арӯс мебарданд. Арӯс савора, банди аспӣ ӯ дар дасти марде, тӯякиҳои дигар, бачаҳо пиёдаю ҳаракӣ пеш – пеши арӯс мерафтанд.

Мошинҳои мо аз роҳи мумфарши васеъ, муқобили онҳо, муқобили оби дарё дар ҳаракат. Роҳҳои мо ҳамвор, мумфарш, аз замони Шӯравӣ монда. Биноҳои канори роҳ бо шифер пӯшида шуда, деворҳои хонаҳо сафед.

Ду манзара, ду тарзи зиндагӣ ва имрӯз ҳам зиндагии мо дар замони истиқлолият ширинтар гашта, мисли замони Шӯравӣ, дар баъзе ҷиҳатҳо аз он ҳам бехтар ва хуб, даст ба домани орзуҳо мерасад.

Дар шаҳри Хоруғ хиёбони марказӣ ханӯз бо номи доҳӣ, ба номи Ленин. Ба гуфтаи устод М.Миршакар, муаллифи достони «Ленин дар Помир» Ленин ба Помир наомада бошад ҳам, идеяҳои вай омада. Китобу дафтар, алифбо аз ӯ ба ин ҷо расида, дари таълимгоҳҳо боз гашта. Бадахшониён дар замони Шӯравӣ аз ҳама саводноктар буданд, қариб ҳама соҳибмаълумот. Имрӯз ҳам фарзандони Бомӣ Ҷаҳон аз хиёбони ба номи Ленин равуо доранд, мучассамааш побарҷо, ҳашаматаш гӯё афзуда. Ва имрӯз дар замони соҳибистиқлолии Тоҷикистон шаҳри Хоруғ ободу зеботар гаштааст. Ба ақидаи бадахшониён нигоҳи гарми Президенти мамлакат бештар ба кишвари баландкӯҳи онҳо буда. Дар рӯзҳои ноороми Тоҷикистон, ноосудагии бадахшониён Президент ба Бадахшон борҳо сафар дошта. Ва як сафари Э.Ш.Раҳмонов ба ин сарзамин рӯзҳои ба амал омада, ки асло аз хоҳири бадахшониён фаромӯш намешуда.

Кӯчаю хиёбонҳои шаҳри Хоруғ пур аз гурезаҳо, пур аз силоҳдорон. Садои гиря, тиру туфанг баланд. Гунҷишқакон кайҳо аз шохсорони дарахтони боғу майдонҳо, аз лонаҳояшон ба ҷойҳои осуда кӯч баста. Садои суруду мусиқии дилангези бадахшӣ дигар ба гӯш намеомада. Силоҳдорон дари кулбаҳои мардумро мекуфтанд. Одамон дилмонда, рӯҳафтада. Ана дар ҳаминҳол шуниданд, ки сарвари давлат Э.Ш.Раҳмонов ба Бадахшон меомада. «Чӣ тавр? Бо қадом роҳ? Назди кӣ? Назди силоҳдорон? Ҳукуматхоҳон?! Наояд, кӯдаку чудақ, ҷони ҷавон дорад», мардум ғами ҷони ӯро меҳӯрданд.

Аммо Э.Ш.Раҳмонов ҳамон рӯзҳо ба Хоруғ омад. Мардум, эътиқодмандон атрофаш ҳалқа хӯрданд. Меҳаросиданд, дохили толори маҷлисоҳ шуданд, сӯҳбат мекард бо бадахшониён Э.Ш.Раҳмонов, аз сулҳу салоҳ аз ҳамдигарфаҳмӣ буд суханҳояш. Аммо дар ҷавоб аз беруни бино садои ба осмон холи шудани тирҳо баланд. Атрофи бино ихота шуда, сардори давлат гӯё гаравгонашон. Ин хабар сар то сари Боми Чаҳон паҳн гашта. Чӣ бояд кард? Худо нишон надихад, ки ба Сардори давлати Тоҷикистон ҳодисае рух диҳад. Вай бадахшониёнро гуфта, гами ҷони онҳоро хӯрда ба Хоруғ омада. Кухансолон, одамони обрӯманди вилоят ҳама рӯ ба ҷониби бино мешитофтанд, гуфтугӯ доштанд бо силоҳдорон, бо ҳукуматхоҳон, насихат мекарданд, аз маҷлисоҳ Э.Ш.Раҳмоновро ноаён берун бурданӣ шуданд. Аммо ӯ рад кард ҳаросе дар дилаш пайдо нашуда. Дилаш боқувват, мардуми Тоҷикистон ҳамроҳаш, пушту паноҳаш. «Ватан, сулҳ, ваҳдат, ҳамдигарфаҳмӣ», мегуфт. Барои ҳамин омада ба Бадахшон, фаҳмида омада.

Силоҳдорон ба маҷлисоҳ даромадан мехостанд. Э.Ш.Раҳмоновро талаб доштанд. Ӯ бо онҳо мардонавор рӯ ба рӯ шуд. Наҳаросида, мижааш ҳам нахурда. Шуҷоату тавоноӣ, суханҳои аз қаъри дил рӯидааш ба мусоҳибонаш асар овард. Мардонагию ҷасорати мардон муҳолифонашонро пакар намуда. Ҳамин ҳолатҳо рух дода. Худованд дар лаҳзаҳои душвор ба Э.Ш.Раҳмонов кушоиш оварда, ҳамдигарфаҳмӣ, ки роҳи пешгирифтаи ӯст, дар ин ҷо ҳам ба амал омад, аммо бо осонӣ не, дар ҳолатҳои ҷон сари мӯй бозидан. Ғалаба кард. Осуда гаштанд мардуми Бадахшон, гӯё бори вазнинеро аз дӯш фиканданд. Осуда нафас гирифтанд. Ва он сафари пурхатари Президенти мамлакат Э.Ш.Раҳмонов ба Боми

Чахон аз хотири бадахшониён намеравад. Он рӯзхоро ба ёд оварда меҳрашон ба Президенти мамлакат афзунтар мегардад.

Баъди орому осуда гаштани Вилояти Мухтори Кӯҳистони Бадахшон, ки қувваҳои зиддиҳукумати дар ин ҷо ғун омада буданд, 27-уми июни соли 1997 дар шаҳри Москва байни ҳукумати Тоҷикистон ва муҳолифин созишномаи сулҳ ба имзо расид. Офтоби сулҳ аз баландҳои қуллаҳои кӯҳсорони Бадахшон болои Тоҷикистон тулӯ намуд, аз нурҳои зиёбахши он дарахти умеду орзуҳои мардуми тоҷик гармӣ ёфта, гулафшон гашт, бор овард.

Дар хоҷагиҳои вилоят замин ба мардум тақсим карда шуда, супориши Президент дар масъалаи ҳар аҳли дехот бояд соҳиби замин бошад, амалӣ мегардад. Замин, корхонаю муассисаҳо хусусӣ гардонда шудаанд. Мардум соҳиби моликият, зиндагӣ беҳ мегардад, Ба бозори шаҳри Хоруғ имрӯз хориҷиён мол меоранд. Молу маҳсулоти гуногун назар ба бозорҳои шаҳри Душанбе дар Бадахшон арзонтар аст. Аз роҳи Хоруғ – Қулма – Қароқурум, ки ҳамон рӯзҳо ба истифода дода шуда буд, аллақай баҳри бадахшониён нафъ, ба бозорҳои ин ҷо мол омада. Инчунин пули нава аз болои дарёи Панҷ байни Хоруғ ва Афғонистон сохта шудааст, ки имрӯз – пагоҳ ба истифода дода мешавад. Замоне омада, ки бадахшониёни ҳар ду ҷониби дарё бо ҳам пайвандӣ меёбанд. Ин ҳодисаи таърихӣ ва хурсандибаш дар рӯзҳои мо ба вукӯъ омада.

Намоиши барномаҳои телевизиони маҳаллӣ аз соли 1996 барои бадахшониён пахш мешавад, 75 фоизи хонаводаи онҳоро фаро гирифтааст. Кори радиои мавҷӣ низ аз соли 1998 шурӯъ ёфта.

Дар рӯзҳои сафари мо ба Бадахшон дар шаҳри Хоруғ дар мавзӯи «Мақтаби давлатдорӣи Президенти мӯҳтарам Э.Ш.Раҳмонов» семинар гузаронда шуд. Дар он роҳбарони ҳукумати вилоят, ҳукуматҳои маҳаллӣ, раиси ҳукумати вилоят, ҷонишини аввали раиси Маҷлиси миллии Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон Ниёзмаҳмадов А.Н. иштирок доштанд. Ду рӯз давом ёфт машғулиятҳои он, ҳоҷат ба баён ҳам набуд, ки ин мактаб чӣ натиҷа оварда, самараи ин роҳбариро мардум дар амал, пеши назар медиданд, ҳарф меоварданд, мисолҳо афзун: Сулҳ омада ба Тоҷикистон, ҳаёти ширину осуда, бунёдгузориҳо...

Мо ба Бадахшон бо супориши Президенти мӯҳтарам омада будем. Супориш шуда, ки вазъи зиндагии мардум омӯхта шавад, баҳри беҳбудии зиндагӣ, бартарафгаштани мушкилиҳо тадбирҳо пешниҳод намоем. Ҳамон рӯзҳо баҳри инкишофи соҳаи мактабу маорифи Вилояти Мухтори Кӯҳистони Бадахшон бо фармони Президент 1 миллиону 600 ҳазор сомонӣ чудо шуда буд.

Аз рӯи нақшаи ҳукумати ноҳияҳои вилоят қад – қади роҳи Душанбе – Хоруғ боз биноҳои нави манзилию маъмури ва коргоҳҳо бунёд меёбанд. Аз ҷумла қариб дар ҳамаи ноҳияҳо истгоҳҳои хурди барқӣ сохта мешаванд. Дар маркази ноҳияи Ванҷ аллақай истгоҳи хурди барқии худашон манзили мардумро равшанӣ медиҳад. Раиси ҳукумат Нарзулло Ҷонов изҳор дошт, ки баҳри сохтмони меҳмонхонаи нави замонавии маркази ноҳия маблағгузорӣ шудааст.

Дар бозгаш аз Бадахшон боз аз Кабудҷар мегузаштем, Кабудҷаре, ки бо номи он дар адабиёт асарам пайдо шуда, Кабудҷаре, ки роҳи он дар оянда баҳри мусофирон бояд беҳавф гардонда шавад. Баъди шаҳраки

Обигарм аз дур дар миёни кӯҳсорон чароғони Роғунро медидем. Дар миёни кӯҳ, канори дарё чой ёфта, чарогистон. Баҳри ҳар чи зудтар сохта шудани ГЭС-и Роғун имрӯз масъала ба миён омада. Фардо аз ин чо нур хезад, нуру равшании хонадони тоҷикон. Бо ҳамин умеду орзуҳо роҳ ба роҳ ба ин маскани нур назар медӯхтем. Роҳи мо ба пойтахти Ватанамон – ба Душанбе наздик мешуд, роҳи Душанбе ҳам ба роҳҳои нави шукуфони Тоҷикистон – бо роҳи пешгирифтаи сардори давлатамон пайванд аст.

2. РОҲИ НАВ – ЗАМОНИ НАВ

Аз рӯзҳои аввали барҳам хӯрдани сохти давлатдории Шӯравӣ ҷумҳуриҳои дар гузашта бародар аз ҳам чудо шуданд, аз якдигар монданд. Баъд душвориҳо, азобу азиятҳо сар заданд. Аз ҷумла барои ҷумҳурии мо азоби аз роҳ мондан пеш омада. Ягона роҳе ки моро ба олами беруна мепайвандад, дар гузашта роҳи ҳамаамон ҳисоб меёфт, акнун азони ҷумҳурии ҳамсоя, ба ҳудуди он дохил, моликияти худашон, ҳақдор ҳастанд ба он. Лек афсӯс, ки «роҳ азони худамон», гуфта, барои бародарони ҳамсоя азобу азият ба миён оварданд. Он ҳам дар рӯзҳои нохушӣ, ноосудағиамон, дар рӯзҳое ки аз нофаҳмӣ то тоҷикон худамон ба худамон носоз будем. Болои сӯхта намақоб, гуфтагӣ барин ба роҳамон кордор шуданд. Қаторҳои ба ҷониби Тоҷикистон меомадаро нигоҳ медошанд. Нон камӣ мекард, дар мағозаҳо барои нон навбат, беҳисоб буданд дар навбат одамон, гуруснагӣ. Оламиён ба мо нон, гандум, хӯроқа мефиристанданд. Аммо ба Тоҷикистон намерасид. Қаторҳои пури

гандумро нигоҳ медоштанд, онҳоро холӣ мекарданд, роҳи нон банд, дар ихтиёри давлати ҳамсоя.

Имрӯз ҳам онҳое, ки бо ин роҳ дар сафаранд, азоб мебинанд, таҳқир мешаванд. Ҳама аз ин азоби бироҳи-амон огоҳем.

Бале, азоби бироҳӣ аз ин мушкилтар намешавад. Шояд аз ҳамин чихат буда, ки аз ҳамон рӯзҳои ибтидои фаъолияти роҳбарӣ мӯхтарам Э.Ш.Раҳмонов дар Тоҷикистон аз паи бунёди роҳҳо шуда.

Бунёди роҳи оҳани Қӯрғонтеппа – Кӯлоб анҷом ёфт. Дар қаторасе, ки бори аввал бо ин роҳ ба Кӯлоб мерафт, мо чанд нафар аҳли эҷод низ будем. Ба Кӯлоб омадани қатора, ба сари роҳи он гулу гулдаста рехтани мардум, пеш – пеши роҳ рақсу бозӣ, сурудхониҳои одамонро дидем. Ба ҳаёлам дар он рӯз ҳамроҳи пешвозгирандагони қатора аз ҳама беш Президенти мӯхтарам шодмонӣ дошта, хурсандии мардум хурсандии эшон буда. Тасаввур мекардем, ҳис менамудем.

Ҳоло роҳи оҳани Қӯрғонтеппа – Кӯлоб то ба Саратову бисёр шаҳрҳои дигари Руссия расида, мардум аз вилояти Хатлон ба кишварҳои дур мева ва дигар маҳсулотҳои худашонро мебаранд ва аз он ҷойҳо бор меоранд. Қад – қад роҳи оҳани Қӯрғонтеппа – Кӯлоб манзилҳои нав, корхонаҳо, муассисаҳо бунёд ёфта. Табиист, ки роҳ ободӣ меорад.

Роҳи дигар роҳи орзуҳо, роҳи орзуҳои мардумони он сӯи ағба, ағбаи Анзоб. Миллионҳо нафаранд, садди роҳи ин қадар одамони беҳисоб ағба. Миллионҳо назди он очиз, нотавон, ноилоҷ, гирёну нолон, аз болои ағба роҳ ёфта натавонистаанд. Ба сарашон рӯзи сиёҳ оварда ағба, аз замонҳои омадшудӣ дунё, аз замонҳои давлатдорӣ ҳукумати тавонои Шӯравӣ ва имрӯз ҳам.

Ҳамин ки рӯзҳои сарди тирамоҳ фаро оянд, сари ағба аз барф сафедӣ гирад, роҳ банд. Сафедӣ ёфтани ағба сиёҳии дили одамон. Мисли шумхабаре, хабари дар ду тарафи ағба аз ҳам ҷудо мондани хешовандон, азизон. Баъд рӯз мешуморанд, худо мегӯянд, ки баҳор ояд, барфҳо об шавад, сари ағба гулҳо рӯянд, гулҳои зардак, тағорашиканак, бойчечак, сияҳгӯш, наврӯзӣ, ҳамон рӯзе ояд, ки онҳо гул чинанд аз сари ағба, рӯ ба дидори дӯстони пазмоншудаашон бидаванд, оғӯш кушоянд, ҳамдигарро бибӯсанд, шукронаи худоро ба ҷо биоранд, ки дида ба дидор расида.

Лек ҳазор афсӯс, ки на ҳама солҳо баъди об шудани барфҳо дида ба дидор меояд. Хеш ба хонаи хеш, чигарбанд ба аёдати волидайн, хоҳар сӯи кулбаи бародари азиз шитофтаю ўро наёфта, хабари маргаш шунида. Ана баъд тасаввур кунед ҳоли ўро, дилаш аз сина берун омада, дилаш ба замин зада, осмонҳо ба сараш фуру омада, олам пеши назараш тираю дуд аз чигар хезад. Ҳамин тавр шуда, на як бору ду бор, чунин ҳол беҳисоб рӯй дода. Банда ҳам шохид гардидам, алам ба дилам омада, чанд нафар дӯстон, чашми дидагиҳоям аз он сӯи ағба дар роҳи он нобуд шуданд.

Яке дӯсти наздикам буд, аҳли эҷод, дӯсти самимӣ, меҳрубон «Ақои Кароматуллоҳ», мегуфт, сухангӯиҳояш дар ёдам монда. Хабар омад, модараш дар Айнӣ аз олам гузашта. Аз рӯи васияти модар вайро бе фарзанди азизи дар Душанбе будааш ба хок намесупурдаанд. «Бачаи шоирам сари тобутам биояд, шеър гӯяд», хоҳиш дошта модар дар лаҳзаҳои охир.

Аммо дар миён ағба, барф гирифта ағбаро, кайҳо роҳаш банд шуда. Лек бачаи шоири модар ҳамроҳи як дӯсти ҷонӣ ва бародараш роҳ гирифта ба ағба, илоче

надошта ӯ, модар аз олам гузашта, чанозааш. Шитоб дошт ӯ. Дар ағба барф баланд, меафтод, мехест, боз рӯ ба роҳ, ҳушу ёдаш ба модар, даруни олами барф монда буд, шамол, чашмонаш пури барф мегашт, дар ағба саргардон, ҳар қадаре чон коҳонд, ки сари тобути модар ҳозир бишавад, дидори сардаш бубинад «дидорҳо ба қиёмат, очаҷон, хайр», бигӯяд ба гӯши ӯ. Лек натавонист, ноумед гашту афтод. Ағба кори бачаи шоири модарро карду кори ҳамроҳонашро ҳам. Мардум пас аз чанозаи модар чанозаи фарзандонашро хонданд.

Қариб соли нашуда, ки хабаре нашунида бошем, ки фалону бисмадон одамон, дар ағба – дар Шодмондара нобуд шудаанд. Баҳри ҳамин ҳам асрҳо боз мардум аз ағба домангиранд, хундоранд, то имрӯз аз ағба роҳ наёфтаанд, дар орзуи роҳ. Дар замони Шӯравӣ гап шуда буд, ки аз дили кӯҳ нақб мекананд, роҳ мешавад. Вале дар ин масъала ғами халқро намехӯрданд. Азоби бериҳои азоби тоҷик, дарди ӯ. Дарди тоҷикро тоҷик донад. Бо фармоиши Сардори давлатамон дар нақби Анзоб кор шурӯъ гашт. Кори бузург сар шуд. Ду сол пеш мо адибон Гулназар, Қурбон Восеъ назди нақбканҳо сафар карда будем. Бо онҳо вохӯрдём, сӯҳбат доштем. Мардум шоду мамнун. Лекин касе гуфта наметавонист, ки кай нақбканӣ анҷом меёбад, кай роҳ мешавад. Суръати кори нақбканҳо суст, мошинҳо, техникашон кӯҳна.

Хушбахтона ҳоло вазъият дигар шуда, ба манфиати мардум. Сохтмони нақби Анзобро эронӣён ба ӯҳда гирифтаанд. Аз ду ҷониб, ҳам аз шимол ва ҳам аз ҷануб нақб мекананд. Мошинҳои пуриқидори нақбканӣ, пармакунӣ дар ихтиёрашон. Корашон пешрав. Ваъда додаанд, ки дар давоми 30 моҳ кандани нақби Анзоб ба анҷом мерасад. Яъне пас аз андаке кам се сол роҳ

аз синаи кӯх кушода мешавад ва офтоби бахт ба рӯи мардумони он сӯи агбаи Анзоб ва тоҷикистониён тулӯб менамояд. Мо боз соҳиби роҳ, роҳе, ки гузаштагонамон тасаввур надоштанд, роҳе, ки маҳз бо ҳидояти раиси ҷумхур сохта шуда.

Албатта бо истифода дода шудани ин роҳи афсонавӣ низ мушкилии Тоҷикистон дар масъалаи роҳ ҳал намешавад. Ба замири роҳи бо давлати ҳамсоя доштамон бояд соҳиби роҳе шуда бошем, ки моро ба беруни ҷумхурӣ, ба мамлакатҳои дигар бибарад, роҳи беғурбат, беминнат. Аҳли ҷумхуриамон имрӯз дар ҳамин ҳаёланд, аз ҳамин ҷиҳат азобдоранд, ҳама медонанд, ҳоло бо фармоиши Президент дар назди ҳукумат тарҳи ду роҳи нав омода шудааст. Тавассути Афғонистон роҳ ба Эрон, роҳи тӯлонии мошингард. Барои ҳамин имрӯзҳо байни Тоҷикистон ва Афғонистон аз Панҷи Поён купрук месозанд, ибтидои роҳ аз купруксозӣ, ибтидои нек.

Роҳи дуҷумроҳи Душанбе-Ҷирғатол – Саритош. Роҳ ба Ҷумҳурии Қирғизистон. Аз ҳудуди Қирғизистон роҳ ба Ҷумҳурии Қазоқистон ва баъд роҳи нави равуои мо ба Россия. Ҳама мехоҳанд, орзу мекунанд. Мушкилиҳоиамон осон мешавад.

Ҳамин рӯзҳо давоми роҳи Кӯлоб-Хоруғ, яъне роҳи Кулма-Қароқурум, ки он ҳам моро ба кишварҳои ҳамсоя, ба баҳр мерасонад, бо истифода дода шуд. Эҳёи ҳамон шоҳроҳи қадимаи абрешим, роҳе, ки тоҷирони олам бо он дар сафар буданд. Боз ҳамин тавр мешавад, роҳи фардои Тоҷикистон, он ҳам аз рӯзҳои мо ба ояндагон ёдгор.

Президенти мӯҳтарам қариб ҳамеша дар маҷлисҳо, дар сӯҳбатҳо изҳор менамоянд, ки аз инсон дар олам нақши нек монад. Нияти нек, орзуманде, ки истгоҳҳои

баркии Роғун, Сангтӯда, нақби Анзоб маҳз дар замони давлатдории эшон ба истифода дода шавад. Коҳҳои бузурги ёдгорӣ, номи касро ба садсолаҳои оянд мебаранд, мушкилии миллиону миллионҳо одамон осон, ба ёд меоранд эшонро.

Ҳар кас аз дилу нияташ ёфта. Аз Э.Ш.Раҳмонов аллакай коҳи азими ёдгорӣ монда. Ҳама медонанд, оламиён ҳам. Ин ёдгорӣ баҳри мо ҳамзамонону фардоиён Сулҳ аст. Сулҳ, неъматӣ бебаҳо оварданд ба Тоҷикистон. Ёдгории дигар - роҳҳо.

Мо аз сафари Бадахшон бо роҳи кӯҳна баргаштем. Дар Қалъаи Хумб он бо роҳи нав, роҳи Кӯлоб – Хоруғ – Кулма – Қароқурум, ки онро бадахшониён роҳи Э.Ш.Раҳмонов ҳам мегӯянд, мепайвандад. Ҳамаи роҳҳои пешин бо роҳи нав – бо роҳи замони нав якҷоя мешаванд, ҳамаи мо роҳии як роҳ ҳастем, роҳи фардои нек, фардои Тоҷикистон.

Соли 2004

ПЕШАИ МАН

Ман дигар шиква зи даврон накунам,
Даъвати тахти Сулаймон накунам.
Менагардам зи паи рӯзию кор
Шаҳр бар шаҳр чу мардони диёр.
Дӯстдорист кунун пешаи ман,
То ба Фарҳод расад решаи ман.
Лаб ба рухсори ту ширин бикунам,
Санги девори ту болин бикунам.
Ҷомаи меҳр ба қаддат дӯзам,
Дар ҳамин роҳ чароғ афрӯзам.
Қисмати сабз агар ёр шавад,
Боғи умрам гулу гулзор шавад,
Ман туро бонуи хушбахт кунам,
Соҳиби мартабаю тахт кунам.
Шукри ҳар нозу итоби ту кунам,
Шукри нону қурутоби ту кунам.
Шукри обу гили кишвар бикунам,
Шукри ту, халқи суханвар, бикунам.
Шукри ин давлату даврон бикунам,
Шукр, сад шукр ба яздон бикунам.

ДАШТИ КОКУЛ

Зи лутфу марҳамати мардумони фархорӣ
Сиришки шодӣ зи ду дидаам бишуд чорӣ.
Чу бонги Панҷ, ки бо кӯҳҳо ҳамоғӯш аст,
Садои қарсаку таблақ ҳанӯз дар гӯш аст.
Зи ҳар нигоҳ дар ин водӣ нур меборад,
Зи Дашти Кокул абиру гулоб мешорад.

Зи рақсҳои Сурайё Шоира шуда об,
Даруни сина кунад рақс қалби шайху шоб.
Яке зи дигаре марғубу хубтар бошад,
Илоҳӣ ҷодашон тахту бехатар бошад.
Суруди Хосияти хушхирому некманиш
Шукӯҳу тантана бахшад ба шеъри Хайрандеш.
Ба ҳар кучо, ки равад кас, гулу суман бӯяд,
«Ба ҳар кучо, ки равад дил, диёри ман гӯяд.¹
Ба ҳар кучо, ки парастанд шеърӯ шоирро,
Яқин бувад он мулк ҷаннатулмаъво.
Хушо ба ҳоли қасоне ки бо рафоҳу виқор
Баранд умр дар оғӯши фаррухи Фарҳор.

САРЗАМИНИ ОЛИ СОМОН

Чо шуда меҳри Душанбе дар дилу ҷони ман аст,
Боғи фирдавсу нишемангоҳи ҷонони ман аст.
Баъди тозу тохтҳою инқилоби сохтҳо
Гӯшае аз сарзамини Оли Сомони ман аст.
Гарчи кӯчак ҳаст он, аммо диле дорад бузург,
Маъмани ҷамъомади халқи парешони ман аст.
Тоҷикистон ноз дорад, нози ҳосе баҳри худ,
К-ин ҷунин озода шаҳре дар Хуросони ман аст.
Чашмаи илҳами Турсунзодаю Лоик бувад,
Монда мерос аз ниёғони хушилҳони ман аст.
Ояд аз Варзоб гӯӣ «бӯи ҷӯи Мӯлиён»,
Нозбӯю хулбааш дорую дармони ман аст.
Дар канораш хуфта арбобони машҳури диёр,
Мадфани садҳо рафиқону азизони ман аст.
Шукри хоку шукри обу шукри нонаш мекунам,
Хидматашро қардан иҷро қарзи вичдони ман аст.

1. Аз Ҳабиб Юсуфӣ.

ХАНДАИ БАХТ

Паём аз накҳати фасли баҳорон озарахш овард,
Зи нав оҳанрабои дӯстон моро ба Вахш овард.
Биҳишти Тоҷикистон, каъбаи аҳли дил аст ин чо,
Гуҳарафшону неъматифарин обу гил аст ин чо.
Ба хуршеди ҷаҳонтоб он зибаски ҳамсарӣ дорад,
Зи рухсори зану мардаш сафою нур меборад.
Аз ин чо паҳн шуд овозаю дарвозаи тоҷик,
Ба гӯшаш Файз Аҳмад хонд шеъри тозаи тоҷик.
Қадамгоҳи азизону бузургони ҷаҳон ин ҷост,
Таваллудгоҳи Носир Хусрави ширинбаён ин ҷост.
Ба Лоҳутӣ мудом ин сарзамин буд манбаи илҳом,
Гуҳарҳо рехт килки Миршакар чун Панҷи ноором.
Агарчи як замон абри сияҳ рӯи варо пӯшонд,
Валекин аҳгари армону арконаш фурузон монд.
Чу духтур пок карда аз ҷароҳат синаи худро,
Ба даст овард шаъну шӯҳрати деринаи худро.
Кунун нозида аз баҳти баландаш, ханда месозад,
Зи нав бинандаро бо ҷилваи худ банда месозад.

АЗ ШКЕВ-ЗИҒАР БА БАҲРУ БАР

Пеши раҳи сад рӯди дамнро бастем,
Сад силсила санги хораро бишкастем.
То насли башар ба васли ваҳдат бирасад,
Сад пайраҳаро ба шоҳраҳ пайвастем.

Ин роҳи навин зеби кӯҳистон бошад,
Ҳамвор ба сони кафи инсон бошад.
Садҳо раҳи вақтро миёнбур кардем,
Бигзор, ки рафтуой осон бошад.

Ин роҳи фароз пурхаму пуртоб аст,
Бедор мисоли дидаи бехоб аст.
Чун ҷӯяи нур печутобе дорад,
Пайдост, ки роҳи ағбаи Анзоб аст.

Ҳар кас, ки зи ҳусни ағба огоҳ шавад,
Бар кӯҳ яқин ошиқи дилхоҳ шавад.
Мо аз дили ту нақб бикандем, Анзоб,
То тӯли раҳи мурод кӯтоҳ шавад.

Майдони часорат аст ин шаҳраҳи мо,
Шарёни маҳорат аст ин шаҳраҳи мо.
Дар Шарқи куҳан зи аср бар асри дигар
Чун набзи тичорат аст ин шаҳраҳи мо.

Ин роҳ, ки пайвандгари ёрон аст,
Нақше зи сафои кӯҳи Гулборон аст.
Ин роҳ ба баҳру бар кашад домани хеш,
Аз меҳр нишонаи бинокорон аст.

Ин роҳи дарозу дур роҳи сара аст,
Дар қад-қади он ачиб сад манзара аст.
Ин раҳ гузарад аз бари сад кӯҳу камар,
Чун фӯтаи нақшин ба миёни дара аст.

Дирӯз равон ба марзи Дарвоз шудем,
Меҳмони муҳандисони мумтоз шудем.
Аз дидани чодаи нави соҳили Панҷ
Чун сарви қади роҳ сарафроз шудем.

Метохт сабук мошини мо қад-қади рӯд,
Аз Вахш ба мавчи Панҷ гуфтем дуруд.
Аз мақдами мо чароғи маҳфил бишукуфт,
Раҳтӯшаи мо буд гули шеърӯ суруд.

Мо дар деҳи Хостав шабе меҳмонем,
Дар манзили аҳли тарабе меҳмонем.
Нур аз Раҳи Қаҳқашон ба сар меборад,
Гӯё ба маҳеву кавкабе меҳмонем.

Ин Девдара ачаб шаҳоматнок аст,
Як шонаи он ба домани афлок аст.
Чун аз камараш шоҳраҳе бикшодем,
Донист, ки меъмори замон бебок аст.

Эй пайраҳи Тангнои дериназамон,
Аз тангии ту намонд як нақшу нишон.
Дар ҷои ту сохтем ачаб роҳи фароҳ,
То бо ҳама рафтуо кунанд аҳли ҷаҳон.

Аз дидани ҳусни манзара маст шудем,
Гӯё ки зи бодаи сара маст шудем.
Аз тозатарин ҳаво гирифтем нафас,
Аз бӯйи гули хори дара маст шудем.

Дар кишвари мо, ки олами кӯҳсор аст,
Пайроҳа ба мисли мӯи сар бисёр аст.
Наздик шавӣ ба Қуллаи Ахтаргир,
Оҳиста бирав, роҳи нафас душвор аст.

Мардист ба дида сипари раҳсозон,
Сарчашмаи роҳи зафари раҳсозон.
Ҳар гоҳ ки аз ин раҳи кӯҳӣ гузарӣ,
Ёд ор зи фазлу хунари раҳсозон.

Эй озими роҳи дур, хуш бод сафар,
Аз кӯҳ ту бо хотири осуда гузар.
Ин раҳ сари қуллахост чун нусрати вақт,
Хуршеди саҳар зи шонаи кӯҳ нигар!

Шахроҳи Қароқурум, аё ҷодаи аср,
Шахроҳи ба ҳукми вақт омодаи аср.
Сарриштаи сарнавиштҳо дар кафи туст,
Дасти мададе бидеҳ ба ҳар зодаи аср!

Қурбони касе шавам, ки аз роҳи видод
Дар мактаби дӯстии мо дарс бидод.
Аҳсант ба марде, ки дари чанг бубаст,
Бар ташнаи зиндагӣ раҳи сулҳ кушод.

Якҷоя раҳи нек бипӯем, накӯст,
Як нуктаи бад ба ҳам нагӯем, накӯст.
То дар дилу дидаҳои ҳақ раҳ ёбем,
Дасту дили ҳамдигар бичӯем, накӯст.

Хушпоиқадам шавем, хушпоиқадам,
Бо лутфу карам шавем, бо лутфу карам.

Чун сурати роху пайрахи қисмати хеш
Пайванд ба ҳам шавем, пайванд ба ҳам.

Дар ишк фурузандаи гулхан бошем,
Чун ламъаи як чароғи равшан бошем.
То киштаи орзуи мо бор диҳад,
Чун чашмаи марзҳои Меҳан бошем.

Аз дашту даман нидо расад: об диҳед!
Аз боғу чаман садо расад: об диҳед!
Аз синаи пуртобутаби ташналабон
Бар гӯши дилам наво расад: об диҳед!

Дунёи сафо нест, агар борон нест,
Чуз об ба дарди зиндагӣ дармон нест.
Дӣ гунча зи ташнагӣ шикоят мебурд:
Ҳар кас, ки ба гул об надод, Инсон нест!

Чун қатраи беқарор як дил дорам,
Чун зарраи нуру нор як дил дорам.
Эй Чашмаи Носир, чӣ аҷаб шаффофӣ,
Чун чӯши ту беғубор як дил дорам.

Дар деҳкадаи Лангарат, эй Ишкошим,
Дидем гули манзарат, эй Ишкошим.
З-оинаи Гармчашмаи ту пайдост
Гаҳвораи зебу фарат, эй Ишкошим.

Дар соҳили Панҷ, дар бари сардарае
Пайдост аҷаб чашмаи хушманзарае.
Аз синаи кӯҳ медамад шири сафед –
Тобанда чу дидағони охубарае.

Шаҳкӯли фарози рӯи дунёст Сарез,
Ҳамчун дили аҳли ҳақ муҷаллост Сарез.
Азбаски рабуда ранг аз сақфи сипехр,
3-ин рӯ чу фуруғи ӯ мусаффоаст Сарез.

Хусни ҳунарат дил бибарад, Ваҳши дамон,
Мавчи ту сурур оварад, Ваҳши дамон.
Дунёст ба чӯши ғалаёнат мафтун,
Чун оби ту оташ офарад, Ваҳши дамон.

Эй дил, бишунав рӯду суруди Камароб,
Огоҳ шав аз буду набуди Камароб.
Хохӣ, ки шавӣ ҳамнафаси мавчи замон,
Рав, хайма бизан дар лаби руди Камароб.

Эй рӯдаки шӯхшанги воло, Камароб,
Эй зодаи ашки пиряхҳо, Камароб,
Умре чу ҷавонмард давӣ аз пайи чуд,
Мастана равӣ ба шӯру ғавго, Камароб.

Қад-қадди ту зарбед гулафшон дидам,
Аз ангату настаран фаровон дидам.
Як баҳши биҳишти нақди ин дунёро
Дар водии зарфишони Раштон дидам.

Алҳақ, Камароб, рӯдаки ноб туй,
Ҳамсоия Сорбоғу Сурхоб туй.
Чун дар шаби маҳтоб бидидам тобат,
Пиндоштаме, ки шири Маҳтоб туй.

Ман шефтаам ба оби ноби Қаратоғ,
Ояд чӣ шамиме зи гулоби Қаратоғ.

Аз коми Алии ошиқи деринаш
Ҳаргиз наравад лаззати оби Қаратоғ.

Чангоб, зи чанги оби ту маст шудам,
Мастии туро дидаму аз даст шудам.
Ман ошиқаму доманат аз каф надиҳам,
Чун қатра ба чангоби ту пайваст шудам.

Марди баҳунар ҳунарварӣ мечӯяд,
Аз боғ абири анбарӣ мечӯяд.
Ҳар бори гузаштан аз чаманҳои Ҳисор
Дил оби шифои Шанбарӣ мечӯяд.

Анзоб, яке мӯъчизи кӯҳистонӣ.
Чун неъмату нӯши зеби дастархонӣ.
Нӯшем турову ёди Замзам бикунем,
Ҳаққо, ки ту эҳсони дари яздонӣ.

Анзоб, аҷаб мавчи ту гулгулфикан аст,
Сар то қадамат пушту паноҳи чаман аст.
Ҳар қатраи ту яхобро мемонад,
Дар айни тамуз оби дандоншикан аст.

Донӣ, ки Сиёма чашмаи ноб бувад,
Чун модари шаффофтарин об бувад.
Бовар нақунӣ агар ба ин ҳикмати ҳақ,
Шояд, ки туро нури басар хоб бувад.

Эй хоҷаи Обигарми пурфаввора,
Бо шасти тамом мечаҳӣ аз хора.
Сӯят ҳама оянд ба уммеи шифо,
Бошад, ки ба дардашон бубахшӣ чора.

Баҳ-баҳ, чӣ баланд қадди ин шаршара аст,
Бо хусни сара сафои ин манзара аст.
Чил кокули майдабоф дорад чу арӯс,
Ин духтари кӯҳ, ё парии дара аст?!

Умре бишунидем ғазалхонии ту,
Чун мутриби хушадо хушилхонии ту.
Дарёи Зарафшон, ту ба заргар монӣ,
Дунё ҳама дидаст зарафшонии ту.

Бар манзари сабззор дилдода манам,
Дилдодаи Ҳафткӯли озода манам.
Дар ҳифзи хучастапайкари яздонӣ
Умрест, ки бо амри дил омода манам.

Дар хоби шабам Кӯли Сикандар дидам,
Обаш чу рухи парӣ мунаввар дидам.
Дар чилваи ин парии обӣ ба назар
Сарсабзии пуштаҳо зи манзар дидам.

Як шаб ба лаби Кӯли Сикандар будам,
Мафтунӣ шаби Кӯли Сикандар будам.
Чон аз нафаси насимаш осоиш ёфт,
Тифли тараби Кӯли Сикандар будам.

Ҳар гаҳ ки ба марзи Истаравшан бирасам,
Шукрона барам, ба файзи гулшан бирасам.
Гар азми тамошоӣ Ҳавотоғ кунам,
Бар тозатарин ҳавои баҳман бирасам.

Ин чашмаи соф чашмаи Дехмой аст,
Домони саховаташ аҷоиб қой аст.

Гулбарги тару сояи мачнунбедаш
Чун хотири аҳли дил фараҳафзой аст.

Гӯянд: канори оби Чайхун чӣ хуш аст,
Шухии насими мавчи Сайхун чӣ хуш аст.
Оре, ҳамаи ин чӣ гуворост, вале
Бо нози нигору майи гулгун чӣ хуш аст.

Сайхун, чӣ чалолати расое дорӣ,
Оғӯши фароҳу дилкушое дорӣ.
Паҳнои ту чун хусни уфук нопадост,
Фирӯзақабои пурчилое дорӣ.

Чун умри башар шитоб дорӣ, Сайхун,
Дар дил ту чӣ изтироб дорӣ, Сайхун?
То бо нафасат ба доди мардум бирасӣ,
Тобу таби беҳисоб дорӣ, Сайхун.

Сайхун, Сайхун, қиблаи ин хона туй,
Дунёи умеди дили фарзона туй.
Чун сархати нур меравӣ боғ ба боғ,
Хуни шараёни марзи Фарғона туй.

Сарсабзии олам самари об бувад,
Шодобии вақт аз асари об бувад.
Бар чилваи хӯшазори гандум бинигар,
Ҳар хӯша ба ранги гуҳари об бувад.

Файзи нафаси об тароватрез аст,
Файзе, ки аз он насим анбарбез аст.
Имрӯз чу фарри водии Фарғона
Оғӯши Ҳисору Ваҳши мо зарҳез аст.

Басир РАСО

ДИДАИ ИБРАТ КУШО

*Дар замоне меҳу меҳвар будаем,
Тоҷикони тоҷ бар сар будаем.*

(Аз асотир)

Хештанро меҳу меҳвар дидаем,
Мардумони тоҷ бар сар дидаем.
Баъдҳо дар тангнои зиндагӣ,
Ранҷҳо аз теғу ханҷар дидаем.
Солҳое ғарқа дар гирдоби ғам,
Бас ситамҳое зи қайсар дидаем.
Буму бар зулматсарову осмон,
Асрҳо бе моҳу ахтар дидаем.
Кулбаҳо пайваста дар шабҳои тор,
Бе шуои шамъу мичмар дидаем.
Тоҷики волочади худношинос,
Аз араб сардору сарвар дидаем.
Бар шаҳону омирони ачнабӣ,
Орифон муздуру чокар дидаем.
Дар тариқи мулкдорӣ аз худӣ,
Ачнабӣ сад бор баргар дидаем.
Борҳо дар кашмакашҳо бо аду,
Маргро дар рӯ баробар дидаем.
Кӯдакони жандапечи хешро,
Бе насиб аз шири модар дидаем.
Тифлакони баста дар гаҳвораро,
Зери сар аз санг бистар дидаем.
Соя н-афғандӣ сари мо мурғи бахт,
Чун Ҳумо бе болу бе пар дидаем.
Толеи баргашта бингар, дар тамуз

Сардихо аз меҳри ховар дидаем.
Рӯзи маҳшар баъди реҳлат кардан аст,
Зиндаему рӯзи маҳшар дидаем.
Муддате бартофта аз қибла рӯ,
Сачдагоҳе чисму пайкар дидаем.
Оқибат дар чорроҳи зиндагӣ,
Хешро мабхуту музтар дидаем.
Дар хутути дафтари аъмоли хеш,
Бас сивое тарҳи мистар дидаем.
Сар назад як сабза андар боғи умр,
Нахлҳо бе шоҳу бе бар дидаем.
То гуле чидем мо аз бӯстон,
Дар бадан бас хору наштар дидаем.
Сарвати мо то кашад бар коми худ,
Чумлае чун мору аждар дидаем.
Дастае бо ғосибони ачнабӣ,
Ҳамдаму ҳамрозу ёвар дидаем.
Эй басо дар маърази инсофу адл,
Доваронро кӯр ё кар дидаем.
Аз ҳаловоту нишоти рӯзгор,
Заҳр андар ҷому соғар дидаем.
Орифон андар талоши пайсае,
Тавқро бар гардани хар дидаем.
Марди доно аз назарҳо дар канор,
Омие дар ҳукми довар дидаем.
Ҳикмати Саъдиву панди Мавлавӣ,
Берун аз авроки дафтар дидаем.
Рӯҳи поки Розиву Донои Тӯс,
Хаста аз Маҳмуду Санҷар дидаем.
Ҷохилу авбоши бе идрокро,
Воизи меҳробу минбар дидаем.
Дар дибистон бар ҷавонон пандгӯ,
Худсару нодони бе сар дидаем.

Аз раҳи бефаҳмиву нодоние,
Кундаро мизи мудаввар дидаем.
Дар чаман бар чои мурғи хушнаво,
Ғулбаву қурнӣ ба қар-қар дидаем.
Бо ҳама унсе ки аз як модарем,
Душманиҳо аз бародар дидаем.
Аз сари беулфатӣ бо якдигар,
Дар тааддӣ мому духтар дидаем.
Девро бо чирму гирмаш субҳгоҳ,
Дар канори моҳи анвар дидаем.
Кулмаки бадбӯй дар домони дашт,
Мо ба ранги оби Кавсар дидаем.
Об додан ё надодан ташнаро,
Ҷумла дар фармони худсар дидаем.
Бандае к-андар талоши зиндагист,
Мо дар ӯ аъмоли кофар дидаем.
Дар талоши ранчиши бечорагон,
Хешро зӯру диловар дидаем.
Давраи бедоду зулмат даргузашт,
Ҳодӣ на аз Руму Барбар дидаем.
Эй хушо, дар риштаи садсолаҳо,
Шӯхраи гумгашта аз сар дидаем.
Дидаи ибрат кушо, к-андар чило,
Боз тоҷу тахту афсар дидаем.
Аз худӣ дар сарзамини тоҷикон,
Давлати тоҷику раҳбар дидаем.

МУЛК – МУЛКИ МОСТ

То чанд гӯй сидку сафо аз замона рафт,
Инсофу азми хайру сахо аз миёна рафт.
Файзу нишот бе бадал аз хону хона рафт,
Мурғи хучиста аз чаману ошёна рафт,
Мардум ба мулки Руссия бо ҳар баҳона рафт?

Сидку сафо, ки гӯй ба чое нарафта аст,
Рахти сафар сахое ба чое набаста аст,
Марди равӣ равист, зи роҳаш нагашта аст,
Мурғи тараб зи шоха ба шохе нишаста аст,
Ваҳмест дар вучуд, ки аз дил нарафта аст.

Инсоф аз ту в-аз ману аз мо шавад падид,
Бар ҳар муроду орзу якҷо тавон расид,
Чун офаридгор зи хок одам офарид,
Баҳри кушоди ҳар дилу садҳо дари умед,
Бинҳод баҳри ин хама бар дасти мо калид.

Гар сайъ нест ризқ яке бози дар ҳавост,
Бе шавқи кор хаставу озурда дасту пост,
Гар меҳри мулк бошадату тарсе аз худост,
Бар дил ривочу равнақи ин мулк муддаост,
Озодааш намоӣ, ки ин мулк-мулки мост.

САМАРИ ОЗОДӢ

Баҳри озодии ин марз
Ба майдони набард,
Хуни дил рехт падар.

Баҳри ободии ин марз
Басе обу арак,
Зи ҷабин рехт писар.

Нахли озодиву уммед
Биёмад имрӯз,
Андар ин марз ба бар.

ҚИТӢА

Чи хуш гар мо ҳама ҳамфикр бошем,
Ба фикри марзу буми бикр бошем.
Муроди дил ривочи Тоҷикистон,
Ҳама ин фикрро дар зикр бошем.

РУКНЕ АЗ СИЁСАТИ БАЙНАЛМИЛАЛИИ ПРЕЗИДЕНТ

15-умин солгарди Истиклолияти Ҷумҳурии Тоҷикистон агарчи дар назди таърих ба шумори солҳо ночиз аст, вале ба чихати фарогирии воқеаву ҳодисаҳо арзиши қарнҳоро дорост.

Бад -ин манзур ин чониб зимни гуфтори мазкур меҳоҳам аз қору пайкори шахсияте сухан биёроям, ки тамоми равнақу ривож ва густариши соҳибистиклоли давлати миллии тоҷикон маҳз ба кӯшишҳои пайваста ва дурнамои сиёсати пешгирифтаи ӯ вобастагии ногусастанӣ дорад.

Аз ин нигоҳ мавриде, ки сухан аз мактаби сиёсии Роҳбари давлат меравад, зарур медонем, ки ба чанд чихати қолиби фардии шахс назар афканем, зеро бе нодида гирифтани ин самт қор самарнок намегардад.

Аз замонҳои бостон то ба рӯзгори мо нақши шахс дар густариши ҳама гуна қомаъа қолиби тавачҷӯҳ ва мавриди арзёбии сарамардони рӯзгорон будааст. Албатта дар охириҳои замони 70 солаи соҳти Шӯравӣ, ки давлати ҳамагонӣ маҳсуб меёфт, ба масъалаи шахсу шахсиятҳо ба он салиқае, ки мебоист тавачҷӯҳ гардад, аҳамияти умдаро қоил нагардидаанд. Аз ин рӯ, дар қомаъаи ҳамагонии иҷтимоъҳоҳон нақши муайянқунандаро на шахс, балки аксаран мутаалиқ ба қомаъа мавриди арзёбӣ қарор медоданд. Ба ҳар ҳол дар ҳамон рӯзгорони ҳамагонӣ низ шахсияти Айниқову Фафуровҳо, Турсунзодақову Гагаринҳо ва Сталинҳо ҳеле ба нур будаву ҳаст. Бе сабаб нест, ки дар фарҳанги форсӣ вожаи шахс ба маънии «зоти ҳар шахс, хулқу хӯйи мушаххаси ҳар қас, шарофату

бузургвор будан» омадааст. Шахси аввали мамлакат, арчмандтарин ва гуворотарин шахсе, ки дар мамлакат макоми аз ҳама болотарро дошта бошад, яъне Раиси давлат (Қ2, 1295) шарҳ ёфтааст.

Дар фалсафаи иҷтимоӣ бошад, нисбати фаҳмиши фалсафии инсон мебинем, ки шахсият мафҳуми иҷтимоӣ ва организм мафҳуми биологист. Пас, тамоми фаъолияти инсон, эҳсосот, қобилияти фикрӣ бе фаъолияти физиологии асаб ғайри имкон мебошад. Аз ин нигоҳ моҳияти инсон иҷтимоиву ҷамъиятӣ буда, истехсоли неъматҳои моддӣ сабаби инкишофи ҷамъияти инсониро фарогир будааст.

Мавриде ки ба таърихи на чандон дури шаҳрвандони мамлакатамон назар менамоем, мебинем, ки ханӯз дар замони ҳафтодсолаи сохти шӯравӣ Тоҷикистони мо аз нигоҳи мақоми иқтисодиву иҷтимоӣ дар зумраи панҷгонаи охири чадвали омӯрӣ қарор доштааст.

Аз ин нигоҳ зисту зиндагонии аҳлу аёли хонадонии шаҳрвандони кишварамон шоҳона набошад ҳам, мустамандонаву ниёзмандона набуд.

Мавриде ки истиқлол фаро мерасид, тамоми мамлакатҳои ҳамқисмат дар тақопӯи роҳи навин афтоданд. Аксари онҳо вобаста ба бедории сиёсии хеш истиқлолро манфиатоварона пешвоз гирифтанд. Мардумони кишварҳои назди Балтик дар ин маърака пешдастӣ намуда, ба зудӣ роҳи бунёди навини бозори пазируфтанд. Тоҷикистони мо низ истиқлоли худро сентябрмоҳи соли 1990 эълон кард. Вале истиқлоли кишвари мо аз истиқлоли кишварҳои дигар як зумра фарқи зоҳириву ботиниро доро буд. Ба назари ин ҷониб истиқлоли ватани мо аз мардуми дигари ҳамҷивору ҳамқисмат бо як қатор мушкилоти объектививу субъективӣ фарқ мекард.

Ба гурӯҳи мушкилоти объективӣ ҷойгиршавии ҷуғрофӣ кишварамон, ки дар ҳамсарҳадии Афғонистону Эрон ва Чину мамлакатҳои Осӣи Марказӣ қарор дорад, дохил мегардад. Вобаста ба ин ҳанӯз аз замони пайдоиши ҳукумати Шӯравӣ, яъне аз солҳои бистуми қарни гузашта барои рушду нумуи қувваҳои истехсолкунандаи ин ғӯшаи собиқ ватани паҳновари СССР аз ҷониби ҳукумати Марказ – Москва, тавассути халифаи худ – Тошканд идора мегардид. Ин гуна муносибатро бародарони ҳамҷивори мо, ки кишвари Тоҷикистони шӯравӣ ибтидо ба ҳайси ниҳоди автономӣ дар ҳайати Ӯзбекистон ва пасон соли 1929 ҳамчун Ҷумҳурии соҳиб-ихтиёри мустақил ба дунё омада буд, умдатан бо нобовариву нигаронӣ муносибат мекарданд. Табиист, ки роҳбарияти тамоми кишварҳои ҳамқисмат ҳамеша аз ҷониби ҳукумати абарқудрати он рӯзгорон - Москва муайян мегардид.

Барои кишвари мо бошад ин гуна муносибат навъи дигартареро молик буда, дар сарнавишти давлати миллиямон на танҳо маркази ҳукумати абарқудрат, балки нақши бародарбузурги ҳаммазҳабамон зимни қонуни нонавиштае амал дошт.

Албатта, дар амри ба вуқӯ пайвастанӣ чунин ченаки қор пеш аз ҳама ҳамон кадрҳои дастгирӣ меёфтанд, ки ба ин ду рӯки абарқудрати вақт пайванди ҳамхуниву хонадоние дошта бошанд. Чуноне ки мебинем, махсусан дар солҳои пасини замони ба истилоҳ руқуд ба амал расидани кадрҳои маҳаллӣ аксаран тавассути ба ҳам пайвастанӣ хонадони онҳову авлодонашон умдатан гоҳо на аз рӯи истеъдоди фитриву маслакӣ, балки аз нигоҳи қавмиву хешу табории инсонҳо сурат мегирифт. Аз ҷониби дигар дар ин раванд аз ҳисоби ҷавононе, ки дар сағирахонаҳову интернатҳо тарбият меёфтанду ба

забону фарҳанги абарқудрати вақт шиносоии мукаммале пайдо мекарданд ва андешаву омолошон ба истилоҳ интернатсионалӣ мегардид, комёб мешуданд. Дар воқеъ ба ин гуна ченаки нобихрадона абарқудрати вақт, ки ҳаёту мамоти давлатҳои миллиро дар чорчӯбаи қач дору марези қонунҳои нонавиштаи ҳеш дидбонӣ мекард, оташи зери хокистарро монанд буд, ки интизор ба вазидани бодро дошт.

Мушкilotи объективии дигари мавҷударо дар тараққиёти нобаробари самтҳои мамлакат метавон баршумурд, ки боиси зуҳури норозигии мардуми як самт ба самти дигарро ба бор меовард. Илова бар ин ниҳоди ягона надоштани ҷумҳурӣ, яъне ними ҳамасола ба қисматҳои алоҳида – алоҳида тақсим будани он ва муддатҳои тӯлонӣ аз ҳамдигар канда будану дастнорасии марзу буми мамлакат боиси қачҳисобиҳо мегардид. Шояд иддае аз роҳбарони онгоҳӣ дурии мардуми кишвар ва рафту омади ҳамешагӣ надоштани онҳоро навъи осони тарзу тариқи роҳбариву корфармойӣ ва сиёсатмадорӣ ҳеш медонистанд. Эътимоди ин тоифа боз ҳамон андешаи нобихрадонаи амирони манғитии асрҳои қаблӣ ин гӯшаи кишвари бихиштосоро дар хотирҳо рақам мезад.

Мушкilotи объективии дигарро метавон ба тақсими сунъии таҳмил гардидаи солҳои бистуми қарни гузашта, ки раванди сарқӯбии ин миллати дардошноро ханӯз аз дастбӯбии силсилаи бегонанаҷодони ғазнавиву қарахонӣ, махсусан аҳди қачҳоронаи муғулӣ сароб мехӯрад ва эътимоди талхвашонаи онҳоро писари қалони Чингизхон ҷунин иброз медошт:

«Тоҷикро сарқӯфта дор, зеро то дасти ишон дар зерӣ санг аст, моро итоат оранд ва ҳамин ки гунае қувват

ёбанд, яке аз моро зинда нагузоранд», то ба қарни кунунӣ авлодони госиби ин силсилаҳо чун тумори балоғардон дар гиребони орзуҳо басо талхкомона дӯхта буданд.

Ба гурӯҳи мушкilotи субъективӣ метавон тарзу тариқи корбариву корфармойии роҳбарони солҳои пасини замони рукудро гузошт. Илова бар ин гоҳо дар интихоби кадрҳои роҳбарикунанда низ назари сатҳӣ ба вуқӯъ мепайваст.

Аз ҷониби дигар ба афроди ҷонсӯзи таҳҷойӣ муносибати нобоварона варзидани фиристодағони марказ, ки бо командаи ҳудашон меомаданд ба ҷои манфиат зарари эшон бештар буд. Муҳимтар аз ҳама қисмати котиби аввали ҳизб то мақомоти зинаҳои поёнӣ маҳз аз ҷониби фиристодаи марказ ҳаллу фасл гардад ҳам, шахсияти маслакӣ, сиёсӣ ва маърифатии ҳуди ӯ борҳо аз мутахассисони таҳҷойӣ поёнтар қарор дошт. Табиист, ки чунин шеваи кор зиёиёни эҷодкору мардуми бедор ва афроди ҳудогоҳро қаҳран ва ҷабран ба сӯи фақру ниёзмандиҳо ва маҳрумиятҳо гирифтадор месохт.

Дигар аз мушкilotи субъективӣ мавҷудияти тафаккури дастнигари аҳли ҷох, умуман тарбияти суннати мардуми мост. Мо одат кардаем, ки ба фарзандони худ дар назди калонсолону меҳмон нанишастану сухан гуфтанро аксаран нолозим меҳисобем. Ба андешаи ин ҷониб чунин ченаки ахлоқӣ агарчи суннати аҷдодист, вале имрӯз хатои маҳз аст, зеро ба ин гуна гузоштани масъала муҳити фардии андешаронии ҷавонони моро маҳдуд месозад. Дар ин маврид ҷои таъкид аст, ки он ченаки суннати классикии тарбияти мардуми мо агарчи ба ҷавҳари маънавият панҷа мезанад, вале ҳамзамон як навъ садде дар озодии иродаи фардии инсонӣ муосир эҷод мекунад.

Ёдовар мешавам, ки дар мавриди фарорасии Истиқлол халқи мо ба як қатор мушкилоти объектививу субъективии маълум рӯ ба рӯ шуд.

Чомеаи нотайёр истиқлоли муфтакак ба даст омадаро ба он тарзу тариқе, ки мебоист, напазируфт. Ба тарафкашихову интиқодгариҳо рӯ ба таҳрику тақсим ниҳод. Мардум аз ҳамдигар меҳаросидагӣ шуд. Билохира чанги таҳмилӣ оғоз ва доройии 70 солаи мамлакат бар боди фано рафт.

Дар ҳамин гуна замони яъсомези нобудшавии мардуми мамлакат ва саргурезии қисме аз мардум, ки аз дару девори кишвар буйи хун меомаду мардуми мамлакати тоҷикон рӯ ба нестӣ ниҳода буд, баҳри начоти халқу кишвари чангзада Э. Ш. Раҳмонов ба арсаи сиёсати бузурги давлатдорӣ қадам ниҳод.

Албатта, тай намудани ин чордаҳ сол, дар назди таърих гарде бар сари миҷгон аст, вале дар ҷои валангор сохтмони чомеаи навин аз роҳбари кишвари чангзада ҷиммату азаматро талаб мекард.

Ёдовар мегардем, ки ҳар самти кишвардорӣ Сарвари давлат таҳқику тадқиқи хосаро такозо менамояд. Аз ин рӯ, банда танҳо сахмгирии Сарвари давлатро дар СММ, ки қисмати умдаву арзишманди мактаби сиёсии Э.Ш. Раҳмоновро фаро мегирад, мавриди арзёбӣ қарор медиҳам.

Ёдовар мегардем, ки СММ бонуфузтарин ташкилоти байналмилалӣ ҷаҳони муосир буда, соли 1945 ҳамчун маркази ҳамоҳангии муносибати байни миллатҳо ба дунё омад. Он барои ниғаҳдории сулҳу амният, рушди муносибатҳои дӯстӣ дар миёни миллатҳо ва пешравии тараққиёти иҷтимоӣ, меъёрҳои беҳтари зиндагӣ ва ҳуқуқи башар таъсис гардида буд, ки акнун беш аз 90 кишварро фаро мегирад.

Сарвари давлат ханӯз аз рӯзҳои аввали иҷроиши вазифаи хеш дарк намуд, ки бе мудохилаи иҷтимоӣ, иқтисодӣ ва фарҳангии ин гуна ташкилоти бонуфуз мамлакати чангзадаро аз вартаи ҳалокатбор начот бахшидан амри муҳол аст. Аз ин рӯ, кӯшиши пайваستاи хешро ҳарчи бештар бо ин созмони шӯҳратёри ҷаҳонӣ, ки ҳадафи аслияш ханӯз аз рӯзҳои нахустини Эълумияи умумии Ҳуқуқи башар (соли 1948) таҳия карда, озодиҳои бунёдии занону мардонро пешниҳод ва буҷаи солонааш зиёда аз як миллиард \$ асту ҳазорҳо лоиҳаҳои тараққиёти умумидунёиро соле ба қимати 9 миллиард анҷом дода, зиёда аз 80 миллатро дар интиҳобот роҳнамоӣ намуда, ба истиклол ҳидоят кардааст, алоқамандона густариш медиҳад. Ногуфта намонад, ки иштироқи пайваставу мутғасили Сарвари давлати тоҷикон дар маҷлису маърақаҳои ин созмони бонуфузи ҷаҳонӣ як тарафи мушаххаси мактаби сиёсии пешгирифтаи ўро фаро мегирад.

Ў ханӯз аз 30 сентябри соли 1993 дар иҷлосияи 48 Ассамблеяи генералии СММ суҳанронӣ намуда, қадамҳои нахустини кишвари соҳибистиклоли моро ба ин созмони бонуфузи ҷаҳонӣ изҳор дошта, ба мушкилот рӯ ба рӯ гардидани кишварро бо нигаронӣ изҳор карда, ҷомеаи ҷаҳониро зимни андарзи Саъдӣ, ки мегӯяд:

*Бани одам аъзои якдигаранд,
Ки дар офариниши зи як гавҳаранд.
Чу узве ба дард оварад рӯзгор,
Дигар узвҳоро намонад қарор.*

хушдор дод.

Таъкид намуд, ки Тоҷикистон ҳамчун ҷумҳурии собиқ иттиҳоди шӯравӣ асосан хусусияти манбаи

ашёи хом дошт. Табиист, ки мавриди аз миён рафтани робитаҳои хочагӣ чумхурӣ бевосита ба масъалаҳои зиёди халлу фаслашон душвор рӯ ба рӯ гашт.

Ҳамзамон ҷомеаи ҷаҳониро бо рӯйдоди нангин, тарзу усули кӯшишҳои ғайриқонунии ғасби ҳокимият ва ҷанги бародаркуши таҳмили аз наздик ошно сохта, роҳи наҷоти чумхуриро танҳо аз тариқи сулҳу салоҳ ва волеияти муқаддасоти Қонуни асосӣ аз омилҳои оромии ҷомеа донист. Умедвор гардид, ки СММ дар роҳи ба ҳам пайвастании сангарнишастагон дастгирии самимонаи худро дарёғ намедорад. Ҳамзамон дар ин самт сулҳу суботи мамлакатро танҳо аз тариқи ҳарчи зудтар ба ватан баргаштани тоҷикон донист.

Гузашта аз ин Э.Ш. Раҳмонов вобаста ба маблағҳои калони ба харҷ мерасида бар мадади гурӯҳи ифроткори дар Афғонистон буда, изҳори нигаронӣ кард. Ин гуна мантиқи суҳанронии Президенти кишвар, ки ба далелҳои мушаххас ироа гардид, дар миёни намоёндагони кишварҳои умумидунё иттилооти шаффофоро ворид сохт.

Дар Иҷлосияи 49 СММ Сарвари давлати тоҷикон иштирок намуда, суҳанронӣ кард ва аз ҳамкориҳои СММ изҳори қаноатмандӣ намуда, аз хусуси тамдиди мӯҳлати интиҳобот ва ба тариқи умумихалқӣ қабули Конститутсияи мамлакат ёдовар гардид. Ҳамзамон баҳри сулҳу салоҳии мамлакат ҳамдигарбахширо унсурҳои асосӣ ва гарави ягонаи таъмини мусолиҳаи миллии арзёбӣ намуд.

Гузашта аз ин тавачҷӯҳои ҷомеаи ҷаҳониро ба низомии носолими проблемаи Афғонистон кашида, таъкид намуд, ки дар оянда ин ҷо хавфи ба миён омадан ва заминаи терроризми байналхалқиву паҳн гардидани силоҳу маводи нашъаовар мегардад.

Дар воқеъ ин гуна нигарони Президент кишвари мо заминаи воқеи худро пасонтар ба исбот расонид. Ин гуна пешгӯй аз дурандешиву амикназарии як тан сиёсатмадори сатҳи ҷаҳонӣ гардидани шахсияти Э.Ш. Раҳмонов ва мактаби сиёсии ӯ гувоҳӣ дод.

Зимни суханрониҳо Э.Ш. Раҳмонов дар иҷлосияҳои 50 СММ аз 24 сентябри соли 1995 ва иҷлосияи 52 СММ аз октябри соли 1997 изҳори миннатдорӣ худро ибраз дошта, гуфт: «Се сол муқаддам зимни суханрониям аз ин минбари баланди СММ таъкид карда будам, ки роҳбарияти Тоҷикистон сарфи назар аз муқовимати мусаллаҳонаи он вақт ҷойдошта, роҳи қатъии муқолламаи сиёсиро ҳамчун роҳи «ягонаи таъмини сулҳу созгорӣ миллӣ интиҳоб намуд». Ҳамзамон Президент бори дигар манфиатдорӣ кишвари моро маҳз аз истиқрори сулҳу амонии Афғонистон доништа, паҳн намудани маводи муҳаддиру паст намудани мавҷи терроризм ва экстремизмро дар оромии кишвари ҳамсоҷамамон мавриди таваҷҷӯҳи оламиён намуда, бо таассуф характери трансмиллӣ пайдо намудани нашъачаллобиро изҳор кард.

Дар суханронии иҷлосияи 54 СММ сентябрмоҳи соли 1999 Э.Ш. Раҳмонов дар хусуси райъдиҳии умумихалқӣ ва даровардани тағйироту иловаҳо ба Конститутсияи Тоҷикистон изҳори ақида намуда, бори дигар намояндагони ҷомеаи ҷаҳониро хушдор дод, ки Афғонистон ғаму андӯх ва фоҷиаи ҳам Аврупову ҳам Осиёст. Махсусан дар атрофи идеологияи балвогаронаву ҷангҷӯёнаи Толибон ривочи экстремизму нашъаро бо нигаронӣ таъкид дошта, гуфт: «Ҳанӯз дар иҷлосияи махсуси 20 – уми Маҷмааи умумӣ моҳи июни соли 1998 бо мақсади бастанӣ роҳи нашъа аз Афғонистон дар атрофи он бунёди «Минтақаи амният» - ро пешниҳод

намуда будам.» Ин ибрази Сарвари давлати мо аз амикназарии ӯ гувоҳӣ меод. Дар Тоҷикистон таъсис ёфтани Агентии мубориза ба муқобили нашъаро, ки бевосита ба салоҳияти Президент мутааллиқ мебошад, дар роҳи пешгирии вабои аср муҳимтарин саҳми назарраси СММ шуморидани Э.Ш. Раҳмонов буд.

Дар ҳамин иҷлосия аз ҷониби Э.Ш. Раҳмонов ба масъалаи ҳифзи муҳити зист, ки СММ мароқ зоҳир карда, соли 2000-ро соли кӯҳҳо эълон кардааст, дастгирӣ намуда, зикр намуд, ки «вақти он расидааст, ки тавачҷӯҳи ҷомеаи ҷаҳон ба проблемаҳои Оби тоза ва масъалаҳои ба он вобаста ҷалб карда шавад. Тоҷикистон бо ин мақсад пешниҳод менамояд, ки соли 2003 Соли байналҳалқии Оби тоза эълон карда шавад.» Ин ташаббуси худро ба далелҳои мушаххаси оморӣ, аз ҷумла соли дар ҷаҳон беш аз панҷ миллион нафар дар натиҷаи истеъмоли оби ифлос вафот карда, зиёда аз 3 миллиард нафар ба беморихои гуногун гирифта гардида зикр кард ва ҷиҳатҳои экологӣ ва иқтисодӣ доштаниро таъкид сохт, ки бо қаноатманди дастгирӣ ёфт. Гузашта аз ин дар хусуси Роҳи бузурги абрешим ёдовар гардида, бунёди сохтмони роҳи мошингардро таъсири мусбат дар таҳкими муносибатҳои алоқаи Шарқу Ғарб донист.

Дар конгресси X-и СММ, ки дар Вена 14 апрели соли 2000 баргузор гардид Э.Ш. Раҳмонов дар масъалаи пешгирӣ намудани ҷиноят ва ҷазо додани ҷинояткорон, ҳамкориҳои байналҳалқӣ дар мубориза алайҳи ҷинояткорони трансмиллӣ изҳори ақида намуда, таъкид дошт, ки ҷинояткориҳои муташаккилонаи трансмиллӣ дар охири асри XX ва ибтидои асри XXI таҳдиди нав, ба ҷомеаи ҷаҳонист. Дар ин масъала давлатҳоро месазад, ки дастҷамъона мубориза баранд, яъне танҳо дар мавриди ҳамоҳанг сохтани фаъолияти давлатҳои ҷаҳон пеши

роҳи ҷинояти муташаккили минтақавиро гирифтани мумкин аст. Ва Сарвари давлати тоҷикон афзуд: «Яке аз сарчашмаҳои ҷинояткорӣ фуруши нашъа аз Афғонистон мебошад, зеро 75% истеҳсоли нашъа дар Афғонистон коркард мешавад.

Танҳо дар се соли охир мақомоти ҳифзи ҳуқуқи Ҷумҳурии Тоҷикистон 5 ҳазор ҷинояти вобаста ба хариду фуруши нашъаро ошкор ва 3,5 тонна маводи нашъаро мусодира кардааст.

Дар суҳанронии Иҷлосияи махсуси Ассамблеяи генералии СММ, ки дар Женева 27 июли соли 2000 баргузор гардид, Э.Ш. Раҳмонов суҳанронӣ намуда, дар атрофи масъалаи «Барномаи миёнамӯҳлати иқтисодӣ, ки аз июни соли 1998 – 2001 бомуваффақият идома дошта, Бонки ҷаҳонӣ саҳмгузори мекард ва ҳадафи умдаи он беҳтар гардондани шароити зиндагии мардум, маҳдуд кардани камбағалӣ, кам кардани бекорӣ ва ба кор таъмин намудани аҳолиро фаро мегирифт, тавачҷӯҳи сарварони давлатҳои дунёро ҷалб намуд. Ҳамзамон дар масъалаи баробарҳуқуқии занон андеша ронда, бо сабаби 51% аҳолии Тоҷикистонро ташкил намудани занон ирсол гардидани фармони Президенти ҚТ «Дар бораи баланд бардоштани мақоми зан дар ҷомеа» - ро изҳор дошт.

Зимни суҳанронӣ дар мулоқоти ҳарсолаи СММ, ки дар Нюйорк 7 сентябри соли 2000 баргузор гардид, Президенти кишвари мо тавачҷӯҳи ҳозиринро ба масъалаи камтар сохтани фарқияти давлатҳои пешрафта ва ақибмонда кашида, ягона роҳи бунёдии рафъи ин масъаларо ба афзунтар сохтани маблағгузори ба иқтисодиёти мамолики дар давраи гузариш қарордошта, ки захираҳои фаровони энергетикӣ сузишворӣ надоранд, арзёбӣ кард.

Ҳамзамон дар атрофи проблемаи Кӯли Сарез, баҳри Арал ҷомеаи ҷаҳониро хушдор дод.

Гузашта аз ин ба проблемаи мавҷудаи терроризми байналхалқӣ, хариду фурӯши нашъа, аслиха, махсусан проблемаи Афғонистон изҳори нигаронӣ карда, маҷлиси нахустини гурӯҳи кории Русияву Амрико дар масъалаи Афғонистон, ки августи соли 2000 сурат гирифт, иқдоми хуб арзёбӣ намуд.

Дар суҳанронии конфронси сиёсии СММ вобаста ба имзо расидани Конвенсияи СММ бар зидди ҷинояткории муташаккилонаи трансмиллӣ, ки дар Полермои Италия 12 декабри соли 2000 сурат гирифт, сохтори ҷиноӣ кунунии оламро дар паҳн гардидани экстремизм, авҷи муноқишаҳои сиёсиву миллӣ ва минтақавӣ арзёбӣ намуда, таъкид намуд, ки паҳншавии ҷинояткорӣ нишон медиҳад, ки як давлат ба сари худ инро пешгирӣ карда наметавонад. Ягона роҳи пешгириро ба эътимод дар муборизаи дастҷамъонаи кишварҳо донист.

Зимни суҳанронии мулоқоти сарони давлатҳо, ки ба 60 солагии СММ дар Нюйорк 14 сентябри соли 2005 сурат гирифт, Э.Ш. Раҳмонов таъкид дошт, ки имрӯз зиёда аз 1 миллиард инсон қашшоқ, даҳҳо ҳазор аз гуруснагӣ мемиранд. Терроризм, нашъа проблемаи умумӣ гардидааст. Вале даъвоҳои «терроризми исломӣ», ки дар бораи он сару садоҳо баланд мешаванд, як навъ хавфро низ ба вучуд меоранд, ки ба муколамаи тамаддунҳо ҳеҷ умумияте надорад.

Меъёри дугона: «Терроризми мӯътадил» ё «ғайри-мӯътадил», «террористи худӣ» ва «бегона» вучуд надорад.

Президенти Тоҷикистон ҳамчун шахсияти сиёсии шинохташудаи умумидунявӣ таъкид дошт, ки дар ин

масъала ба меъёрҳои стандартӣ месазад, ки хама мубо-
риза барем.

Ҳамзамон таъкид намуд Президент, ки кӯмакҳо
табиист, ки ду баробар афзоиш карда, қарзҳо ба ивази
рушди устувор нигаронида шаванд. Гузашта аз ин
Тоҷикистон ҷонибдори он аст, ки Афғонистон ба доираи
Осиёи Марказии бузург фаро гирифта шавад. Проблемаи
Арал ҷанӯз хеле муҳим аст.

Дар доираи Даҳсолаи «Об барои ҳаёт», ки бо
ташаббуси Тоҷикистон аз 22 март 2005 шурӯъ гардид,
лозим аст, ки соли 2010 дар Душанбе оиди ин масъала
Анҷумани байналхалқӣ доир гардад.

Чуноне ки мебинем, дар муддати 14 соли истиклол
аз соли 1994 то ба имрӯз 11 маротиба Э.Ш. Раҳмонов
аз минбари бузургтарини ташкилоти байналхалқӣ сухан
гуфтааст. Зимни ҳар баромади хеш ба муҳимтарин
проблемаҳои умумибашарӣ даст ёзонида ҷонибдорони
андешаи худро пайдо кард, ки ба назари мо бузургтарин
тарафи бочилои мактаби сиёсии Президентро фарогир
аст.

Маҳмадалишоҳи ХАЙДАРШО

ҲАРФИ ВАТАН

Ватан дар забонам ба ҳарфи калон
Шавад сабт рӯи китоби дилам.
Ба ҳарфи калон менамоям баён
Ба эҳсоси гарм изтиробӣ дилам.

Ватан гӯяму ояд аз пеши ман
Бубин, модарам бо сутургии худ.
Чи гӯям, нағунчад даруни сухан
Дили модарам бо бузургии худ.

Кунун нест модар ба паҳлӯи ман,
Парастори ман кист дар зиндагӣ?
Кӣ созад ниғаҳ гарм бар рӯи ман,
Навозишгарам нест дар зиндагӣ.

Аё Тоҷикистон, аё, эй Ватан,
Ту дар ҷои модар ба ман модарӣ.
Ту ҳастӣ чу модар маро ҷону тан,
Маро мисли модар ту ҷонпарварӣ.

Ва дар дафтари дил нависам ба меҳр
Туру, Тоҷикистон, ба ҳарфи калон.
Сароям туру ман ба ҳар банди шеър
Ба чашмам ту ҳастӣ ба ҳаҷми ҷаҳон.

Ту ҳастӣ муқаддас бароям, Ватан,
Сурудам ба шаънат сароям, Ватан.
Ҳамин ҷони ширини худро нисор
Ба номусу нангат намоям, Ватан.

Аё Тоҷикистон, биҳишти манӣ,
Ба мазрои қалбам ту кишти манӣ.
Ба номи баландат кунам ифтихор,
Ба номат, ки ту сарнавишти манӣ.

СУХАН ДАР СИТОИШИ МЕҲАН

Намедонам ягон ҷои Ватанро
Ки мулки ман набошад.
Намедонам замини Тоҷикистони ба ҷону дил
баробарро

Маро Меҳан набошад.
Тамоми сарзамини Тоҷикистон буда ҷавлонгах,
Ҳама ҷо зодгоҳи ман, ҳама ҷо сарпаноҳи ман,
Ҳама ҷо хонаву дар, даргаҳам бошад.
Ҳама ҷои диёри тоҷиконро ман Ватан гӯям,
Ва дар васфи ҳама ҷои Ватан ширин суҳан гӯям.
Ба дунё омадам гӯё канори сабзи Сирдарё,
Бихӯрдам шири поки модари марзи зарафшонӣ.
Шунидам аллаи ширини моми Вахш,
Бихонам хештанро ман давоми Вахш.
Аё Кӯлоби ман, оғози ту бошад Бадахшонам,
Шунав: як чизро бар гӯши ту хонам:
Ту ҳастӣ Меҳанам барҳақ, аё, эй сабз Кӯлобам,
Туй ҳамқофия бо рӯди ноороми Панҷобам.
Агар ташбеҳ диҳам ман шеъри дил бо шӯҳдарёям,
Ту ҳастӣ дар замиранш дурри ноёбам.
Аё, эй Рашти ман, эй сабз дашти ман,
Биҳиштам дар начандон дури фардой.
Ту бо Роғуни пурафсуну пурэъҷоз бешак нури фардой.
Ту эй маъвои навбунёд,
Яқинан, мешавӣ гулшаҳри Нуробод.

Ҳисори шодмон, эй сабздомони Душанбеям,
Пур аст аз нозу неъматҳои ту хони Душанбеям.
Душанбеям, дили миллат, дили шӯру ғурури
Тоҷикистон,
Ватан гар пайкаре бошад, ту андар пайкараш чонӣ.
Ту шаҳри Оли Сомонӣ,
Ту шаҳри илму ирфонӣ,
Ту шаҳри санъату фарҳанг,
Ту фаҳри Тоҷикистонӣ.
Манам фарзанди дилбандат, аё, эй Тоҷикистонам,
Гузoram пеши пой ту дилу чонам.
Хӯрам савганд бо номи Бадахшонам
Намонам нокасеро бидҳад озорат,
Намонам душманеро пой монад рӯи хоки ту,
Ба қасде дар ҳалоки ту
Ягон нопокие содир кунад дар қалби поки ту,
Намемонам!
Намемонам!!
Намемонам!!!

РОҲИ ВАҲДАТ

Тоҷикистон равон бо раҳи ваҳдат аст,
Роҳи ваҳдат яқин, парчами давлат аст.
Муттаҳид мекунад халқҳоро ба ҳам,
Пойдории халқ омили миллат аст.

Набвадо кор сахл-набвадо ёр ахл,
Роҳи дил ёфтан, дӯстон, санъат аст.
Бошадо дар Ватан ваҳдати устувор
Мардуми мамлакат соҳиби сарват аст.

Ваҳдати халқро равнақи зиндагист,
Ҳар ки ваҳдат кунад, лоиқи иззат аст.
Ҳаст ваҳдатсаро Тоҷикистони мо,
Сарбаландии мо аз паи ваҳдат аст.

ЧЕҲРАИ МИЛЛАТ

Пойтахтам, чеҳраи миллат туй,
Тахту тоҷи пояи давлат туй.

Шаҳри шӯҳрат, шаҳри шаъну ифтихор,
Шаҳри шасту неруву қудрат туй.

Шоҳ Исмоил бар тахтат нишаст,
Рӯ бар истиклолу бар ваҳдат туй.

Сулҳ шуд эҷод дар домони ту,
Маркази сулҳу салоҳият туй.

Дар барат осудагӣ шуд барқарор,
Пояи подори ҷамъият туй.

Манбаи уммедгоҳи мардумӣ,
Шаҳри дармонбахши беминнат туй.

Маркази волои илму маърифат,
Саҳнаи зебогиву санъат туй.

Родмардонат паи ободиянд,
Шаҳри ободони пурвусъат туй.

Аз ҳама ҷо сӯи ту рӯ оваранд,
Шаҳри боэҳсону боҳиммат туй.

Пур шудӣ аз дастранчи халқи худ,
Канъи пурганчу валинеъмат туй.

Шаҳрҳо бисёр андар оламанд,
Баҳри ман якто туй, сархат туй.

Эй Душанбеи ба дилҳо нурбахш,
Тоҷикистонро гули миллат туй.

Чилва дорад дар сари тоқат ливо,
Чун ливобардори ин давлат туй.

ҚУЛЛАИ АРМАИТ

Бикшод субҳ чашм ба домони осмон,
Оина гашт пеши рухаш оби Қаҳқашон.
Ў хешро ба домани рӯзи Азал бидид,
Шуд рози сар ба мӯҳри ҷаҳон пеши ӯ аён.
Рӯзи Азал ба қуллаи модархудо бувад,
Оби бақо ба синаи ӯ аст ҷовидон.
Бо офтоб субҳ худ аз кӯҳи Армаит
Созад дароз даст ба дунёи бекарон.
Дунёи бекарони яқин шир меҳурад
Аз синааш ба меҳри абад бекарон замон.
Модархудои рӯи замин аст Армаит
Бо номи ўст кӯҳ сари Арши дилситон.
Гӯяд, ки ўст маркази олам, ҷаҳоншинос
Аз он, ки меҳро дили модар бувад макон.
З-он Армаит маркази дунёи модар аст,
Чун меҳри модар аст чу лаълаш ба дил ниҳон.
Аз ин сабаб зи синаи худ чашмаҳо чу шир
Кардаст худ зи Боми ҷаҳон ҳар тараф равон.
Умри абад ба оби равон аст нағмазан,
Ҳар чашмае зи синаи ӯ аст нағмагон.
Бо чашми ман ба қуллаи модархудо нигар,
Бо меҳри ман ба сачдаи он баркушо забон.
Бо гӯши ман садои дилашро намоӣ гӯш,
Бо хуши ӯ муроди маро худ ба ҳақ расон.
Ҳар қуллааш нигар, ки зи ҳақ дасти ӯ бувад,
Аз дасти ўст гунбади гардандаро амон.
Дар ёди ўст зинда ҳама қиссаи замин,
З-он дасти ӯ дабири фалакрост остон.

Бал боли чарх бар сари модархудо бувад,
Симурғ аз ин ба домани ӯ кард ошён.
Аз чарх боди сард сари ӯ вазад нахуст,
Боде, ки гашт аз нафасаш об яхситон.
Шуд кӯхи Армаит ба дай пойгоҳи бод,
Зеро, ки бод дар тани ӯ худ бувад равон.
Борону барфро сари ӯ бод оварад,
Чизе чуз ин надид, вай аз турфа корвон.
Ин корвон зи ахтари Баҳром зад сафир,
Бо уштури сафед, ки омад чу сорбон.
Ин сорбон ба қуллаи модархудо нишаст,
Шуд рӯи кӯҳ аз нафасаш балки арғувон.
Овози раъду барқ сари кӯҳ шуд баланд,
К-овардаам ба модари худ ганчи шойгон.
В-он шоҳи нуриён, ки фалак ларзад аз садош,
Аз даст дод дар сари модархудо инон.
Балки худои барқ бувад зодааш ба даҳр,
Аз оби Шаҳд зода шуду гашт паҳлавон.
Бал оби Шаҳд чашмаи модархудо бувад,
Худ чашми чашма меҳри дилашро кунад баён.
Мурғон зананд бол сари кӯхи Армаит,
Хоки сияҳ зи чаҳ-чаҳашон гашт зарфишон.
Аз ин наво ситораи Ҳурмузд зад чилоъ,
Марзи бихиштро зи фалак ӯст посбон.
Рӯзирасони рӯи замин он ба ҳақ бувад,
Аз нури он чаҳон бишавад ҳамчу бӯстон.
Бал кӯхи Армаит аз он гул ба каф бувад,
Гӯяд гули сараш, ки чаҳон мекунад ҷавон.
Аз он бихишт дар қадами пой модар аст,
Ояд садои ӯ зи дили кӯҳна хокдон.
Ёд аз гузашта, қуллаи модархудо кунад,
Аз рӯзгори ӯст чаҳон бурчи ҷовидон.

Ў ибтидои даҳр чи сон мебарад зи ёд,
К-он ибтидо гирифт ҳама ҷо ба устухон.
Дар ёди ўст даҳшати тўфони чарххез,
Моҳии рӯи мавҷ шудаш моҳи осмон
Меҳост мавҷ хоки Хиторо барад фурӯ
Шуд бешазор дар таҳи мавҷоб мавҷрон.
Мардум паноҳ бурд ба шохи дарахтҳо
Чун села мурғҳо зи дами тири ҷонситон.
Шаҳзодаи Хитой, ки буд Гуни покрой
Роҳи начот ҷуст зи тўфони беамон.
Дарёфт ў хабар, ки ба Арши Худо бувад
Хоки начотбахш, ки бидҳад раҳо ҷаҳон.
Он хоки поки қуллаи модархудо бувад,
Кӯҳе, ки санги он бувадаш меҳрро макон.
3-ин хоки пок пайкари Одам Худо бисохт
Аз оби он ба шаҳраги ў кард хун равон.
Аз боди кӯҳ дод ба Одам Худо нафас,
Аз моҳу меҳр дод ба ў қудрату тавон.
Аз фикри хеш дод ба Одам Худо хирад,
Аз он худойҷӯй шуду ҳам худойгон.
Бо ин хабар ба Боми ҷаҳон кард Гун сафар,
Ранҷу азоби роҳ нарафташ ба ройгон.
Овард Гун зи Боми ҷаҳон хок як кафе,
Пошид хок бар сари тўфони дар фигон.
Аз файзи мушти хок барафрохт сар ба чарх
Кӯҳе зи мавҷхез ба монанди нардбон.
Он кӯҳ шуд начотгаҳи Синиён зи ҳақ,
Шуд сачдагоҳи аҳли Хито кӯҳ аз он замон.
Худ зодагони кӯҳи равонбахши Армаит,
Буданд аз шарофати он хеш комрон.
Аз қуллааш ба сачда бигаштанд бар Худо,
Роҳе ба бурчи сидқ зи ҳақ буд парниён.

Раҳ бурдаанд аз сари он бар ситораҳо
Бар сӯи ахтарон раҳашон буд беziён.
Аз ахтарони саъд ва наҳси фалак шуданд,
Воқиф ба рӯи даҳр зи ҳар суду ҳар зиён.
Ҳар зодаи замин ба ҷаҳон соҳибахтар аст,
Худ ахтараш зи қисмати кас мекунад баён.
З-он қулла қасри шаҳри тилоӣ бидидаанд,
К-он ҷо зи дарду ғам ба ҷабине набуд нишон.
Он ҷо на шоҳ буду на сарбозу не гадо,
Он ҷо на дузд буду на бозору посбон.
Он ҷо набуд соҳиби унвону ҷоиза,
Он ҷо набуд худ зи ҷазое ягон нишон.
Он ҷо ба фикри хеш кунад шахс зиндагӣ,
Он ҷо касе зи кас набувад ҳеҷ бадғумон.
Он ҷо миёни хубруҳон Ҷам зи сидқи дил
Бо савту сози хеш кунад пирро ҷавон.
Бар гӯши ҷарх созу сурудаш ҷунон хуш аст,
К-аз шавқ ҷарх гашт мубаддал ба гулситон.
Худ офаридгор кунад гӯш он суруд,
В-аз офаридааш бишавад саҳт шодмон.
Модархудой шод зи ҳар зодааш бувад,
К-аз зодааш ҷаҳони худо аст дар амон.
Эҷоди зодааш бувад аз дасти тарбият,
З-он мурғи баҳт ҳаст ба пояш намозхон.
Бар баҳти ӯ бибурд вале рашк Аҳриман,
Ҷодугарӣ бикард, к-аз он рӯз алъамон.
Ӯ бо даме ҷу моҳи зимистони яхнафас
Қувват зи пой бурду зи дил ишқу ҳам тавон.
Аз макри ӯ шуданд ҳама навхатон ҷу зол,
Бал қадди сарвашон ба шабе гашт ҷун камон.
Н-омад сурудашон дигар аз кӯҳӣ Ғундхарв,
Хомӯш гашт шаҳри тилоӣ ҷу ломакон.

Ашки Худо бирехт ба он шаҳр худ зи ғам,
Бо ёди он фариштаи шаб гашт дар фиғон.
Кӯҳи Мануш рӯй ба домони Армаит
Борони ашк кард зи мижғони худ равон.
Кӯҳи Мануш ҳаст зи Ҳақ пойгоҳи ақл,
Он чо барояд он ки шавад нек роздон.
Кӯҳи Мануш буд ба эъҷози сози Ҷам,
Худ минбаре, ки дод худояш ба итминон.
Чун моҳ ҳар шабе сари тораш чи сон шавӣ,
Ин раҳ барад тавон зи дили шарзаи жаён.
Бар кӯхнавард ҳаст аён кӯҳ мебарад,
Аз покмард зӯру зиёяш зи дидагон.
Ҷамшедро мадор раҳи қуллаҳо бибурд,
Дар пой кӯҳ хаста шуд ҳамроҳи ҳамдамон.
Бал Аҳриман чу дай ҳама мӯяш сафед кард,
Гаштанд чашмҳош ба наврӯз яхчакон.
Сози хушаш зи қасри тилой дигар надод,
Акси садо ба кӯҳу даман бо навои чон.
Бар сачдагоҳ қувваи рафтан ба по намонд,
Бе сачда аст мард ба шаб мурғи ломакон.
Бар рӯи қулла-сачдағаи ақлу ишқу сидк,
Чизе наёфт субҳ дигар чуз гули сиён.
Танҳо зи чарх аз дили пурмеҳраш офтоб
Мерехт рӯи синаи ӯ субҳдам синон.
Ҷам бо гурӯҳи хеш дигар қудрате надошт,
Симурғон ба қулла занад то, ки ошён.
Дар ин ҳаёл буд, ки худ омадаш зи ғайб,
Як муждае, ки роҳи начоташ бигашт он.
Бо он расондаанд худ хурон зи кӯҳи Қоф,
Бо Ҷам шуданд дар амали нек ҳаминон.
Рафтанд то ба соҳили оби Сачар саҳар
Мавҷи Сачар зи ҳимматашон гашт худ дамон.

Дарёфтанд оби Сачарро, ба дил бувад
Нӯшобае ниҳон, ки аз он кас шавад чавон.
Лекин гирифтанаши зи дили кӯҳ мушкил аст,
Он умри ҷовидони Сачар аст дар ҷаҳон.
Кӯҳи Манӯш кандаву ҷағдек кардаанд,
Ҷағдеккаш шуданд зану марди қаҳрамон.
Овози мавҷи ханда бипечид бар фалак,
Аз ҷангу гарди кор ниҳон гашт Қаҳкашон.
Дар рӯи мавҷ мӯъҷизаи тоза зад наво,
Дар рӯи мавҷ Ҷам ба назар тофт бодбон.
Эдар садои хандаву шодӣ ба арш рафт,
Нӯшоба шуд бурун зи дили кӯл ногаҳон.
Нӯшобаро гирифта чашиданд бо тараб,
Дар ҷоми Ҷам ба чилва бишуд кишвари Каён.
Худ ғундиён, ки бонии оби бақо шуданд,
Бо шеъри ҷовидона бигаштанд дoston.
Ҷам бо найю рубоб ба кӯҳи Мануш шуд,
Аз сози ишқ қасри тилоӣ шуд арғувон.
Рангинкамон бурун шуда аз кӯҳи Комде,
Ҷамчун ливои равшании субҳи зарфишон.
Он рӯз-рӯзи равшани модархудо будӣ
Овард он шабобу бибурд аз ҷаҳон хазон.
Наврӯз буд хондаам он рӯзи некпай
Наврӯз буд он гаҳи бар коми дилрасон.
Ҷам бо суруди хеш баромад ба рӯи Арш,
Модархудо шунид садояш ба ормон.
Аз ҷашми ӯ, ки ҷашмаи шодӣ фавора зад,
Дар пой кӯҳ руст гули сабзу заъфарон.
Бал лолазор домани ӯ гашт аз фалак,
К-омад ба даҳр зодаи ӯ боз комрон.
Модархудо зи қуллай худ бингарад ба меҳр,
Бар баҳри бекаронаву дар бекарон замон.

Бинад, ки хест аз сари домони поки ӯ
Зардушти покрой ба Наврӯзи шойгон.
ӯ буд покмард, ки гардид ҳамсухан
Бо офаридагор сари пули Айравон.
Меодгоҳи ӯст чу дар пои Армаит,
З-он рӯди Чиндамир ҳаме гашт нағмагон.
Парвардигор тӯшаи раҳ дод баҳри ӯ,
Бо роҳи ростӣ биравад то ба инсу чон.
Афкори нек тӯшаи умри абад бувад,
Дар орзуи модари ту ҳаст он ниҳон.
Гуфтори нек бар сахарат медиҳад самар,
Бо он шаванд дӯст туро хурду ҳам калон.
Кирдори нек тӯшаи роҳат ба чаннат аст,
Бо он шавад ду олами ҳақ баҳри ту чинон.
Бар кӯҳи Армаит ба ин тӯша Зардухшишт
Раҳ бурду ёфт чашмаи илҳами Хизри чон.
Чун гавҳараш зи чашмаи хуршеди пурзиёст
Дунё бигашт аз назараш неку бекарон.
Аз меҳри ӯ ба синаи ҳар модаре расад,
Шире, ки медиҳад ба тани зодааш равон.
Райҳони атрбӯ гули модархудо бувад
Он гул ба кӯҳи ӯст Худоро нафасрасон.
Зардушт субҳ номаи модархудо суруд,
Дар кӯҳи Армаит, сари оби човидон.
Бо меҳри човидонаи модар суруд ӯ,
Мо дар чаҳон шудем зи домони ӯ чамон.
З-он расм шуд, ки чун зи чаҳон бигзарем мо,
Райҳон ниҳанд дар кафани мо зи хону мон.
Зеро зи хок боз чу райҳон кашем сар,
Фардо зи меҳри модари худ рӯи бӯстон.
З-он модарони мо гули райҳон ба сар зананд,
Бо мурғи бахт то ки бигардем ҳамзабон.
Аз кӯҳи Армаит ниҳодам қадам ба даҳр
Бо субҳи гулбасар раҳи ман бод гулфишон.

СУРУДИ ВАҲДАТ

Тоҷикему мо аз ин сайёраем,
Офтоби зарфишонро пораем,
Дар раҳи ваҳдат ба ҷон сар мекашем,
Парчаматро ҳофизу ғамхораем.
Кишвари овозадорам, зинда бош,
Тоҷикистон, ифтихорам, зинда бош.

Ваҳдати ту субҳи истиқлоли мо,
Ваҳдати ту мурғи зарринболи мо,
Мепарад аз мулк бар мулки дигар,
Ў диҳад овои истиқболи мо.
Тоҷикистон, ваҳдатат поянда бод,
Нури хуршеди раҳи оянда бод.

Тоҷикему мо аз ин сайёраем,
Офтоби зарфишонро пораем,
Дар раҳи ваҳдат ба ҷон сар мекашем,
Парчаматро ҳофизу ғамхораем.
Кишвари овозадорам, зинда бош,
Тоҷикистон, ифтихорам, зинда бош.

ТОҶИКИСТОН

Тоҷикистон, бо ҳама кӯҳдоманӣ,
Боз мебинам, ки бопахно туй
Мазраҳоят мазраи иқболи ман,
Ин ҷӣ иқболе, ки побарҷо туй.

Чеҳраи ту курси хуршеди фалак,
Зарфишон аз рӯи ту ҳар барзанат.

Рӯдҳои ту ғазалхонӣ кунанд,
Чо шуда ҳулди барин дар доманат.

Ту сари сабзи ман астӣ дар чаҳон,
Сабз бошад то сари болои ту.
Зери гардун то бимонӣ бегазанд,
Нангу номус аст сар то пойи ту.

Сачдагоҳам домани паҳноварат,
Ман ба номи ту ҳамеорам сучуд.
Дар замин бе синаи гарми ту ман
Як нафас, як лаҳза кай дорам вучуд?

Тоҷикистон, эй сафобаҳши чаҳон,
Тоҷикистон, чашмаи чонам туй.
Шукр мегӯям, ки дар рӯи замин
Тоҷикам ман, Тоҷикистонам туй!

ЭЙ ДУШАНБЕ

Эй Душанбе, дӯст медорам туро,
Бо ҳама ин хонаҳои пасти ту.
Қасрҳои ту ба боло сар кашад,
Мерасад то чархи гардун дасти ту.

Дӯст дорам ҳар ниҳолатро ба чон,
Ҳам суруди рӯди хушхони туро.
Растаҳои гулфишони равшанат,
Боғу роғи сабздомони туро.

Дӯст дорам ҳайкалони барқадат,
Рӯдакӣ, Фирдавсиву Сомоният.

Нури яздонӣ бирезад бар сарат,
Бар тамоми ҳастии яздоният.

Дӯст дорам бо ҳама буду набуд,
Як дамам ман бе навоят бенаво,
Ҳар садоят лаҳни булбул оварад,
Бе садои ту ман астам бесадо.

Дӯст дорам ёлаҳову барзанат,
Дидаи ту дидаи бинои ман.
Рӯи ту хуршеди тобон дар назар,
Пахнаи ту пахнаи дунёи ман.

Хусни ту офокро тасхир кард,
Як хасатро ман набидҳам бар касе.
Эй Душанбе, ту садои меҳри ман,
Бар ҳама ақсои дунё мерасӣ.

МАГӢ...

Ба мисли барзгар ман дона қорам
Ва ризқам мерасад аз панҷаи худ.
Надорам чашм бар хони касе ман,
Чу дорам боварӣ бар ранҷаи худ.

Гурури ман ҷӣ садҳое шикаста,
Ба роҳи ишқ агарчанде гадоям.
Надӯзам чашм ман бар хони шохӣ,
Худам шоҳам, ки бо баргу навоям.

Маро пероҳани шохӣ ҷӣ лозим,
Бубин шеърар бувад чун чома дар бар.

Ба побӯсии ман шаб мефарояд
Ғурури осмон бо моҳу ахтар.

Ғурурам ончунон боло гирифта,
Ки бишкаста ҳама садди Сикандар.
Биғуррам, гар адӯ ояд ба мулкам
Занам бар синааш сад теғу ханҷар.

Мағӯ, ки як занам рустои гӯл,
Зи рӯи ман чаманҳо гулнисор аст.
Зи хандоханди ман дар бӯстонҳо
Шукуфта ғунҷахову навбаҳор аст.

Агар хоки Ватан бошад паноҳам,
Ба майдон ҷои садҳо мард гирам.
Дар ин ҷисми гули ман Рустаме ҳаст,
Нагун гардад адӯям аз нафирам.

НАҚБИ АНЗОБ – ДАРВОЗАИ ВАСЛГАР

«Ба нохун бошад ҳам, бояд аз дили санги хоро рохро кушоем, то дарвозаи вилояти Суғд, ки дар байни Душанбею Хучанд қарор дорад, дар чаҳор фасли сол ба рӯи мардум кушода бошад. Бигузур падарону модарон ва бародарону хоҳарони мо аз азоби баста шудани роҳ дар давоми шаш моҳи барфрезии тармаҳо раҳой ёбанд. Бигузур дарвозаи Зарафшон ва роҳи мошингарди туннели Анзоб кӯпруки заррине гардад, ки чун давоми силсилаи Шохроҳи абрешим қисмати шимоли мамлакатро бо пойтахти он бипайвандад».

(Аз суҳанрони Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон мӯҳтарам Эмомалӣ Шарифович Раҳмонов ҳангоми оғози сохтмони туннели Анзоб, 20 майи соли 1999)

Роҳбарони Ҷумҳурии навбунёди сотсиалистии Тоҷикистон дар ҳамон даврони душвори солҳои бистум ҳам хеле дурандешона тасмим гирифтаанд, ки барои ободонию пешрафти кишвар қабл аз ҳама роҳ сохтан зарур аст. Бале, рохро чун шоҳраги шарёни қисми Ватан ҳисоб намуда, бо мушкилоти ниҳоят зиёд аз пойтахт ба самтҳои Қўрғонтеппа, Кўлоб ва маркази маъмурии вилояти Бадахшон – Хоруғ аз тариқи ағбаи Хобу Работ роҳи мошинрав сохтанд.

Соли як ҳазору нӯҳсаду бисту нӯҳ ба пойтахти ҷумҳурӣ – шаҳри Сталинобод аз Тирмиз хатти роҳи оҳан қашида шуд. Айнан дар ҳамон сол сохтмони роҳи мошинрави ағбаи Анзоб оғоз гардидааст, ки дар ҳуччатҳо онро «Роҳи Сталинобод-Ўротеппа» номидаанд.

Чи тавре ки хабари саҳифаи ҳоло фарсудаю зардгаштаи рӯзномаи «Тоҷикистони Сурх» возеҳ менамояд, ба сабабҳои иқтисодӣ сохтмони ин роҳ якчанд сол мавқуф гузошта шуда, соли як ҳазору нӯҳсаду сиву ду аз нав ҷиддан оғоз меёбад ва мӯҳлати ба анҷом расондани сохтмон то понздаҳуми октябри соли як ҳазору нӯҳсаду сиву панҷ муайян мегардад. Аммо ба шарофати фидокорию қаҳрамонию иштирокдорони ин шохроҳ сохтмони он панҷоҳу шаш рӯз пеш аз мӯҳлат ба анҷом мерасад. Дарозии роҳ ду саду шасту нӯҳ километр будааст. Роҳи Сталинобод-Ўротеппа аз ҷиҳати баландӣ дар Иттифок баъди роҳи Ўш-Хоруғ қарор дошт. Нуктаи олитарини ин роҳ аз сатҳи баҳр се ҳазору шашсад метр баландтар будааст.

Дар ин сохтмон беш аз сиву панҷ миллион сӯм масраф гардидааст. Кор дар шароити ниҳоят вазнини теғаҳои баланди кӯҳҳои Ҳисор, Зарафшон ва Туркистон анҷом ёфтааст. Танҳо дар қитъаи шимолии роҳ бештар аз сесаду панҷоҳ ҳазор килограмм тӯр истифода гардидааст. Ба роҳканҳо лозим меомад, ки худро бо арғамчини пурқувват баста, аз болои дараҳо, чариҳо ва сахраҳо овезон бишаванд ва бо зогнӯлу мисрон ва дигар асбобҳо кор бикунанд. Ва кӯҳхоро сӯроҳ карда, маводи тарканда гузоранду харсангҳоро тарконанд.

Зимистон баландии барф дар ин ҷо ба шаст метр мерасид ва фуромадани тармаҳо ҳам хатарнок буд.

Дар самти шимолии роҳ бештар кормандони «Главдортранс»-и Тоҷикистон хизмат менамуданд. Аслан дар ин сохтмони бузург намояндагони халқҳои тоҷик, рус, ўзбек ва дигар миллатҳо иштирок доштанд. Дар кӯҳтали Шаҳристон ба кор муҳандиси пуртаҷриба Золотарёв роҳбарӣ менамуд.

Нуздаҳуми августи соли як ҳазору нӯхсаду сиву-панҷ, соати яки рӯз сохтмони охири кӯпуки кӯхтали Варзоб анҷом ёфт. Соати дуи ҳамон рӯз аз Ҷротеппа қофилаи автомобилҳо, ки аз чаҳор мошини сабук ва сздаҳ автомобили боркаш иборат буд, ҳаракат наму-данд. Зарбдорони сохтмон, мутахассисон, деҳқонон, ки дар роҳсозӣ иштирок доштанд, тавассути ин қофила омаданд.

Бистуми август қофила кӯхтали Варзобро миёна-бур карда гузашт. Соати чори ҳамон рӯз Котиби ав-вали КМ ПК(б) Тоҷикистон Сурен Константинович Шадунс, Раиси КИМ-и РСС Тоҷикистон Шириншоҳ Шотемур, сардори Главдортранси Тоҷикистон Вағаршак Чаводович Карамов ва дигарон зарбдорони сохтмонро пешвоз гирифтанд.

Рӯзи бисту якуми август дар Боғи маданияти пой-тахти Тоҷикистон ба муносибати ба қор даромадани роҳи Сталинобод- Ҷротеппа митинги тантанавии зарб-дорон ва меҳнаткашонӣ шаҳр барпо гардид. Дар митинг зиёда аз сесад нафар роҳсозон ширкат варзиданд. Дар байни онҳо беҳтарин роҳсозон Аъло Бердиюф, Сало-матдин, Чебурков, Юлдош Чумъаюф, Иноят Бадалуф, Сафаруф, Макаркин, Алексей Казимиров, Қаратошев, сардори роҳи рақами ҳаштум Рагазний, сардори роҳи минтақаи ҷануб Земойду, мудири механизатсия Крас-тахов, Кахимиров ва дигарон буданд.

Ҳукумат барои меҳнати садоқатмандона ба як саду наваду ҳашт нафар роҳсозон, ки аз озодӣ маҳрум буданд, бо қарори махсус озодӣ бахшид. Барои озод кардани ҳаштоду ду нафари дигар, ки аз ҳуқуқ маҳрум буданд, ба КИМ-и СССР пешниҳод ирсол гардид.

Дар чараёни сохтмон техникаҳо сӣ ҷойи душвор-гузарро тағйир намуда, аз минтақаи дигар сохтани роҳро

тавсия доданд, ки дар натиҷа роҳ то панҷ километр наздик шуд.

Ин роҳ, ки ҷануб ва шимоли Тоҷикистонро пайваст намуд, нисбат ба роҳи оҳан се маротиба кӯтоҳтар гардид...

Дар мақолаи хабарнигор Гратсинский «Роҳи Сталинобод-Ўротеппа кушода шуд» маълумоти фавқ зикр ёфтааст, ки он дар рӯзномаи «Тоҷикистони Сурх» аз бисту ҳаштуми августи ҳамон сол дарҷ гардидааст.

Чунин арҷгузорӣ шудани заҳмати роҳсозон бесабаб набуд, зеро роҳ омили тараққиёт ва раҳой аз бунбасти иқтисодию иҷтимоӣ буд ва дар ягон давру замон ин аҳамияту зарурати он коҳиш наёфта, балки ҳамвора афзун мегардад.

Чи тавре ки дар боло зикр намудем, аввалин корҳои сохтмони роҳи мошингарди ағбаи Анзоб соли як ҳазору нӯҳсаду бисту нӯҳ оғоз гардидааст.

Расо чиҳил сол баъд аз ин мувофиқи нақшаи пешбинишудаи тараққиёти роҳҳои автомобилгарди ҷумҳурӣ, ки онро Шӯрои Вазирони РСС Тоҷикистон тасдиқ намудааст, соли як ҳазору нӯҳсаду шасту нӯҳ аз тарафи пажӯҳишгоҳи лоихакашию ҷустуҷӯии «Метрогипротранс» асоси техникую иқтисодии сохтмони туннелҳои ағбаҳои Анзоб ва Шахристон дар роҳи мошингарди Душанбе-Ховост таҳия гардидааст.

Ин асоси техникую иқтисодӣ ҳаждаҳуми июли ҳамон сол дар ҷаласаи техникий Вазорати нақлиёт ва ҳоҷагии роҳи РСС Тоҷикистон муҳокима ва баррасӣ шудааст. Тасхеҳ ва такмили лоихаи ин туннелҳо аз тарафи муассисаҳои гуногун боз даҳ сол идома меёбад.

Пажӯҳишгоҳи «Тоҷикгипротрансстрой» муассисаи асосии лоихакашӣ гардида, тамоми корҳои лоихавию

чустучӯии доир ба ҳамин иншоотбударо ба танзим овардааст.

Дар нақшаи пурра тасдиқгардидаи сохтмони туннели Анзобон тибки ҳуччатҳои техникӣ бо унвони «Уштур» номгузорӣ шудааст. Мувофиқи ин нақша дарозии туннели Анзоб панҷ километр буда, сохтмони он бояд соли як ҳазору нӯхсаду ҳаштод оғоз меёфт. Ва дар бадали даҳ сол ба анҷом мерасиду пас аз даҳ соли истифода тамоми харочоташ кафурат мегардид.

Чи тавре ки раиси ширкати давлатии холдингии «Нурафзо» оиди сохтмонҳои энергетикии Ҷумҳурии Тоҷикистон Ҷумъахон Зухуров ҳикоят мекунад, нахустин қорҳои сохтмони туннели Анзобро муассисаи «Гидроспесстрой»-и Данғара оғоз намудааст. Он вақт муҳандиси соҳаи туннелсозӣ Ҷумъахон Зухуров дар сохтмони туннели обёрии Данғара ба сифати сардори минтақа иҷрои вазифа мекард.

— Он солҳо роҳбари «Гидроспесстрой»-и Данғара Владимир Евгеньевич Кузнецов буд, мегӯяд Ҷ. Зухуров, бо супориши ӯ як гурӯҳ ҳамкорони мо ба сохтмони туннели Анзоб сафарбар шуданд. Дар байни онҳо сардори машҳури бригадаи нақбканон Владимир Ерёмин, дар аввали рӯихат меистод, ки ӯ барои қаҳрамонӣ ва қорнамоиҳои меҳнатӣ дар сохтмони туннели Данғара бо ордени Ленин сарфароз гардида буд. В. Ерёмин бо ҳамаи аъзои бригадааш ба Анзоб рафтагир шуд. Ҷамҷунин дар сафи туннелсозон муҳандис, дастпарвари Донишгоҳи кӯҳкани Тошканд Абдулло Маннонов, нақбканони беҳтарин Мирзо Ризоев, Рашид Вағизов, геолог Акбаршо Ғуломҳайдаров ва дигарон буданд. Нақбканони Данғара хеле пуртаҷрибаю обдида буда, маҳорати баланд доштанд.

Нақбканони данғарагӣ дар самти шимолии туннели Анзоб бисёр корҳои тайёриро анҷом доданд. Сохтмони роҳ, майдончаи назди дарвозаи туннел, хобгоҳи коргарон, ҳаммом, ошхона, заводи бетон, дастгоҳи сангшикани деҳаи Марзич ва дигар нуқтаҳои ҷирасон яке аз пайи дигар қомат афрохтанд.

Ба ҳамин минвол соли як ҳазору нӯхсаду ҳаштоду шаш аз тарафи дарвозаи шимолӣ сохтмони туннели Анзоб оғоз шуд. Дарвозаи шимолии туннел дар мавзеи Майдони (наздикии деҳаҳои Зимарғ ва Нови Матек) ноҳияи Айнӣ воқеъ гардидааст.

Вале суръати кор хеле суст ҷараён меёфт. Дар бораи иллати ин сардори мудирияти сохтмони неругоҳи оби барқии Роғун, муҳандиси номдор Санъат Асоевич Раҳимов чунин ҳикоят менамояд.

— Дар оғози кори туннели Анзоб ман сардори шӯъбаи иқтисодӣ будам, сонитар дар вазифаи сармуҳандиси ин сохтмони бузург кор кардам. Мушкилоти асосӣ нарасидани маводи сохтмон буд. Арматура, семент, сим, афзори кор кифоят намекард. Механизмҳо, мошинҳо, заводҳо, дастгоҳҳо кӯҳнаю фарсуда буда, бо иқтидори пурра кор карда наметавонистанд. Аз рӯи миш-миши мардум гӯё раиси шӯрои вазирони Тоҷикистон бо вазири нақлиёт иттифоқи шӯравӣ муносибати хуб надоштааст. Барои ҳамин ӯ иҷозат намедодааст, ки ин сохтмони ба ҳаёти кишвари мо басо муҳим бо маводи зарурӣ таъмин бошад.

Ман пеш аз ин дар сохтмони туннели Данғара кор карда, нағз медонистам, ки дар ин ҷо тамоми мавод мерасид, техникаи навтарини шӯравӣ буд, механизмҳои хоричӣ, масалан, чопонӣ, финляндӣ ба дараҷаи кофӣ истифода мешуданд. Зеро он вақт дар курсии раиси шӯрои вазирон шахси дигар менишаст. Ба ҳамин

ваҷх дар кори туннели Анзоб пешравии хубе ба назар намерасид...

Пас аз чанде воқеаҳои шуми ибтидои солҳои навадум шурӯъ гардиданду сохтмони туннел ҳам тамоман катъ гардид...

Вазъи минбаъдаи сохтмони туннели Анзоб ба ташаббуси шахси ва кӯшишҳои пайгирони Президенти мамлакат, Ҷаноби Оли мӯхтарам Эмомалӣ Шарифович Раҳмонов вобаста аст.

Дар ин бобат раиси ширкати давлатии «Нурафзо» Чумъахон Зухуров чунин ҳикоят мекунад.

— Моҳи феврالی соли як ҳазору нӯхсаду наваду нӯх ба ман аз Дастгоҳи иҷроияи Президенти мамлакат хабар доданд, ки доир ба туннели Анзоб фикру мулоҳизаҳои мурабтаб созам, зеро дар рӯзҳои наздиктарин ба ҷаласа даъват менамоянд. Он вақт ман сардори муассисаи «Гидроспесстрой»-и Данғара будам. Ба вақти таъиншуда ҳозир гардидам. Дар ҳузури Президенти кишвар ҷаласа барпо шуд. Ҷонишини сарвазир Исмаи Эшмирозов, вазири нақлиёти ҷумҳури Фаррух Муҳиддинов, раиси Ширкати давлатии «Нурафзо» Владимир Александрович Шичкин ва чанд нафари дигар дар ин ҷаласа ширкат доштанд.

Ҷаноби Оли ҷаласаро кушода, мақсади ҷамъшавиро фаҳмонданд. Сипас ба ман муроҷиат намуданд, ки андешаҳои мурабтаб баён кунам. Ман мухтасар сухан ронда, доир ба корҳои иҷрошудаи туннели Анзоб маълумот додам. Дар он ҷаласа боз ду-се нафар сухан гуфтанд.

Баъд Президенти мамлакат ҷаласаро ҷамъбаст намуда, ба вазири нақлиёт Фаррух Муҳиддинов ҳидоят доданд, ки чораҷӯӣ бикунанду ағбаро ҳар чӣ зудтар аз барф тоза намоянд. Рӯзи бистуми май сохтмони туннели Анзобро оғоз кардан зарур аст! Зеро ин роҳ барои

Ватани мо роҳи ваҳдат, роҳи стратегӣ, роҳи пешрафти иқтисодиёту иҷтимоиёт буда, дар маҷмӯъ таҳкимбахши истиқлолияти кишвар хоҳад шуд...

Одатан ағба охирҳои моҳи май кушода мешавад. Аммо роҳбарон ва коргарони вазорати нақлиёт бо ҷаҳду талоши бисёр шашуми май роҳро аз барф тоза карда, омодаи истифода намуданд. Сонӣ мо бо воситаи дувоздаҳ мошини «Ураган»-и ҳарбӣ қофила ташкил дода, васоити техникий вазнинро аз ағба гузарондем. Охир вақтҳои беназмӣ дар минтақаи кор тамоми чиз вайрону валангор шуда буд. Пеш аз ҳама компрессорро ба кор даровардан даркор буд, ки ба даруни туннел ҳаво диҳад ва албатта, заводи бетон ва дигар нуқтаҳои муҳими корро фаъол намудан зарурат дошт. Қаблан мо як қисми коргарон ва борҳои нисбатан сабукро бо воситаи чархбол фиристода будем ва аллакай дар туннел ҷабҳаи меҳнат оғоз гардида буд. Ҳамин тавр туннел комилан омодаи кор шуд.

Рӯзи бистуми май Президенти мамлакат, мӯҳтарам Э.Ш. Раҳмонов ба майдони кор ташриф фармуданд. Ҳамчунин бисёр роҳбарон, вазирон, мушовирон ба он ҷо омада буданд. Ба муносибати оғози сохтмон маҷлиси ботантана барпо гардид. Ҷаноби Олӣ суҳанронӣ намуданд. Чунин суҳанони Сардори давлат ба дили мо, бинокорон таъсири саҳт расонданд:

«Имрӯз барои мову шумо боз як имтиҳони навбатии Ватану ватандорӣ, боз як озмоиш дар роҳи таҳкими истиқлолият ва иқтисодиёти кишвар оғоз меёбад. Ин имтиҳон аз дили қаторкӯҳи Ҳисор кушодани туннели панҷкилометра ва бунёди роҳи доимии мошингард миёни пойтахти ҷумҳурӣ ва вилояти Суғд мебошад».

Хусусан ин мурочиаташон фаромӯшнашаванда буданд:

«Бароятон сари баланд ва нангу номуси ватандорӣ таманно дорам».

Дар маҷлис инчунин раиси номдори яке аз хоҷагиҳои ноҳияи Айнӣ ҳоҷи Раҳим Аслиддинов ва раиси вилояти Суғд Қосим Қосимов суҳанронӣ карданд...

Ҳамон навъе ки аз хотироти собиқадори ин сохтмони мӯхташам бармеояд, роҳсозон бо рӯхияи баланд ва азму иродаи қавӣ ба кор шурӯъ намудаанд.

Албатта, возеҳ аст, ки ибтидои ҳар кор мушкилоти зиёде пеш меоварад ва боз хосатан чунин сохтмони бузург. Тамоми васоити техникӣ ва мошинолот аз давраи кори замони шӯравӣ дар ин ҷо воғузошта, дар солҳои беназмӣ ҳама ба тороч рафта ва шикастаю валангор гашта буданд. Вале роҳсозон ҳамон мошинолот ва механизмҳои кӯҳнаю фарсударо то имконияти охири таъмир карда, синаи хоросанг мешикофтанду азми ҷазми кушодани дарвозаи тиллоии асри ояндаро доштанд.

Намояндагони вилояти Суғд зуд-зуд омада, туннелсозонро зиёда дастгирӣ менамуданд. Раисони ноҳияҳои ин вилоят ба навбат ба ин ҷавлонгоҳи ору номус бо одамони худ омада, ба роҳсозон аз ҷиҳати моддию маънавӣ имдод мерасонданд.

Роҳсозонро хусусан одамияти олий ва нотакрори раиси дарёдилӣ хоҷагӣ ҳоҷи Раҳим Аслиддинов ниҳоят мутаҳайир намуда буд. Ин родмарди покизасиришт ва саховатманди олиҳиммат ҳар моҳ як маротиба тамоми кормандони нақбро аз ҳисоби худ нону таом меод. Аҷоиботи рафтори бузургворонаи ин марди сахӣ дар он буд, ки ӯ бо фарзандон ва келинҳояш ба арсаи кор омада, аз аввали пухту пази таом то шустани косаю табакҳо – ҳамаи корро ҳудашон ба анҷом мерасониданд. Ба тамоми ин меҳмондорӣ ҳуди раис роҳбарӣ менамуд. Ӯ зимни сӯҳбат ба муҳандисону коргарон маслиҳатҳо

медод, дилбардорию дилдиҳӣ менамуд. Муносибати ин раис тавре буд, ки гӯё туннели Анзоб сохтмони шахсиаш бошад. Ба роҳбарони сохтмон мегуфт, ки агар ягон мушкилоте пеш ояд, ба ӯ муроҷиат намоянд. Агарчи ин муаммою масъалаи ҳалталаб ба хочагии зери роҳбарии вай буда дахл надошта бошад ҳам, бидуни истиҳола изҳор бикунанд. Ва ӯ ба ҳаллу фасли он ҷоннисорӣ хоҳад кард. Роҳсозон чунин шахсеро, ки ба кори ҷамъиятӣ ин қадар дилсӯз бошад, дигар надидаанд...

Президенти мамлакат сохтмони туннели Анзобро таҳти назорати қатъии худашон гирифта, то имконияти охири маблағ ҷудо мекарданд. Биноқорони нақб аз ин ғамхориҳои Сардори давлат илҳом гирифта, бо вучуди имкониятҳои маҳдуд суръати нақбканиро моҳе ба панҷоҳ ва ҳатто ҳаштоду панҷ метр мерасониданд. Ин суръати нақбкани аз кори давраи шӯравӣ ҳам афзунтар буд.

Соли ду ҳазору як бо мақсади тезонидани суръати ин сохтмони бузург дар мавзеи Уштурбутаи (ҳашт километр дуртар аз минтақаи Майхӯра ба тарафи чап) ноҳияи Варзоб дарвозаи ҷанубии туннел низ ифтитоҳ гардид. Дар ин ҷо майдони сохтмони назди дарвоза, хобгоҳ, заводҳои бетону сангшикан, устохона, анборҳо ва дигар нуқтаҳои зарурии қор сохта шуданд.

Чи хеле ки аз таърих огоҳем, дар замонҳои пеш иштирокдорони сохтмонҳои зарбдор, ки асосан ҷавонон буданд, бо фидокорӣ ҷавонию комсомолӣ заҳмат мекашиданд. Вале дар сохтмони туннели Анзоб роҳсозон, гуфтан мумкин аст, ки бо фидокорӣ милли аз таҳти дил меҳнат мекарданд. Онҳо чун бо мағз андар мағзи ҷисму ҷон дарк намуданд, ки сохтмони ҳамин туннел – ҳамин дарвозаи васлгари Ватани маҳбубамон ба давлат, ба миллати мо – ниҳоят зарур аст, ба азму ҷасорати ҳақиқӣ бо ҳисси бедорию худшиносии милли

меҳнат мекарданд. Зеро роҳсозон туннели Анзобро ҳамчун ифтихори умумимиллӣ пазируфтанд. Ин эҳсосоти олии ватандорӣ тамоми ҷумҳурии азизамонро фаро гирифта буд. Масалан, заводи кимиёи Исфара, ки он вақт вазъи иқтисодии чандон хубе надошт, лекин ба туннел маводи таркандаро ройгон мефиристонд. Заводи сементи Душанбе ҳам, ба чунин ҳолат гирифтोर буд, вале охири сементи ба намакҳо тобовари худ, яъне сементи гаронбаҳои навъи чорсадро ҷамъоварӣ намуда, туннели Анзобро ба дараҷаи кофӣ таъмин менамуд, то ки дар ин сохтмони мӯхташами умумихалқӣ кор қатъ нагардад.

Туннелсозон ин эҳсоси бонангу ватандориро мушохида намуда, ба кор бо садоқатмандию худфарсоӣ даст мезаданд. Зеро ҳар роҳсозе, ки саломатӣ ва ҷони худро зери хавф монда, ба даруни туннел бо мақсади кор кардан мебаромад, боварӣ ва итминони комил дошт, ки ҳукумат, миллат ва Сардори давлат пуштибони ӯст!

Албатта, ба садоқату дониш, меҳнатдӯстӣ ва маҳорату малакаи муҳандисону лоиҳасозон, техникҳою коргарони тоҷик ягон шакку шубҳае набуд. Лекин агар онҳо ба ҳамин васоити техникий кӯҳна туннелсозиро идома медоданд, кор ба дарозо мекашид. Барои харидаҳои васоити техникий пуриқтидор ва муосири хориҷӣ бошад, дорони ҷумҳурии мо кифоят намекард. Зеро кишварамон низоъи бемаънии шаҳрвандиро аз саргузаронида, талафоту хисороти зиёде дода буд...

Президенти мамлакат, Ҷаноби Олӣ мӯҳтарам Э.Ш. Раҳмонов бо дурандешию соҳибтадбирии бузург ба Ҷумҳурии Исломии Эрон муроҷиат намуданд. Бародарони ҳамзабону ҳамкеш ва ҳамтаъриху ҳамфарҳанги эронии мо ба ёрӣ омаданд. Ва бо мақсади суръат бахшидани сохтмони туннели мошингарди Анзоб дар байни Вазорати

нақлиёти Чумхурии Тоҷикистон ва ширкати «Собир-байналмилал»-и Чумхурии Исломии Эрон шартнома баста шуд. Баъди соҳибистиклол гардидани Чумхурии Тоҷикистон Эрон аввалин кишваре гардид, ки ба мо чунин ёрии бузурги иқтисодӣ ва техникӣ расондааст.

— Ширкати «Собир-байналмилал», ки қарордоди сохтмони туннели Анзобро бастааст,- мегӯяд мудирӣ он ҷаноби муҳандис Саид Исмоил Муфидӣ, -як ҷузъи ширкати «Собир» буда, шӯъбаи хоричии он ҳисоб меёбад. Ширкати «Собир» чилу панҷ сол аст, ки таъсис шудааст ва дар кишвари Эрон ва соири мамолиқ фаъолият дорад.

Ширкати мо дар Эрон шонздаҳ садди (сарбанд) бузург сохтааст. Охирин садде, ки эҳдос намудем, садди Коруни Се буда, он дар вилояти Хузистон воқеъст. Ҳаҷми маҳзани ин сад се миллиард метри мукааб гунҷоиш дошта, ба миқдори ду ҳазор меговатт-соат барқ тавлид мекунад.

Садди Коруни Се шабеҳи садди Норақ аст, ки тамоми нуруғоҳҳои он зери замин, андаруни нақб ҷойгир мебошанд.

Ширкати «Собир-байналмилал» дар Курдистони Ироқ, инчунин дар кишварҳои Ҳиндустон, Сурия, ахиран дар Давлати Исломии Афғонистон ҳам фаъолият мекунад.

Яке аз таҳассусҳои ширкати мо эъмори туннелҳои интиқоли об, туннелҳои ҷода ва корҳои пулсозии сохтмонсозӣ аст, «Собир» шабақаҳои обёрии захкаширо низ анҷом медиҳад. Масалан, альён мо дар Ҳайдаробод, ки марбути аёлоти Ондру – Продешӣ Ҳиндустон аст, ду канали бузург ва як садди калон сохтем, ки ба фаъолият ва баҳрабардорӣ шурӯъ намудааст.

Ба хотири аҳамияте, ки туннели Анзоб дорад ва Президенти мӯҳтарами Ҷумҳурии Тоҷикистон Эмомалӣ Раҳмонов таъкид доштаанд ва бо Президенти мӯҳтарами Эрон низ ҳамоҳангӣ карда буданд, ширкати «Собир» якҷоя бо ширкати «Собир-байналмилал» ворида ин пуружа шуд ва мошинолотӣ худро ба ин ҷо фиристод. Чун туннели Анзоб аз назари иҷроӣ хеле муҳим ва лағву сахте ҳаст, биноан мо таҷҳизоти зиёде равон кардем. Ҷамчунин ҳафтад нафар мутахассисини пуртаҷрибаи худро барои ин кор муваззаф намудем ва бақияи нерӯҳо дар худуди қорсаду панҷоҳ нафар аз ҷумлаи бародарони тоҷик ҳастанд ва ин ҷо бо мо кор мекунанд...

Вақте ки пуружаи (раёсати) ширкати «Собир-байналмилал» дар сохтмони туннели Анзоб таъсис гардид, муҳандис ҷаноби Бурҳонӣ ба ҳайси мудирӣ он ифои вазифа менамуд. Пас аз фурсате ҷанд муҳандис ҷаноби Мунтазирӣ ин масъулиятро бар ӯҳда дошт. Муҳандисину коргарони пуружа дар ин давра васоити техникаро интиқол доданд ва ҷамчунин бо шароити қор ошноӣ пайдо намуданд. Моҳи апрели соли ду ҳазору қор дар самти ҷанубии туннел резииш қалоне ба амал омад ва ба ин иллат фаъолияти нақбкани қатъ гардид.

Дар ҷунин айёми ҳассос аз тарафи ширкати «Собир-байналмилал» муҳандиси донишманд ва пуртаҷриба ҷаноби Алӣ Мӯсаӣ Раҳимӣ сарпарастӣ қоргоҳи ҷанубии туннел таъйин гардид. Ӯ дар садди Қоруни Сеи кишвари Эрон, ки яке аз печидатарину мураккабтарин саддҳои дунё ҳисоб мешавад, вазифаҳои масъули муҳандисию мудирӣро анҷом додааст. Ҷаноби Мӯсаӣ ҷамчунин дар сохтмонҳои Табарруқободи шаҳри Ғӯҷон, саддҳои шаҳри Миёна ва Қавсар таҷрибаи беш аз даҳсолаи мудирӣро пайдо карда, маърифату малакаи баланди муҳандисӣ қасб намудааст.

Вазифаи муҳандис Мӯсавӣ ҳамчун сарпарасти коргоҳи самти ҷанубӣ қабл аз ҳама бартараф намудани резиш буд. Ва ӯ ба иҷрои ин кори ниҳоят душвор муваффақ гардид.

Мо дар ин бобат инони суханро ба ҷаноби Алӣ Мӯсавӣ Раҳимӣ медиҳем:

— Моҳи апрели соли ду ҳазору чор, вақте ки дар туннели ҳаводихандаи ҷанубӣ резиши шадиде ба амал омад, ман аз тарафи ширкати «Собир» маъмур шуда будам, ки резишхоро бартараф кунам ва туннелро кушоям. Алорағми ҳамаи назароти баъзе коршиносон, ки мегуфтанд, аз ин резишҳо гузаштан мумкин нест, мо ба лутфи Худо тавонистем резишхоро ҷамъ кунем, туннелхоро ба ҳолати оддӣ баргардонем ва мустаҳкамкуниро ба хубӣ анҷом диҳем. Возеҳ менамоям, ки усули кори ман чунин буд: аввал тасмим гирифтам, ки корҳои мустаҳкамкуниро рӯзе ним метрӣ пеш барам. Як нафар оғои коршиноси финляндӣ, ки аз тарафи вазорати нақлиёт ба пуружаи мо кӯмаки фаннӣ меод, иброи назар намуд, ки агар шумо дар ин резиш ҳафтае як метр пешрав гардед ҳам, ин кори хеле бузург хоҳад буд.

Дар ин ҳолат сангу хоки фаровоне аз сақфи туннел рехта буд. Баъди резиш аз туннели ҳаводиханда ҳафтод ҳазор мукааб метр сангу хокхоро берун кашида буданд. Дар сақф ғори калоне пайдо гардид, хокро аз боло мекашиданд ва ин амал тамоман бефоида анҷом меёфт. Ҳамин боис шуд, ки чун нақбкании туннели мошинрав ба ин минтақа расид, ин ҷо ҳам резиш кард. Зеро таркиби хок яқранг суст ва резишӣ буд.

Барои нигоҳ доштани резиш ва бартараф кардани он аввал сақфи туннелро бо мошини пармагарӣ сӯроҳ карда, тавассути дастгоҳи махсус ба мағзи сангу хок ба фишори се атмосфера дуғоби сементӣ тазриқ намудем

(фиристодем), то ки ин сангу хок ба ҳамдигар часпида, яклухт шаванду нарезанд. Баъзе вақт мо то як саду панҷоҳ тонна сементро дуғоб месохтем ва ба ин кори мустаҳкамкунӣ истифода менамудем. Ба семент маводи махсус ҳамроҳ мекардем, то хосияти гириши он афзун шавад ва ба сангҳо часпад. Баъд арматураҳои нӯҳметраро ба зовияи понздаҳ дараҷа мезадем, то ки ин арматураҳо сақфи туннелро қоим нигоҳ доранд. Ва пас аз зери он бо эҳтиёт хокро бардошта, арк мегузоштемӯ бетон мекардем ва ҳамин тавр тадриҷан пеш мерафтем.

Барои корҳои мустаҳкамкунӣ насосҳои махсуси дуғобфишордиҳии сементӣ, арматураҳо, инчунин мутахассисони ин корро аз Эрон ворид намудем. Ба ҳамин тарз амал намуда, дар оғози моҳи ноябри ҳамон сол резиши туннелҳои мошинрав ва ҳаводихандаро баргараф кардем. Дар баъзе минтақаҳо резиши дубора ба амал омада, арматураю дигар филизоти мустаҳкамуниро мешикаст. Вале мо бо ҳамон усул резишҳои такрориро низ таҳким мебахшидем.

Агар дар асоси пешбинии он коршиноси финляндӣ ҳафтае як метр резишро мустаҳкам менамудем, барои рафъи чилу шаш метри резиши ба амал омада, фақат дар туннели мошинрав ёздаҳ моҳ лозим буд. Вале барои баргараф сохтани ин резиши хеле мураккаб ба мо чилу панҷ рӯзи тайёрӣ ва панҷ моҳи заҳмат зарур шуд. Ва дар ҳар ду туннел шароити оддӣ кор муҳайё сохтем.

Аммо бояд тазаккур дод, ки тамоми минтақаи ҷануб то ҳазор метри аввал санги нарму суст ва хоки резишӣ дошт. Ба ҳамин ҷиҳат зарур омад, ки ҳар як ваҷаби туннелро ба таври илова мустаҳкам кунем, ки ба он ҳам арматура лозим шуду ҳам семент ва дигар маводи таҳкимбахшӣ.

Бо вучуди ин мушкилоти мустаҳкамкунии минтақаи резиш баъди он ки масъулияти пуружаро ба дӯши худ гирифтаам, то аввали моҳи декабри соли ду ҳазору чор пешравӣ ба ҳисоби миёна моҳе сӣ- чил метр буд, аммо моҳи декабри ҳамон сол як саду панҷоҳ метр ва сипас моҳи январи соли ду ҳазору панҷ се саду панҷоҳ метр гардид...

Оре, муҳандиси фозилу доно ва содику сарсупурдаи кор ҷаноби Алӣ Мӯсаӣ Раҳимӣ баъди бартараф намудани резиши душвортарини туннелҳои мошинраву ҳаводихандаи самти ҷанубӣ мудири кулли пуружаи Анзоб таъйин гардид. Ва дар кори туннелсозии Анзоб ҳам гардиши бузурге ба амал омад. Ӯ қабл аз ҳама ба муҳассисини маслакии соҳаи туннелсозии кишвари Эрон така намуда, як теъдод муҳандисонеро, ки дар сохтмони садди Коруни Се бо мошинолоту дастгоҳҳои муосир кор карда, таҷрибаи фаровон андӯхта буданд, ба кори туннели Анзоб даъват намуд. Таҷҳизоту мошинҳои зарурӣ, пурзачот, қисмҳои эҳтиётӣ, сомону дастгоҳҳои пармагарӣ ва нақбканиро ба таври комил ворид кард. Ҷаноби мудири пуружа ҳамчунин бо муҳандисон ва коргарони Тоҷикистон, ки дар туннелсозӣ собиқаи хуб доштанд, ҳамкории қавӣ барқарор кард. Дар фарҷоми ин чораҷӯӣҳо пешравии кор пайваста афзун шудан гирифт. Туннелсозони самтҳои шимوليو ҷанубии Анзоб ҷамъан моҳе то сесаду панҷоҳ, чорсаду шаст, чорсаду навад метрӣ нақб канданд. Ҳатто натиҷаи туннелсозӣ дар моҳи декабри соли гузашта ба шашсаду сиву панҷ метр расид, ки ин ҳақиқатан ҳам рекорди ҷаҳонӣ ҳисоб мешавад! Зеро то алҳол дар ягон гӯшаи олам дар соҳаи туннелсозӣ ва бо чунин шароити вазнин ин хел натиҷаи оӣ ба даст оварда нашудааст.

— Мақсади олии зиндагиам – анчоми сохтмони Анзоб, - гуфт дар як сӯхбат чаноби мудирӣ пуружа оғои Алӣ Мӯсаваӣ Раҳимӣ ва чунин илова намуд: - Бузургтарин орзуи зиндагиам ҳамин аст, ки бо мадади Худо, бо ёрии давлат ва миллати Тоҷикистон, бо ҳамкориӣ бародарони тоҷик, ки ин ҷо ҳамроҳи мо шабонарӯз заҳмат мекашанд, ин туннелро сари вақт ва бо кайфияти хуб, иншоаллоҳ тамом кунам ва бисупорам. Агар Худованд ба ман ин имконро бидиҳад, то ин вазифаро ба анҷом расонам, баъд аз ин фикр намекунам, ки орзуи чандоне дошта бошам...

Дар фарҷоми заҳматҳо, бедорхобиҳо, ҷустуҷӯю тадорукоти зиёд чаноби Алӣ Мӯсаваӣ Раҳимӣ ба орзуи олии худ расид, туннели мӯхташам ва мӯъҷизавии Анзобро бо сифати баланд сохта, ба давлат ва миллати Тоҷикистон ҳада намуд.

Акнун дар пеш навбати сохтмони туннели Шаҳристон аст.

УШШОҶИ АНЗОБ

Хусни замона дорад тарҳи диёри Анзоб,
Рези тарона дорад юмни барори Анзоб.
Бармоли нуқракӯбаш боғи ҳавас кушояд,
Ҷуди каёна дорад расми нисори Анзоб.
Осори пуштакӯҳаш бурдаст аз шафақ ранг,
Ҳар дам забона дорад аз лолазори Анзоб.
Бас Кавсар аст чорӣ дар пой теғабандаш,
Садҳо даҳона дорад то рӯдбори Анзоб.
Аз бомдоди вақташ атри бунафша хезад,
Шӯр аз фасона дорад чӯши нигори Анзоб.
Амвоҷ табъ чида, Варзобро муғаннист,
Чангу чағона дорад аз обшори Анзоб...
Дар чилва бо чалолат ҳар қуллае фурузон
Ному нишона дорад чун посдори Анзоб.

НАҚБКАН

Ба бунёдгарони нақби Анзоб

Ба қаъри зулмати сангин, чароғи ақл пешорӯй
Бичӯй чораи омоло дар пой имонат.
Ба ҳар каф реғу гил, ки захмати ту мекашад берун,
Дуё тақдим медорад малак бар расми эҳсонат,
Ниёиш мерасад аз фитрати гардун.

Зи ҳар гарде, ки мегардад бадар з-ин мазраъи эъҷоз
Назарро медиҳӣ об аз шукуфтанҳои фардоят.
Паи ҳар лаҳзаи пайкор дастонест нотакрор,
Қаламдодаст бо шоистагӣ аз лавни иншоят,
Дарак меорадат аз нусрати зинҳор.

Надорад тоби зарби зулфиқори обдорат санг,
Дамодам дар шикастан сурати бунёди тамкин аст.
Зи ҳавлоҳавлии таслим дар ин разми чоначфрӯз
Хуш андар хуш фурузон ояти бедори ойин аст,
Таманноро масофи туст пандомӯз...

Нафасро мешуморӣ бо дами субҳи шақоикҳез,
Ҳамора то замоне мефарояд сояи шомат,
Нишоти туст аз манзумаи боғи ҳавас саршор,
Ки аз ӯ медамад гулгун фуруғи бодаву чомат,
Ҳалолат бод ин нашъи саодатёр!

Ба мизони хунар аз иштиёқ андоза мегирӣ
Ба арзу тӯл сар то по ҳудуди корзоратро.
Навори тозаи ёдат танини хуш биандозад,
Ба ҳар боре, ки бо фархундагӣ бинӣ бароратро,
Ба авчи лоязолӣ дил сар афрозад.

Нишони мустақимат аз заковат баҳра бардорад,
Ҳадаф аз ростии роҳи ишқат хаст бархурдор.
Салои фурсат ин рӯзат гузорад бо шукуфой
Ба меъоде, ки аз осори васлат хаст шаъшаъбор,
Тараб меболад аз хусни пазирай...

Мароми вақти якрав бар қади андешаат чорист,
Гуморӣ дар ҳади матлаб инони ихтиёрашро.
Мақоми орзу аз суннати аҳдат чаманхез аст,
Пазиро бо сипосӣ суфраи файзи нисорашро,
Ҷамоли шавқат аз ин арҷ гулбез аст.

Зи пиндорат ба арзи кулл замондор аст кирдорат,
Ки ҳар дам рӯбарӯ дарҷ аст дар ойинаи ҳангом.
Ту медонӣ, ки бар оянда аз ин сангари уммед

Ба шукри лутф пайки рӯзгорат мебарад пайғом,
Кафиланд аз раҳи паймон маху хуршед.

Таҷаллӣ медиҳӣ аз юмни меҳнат бо сафои сидк
Қудуми рӯзро дар соҳати инкори аз инкор.
Қиёмашро зи музди кайфу кам меофарӣ маъмур,
Фазоро менигорӣ аз ҷалоли бахт миннатдор,
Бисоташро зи ҳикмат мекунӣ манзур...

Камоли доругират ҳайратафрӯз аст ҳимматро,
Ки нав-нав ранг мебандад зи қадраш чехраи армон.
Ҳақиқатро дигар подоши ӯ мазмуни оҳанг аст,
Шукӯҳаш бо низоми бениёзӣ мезанад ҷавлон,
Мучассам хилқаташ аз зевари нанг аст.

ҒАЗАЛИ НАҚБКАНОН

Қавлу қасами мо ба раҳи фатҳи маром аст,
Шоистаи арҷ аз назари ишқи тамом аст.
Ҳарфе, ки ба зинҳор рақам гашт зи тадбир,
Ҳар лаҳза паяш бо нафаси вақт чу вом аст.
Саршори нишотем зи ойини таманно,
Болида аз ӯ завқу чаманбӯй машом аст.
Дорем талош аз насаби нанг фурузон,
Аз ҳиммати ӯ қомати армон ба қиём аст...
Уммед чароғест сари зулмати бедард,
То манзари васлат ба қадаш расми низом аст.
Эъмори шукӯҳ аст аз ин соҳати эъҷоз,
Ҳар зинаи нусрат ба қадаш ном ба ном аст...
Пайдост, ки з-ин марҳала бо ҳавсала моро
Айём чу таҳриргари арзи мақом аст.

РУБОИЁТИ МАЙХҶРА

Дар Майхӯра нақб мезанад дасти хунар,
Раҳчӯст дар ӯ зи миннати чӯши шарар.
Ҳар лаҳзаи ӯ ба қимати заҳмату нанг
Аз фурсати васлат аст шаҳболи хабар.

Дар Майхӯра аз вачди фазо лола шукуфт,
Болотари ӯ шукӯхи сарёла шукуфт.
Андохт ба ин вачоҳати вақт нигоҳ,
Хусни назари духтари қинғола шукуфт.

Дар Майхӯра разми зулмату нур бапост,
Ҳангома варо зи шеваи нанг атост.
Ин доду ситад, ки васлат ӯрост замон,
Армони ҳазорсолаи мардуми мост.

Дар Майхӯра боз нам-нами борон аст,
Барқад хади ӯ зи лолазор алвон аст.
Дар синаи шах аз ин шукуфоии вақт
Бо розу ниёзу нанг користон аст.

Аз Майхӯра нақл аст дигар молу манол,
Нақл аст зи чуди меҳнату музди ҳалол.
Нақл аст сазовор чу подоши амал
Имрӯзу пагоҳу моҳвору ҳама сол.

Аз Майхӯра раҳ пӯй агар, лола бичин,
Ҳар лола зи жолабори имсола бичин.
Андоз ба сартеғ назар, лолаи завқ
Аз домани чилвазори сарёла бичин.

Аз Майхӯра шахроҳи замон мегузарад,
Бо нақши нишоти бекарон мегузарад.

Хезад ба қадаш зулолии нуру булӯр,
Гӯй пайи вақт Қаҳқашон мегузарад.

Аз Майхӯраву Ағбаи Уштур раҳи мост,
Бар ҳар раҳии замона дархур раҳи мост.
Нақб аст дигар вачоҳати дидаи шавқ,
Бо хилқати ин фазои дилпур раҳи мост.

Аз Майхӯра раҳ ба номи фардо бубарем,
Омол ба сад ранги шукуфо бубарем.
Вачҳи қадами умед нақб аст дигар,
Дунёи хавасро ба тамошо бубарем.

Нақби шаҳи Майхӯра ҳади шодии мост,
Чавлони шукӯҳ аз раҳи ободии мост.
Ҳар лаҳзаи ӯ, ки мешикофад дили санг,
Як сафҳа зи бозтоби озодии мост!

РУБОИЁТИ УШТУРАҒБА

Эй Ағбаи Уштур, ки ба пеши назарат
Ҳар рӯз бурун кашем санги чигарат.
Аз ҳиммати он шукуфа хезад ҳама сол
Дар доману дар синаву пушти камарат.

Эй Ағбаи Уштур, зи ту монад чу нишон,
Нақбе, ки зи қадри рӯз афтод гарон.
Акнун бинигорад дилат ангораи нур
Бо ҳар нафаси насибаи набзи замон.

Эй Ағбаи Уштур, гузарем аз дили ту,
Дар дида дигар барем гарди гили ту.
Афрӯхта дар сина аз ин музд чаман,
Оро бидиҳем аз ачри гул маҳфили ту.

Эй Ағбаи Уштур, хади овозаи ту
Перост зи қадри хусн андозаи ту.
3-ин пас ба замон чу фитрати зевари завқ
Нашр аст паёми гули шерозаи ту.

Аз Ағбаи Уштур, ки дигар соли тамом
Дар хидмати зиндагист, бо арзи қиём—
Мардум ба мурод биспарад роҳи умед,
Шукрона гузорад аз паи зикри калом.

Бо роҳи ҳазорсолаҳо аз паи дод,
Ай Ағбаи Уштур, бирасидӣ ба мурод.
Дар сафҳаи вақт баъд аз ин ҳарф ба ҳарф
Дарҷ аст туро фасоҳати ранги ниҳод.

Дар Ағбаи Уштур чигари санг канем,
Раҳ аз паи бедории фарҳанг канем.
Саф дар саф агарчи ҳаст сад сангари шах,
Ҳар сангари ӯ ба тешаи нанг канем.

Дар Ағбаи Уштур сари шаб жола бизад,
Аз жола фазои Маҳ ба қад ҳола бизад.
Субҳ омаду аз бунафшабӯии шафақ,
Бар гунбади ёлазор гуллола бизад.

Дар Ағбаи Уштур, ки сари кор задем,
Нақбаш ба муроди дили бедор задем.
То даст диҳад ба кӯтахӣ роҳи дароз,
Ҳар теша ба санг аз сари зинҳор задем.

Эй Ағбаи Уштур, ту чалоли заманӣ,
Бо кайфу камии хеш боли суханӣ.
Нақби ту кафолат аст садҳо сари сол,
Бо шеваи созанда чамоли Ватанӣ!

ҲАФТ БУРЧИ ТОЧИКИСТОН

Ҳафт бурчи Тоҷикистон ҳафт рукни олам аст,
Ҳафт бурчи Тоҷикистон ҳафт пушти одам аст.

Ҳафт бурчи Тоҷикистон ҳафт шаҳзоди худо,
Ҳафт бурчи Тоҷикистон ҳафт эҷоди худо.

Тоҷикистон аст бо Раштони мо хуш давлате,
Тоҷикистон бе гули Раштон надорад савлате.

Тоҷикистон пурчило аз ранги кӯҳистони хеш,
Тоҷикистон Тоҷикистон нест бе Хатлони хеш.

Тоҷикистон бо Хучандаш бо сару сомона аст,
Тоҷикистон бе Хучандаш гӯшаи вайрона аст.

Тоҷикистон бо Зарафшон аст боғи пурсамар,
Тоҷикистон бе Зарафшон зар надорад дар камар.

Тоҷикистон бо Ҳисори Шодмонаш шод бод,
Бо Ҳисори шодмонаш хонаи обод бод!

Тоҷикистон Вахш дорад, Вахши ганчафшони худ,
Тоҷикистон гӯшаи танг аст бе Вахшони худ.

Тоҷикистон бо Бадахшон марди якчону тан аст,
Тоҷикистон бе Бадахшон хонаи беравзан аст....

Ҳафт бурчи Тоҷикистон ҳафт ризвони ман аст,
Ҳафт бурчи Тоҷикистон ҳафт ахвони ман аст.

ВАҲДАТ ДАР ОСТОНАИ ДАРВОЗ

*Шоҳроҳи Кӯлоб-Дарвозро
бо нохун бошад ҳам, месозем!*

Э.Ш. Раҳмонов

Дарвоз биё, ки гул ба шохи ноз аст,
Ба мо бинишин, ки айни лутфу роз аст.

Бо мо бинишин бародари чонии мо,
Гулпардаи чони мо-т пойандоз аст.

Чои ту даруни чони чон аст, биё,
Дар дидаи мо меҳри ту аксандоз аст.

Аз баъди чудоихову дуриву фирок,
Дидори бародарон чи рӯҳпардоз аст.

Дар ҳасрати рӯи Хоҷамӯъмин, гирам,
Ду дида ба роҳ Шоҳи Тирандоз аст.

Пазмони туам ва гар ту пазмони манӣ,
Бихром, ки айни рақсу дастандоз аст.

Дарвоз биё, ки гӯшаи Дарвозам,
Хушгилтар аз Исфаҳону аз Шероз аст.

Гар манзили хуштаре бихоҳӣ, гирам,
Як пора биҳишт гӯшаи Барвоз аст.

Ай дӯст биё, биё Бадахшон биравем,
Он чой Хумойи бахт дар парвоз аст.

Бархезу биё, чу сохиби хона биё,
Дарвозаи Дарвоз ба рӯят боз аст.

ЧАШНИ ИСТИҚЛОЛ

Тирамаҳ дар раҳу дар сина баҳоре хандон,
Барги тиллои сари шохи чаноре хандон.
Офтоб аз паси як тега чу ёре хандон.
Модари Боми Чаҳон бурда шиоре хандон:
Човидон бод баҳоре ба диёре хандон!

Тӯдаи марду занон бозикунон меояд,
Аз дили шаҳраки ман сели равон меояд,
Сели мардум зи паи сулҳи чаҳон меояд.
Ғарқа дар гул шуда бар рағми ҳазон меояд,
Ай ҳазон бош! Ки шуд лайлу наҳоре хандон.

Панҷ имрӯз дигаргуна навое дорад,
Мурғи дил аз қафасе майли ҳавое дорад.
Субҳи Шугнон дигаргуна сафое дорад,
Ёри дерина чи хуш нозу адое дорад,
Гӯй дар саҳни чаман маст ҳазоре хандон.

Кӯчаҳо лаб зада аз сурху сафедию кабуд,
Кучаҳо лаб зада аз мавҷаи одам чун руд,
Ҳамагон даст ба дасту ҳама бо созу суруд,
Ҳама хонанд саное, ҳама гӯянд дуруд,
Бурчу бора ҳама хандону ҳисоре хандон.

Ин чӣ ид аст, к-аз он бахт ба фармони ман аст,
Ваҳдати мардуми боору баимони ман аст,
Иди иқболу саодат шарафу шони ман аст,
Тозарӯ аз нафасаш боз Бадахшони ман аст,
Пиру барно ҳама хандон, гулу хоре хандон.

ИМРЎЗ – ШУО, ФАРДО – ОФТОБ

Як шуои равшане аз дур метобад ба чашм,
Як шуои равшане дилро фурузон мекунад.
Гарчи чун истора метобад, вале истора нест,
Гарму ширин асту бӯйи Тоҷикистон мекунад.

Ин шуо афзалтар аз шамъ асту начму офтоб,
Рӯзу шаб ҳамвора оламро мунаввар мекунад.
Хира аз абре намегардад, намедонад ғуруб,
Рӯзу шаб пайваста дилҳоро мусаххар мекунад.

Ин шуо афзалтар аз шамъ асту начму офтоб,
Мисли онҳо лаҳза-лаҳза кам на, афзун мешавад.
Дар масири сайри худ аз дур то девори ҷон,
Зиндагибахши ҳазорон дашту ҳомун мешавад.

Ин шуо афсонаи мурғи ҳумо орад ба ёд,
К-ӯ барои мардуме аз ноаён бахт оварад.
Ин шуо, ин мурғи бахти Тоҷикистони ман аст,
Бенавоёнро наво бахшад, сари тахт оварад.

Ин шуо, ин мурғи бахт аз сарзамини орзу
В-аз биёбони заковатҳо ба парвоз омада.
Гарчи ҳоло чун саробе, чун шихобе тобад он,
Офтоберо ба хоки Шарқ оғоз омада.

Ин шуо, ин мурғи бахт аз қалби Роғун мерасад,
Бар тани тоҷик чун обе ба дашти ташналаб.
Ин шуо, ин мурғи бахт аз Сангтӯда пар занад,
Мужда меорад зи фардои пур аз базму тараб.

САРИ ПУЛАК

Агар дорӣ дили равшан, Сари Пулак¹ тамошо кун,
Агар хоҳӣ чаҳон дидан, Сари Пулак тамошо кун.
Замини бесамар умре, маконе ғору чар умре,
Гулафшон бехтар аз гулшан, Сари Пулак тамошо кун.
Ба пой кӯҳи гардунсо, чу ёри хушқаду боло,
Ба рӯи ҳамчу маҳ равшан, Сари Пулак тамошо кун.
На обе дошт, не хоке, на нуре дошт, не хуре,
Шукуфон маъману барзан, Сари Пулак тамошо кун.
Ҳавас худ меравад сӯяш, ба ҳар чо бишнавад бӯяш,
Нигар мӯъчизаи маскан, Сари Пулак тамошо кун.
Ба дил мехру вафо орад, ба сар нуру сафо борад,
Надида кас чунин махзан, Сари Пулак тамошо кун.
Агар дорӣ дили равшан, агар хоҳӣ чаҳон дидан,
Сари Пулак, Сари Пулак, Сари Пулак тамошо кун.

ШАҲРИ РОҒУН

Эй чашми пурнур,
Эй қалби пуршӯр,
Эй лутфи наздик,
Эй чони раҳдур,

Бар шаҳри Роғун
Боре сафар кун,
Равшан зи ҳуснаш
Нури басар кун.

Рӯи заминаш
Чун қуллакӯҳ аст,

1. Пулак – Яке аз маҳаллаҳои шаҳри Роғун.

Ҳар қуллаи кӯх
Бас пуршукӯх аст.

Мӯъчиза ин чо,
Афсона ин чо.
Сар то ба гардун
Ҳар хона ин чо.

Нақшу нигораш
Дил мерабояд.
Хушбӯ канораш
Ҷон мефизояд.

Фаввораи нур,
Фаввораи об,
Бар дида ояд
Чун ширмахтоб.

Ҳар чашм ин чо
Саршори барқ аст.
Ҳар чашм гӯй
Хуршеди шарқ аст.

Эй чашми пурнур,
Эй қалби пуршӯр,
Эй лутфи наздик,
Эй чони рахдур,

Бар шаҳри Роғун
Боре сафар кун.
Дар шаҳри Роғун.
Як шаб сахар кун.

ШАБҲОИ РОҒУН

Шабҳои Роғун
Исторазоранд.
Истораҳояш
Афсонаворанд.

Дона ба дона,
Рангин, мунаққаш.
Шадда ба шадда,
Чун барги оташ.

Як сӯ саросар
Рангинкамонанд.
Як сӯи дигар
Чун Каҳкашонанд.

Дар қӯхпора
Мавчи шарора.
Дар ҳар шарора
Садҳо ситора.

Андар баландӣ
Майдон мунаввар.
Дар зер дарё
Чун чон мунаввар.

Бар шаҳр дарё
Оина гашта.
Оинаи дил
Дар сина гашта.

Аз партави шаб
Дарё мучалло.
Дарё барад шаҳр
Сахро ба сахро.

Шабҳои Роғун
Исторазоранд.
Исторазоранд,
Афсонаворанд.

МАЙДОН

Ҳар ки Оби Гарм дида, дида Майдони варо,
Деҳае андар баландӣ нимвайрони варо.
Аз фарози чо агарчӣ, бегумон, масрур буд,
Аз фароғатҳои дунё деҳа аммо дур буд.
Дар дили рӯзу шабон рӯзу шаби торик дошт,
Бар ҷаҳони бекарон пайроҳае борик дошт.
Ҳар қадам пайроҳаро дар каф ниҳон будӣ хатар,
Раҳравонаш, эй басо бар зери ҷар мегашт ҷар.
Навбахорон дар канораш гарчӣ лола мешукуфт,
Доғи ҳасрат дар дилаш ҳамчун пиёла мешукуфт.
Доманаш аз сабза гарчӣ дар баҳорон сабз буд,
Ранги зардаш дидаи аҳли назарро марабуд...
Ҳар ки Оби Гарм дида, дида Майдони варо,
Ин замон шаҳре ба хубӣ рашки бӯстони варо.

ФАЙЗИ ИСТИҚЛОЛ

Соли равон мардуми шарифи Тоҷикистон ва дӯстону пайвандони он дар тамоми гӯшаю канори дунё 15-умин солгарди истиқлоли онро бо хушнудӣ ҷашн мегиранд.

Дар харитаи сиёсии ҷаҳон пайдо гардидани давлати мустақил бо номи Тоҷикистон нишонани аз нав эҳё шудани умеду ормонҳои ҳазорсолаи мардуми тоҷикро аз замони давраи Сомониён таҷассум менамояд. Набоҷад фаромӯш кард, ки хишти аввали ин бино дар солҳои аввали Ҳокимияти Шӯравӣ гузошта шуд. Баҳри дар дохили давлати Шӯравӣ таъсис ёфтани ҷумҳурии автономӣ ва минбаъд соли 1929 Ҷумҳурии Тоҷикистон талошу ҷонбозиҳои фарзандони некноми он Нусратулло Махсум, Шириншо Шотемур, Абдуқодир Муҳиддинов Абдурахим Ҳочибоев ва устодон Садриддин Айнию Абулқосим Лоҳутӣ саҳми ниҳоят бузург бозид. Яке аз олимони забардасти фаронсавӣ Реклю дар асари калонҳаҷми худ бо номи «Всемирная география» («Географияи умумичаҳонӣ»), ки соли 1886 ба таъб расид, навиштааст, ки «тамоми сайёҳатчиёне, ки ба Осиёи Марказӣ, пеш аз ҳама ба шаҳрҳои қадимии Самарқанду Бухоро, Марву Истаравшан сафар мекунанд, пеш аз ҳама забони форсиро бояд донанд. Зеро бо ин забон тамоми ашроф гуфтугузор мекунад ва коргузори низ дар ин кишвар ба ҳамин забон сурат мегирад». Академик В. Бартольд соли 1925 дар мақолааш бо номи «Тоҷикон» (асарҳо, ҷилди 9) хеле ҳасрат намудааст, ки чаро миллатҳои кӯчманчи дар худуди Иттиҳоди Шӯравӣ соҳиби ҷумҳури гаштаанду

точикон, ки дорои таъриху фарҳанги ҳазорсолаанд, дар гӯшаи фаромӯшӣ мондаанд.

Нисбат ба таъриху фарҳанги тоҷикон олимону сайёҳатчиёни рус, аз қабилӣ А. Миддендорф, Н. Ханьков, К. Арандаренко, А. Шишов ва дигарон тавачҷӯҳи хоса зоҳир намудаанд. Махсусан А. Шишов дар китоби калонҳаҷми худ бо номи «Тоҷикон», ки соли 1910 дар Тошканд нашр гардид, нисбат ба ҷойгиршавӣ, анъанаҳои миллӣ, фарқияти антропологӣ, расму ойин ва дигар хусусиятҳои тоҷикон баҳои баланд додааст.

Солҳои Ҳокимияти Шӯравӣ олимону адибон ва арбобони сиёсӣ низ нисбат ба сарзамини Тоҷикистон ва алаҳхусус таъриху тамаддуни он тавачҷӯҳи хос зоҳир намуданд. Аз ин хотир солҳои 1928 –1932 ба ин кишвар экспедитсияи калони илмию комплексӣ бо номи тоҷику помир дар ҳайати олимони шӯҳрати ҷаҳонӣ Н. П. Горбунов, Н. И. Вавилов, Н. Е. Ферсман, Д. В. Наливкин, Е. Н. Павловский ва дигарон фиристода шуд. Натиҷаи кори экспедитсия дар Конференсияи махсуси илмии Академияи илмҳои СССР (соли 1933) бо иштироки президенти АФ СССР академик А. П. Карпинский ҷамъбаст карда шуд. Сардори экспедитсияи комплексии АФ СССР академик Н. П. Горбунов дар оғози Конференсия ҷунин гуфта буд: «Тоҷикистон кишвари қадимтарини зироаткорӣ мебошад. Дар он ҷанӯз дар сароғози таърихи тамаддуни инсоният маданияти муҳимми зироаткорӣ пайдо шудааст. Тоҷикистони қадим намуди зироатҳои зиёдеро офарида, такмил дода, ҳатто баъзеашонро ба дараҷаи камолот расонидааст».¹

1. Горбунов Н. П. Таджикская комплексная экспедиция. Нашр. АФ СССР, Ленинград, 1933, саҳ. 13

Вале набояд фаромӯш кард, ки Тоҷикистони кӯчак дар баробари дӯстони зиёд боз душманони бадкинаю ҳасадхӯр низ дошт, ки бо ҳар роҳ мекӯшиданд то ба пешравию иқтисодиёту фарҳанги он ҳалал расонанд. Онҳо ин аламу рашки худро ҳатто баъди истиқлоли Тоҷикистон (соли 1991) низ хостанд, ки амалӣ намоянд. Риштаи маҳалгароӣ, ки дер боз дар вучуди мардуми тоҷик банду баст шуда буд, барои душманони ҳам берунию ҳам дохилӣ воситаи асосии барангехтани онҳо гардид. Дар ин ҷанги шаҳрвандӣ ҳазорҳо мардуми бегуноҳ кушта шуда, садҳо деҳаю хонаҳои обод ба хок яксон карда шуданд. Мутахассисон зарари моддии ҷанги шаҳрвандиро дар Тоҷикистон ба 7 млрд. доллари амрикоӣ баҳо медиҳанд. Аз рӯи ҳисоботи баъзе иқтисодчиёни ҷиддии мамлакат ин зарари моддӣ ба 15 млрд. доллари амрикоӣ баробар меояд. Вале аз рӯи баъзе нишондиҳандаҳои дигар, махсусан таҳқири занону кӯдакони тоҷик дар сарҳади бегона, ғорати молу амволи онҳо, паҳншавии бемориҳои сирояткунанда, таваллуди зиёди кӯдакони ноқисулақл ва ғайра дар якҷоягӣ аз 20 млрд. доллар афзун меояд! Оё зарари аз ҷумҳурӣ фирор кардани мутахассисони баландихтисос, олимону адибон, духтурону муҳандисонро ягон кас ҳисоб кардааст? Барои тайёр намудани як мутахассис чи қадар маблағ сарф шудааст?

Дар ҳама даври замон қувваҳои интеллектуалӣ (ақлонӣ)-ро асоси мустаҳкамии иқтисодӣ ва пайдорию пешравию қувваҳои истеҳсолӣ ҳисоб мекунанд. Зеро ҳар кашифиёту навоварии олимону мутахассисон ба ҷамъият садҳо миллион доллар фоида меоварад. Бехуда америкоиҳою ҷопониҳо аз Россия ва давлатҳои Аврупо садҳо мутахассисону олимонро ба ивази сарфу хароҷоти зиёд ба кишвари худ набурдаанд.

Душманони берунию дохилии Тоҷикистон то тавонистанд бо ҳазор найранг зиддиятҳои дохилро тезу тунд карда, муттаҳидии онро халалдор менамуданд. Азбаски руҳиян мардуми тоҷик чангҷӯй нестанд, бинобар ин, ақли солим боло гирифт. Дар баробари ҷидду ҷаҳд ва талошҳои Президенти кишвар Э. Раҳмонов ва сарварони муҳолифин, саҳми Россияю Эрон ва бахше аз сиёсатмадорони он хеле бузург аст.

Натиҷаи сулҳи тоҷикон ва дар як муддати кӯтоҳ бо ҳам омадану ба кори ободонии кишвар даст задани бошандагони ҷумҳурӣ дар тамоми дунё ҳамоовозии зиёд ба амал овард. Дар сатҳи Ташкилоти Давлатҳои Муттаҳида таҷрибаи сулҳи тоҷикон мақоми хос пайдо кард ва барои омӯзиши он ба Тоҷикистон намоёндагони бисёр давлатҳои ҷаҳон ташриф оварданд. Обруӣ ва эътибори Тоҷикистон сол аз сол баланд шуда, равобити иқтисодии он васеъ мегардид. Дар ин муддат Президенти Тоҷикистон дар бисёр форумҳои байналмилалӣ суҳанронӣ намуда, тақлифҳои хеле судмандро пешниҳод намуд, ки ба ин васила мавқеи мамлакат дар арсаи умумиҷаҳонӣ боз ҳам мустақкам мешуд.

Пешниҳоди навбатии Президенти кишвар Э. Раҳмонов аз минбари иҷлосияи 54-уми Ассамблеяи Генералии Созмони Милалӣ Муттаҳид дар бораи «Соли байналмилалӣ оби тоза» эълон намудани соли 2003 дар саросари ҷаҳон мавриди тавачҷӯху дастгирии аҳли башар қарор гирифт.

Баъди истиқлол Тоҷикистон на ин ки аз ҷиҳати сиёсӣ мавқеи худро дар миқёси ҷаҳон пойдор намуд, балки аз ҷиҳати иқтисодӣ низ ба нишондиҳандаҳои назаррас ноил гардид. Суръати афзоиши маҷмӯи маҳсулоти дохилӣ (ВВП) соли 1998 агар 5,3% ташкил

карда бошад, пас соли 2003 ин нишондиҳанда 10,2% ва ҳоло бошад, зиёда аз 11%-ро ташкил менамояд.

Дар ҳама давру замон ба даст овардани истиқлолият боз маъноӣ онро дорад, ки боигариҳои табиӣ бояд зери назорати доимӣ бошанд ва ба манфиати халқ истифода бурда шаванд. Қадамҳои аввалини Ҳукумати Тоҷикистон оид ба коркарду истифодаи сарватҳои табиӣ, пеш аз ҳама истихроҷи тилло, нуқра, металлҳои ранга ва захираҳои об ба талаботи шароити имрӯза ҷавобгӯӣ мебошанд. Махсусан манбаҳои оби кӯлу дарёҳои Тоҷикистон бузургтарин боигарии кишварро ташкил медиҳанд.

Шароити табиӣ Тоҷикистон барои пайдоиши як зумра дарёҳои пуробу шӯҳи кӯҳӣ имконият ба амал овардааст. Аз ҳудуди ҷумҳурӣ калонтарин дарёҳои Осиёи Марказӣ: Ому, Панҷ, Вахш, Сир, Кофарниҳон, Зарафшон ва ғайра мегузаранд. Онҳо миллионҳо гектар заминро боғу роғ, сохтмон ва корхонаҳои саноатиро бо об таъмин мекунанд.

Ҳоло дар ҷумҳурӣ зиёда аз ҳазор дарёю дарёча бо дарозии бештар аз 30 ҳазор км сабт шудааст. Ҷамаи ин дарёҳо ба ҳавзаи ду дарёи азими Ому ва Сир тааллуқ доранд. Ҳавзаи дарёи Ому ба 227 ҳазор километри мураббаъ расида, ниҳоят васеъ аст ва сарҳади он то ноҳияҳои баландкӯҳ, ки асоси пайдоиши дарёҳост, идома ёфтааст. Ин сарҳад асосан дар шимол дар қаторкӯҳҳои Олою Туркистон, дар Шарқ бо кӯҳҳои Сарикӯл ва дар ҷануб дар кӯҳҳои Ҷиндукуш воқеъ гардидааст.

Тӯли умумии дарёи Ому ба 2620 км расида, ҳаҷми оби он назар ба дарёи Сир се маротиба зиёд аст. Аз ҷиҳати ҳаҷми об қариб ба дарёи бузургтарини Африқо дарёи Нил баробар аст. Дар ҳудуди Тоҷикистон дарозии ин дарё ҳамагӣ ба 85 км расида, баъди ҳамроҳ шудани рӯдҳои Панҷу Вахш ба худ номи Омуро мегирад. Дарёи

Ому шоҳиди бисёр воқеаҳои таърихӣ мебошад. Ба воситаи ин дарё равобити иқтисодии давлатҳои гуногун дар замонҳои қадим ривоч меёфт ва бисёр тоҷирон аз Руму Бобулистон ва Юнони қадим бо ин ҷо тиҷорат мекарданд. «Ҳазинаи Ому», ки бостоншиносон дар соҳили ин дарё пайдо карданд, далели дурустии нуктаи мазкур аст. «Ҳазинаи Ому» соли 1987 дар ҷойи бо ҳам пайвастании Вахшу Панҷ ёфт шуда буд ва он аз соли 1897 то ҳол дар Музеи Бритониё маҳфуз аст. Мувофиқи маълумоти таърихӣ зимистони соли 1878 ин ганчина аз сохилҳои Ому берун рафта, ба дасти ҷаллобони шаҳри Равалпинди афтод. Тоҷирони бухороӣ Вазиуддин ва Гуломмуҳаммад ин ганчинаро ба генерал-майори англис А. Капнингем, нигоҳбони осори қадимаи Музеи Бритониё О. Френкс ва директори роҳи оҳани Ҳиндустон А. Грент фурухтанд. Дертар ҳиссаи бештари онро О. Френкс харида, соли 1896 бо васиқа ба Музеи Бритония васият кард. Дар фехрасти Вазиуддин ишора шудааст, ки дар кӯлбори сафариҳои онҳо чанд зарфи тиллоӣ, пайкараҳои хурди тиллоӣ ва нуқрагӣ, ороишот, инчунин дастпонаи қалону заррин мавҷуд буд. Соли 1976 бо роҳбарии олими маъруф ва бостоншинос Б. А. Литвинский боқимондаи «Ҳазинаи Ому» ёфт шуд. Бисёр бозёфтҳо аз равобити иқтисодию фарҳангии Юнону Бохтар гувоҳӣ медиҳад.

Яке аз шохоби асосии дарёи Ому ва серобтарин дарёи ҷумҳурӣ Панҷ баъди бо ҳам пайвастании дарёҳои Вахону Помир ин номро ба худ гирифта, бештар аз 900 км дарозӣ дорад. Ин дарё дар мавзеи Бадахшон бо ҳамроҳ шудани дарёю рӯдҳои зиёд хеле сероб мегардад. Ин дарё аз сарҳади ҷанубии Тоҷикистон низ дар масофаи садҳо километр ҷорӣ мебошад. Дарёи Панҷ иқтидори бузурги нерӯофаринӣ дорад ва аз рӯи

нақшаҳои пешбинишуда солҳои минбаъда дар ин ҷо якҷанд нерӯгоҳҳои барқии обӣ сохтан мумкин аст.

Шохоби дигари Ому дарёи Вахш аст. Маҷрои дарёи Вахш 524 км аст ва он аз пирияхҳои Федченко ва Қирғизистон (дарёи Қизилсу) сарчашма мегирад. Ин ду дарёча якҷо шуда, Сурхоб ном мегирад. Дарёи Сурхоб ҳамроҳ бо дарёҳои Сорбоғ, Сангинкамар серобтар шуда, дар деҳаи Сарипул бо дарёи Хингоб ҳамроҳ мешаваду номи Вахшро мегирад. Аз рӯи ҳисобҳои мавҷуда ҳамагӣ ба ҳавзаи дарёи Вахш 6276 дарё ва дарёчаҳои хурд бо дарозии умумии 17073 км ворид мегарданд.

Дарёи Кофарниҳон аз ҷанубии доманакӯҳҳои Ҳисор сарчашма гирифта, 387 км дарозӣ дорад. Ин дарё аз ба ҳам пайвастании дарёҳои кӯҳии Сорбо ва Сардаи Миёна дар деҳаи Ромит номи Кофарниҳонро гирифта, манбаи оби он аз пирияху барфҳои доимӣ иборат аст. Дарёи Кофарниҳон дар масоҳати хеле васеъ водии Ҳисорро шодоб мегардонад. Дар маҷрои худ бо дарёи Варзоб якҷоя шуда, бо сарҳади вилояти Сурхондарёи Ўзбекистон то водии Қубодиёну Шахритус расида, бо дарёи Ому ҳамроҳ мешавад. Аз оби ин дарё инчунин киштзори Ўзбекистон ва ноҳияи Қубодиён васеъ истифода мебаранд.

Дарёи Зарафшон аз рӯи маълумотҳои обнигорӣ (гидрографӣ) ва мавқеи худ ба ҳавзаи дарёи Ому мансуб аст. Вале даҳсолаҳост, ки оби ин дарё ба манзил намерасад. Дар қисми ғарбии ноҳия талабот ба об ниҳоят калон аст ва тамоми саҳроҳои вилояти Самарқанду Бухоро онро ба дараҷае истифода мекунанд, ки маҷрои худро гум мекунанд. Дар оянда истифодаи заминҳои сарғаҳи Зарафшон талаботро ба оби ин дарё зиёд менамояд. Шохобҳои Зарафшон - дарёҳои Яғноб, Фон, Искандардарё, Моғиён тезобу шӯх буда,

аз барфу пирахҳо ғизо мегирад. Дар маҷрои ин дарё шаршараи баланди кӯҳи мавҷуд аст, ки ба дигар дарёҳо қариб хос нест. Чунин зинаю шаршараҳо дар сари роҳи Искандардарё бештар дучор омада, баландии онҳо то 30-40 м мерасад ва ҳамеша диққати сайёҳонро ҷалб мекунад. Дарёи Фон ҳам дарёи тезоб буда, он ба поёнтари дарёи Анзоб бо суръати тез дар байни сангу кӯхпора ба масофаи қариб 1 км нопадид ва аз сари нав аз қабатҳои санг мебарояд. Ин ҳодисаи табиӣ дар натиҷаи заминҷунбӣ дар асри гузашта ба амал омадааст ва ҳоло ин ҷо ҳам яке аз ҷойҳои дӯстдоштаи сайёҳону мусофирон ба ҳисоб меравад.

Дар ноҳияҳои шимоли ҷумҳури ва қисми тоҷикистони водии Фарғона дарёи Сир ҷорӣ мешавад. Дар ҳудуди ҷумҳури дарозии ин дарё ба 195 км мерасад. Ин дарё баробари обёрӣ аҳамияти нақлиётӣ ҳам дорад. Бисёр дарёчаю обҳое, ки аз доманаи ҷанубии кӯҳи Қурама ва доманаи шимолии кӯҳҳои Туркистон ҷорӣ мегарданд, то дарёи Сир нарасида, дар майдонҳои киштзорҳо истифода мешаванд.

Дар ҳудуди ҷумҳури дарёҳое низ вомехӯранд, ки ба ҳавзаи сарбастаи дохилӣ мансубанд. Масалан, дар шарқи Бадахшон дарёчаҳои на он қадар сероб аз ҷумлаи Қарочилга ва Музкӯл ба Қарокӯл ҷорӣ мешаванд.

Хусусияти хоси ҷоришавии зиёд дар дарёи кӯҳӣ он аст, ки ҳудуди дақиқро миёни обҳезӣ ва серобӣ гузоштан хеле мушқил аст: ҷунки хангоми боришоти баҳорӣ-тобистонӣ обшавии қабатҳои барф низ якбора зиёд мешавад. Дар марҳилаи пастобӣ боришоти атмосферӣ бар сатҳи хушки замин масраф мешаванд, ки он боиси баландшаваии зиёди сатҳи ҷараёни оби дарёҳо намегардад.

Серобихои калон, ки ҳаҷм ва масрафҳои ҳадди аксари онҳо дараҷаи таъминоти 5 фоиза ва ё камтар доранд (такроршавии 1 маротиба дар 20 сол), асосан аз ду омил ба вуҷуд меоянд: ба обанборҳо ворид шудани ҳаҷми калони боришот ва обшавии ҳамзамони барфу яхҳои кӯҳсор.

Баъзе хусусиятҳои пайдоиши серобӣ дар дарёҳои кӯҳӣ, аз ҷумла дар Тоҷикистон яқсон нест. Муддати серобӣ дар дарёҳои кӯҳӣ зиёд аст, яъне 4-6 моҳ, ки ин ба сабаби обшавии тадриҷии барфҳои дар ҳавзаи дарё аз поён ба боло густаришёфта мебошад ва ба ҳамин асос масрафи ҳадди аксари барфҳои обшуда хавфи чиддӣ намеоранд. Барои қиёс: дар дарёҳои водигӣ ҳангоми мавҷудияти шароити ҳамгуна (масоҳати якхелаи ҳавзаҳо ва ҳаҷми захираҳои барфӣ) давомнокии серобии дарёҳо 5-10 баробар камтар буда, бузургии масрафи ҳадди аксари барфҳои обшуда якчанд баробар зиёд нисбат ба дарёҳои кӯҳӣ мебошад, ки сабаби он маҳз обшавии ҳамзамон, яъне обшавии якбораи барфҳо дар тамоми ҳавзаҳои дарёҳои дар ҳамворӣ чоришаванда ба амал меояд.

Серобии аз ҷихати ҳаҷм аз соҳил беруншаванда дар тамоми дарёҳои Тоҷикистон яқсон ба амал намеояд. Дар солҳои ҷудоғона ин ҳолат дар дарёҳои дорои ҳавзаҳои дар баландии 2,5-3 км воқеъбуда ба мушоҳида расидааст. Дар ин ҳолат ҳангоми мавҷудияти захираи бисёри барф (аз меъёр 2 баробар зиёд) дар натиҷаи гармои зиёди тобистон ҳаҷми зиёди серобиро бо масрафи зиёди об ба вуҷуд меоранд. Масалан, солҳои 1942, 1969, 1988 айнан чунин ҳолатро доштанд.

Дар солҳои минбаъда боронҳои шадиди баҳорӣ ҳудуди васеи Тоҷикистонро дар зинаҳои поён ва миёнаи кӯҳҳо фаро гирифтаанд, ки ҳавзаҳои дарёии онҳо дар

баландии 1,5 - 2,0 км воқеъ буданд ва ин боиси серобии ҳаҷман камназир ва масрафи такроршаванда дар дарёҳои пасткӯҳи Тоҷикистон гардид, чунин ҳолат солҳои 1952, 1954, 1973 ба назар мерасид.

Дар давраи серобӣ дар тамоми дарёҳои Тоҷикистон аз 70 то 90 фоиз ҳаҷми умумии солонаи об қорӣ мешавад. Вобаста ба навъи тағзияи дарёҳо аз моҳи июн то ноябр пасту баландшавӣ ба назар мерасад, вале хотимаи он ва камобӣ аз моҳи феврал то моҳи май идома меёбад. Дар дарёҳои дорои ҳавзаҳои баланд (то 2,0 км) давомнокии камобӣ аз 130 то 270 рӯз аст, ки ба ҳисоби миёна бошад 170 рӯзро ташкил медиҳад. Дар дарёҳои дорои ҳавзаҳои пасттар аз 2,0 км ин давра аз 165 то 275 рӯз давом макунад, ба ҳисоби миёна ба 220 рӯз баробар аст. Масрафи об дар ин давра камтар тағйир меёбад ва боришот ба зиёдшавии масрафи обҳо таъсири назаррас надорад. Танҳо дар дарёҳои дорои ҳавзаҳои паст (масалан, дарёи Тоирсу, Элок) боронҳои тобистонӣ-бахорӣ метавонад обхезиҳои начандон баландро сабаб шаванд.

Дарёҳои Тоҷикистон дорои қувваи беинтиҳои энергияи электрикӣ мебошанд. Аз ҷиҳати захираи энергияи обӣ ҷумҳурии мо баъди Руссия (дар ҳудуди ИДМ) дар ҷои дуюм меистад, ҳол он ки масоҳати Руссия нисбат ба Тоҷикистон қариб 120 баробар зиёд аст. Дар айни замон ҳиссаи асосии захираи гидроэлектрикии Осиёи Миёна дар ҳудуди Тоҷикистон ҷойгир аст. Ҳисоб карда шудааст, ки захираи умумии энергияи дарёҳои ноҳияи Осиёи Миёна ба 61 млн. квт-соат баробар аст ва 55 фоизи он ба ҳиссаи ҷумҳурии мо рост меояд. Рафти тадқиқотҳои минбаъда муайян намудаанд, ки дарёҳои Тоҷикистон дар давоми сол имконияти истеҳсол намудани 535 млрд квт-соат қувваи электрро доранд.

Гарчанде чумхурии мо аз ҷиҳати захираи энергетикӣ баъди Сибири Шарқӣ дар ҷои дуҷум меистад, вале аз ҷиҳати арзони сохтмон ва нишондиҳандаҳои иқтисодӣ ҷои якумро мегирад. Аз ин ҷиҳат вазифаи муҳим истодааст, ки сарчашмаҳои энергетикӣ дарёҳои чумхурӣ мукамал омӯхта шуда, барои ривож додани манбаи энергетикӣ ва умуман иқтисодиёти ноҳияи Осиёи Миёна истифода бурда шавад.

Пеш иқтидори оби дарёҳо аксар барои ҷарх занонидани ҷархи осиб истифода мешуд. Қариб дар ҳар деҳа ду-се осиб кор мекард. Ҳоло баъди бӯҳрони иқтисодӣ қариб дар ҳама деҳаҳои кӯҳистон осибҳо аз нав барқарор шуда истодаанд.

Ҳанӯз иштирокчиёни экспедисияи тоҷику помир дар асоси ин дарёҳои пуриқтидор сохтани якчанд стансияҳои электрикиро пешниҳод намуда буданд.

Истифодаи энергияи дарёҳои чумхурӣ ба солҳои 30 асри ХХ рост меояд. Нахустин стансияи электрикии оби соли 1937 дар дарёи Варзоб бо иқтидори 7, 2 ҳазор квт. ба кор даромада буд. Соли 1939 бошад, дар дарёи Гунд стансияи электрикии барои шаҳри Хоруғ низ ба кор сар кард.

Солҳои минбаъда дар дарёи Варзоб стансияи Варзоби Поён (соли 1949) ва Варзоби Миёна (соли 1953) ба кор сар карда, талаботи бо энергияи электрдоштаи пойтахт ва корхонаҳои саноатии онро таъмин намуд. Дар солҳои панҷсолаи панҷум ва шашум дар дарёи Вахш қатори стансияи электрикии Сарбанд (210 ҳаз. квт.), Шаршара (31 ҳаз. квт.) ва Марказӣ (18, 6 ҳаз квт.) ба кор сар кард. Онҳо барои пешрафти қувваҳои истеҳсолии водии Вахш кӯмаки зиёд расониданд.

Дар байни дарёҳои чумхурӣ захираи электрикии Вахш хеле бузург аст. Ин дарё дар якҷоягӣ бо дарёи Панҷ

зиёда аз 75 фоизи захираи электрикии ҷумҳуриро ҷамъ намудааст. Мавҷудияти релефу маҳаллу иқлим яке аз сабаби асосии серобию тезобии дарёи Вахш гардидааст. Чунин шароитҳо имкон додаанд, ки дар як километр маҷрои Вахш қариб 13 ҳазор киловатт қувваи электр ҳосил карда шавад. Бо чунин нишондиханда дар дарёи пуриқтидори Енисей 4, 7 ва дар Лена бошад, 4, 4 ҳазор киловатт қувваи электр гирифтган мумкин аст. Ба зами ин дарёи Вахш яке аз муҳимтарин дарёи обёрикунандаи Осиёи Марказӣ аст ва афзалияти он зиёд мешавад.

Аз рӯи лоиҳаи мавҷуда барои бештар ба даст овардани нишондихандаҳои иқтисодӣ солҳои 60-ум сохтмони ГЭС-и Норақ дар дарёи Вахш оғоз гардид. Мавқеи нерӯгоҳи барқи обии Норақ боз аз он ҷиҳат бартарӣ дошт, ки он дар байни ноҳияҳои Ҳисору Вахш ва Кӯлоб ҷойгир шуда, барои ҳарчи бештар тараққӣ додани иқтисодиёти ин ноҳияҳо шароит фароҳам меовард. Нахустин агрегати Норақ соли 1972 ба кор даромад. Иқтидори ГЭС-и Норақ ба 2, 7 млн квт.-соат баробар буда, солона бештар аз 11 млрд квт.-соат нерӯи барқ ҳосил мекунад. ГЭС-и Норақ асоси инкишофи соҳаҳои муҳими саноати ҷумҳурӣ - химия, металлургияи ранга ва мошинсозӣ дар ҳудуди мучтамеъи минтақавию истехсолии ҷануби Тоҷикистон гардид. Дар натиҷаи сохтмони ин ГЭС ғайр аз заминҳои ноҳияҳои Ёвону Обикик ва даштҳои Данғара боз ҳазорҳо гектар заминҳои нав обёрӣ шудаанд. Ҳоло дар ин мавзёҳо даҳҳо хочагиҳои пахтакорӣ ва боғу тоқпарварӣ ташкил ёфтааст. Соли 1976 аз лавҳи хоҷири энергетикҳои тоҷик ҳеч гоҳ фаромӯш намешавад. Дар ин сол бори нахуст хатти баландшиддати 500 киловатта аз ГЭС-и Норақ то заводи алюминии тоҷик (шаҳри Турсунзода) расид. Он имконият дод, ки шабакаи энергетикӣ ҷануби

Тоҷикистон бо системаи ягонаи энергетикаи Осиёи Миёна пайваста гардад. Ин барои самарабахш истифода бурдани энергияи ГЭС-и Норақ, ки иқтидори он ба 2 миллиону 700 ҳазор киловатт расида буд, шароитҳои муҳим фароҳам овард.

Дар ГЭС-и Норақ ҳанӯз ҳангоми сохтмони он як қатор дигаргуниҳои техникаӣ ба вучуд омад. Бори аввал дар собиқ Иттиҳоди Шӯравӣ гидроагрегати таҷрибавӣ гузошта шуд, ки он ба воситаи об хунук карда мешавад. Тадбиқи ин агрегат имконият дод, ки бе ҳеҷ гуна чораи иловагӣ самараи қори ГЭС баланд гардад ва ба андозаи муҳим металлӯи пӯлоди аълосифат сарфа шавад. Аз тарафи дигар нахустин бор дар ҷаҳон дар Норақ ба баландии 300 метр сарбанд бардошта шуд. Ба қарибӣ як гурӯҳ олимону мутахассисони америкоӣ ҳамроҳи академик Собит Неъматуллоев дар Норақ буданд. Баъди боздид сардори ҳайат Норақро «иншооти нотақро»-и асри ХХ номид.

Баъди чанд сол бояд ГЭС-и Роғун низ дар дарёи Вахш ба қор оғоз намояд. ГЭС-и Роғун 3, 6 млн. квт. иқтидор дошта, дарёти (он 335 метр) баландтарин дар дунё хоҳад гашт.

Ҳаҷми оби обанбори он назар ба Норақ 4 млрд. метри муккаб зиёд мебошад. ГЭС-и Роғун чун Норақ аҳамияти обёриқунанда низ дошта, имконият медиҳад, ки боз 260 ҳазор гектар заминҳои нав аз худ карда шавад.

Ҳангоми сохтмони ГЭС-и Роғун обанбори он ба дарозии бештар аз 65 км дар байни водии ниҳоят зебои кӯҳсор тӯл мекашад. Ин водор меқунад, ки дар ҷунин ҷойҳои хушманзара ва соҳилҳои обанбор сохтмони шабакаи густардаи табобатгоҳҳо ва хонаҳои истироҳатӣ амалӣ гардад. Дар сурати истифодаи обҳо шифобахшии

ин мавзеъ табобатгоҳҳо ва хонаҳои истироҳатии он аҳамияти байналхалқӣ пайдо хоҳад кард.

Захираи умумии нерӯи барқи обии дарёи Панҷ бошад, дар рафти ҷараёнаш ба 98 млрд. киловатт ва дар хавзааш ба зиёда аз 150 млрд. квт-соат муайян гардидааст. Мувофиқи лоиҳаи пешбинишуда дар дарёи Панҷ имконияти сохтани 13 нерӯгоҳи барқии обӣ бо иқтидори 20 млн квт. мавҷуд аст. Хусусан қисми поёнӣ ва миёнаоби ин дарё барои сохтмони нерӯгоҳҳо ниҳоят мувофиқ мебошад. Калонтарин нерӯгоҳҳои пешбинишуда Даштиҷум (4, 0 млн. квт), Рӯшон (3, 0 млн квт), Ширговат (1,9 млн. квт). Чумар (2, 0 млн квт). «Дарвозаи сангин» (2,1 млн квт) ва Москва (0, 8 млн. квт) мебошанд. НБО-и Даштиҷум аҳамияти обёрӣ низ дошта, истехсоли солонаи нерӯи барқи он ба 12, 4 - 15, 6 млрд. квт-соат баробар хоҳад буд. Ин нерӯгоҳ дар баландии 325 м сохта шуда, хароҷоти сохтмони он метавонад дар тӯли ду-се сол ҷуброн шавад. Ҳаҷми асосии обанбори НБО-и Даштиҷум ба 10, 2 км³ расида, дар марҳилаи оғози баҳрабардории он имконияти обёрӣ намудани 500 ҳазор гектар заминро дорад.

ГЭС-и Рӯшон аз рӯи лоиҳа иқтидори калон дошта, дар давоми як сол бояд 12, 4 млрд квт-соат нерӯи барқ ҳосил кунад. Дар асоси ин нерӯгоҳ обанборе барпо карда мешавад, ки ҳаҷми асосии оби он ба 4, 1 км³ баробар меояд. Дар дарёи Панҷ сохтмони нерӯгоҳи обии Москва низ дар баландии 60 м ба нақша гирифта шудааст. Ин нерӯгоҳ дар як сол бояд 4 млрд. киловатт-соат энергияи электр ҳосил кунад ва арзиши аслии 1 квт-соати он хеле арзон хоҳад буд. Дар байни ГЭС-ҳои номбурда сохтмони нерӯгоҳи Рӯшон ва обанбори он ба сабаби шароити мураккаби кӯҳсор маблағгузори калонро талаб мекунад. Мувофиқи таҳқиқот дар сароби дарёи Панҷ ва шохобҳои

он Ғунду Бартанг низ нерӯгоҳҳои иқтидорашон гуногун сохтан мумкин аст. Назар ба қавли мутахассисон дар дарёи Ғунд 12 нерӯгоҳ (Ғунд-1, Ғунд 2, Звор, Помир ва ғайра) ва дар дарёи Бартанг сохтани 5 нерӯгоҳ (Сарез, Бартанг-1, Бартанг-2, Бордара ва Бартанг-3) имконпазир мебошад. Дарёи Бартанг аз кӯли Бешутеки Афғонистон об гирифта, мавзёҳои барои НБО мувофиқи он дар баландҳои бештар аз 4000 м воқеанд.

Қисми зиёди нерӯгоҳҳои дарёи Панҷ дар оянда барои инкишофи иқтисодиёти Афғонистон низ мусоидат хоҳад кард. Дар байни нерӯгоҳҳои барқии оянда хусусан аҳамияти ГЭС-и Даштиҷум хеле калон аст. Аз рӯи шартномаи байнидавлатӣ минбаъд оби ин дарё ва энергияи арзони он ба нафъи ҳар ду мамлакат истифода хоҳад шуд.

Баъди сулҳу салоҳ дар сарзамини Афғонистон минбаъд масъалаи ҳар чи тезтар ба нафъи ҳар ду давлат истифодабарии обҳои сарҳадӣ ба миён меояд. Шохобҳои асосии Панҷро дар қисмати Тоҷикистон дарёҳои Техарв, Роҳарв, Пишхарв, Курговат, Сунгат, Бартанг, Язгулом, Обихумбов, Ванҷ, Қизилсу ва аз тарафи Афғонистон дарёҳои Шива, Кукча, Чабой, Куфоб, Обитанг, Роғ, Вахондарё, Хандуд, Зардоб ташкил медиҳанд. Дар баробари нерӯҳои калону миёна сохтмони нерӯҳои барқии хурд дар шохобҳои дарёи Панҷ аз ду тарафи дарё бисёр проблемаҳои иқтисодии ҳар ду давлатро ҳал мекунад. Масалан, дар вилоятҳои Бадахшон, Тахор, Қундуз, Бағлон ва Саманғони Афғонистон бештар аз 300 ҳазор га заминҳои ҳосилхез мавҷуданд, ки бо ёрии энергияи барқӣ (сохтани обанбор, стансияҳои насосӣ ва ғайра) имконияти азхудкунии онҳо ба амал меояд. Ин яке аз роҳҳои беҳтарини вазъи иқтисодӣ ва пешгирии роҳи камбизоатӣ дар Афғонистон мебошад. Ҳоло истехсоли

солонаи қувваи барқ дар Афғонистон ҳамагӣ ба 420 млн квт-соат (дар Тоҷикистон зиёда аз 16 млрд. квт-соат) мерасад. Пас дар сурати истифодаи якҷояи обҳои сарҳадӣ ва афзун намудани истехсоли энергияи барқӣ имконияти тараққӣ додани ҳамаи соҳаҳои муҳими иқтисодию тичорат дар ҳар ду мамлакат пайдо мешавад. Аз тарафи дигар, ин ягона роҳи дар Афғонистон зиёд гардидани маҳсулоти кишоварзӣ ва пешгирии роҳи несткунии майдонҳои растании нашъа мегардад.

Соҳтмони нерӯгоҳҳои барқи обӣ дар дарёи Кофарниён ва Зарафшон низ дар назар дошта шудааст. Дар Кофарниҳон низ се ГЭС-и на он қадар бузург бо иқтидори умумии 500 ҳазор квт сохтан мумкин аст. Дар дарёи Зарафшон бошад, имконияти сохтани 9 нерӯгоҳи барқи обӣ бо иқтидори умумии қариб 1,5 млн. квт мавҷуд аст.

Дарёҳои хурди чумхурӣ низ дорои захираи бузурги нерӯофаринӣ буда, истифодаи онҳо дар оянда дар назар дошта шудааст. Сарфи назар аз вучуди дарёҳои сероб нафъи дарёчаҳо пурра санчида шуда, дар иттиҳодияи корхонаҳои таҷҳизоти барқии Иссиққӯл ба истехсоли дастгоҳҳои хурди тавлиди барқ шурӯъ намуданд. Дастгоҳи мазкур ҳамагӣ 80 кг вазн дошта, имконияти дар кӯҳсор иҷро намудани бисёр корҳои муҳимро дорад. Чунин дастгоҳ дар як шабонарӯз ба гарм кардани зиёда аз ҳазор литр об қодир аст, ки он барои дар шароити зимистон гарм кардани хонаҳои истиқоматӣ ва биноҳои маъмурӣ имконият медиҳад. Чи тавре муайян гардид, заминшиносону ҷангалбонон ва кормандон посгоҳҳои обухавосанҷӣ ҳар сол бештар аз сад ҳазор тонна маҳсулоти нафтро сарф мекунанд. Истифодаи чунин ГЭС-ҳои хурд имконияти сарфа намудани чоряки ин захираро дорад. Аз тарафи дигар, хароҷоти солонаи

ин нерӯгоҳҳо хеле ночиз аст. Бартарии нерӯгоҳҳои хурд боз дар он аст, ки дар шароити кӯҳсор заминҳои барои кишоварзӣ мувофиқ зери об наместонад.

Гарчанде дар ҳудуди Тоҷикистон зиёда аз 64 км³ ва ё худ 55, 4% оби ҳавзаи баҳри Арал ташаккул меёбад, вале мувофиқи қарори Вазорати мелиоратсия ва хоҷагии оби собиқ Иттиҳоди Шӯравӣ барои ҷумҳурии мо ҳамагӣ дар ҳаҷми 12 км³ (қариб 11%) об ҷудо шудааст, ки хеле таъҷубовар аст. Бо ин меъёри муайяншуда дар мавриди истифодаи об ва корбурди технологияи пешқадам ҷумҳурӣ кодир аст, ки майдони замини обёришавандаро танҳо ба 840 ҳазор га расонад. Дар ин сурат то соли 2010 ба ҳар сари аҳоли ҳамагӣ 0, 1 га замини обёришаванда рост меояд, ки нисбати дигар давлатҳои ҳавзаи баҳри Арал бештар аз ду баробар камтар аст.

Аз тарафи дигар як қатор иншоотҳои обёрикунанда, ки дар ҳудуди ҷумҳурӣ сохта шудаанд, на ҳама вақт ба манфиати он қор мекунанд. Масалан, қариб тамоми иқтисодии обанбори Қайроқум дар қисмати шимолии ҷумҳурӣ ба нафъи давлатҳои ҳамсоя истифода мешавад. Маҳз бо ёрии обанбори Қайроқум маҷрои об ҳангоми обёрии заминҳо дар Ўзбекистону Қазоқистон ба низом оварда мешавад. Аз ин ҳисоб ҷумҳурии мо дар фасли зимистон аз имконияти зиёди истеҳсоли энергияи барқ маҳрум мегардад.

Ин ҳолат ба корхонаҳои саноати ноҳияи шимолии ҷумҳурӣ зарари зиёди моддӣ меоварад. Ҳол он ки аз ин ҳисоб зарари экологии ноҳияи атрофи обанбор ва соҳили дарёи Сир ниҳоят зиёд аст.

Аз ин хотир тақсмоти дурусти об боиси дар оянда бештар гардидани бисёр нишондиҳандаҳои иқтисодӣ, алалхусус афзун гардидани маҳсулоти кишоварзӣ дар ҷумҳурии мо мегардад. Ҳоло ба ҳеҷ кас пӯшида нест, ки

бо сабаби вазъияти мураккаби демографӣ масъалаи бо маводи хӯрокаи таъминкунии аҳоли сол аз сол душвор мешавад. Зиёд намудани маҳсулоти кишоварзӣ танҳо дар сурати васеъ кардани майдони замини кишт ва баланд бардоштани ҳосилнокӣ ба даст меояд.

Суръати баланди афзоиши аҳоли ва дар ин асос зиёд намудани маҳсулоти кишоварзӣ дар ҷумҳурӣ талаб менамояд, ки меъёри истифодаи об ва умуман низоми тақсмоти он дар байни давлатҳои Осиёи Марказӣ бояд аз нав дида баромада шавад. Ин маънои онро дорад, ки дар ин бобат ҳамаи қонуну меъёрҳои ҳуқуқӣ дар асоси талаботҳои байналхалқӣ риоя карда шавад.

Воқеаҳои охир дар Афғонистон ҳақ будани мавқеи Тоҷикистонро оид ба ин масъала дар мавриди он ки бе иштироки Афғонистон ҳалли тақсмоти ҳавзаи Арал ғайриимкон аст, тасдиқ намуд. Ҳол он ки созмони байналмилалӣ ЮСАИД аллакай зарурати ин масъаларо дар якҷоягӣ бо мамлакатҳои Осиёи Марказӣ ва Афғонистон таъкид менамояд.

Дар арсаи ҷаҳонӣ нисбати тақсмоти об мо шоҳиди бисёр кашмакашию тезу тундшавии муносибатҳои тарафайн шудаем. Дар замони Иттиҳоди Шӯравӣ ҳатто байни давлатҳои Осиёи Марказӣ нисбати истифодаи об дар баъзе ҳолатҳо ихтилофҳо вучуд доштанд.

Баъди ба даст овардани истиқлолият сарони давлатҳои Осиёи Марказӣ (Қазоқистон, Қирғизистон, Тоҷикистон, Туркманистон ва Ёзбекистон) дар Алма-Ато (соли 1992) ва Қизил-Орда (соли 1993) вохӯрда, зимни истифода ва тақсмоти об гуфтушунид намуданд. Дар Қизил-Орда «Қарордод оиди ҳамкориҳои якҷояи ҳалли масоили баҳри Аралу Наздиарал, бехтар намудани вазъи экологӣ ва таъмин намудани инкишофи иқтисодию иҷтимоии минтақаи Арал» ба имзо расид.

Дар хуччати мазкур вазифаҳои ҳукукию масъулияти дар як мамлакати минтақа оид ба истифодаю ҳифз ва тақсмоти захираҳои об пурраю равшан инъикос ёфтааст. Дар барномаи қабулшуда, пеш аз ҳама ба масъалаи қор қарда баромадани низоми якҷояи тақсмоти об бо назардошти риоя намудани ҳукуки ҳар як давлати соҳибхитӣ дикқати ҷиддӣ дода мешуд. Дар вохӯриҳои минбаъдаи сарони давлатҳои мазкур таи чандин маротиба оид ба зарурияти ҳар чи тезтар қор қарда баромадани ин масъала таъкид гардид. Бо вучуди ин нисбати ҳалли масъалаи мазкур пешравии назаррас ба чашм намерасад.

Манфиати ҷумҳуриҳои кӯҳсор каме тағйир додани низоми мавҷудаи истифода ва тақсмоти обро дар худуди минтақаи Осиёи Марказӣ талаб менамояд. Зеро аз рӯи меъёри мавҷуда Тоҷикистон ҳамагӣ 18-20 фоиз ва Қирғизистон 25 фоиз оби дар қаламрави худ ташаққулёбандаро истифода мебаранду ҳалос. Ин имконияти васеъ намудани заминҳои обёришавандаро маҳдуд менамояд.

Айни замон дар ҷумҳури 1,6 млн га замини обёришаванда мавҷуд аст, вале дар сурати ба ҳисоб гирифтани заминҳои минтақаи қӯҳдоман ин нишондиҳанда дучанд зиёд мешавад. Бо назардошти афзоиши суръатноки аҳолию дар оянда зиёд намудани маҳсулоти кишоварзӣ дар ҷумҳури, ба фикри мо, таклифи қорқандони Институти тадқиқоти НИИГИМ-и назди Вазорати мелиоратсия ва хоҷагии оби Тоҷикистон қобили қабул буда, ҳаҷми муқарраршудаи об аз 14, 3 км³, солҳои оянда ба 20-22 км³ пешбинӣ қарда мешавад.

Ҳангоми ҳаллу фасли тақсмоти обӣ байни ҷумҳуриҳои Осиёи Марказӣ бояд ҷиҳати зарари табиӣ ва хароҷоти дохилии ҷумҳуриҳои кӯҳсор, хусусан

Тоҷикистон ба назар гирифта шавад. Яъне ғайри обанборҳо дар ҷумҳурии мо соле миллиардҳо сомони баҳри аз нав таъмири иншоотҳои гидротехникӣ, сохтани дарғотҳои иловагӣ ва мустаҳкамкунии соҳилҳо аз ҳисоби обхезию селу кӯчишҳо ба амал меояд. Ҳамаи ин хароҷот бояд одилона барои ҳамаи ҷумҳуриҳои Осиёи Марказӣ муқаррар карда шавад.

Ба назар гирифтани омилҳои дигар низ аз рӯи адолат мебуд, агар тақсимои обро дар минтақа ба ҳар сари аҳолии мамлакатҳои ҳавза ба роҳ мемонданд. Ҳоло бошад, чунин тақсимот нобаробар аст. Масалан, тибқи ҳисобот соли 1994 истифодаи об бо мақсадҳои беҳдоштию беҳзистӣ ба ҳар сари аҳоли дар Қазоқистон 2, 7, Туркменистон 4, 9 ва Тоҷикистон 2, 4 ҳазор м³ рост меояд.

Нишондиҳандаҳои хароҷоти умумӣ барои истифодаю ниғаҳдории шабакаи обёрӣ ва захбурҳо дар баробари ҳар ҷумҳури фарқи калон дорад. Масалан, дар Ўзбекистон ин рақам назар ба Тоҷикистону Туркменистон 5 баробар ва нисбат ба Қазоқистон 20 баробар зиёд нишон дода шудааст. Ин тавр набояд бошад, зеро ҳамаи он шабакаҳо дар вақташ аз рӯи як меъёри (стандарти) замони Шӯравӣ бунёд шудаанд. Фақат нархи сӯзишворӣ, сохтмон, музди меҳнат каму беш фарқ мекард. Сарфи маблағ барои бозсозии бахши обёрӣ ва захбурҳо барои Тоҷикистон, ки ба ҳар гектар 40 долларӣ нишон дода шудааст, ба ҳақиқат мувофиқ нест. Дар сурати то 50 фоиз фарсудаҳои фондҳои асосии системаи обёрӣ, барои барқарорсозии шабакаҳои обёрӣ ва захбурҳо 1040 доллар ба ҳар гектар лозим меояд.

Оид ба ин масъала андешаҳои Ҳамоҳангсозии Миллии Барномаи GEF аз ҷониби Ҳукумати Тоҷикистон нисбати обанбори Қайроқум ва танзими мавсимии

Сирдарё хеле муҳим аст. Зеро дар Созишномаи соли 1998 омадааст, ки нерӯи барқии системаи дарёи Норин-Сирдарё дар давраи нашъу намои зироат, ки аз талаботи Қирғизистон зиёдатӣ мекунад, ба ҳиссаи баробар ба Қазоқистону Ўзбекистон содир карда мешавад ва чуброни он дар шакли пул, энергия ва ғайра сурат мегирад. Ҳол он ки Тоҷикистон низ бояд ин ҷо илова карда шавад, зеро ҷумҳурии мо ба Созишномаи Бишкек оид ба истифодаи қувваи барқи силсилаи Норину дарёи Сир ҳамроҳ шудааст ва ин обҳо бевосита аз обанбори Қайрокум мегузаранд.

Меҳостем хотиррасон намоем, ки истифодаи об аз рӯи меъёри байналхалқӣ дар аксарияти давлатҳои ҷаҳон бо ҳисоби муайян нарх монда мешавад. Масалан, моҳи августи соли 1993 байни Туркия ва Булғория оид ба хариду истифодаи об барои обёрӣ шартнома ба имзо расид. Мувофиқи ин шартнома барои ҳар як м³ об Туркия ба Булғория 0, 12 доллар медиҳад. Мувофиқи ин шартномаи мазкур Туркия ба ивази 15, 8 млн м³ об қариб 2 млн. доллар харҷ намуд. Аз тарафи дигар, боз Туркия ба миқдори муайян оби худро ба давлати Исроил мефурушад. ИМА бошад, барои ҳар як м³ истифодаи оби дарёи Колумбия ба давлати Канада 5 сенти америкойӣ медиҳад.

Вақти он расидааст, ки дар асоси таҳлили ҳаматарафаи илмӣ манфиати ҷумҳуриро оид ба истифодаи захираҳои об ба назар гирифта, даромади он ҳисобу китоб карда шавад. Дохил шудани давлатҳои Осиёи Марказӣ ба муносибатҳои бозоргонӣ аз он ишора мекунад, ки манфиатҳои тарафайн дар ин бобат мувофиқи меъёрҳои ҳуқуқӣ ба эътибор гирифта шаванд.

Баъди истиқлол имкониятҳои Тоҷикистон дар бобати сохтмони корхонаҳои нав ва аз ҳисоби инвестор-

хои хориҷӣ зиёд намудани тадқиқотҳои геологӣ низ сол аз сол васеъ шуда истодааст. Чанде пеш сарвари «Газпром»-и Руссия Алексей Миллер бо нияти дар ҳудуди ҷанубии Тоҷикистон ба роҳ мондани тадқиқотҳои якҷоя ба Душанбе омад. Мувофиқи созишномаи тарафайн дар Тоҷикистон коркарди нафту газ ба роҳ монда мешавад ва дар мадди аввал 4 кони газ - Рангон, Саргазон, Сарикамиш ва Олимтой мавриди тадқиқ қарор хоҳанд гирифт. Аз рӯи нишондоди геологҳо захираи конҳои Рангону Сарикамиш зиёда аз 40 млрд. метри муккааб ва захираи кони Саргазон бошад, бештар аз 30 млрд. метри муккаабро ташкил медиҳад. Айни замон дар давраи аввал барои оғози корҳои тадқиқотӣ аз ҷониби «Газпром» дар ҳаҷми 6 млн. доллари амрикоӣ маблағ ҷудо карда мешавад.

Тадқиқотҳои геологӣ аз он гувоҳӣ медиҳанд, ки дар қаламрави водихои Вахшу Қофарниҳон ва Кӯлоб захираҳои хеле зиёди нафту газ ниҳонанд ва муайян намудани онҳо дар солҳои наздик ба кашф кардани як қатор конҳои калони ин соҳаи муҳим хоҳад овард. Он гоҳ Тоҷикистони соҳибистиклол дар як муддати кӯтоҳ аз вазъи мураккаби танқисии нарасидани сузишворӣ баромада, ба бозори ҷаҳонӣ ба сифати воридкунандаи маҳсулоти нафту газ ворид хоҳад гашт.

Умед аст ки, Тоҷикистон дар арсаи байналхалқӣ на ин ки бо сиёсати устувори берунӣ, балки бо пешрафти соҳаҳои муҳими иқтисодӣ низ мавқеи худро торафт мустаҳкам менамояд.

МАҲБУБИ ЧАҲОН

*Ба истиқболи 15-солагии истиқлолияти
давлатии Тоҷикистон*

Шаҳриёро, марди чун кӯхи диёр –
Бо матонат, босалобат, бовиқор.
Чун сарафрозӣ ту то чархи барин,
Бод маҳкам мақдамат андар замин.
Решаат маҳкам бувад мисли чанор,
Шоҳу баргат сабзу хуррам чун баҳор.
Чехра нуронӣ чу хуршеди само,
Қалби ту рӯшан зи анвори вафо.
Бо Ватан чун қону тан пайванд ту,
Халқи моро беҳтарин фарзанди ту.
Қалби ту – оинаи поки Ватан,
Бегубору тоза чун боғу чаман.
Меҳри миллат дар дили ту чо гирифт,
Меҳри ҳар пиру чавон маъво гирифт.
Раҳкушои сӯи истиқлол ту,
Бо бузургони ҷаҳон ҳамбол ту.
Бо ту Чину Ҳинду Эрон ёр шуд,
Русу Чопон ҳамдаму ҳамкор шуд.
Амрико хонад туро марди кабир,
Ҳам Фаронса баршуморад камназир.
Дар сиёсат оқилу фарзонай,
Мисли хуршеди само якдонай.
Ту абармарди замини ин замон,
Сарвари тоҷику ёри ду ҷаҳон.
Ихтилоф аз байни ночӯрон барӣ,
Машрику Мағриб ба паймон оварӣ.

Рӯ ба ҳам оранд ин ду қисми даҳр,
Аз миён берун намуда кину қаҳр.
То дар Афғон тарқише омад падида,
Аз дили торики агёру палида.
Бо часорат ҳифзи Афғон кардаӣ,
Ҳифзи аҳду ҳифзи паймон кардаӣ.
То ки ин ҳамсоия беҳтар зи чон,
Соҳибистиқлол бошад ҷовидон.
Шаҳриёро, чун мусалмони асил,
Сарвари шоиставу марди ҷалил.
Ҳамчу ёр оғӯш кард аҳли араб,
Бо муҳаббат, бо садоқат, бо тараб.
Андаруни хонаи Яздон шудӣ,
То ба авҷи дарғаҳи раҳмон шудӣ.
Лутфи ҳақ он чо туро оғӯш кард,
Дурри ҳарфи тозаатро гӯш кард.
Ту таманно кардӣ иқболи баланд,
Тоҷиконро рӯзгори дилписанд.
Тоҷикистон машғали олам шавад,
Сачдагоҳи поки ҳар одам шавад.
Ҳоҷӣ гардидиву ҳаҷчат шуд қабул,
Дар дилат Қуръону ҳарфи он расул.
Каъба гардида зиёратгоҳи ту,
Роҳи ҳақҷӯӣ, муборак, роҳи ту.
Маккаро кардӣ зиёрат, эй ҳабиб,
Ин шараф бар ту муқаррар шуд насиб.
Макка – шаҳри ифтихори муслимин,
Макка – шаҳри эътибори аҳли дин.
Макка – ёри ҳар мусалмони ҷаҳон,
Макка ҳамчун дини мо шуд ҷовидон.
Макка чун байти Худо машхур шуд,
Макка сабзу Макка фарқи нур шуд.

Макка – маъвои мулоқоти Худо,
Макка – шаҳри сидку ихлосу вафо.
Шаҳри маҳбубу муқаддас, шаҳри пок,
Нест шаҳре мисли он дар рӯи хок.
Маккаву Каъба ниғаҳдори ту бод,
Қудраташ ҳар чо мададгори ту бод!
Шаҳриёро, дӯстӣ худ рои ту
Боғи сулҳу яқдилӣ маъвои ту.
Халқи мо гирди ту ваҳдат офарид,
Бо ту пайвасту ғами дунё надид.
Тоҷиконро ту падар гардидаӣ
Меҳри ҳар тоҷик ба қон варзидаӣ.
То ки сарсабзу саодатёр бод!
Хоб агар буд солҳо, бедор бод!
То ки бишносад худу боло равад,
Бо раҳи ту, сарвари доно, равад.
То бисозад манзили ободи худ,
То навозад дилбари озоди худ
Бахту иқболи баландаш ёр бод,
Аҳли дил бо ҳамдигар ғамхор бод.

Шаҳриёро, садри кулли тоҷикон,
Мисли дунёиву бахти ту қавон.
Тоҷикони рӯи олам шуд ба ҳам,
Бо талошу қаҳди ту, эй мӯҳтарам.
Бо ҳама ҳаммиллату ҳамкешӣ худ,
Анҷуманоро шудӣ чун хешӣ худ.

Тоҷики олам бихонад сарварат,
Дар Ватан ё берун аз он, раҳбарат.
Бо ту биншаста бигӯяд рози дил,
Чунки ӯ бо туст аз як обу гил.
Аз Ватан бо сӯзи дил гап сар кунад,

Синаашро оташи мичмар кунад.
Дар масофат гарчи дур аст аз Ватан,
Бо Ватан бошад ба мисли чону тан.
Тӯтиёи чашми ӯ хоки Ватан,
«Тоҷикистон, - гӯяд ӯ, - фирдавси ман».
Меҳри кишвар дар дили ӯ аз ту аст,
Накҳате да манзили ӯ аз ту аст.
Тоҷикистон дар руҳи поки ту дид,
Бо ту ҳар як сӯхбаташ – рӯзи саид.
Тоҷикони рӯи дунё муттафик,
Чун бародар меҳрубон, ёру рафик.
Ин ҳама аз хизмати шоёни туст,
Аз муҳаббат, шӯълаи имони туст.

Шаҳриёро, дар ғами олам туй,
Дар ғами хушбахтии одам туй.
Дар сиёсат роҳи ту ибратпазир,
Роҳи ҳақ, роҳи сафову беназир.
Роҳи ваҳдат, сулҳи кулли устувор,
Роҳи нусрат, ҳамдилии бобарор.
Аҳли илм, аҳли сиёсат дар ҷаҳон
Гуфта барҳақ: Роҳи ту – пайванди чон.

Роҳи инсонпарварӣ, созандагӣ,
Роҳи озодӣ зи қайди бандагӣ.
Мӯчиби омӯзиш асту пайравӣ,
Дилбадасторӣ бувад, роҳи навӣ.
Дар сиёсат офтобосо туй,
Ҳамчу Сомон ифтихори мо туй.
Дар сиёсат марди ботадбир ту,
Бо назокат марди оламгир ту.

Шахриёро, бо ту обод ин диёр,
Шахру водӣ, сарзамини кӯҳсор.
Раҳ кушой то ба ақсои ҷаҳон,
Аз дили тоҷик то баҳри дамон.
Роҳи қисмат шоҳроҳи ваҳдат аст.
Дастоварди ту баҳри миллат аст.
Файласуфу шоири волоназар,
Кони маънӣ – Бедили олигуҳар.
Гуфта роҳи кӯҳ бас мушкилгузар,
Роҳи нобобеу пурхавфу хатар.
Байти олии варо бинвиштаанд,
Дар дили ин кӯҳсори сарбаланд:
«Як қадам роҳ аст Бедил, аз ту то домони хок,
Дар сари мижгон чу ашк истодаӣ хушёр бош».

Аз ту шуд роҳи хатар роҳи зафар,
Нест биме раҳнавардонро дигар.
Роҳ роҳи мақдами хуршед шуд,
Роҳи бахту толеъи испед шуд,
Мерасад, оре, аз ин раҳ бахти мо,
Нест дигар ранчи рӯзи саҳти мо.
Роҳ-роҳи корвони ваҳдат аст,
Ҳамнажоди барф, равшанқисмат аст.

Раҳкушо Фарҳоди афкорат матин,
Дар дили хорову дар кӯҳу камин.
Роҳи ваҳдат – роҳи фардои Ватан,
Роҳи бахту роҳи абнои Ватан.
Шуғли ту, эй дӯст, инсонпарварӣ,
Ҳамчу хуршеди фалак равшангарӣ.
Барқи тоҷик то ки боз афзун шавад,
Офтобе дар замин Роғун шавад.

Сангтӯда ҳарду чун шамсу қамар,
Мазҳару милоди анвори зафар.
Тоҷикистон нурборон мекунӣ,
Мушкили машриқ ту осон мекунӣ.

Шаҳриёро, ориёизебуфар,
Парчами бахт аст хуршеди саҳар.
Шаҳриёро, роҳи ту поянда бод,
Ин раҳи эҳғарӣ, созанда бод!
Эй дилат хуршед дар раҳи начот,
Душманони миллатат мағлубу мот.

Бо ту меҳан ёфт иқболи баланд,
Дур бод аз хонадони ту газанд.
Эй ҷаҳони нур, эй шамси зафар,
Эй азизи халқи тоҷик, эй писар.
В-эй гурури ту нишони ориё,
Сурати марғуби ту ёди ниё.
Эй муборакрӯй, марди муътабар,
Ифтихори тоҷиконро тоҷи сар.

Зинда бодо ҷашни истиклоли мо,
Ҷашни баҳти оливу иқболи мо.
Ҷашни озодӣ, адолат, ифтихор,
Худшиносӣ, сарбаландии диёр.
Ҷашни ваҳдат, ҷашни эҳёи Ватан,
Ҷашни илму ҷашни фарҳангу сухан.
Ҷашни пирӯзии соҳибдавлатӣ,
Ҷашни тоҷик – ориёӣ миллате.
Пас муборак бод ҷашни кишварам,
Бар Шумову миллатам – зебу фарам!

ПАЙҒОМИ ПАЙВАНД

Зардушт

Эй оташи зебо, бисӯз, эй оташи зебо, бисӯз,
Моро зи нури худ бисоз, оху ғами моро бисӯз.

Аз даст бар дасте бирав, аз манзиле бар манзиле,
Сард аст ин дунё, бубар гармии дилро бар диле.

Тақсим шав, тақсим шав, бар ӯ бирас, бар ман бирас,
Кас бенасиб аз ту мабод, бар аҳли ин меҳан бирас.

Ҳар гӯшаи ин мулкро пурнур созу гарм соз,
Оташдилонро ҳар кучо бинмой чун худ сарфароз.

Ҳар хонаеро гарм кун, ҳар хонаеро нур дех,
Уммедҳои рӯшане бар хаставу ранҷур дех.

Рӯшан ҳикоятҳо бикун аз покии Зардуштамон,
Дар пешамон кинро бисӯз, то пок монад пуштамон.

Эй оташи зебо, бисӯз, мо посдори оташем,
Аз сардии дил барҳазар, аз гармии дилҳо хушем.

Мо зодаи як модарем, парвардаи як обу гил,
Моро ба мо бинмо қарин, моро ба мо кун гармдил.

Бодо зи танҳои раҳо з-ин баъд ҳар ангушти мо,
Ангуштҳои чамъи мо бодо аз ин пас мушти мо.

Аз машъалат афрӯхта сад машъали дигар шавад,
Дар осмони поки дил ҳар аҳгарат аҳтар шавад.

Нури туву гармии ту бодо чу ганҷ андӯхта,
Дар кишвари мо оташи аҷдод бод афрӯхта!

Сапитамен

Эй мардуми покчону дилравшан,
Як чадди шумо – Сапитаменам ман.

Суғдияму аз даритаборонам,
Хасми баду ёри нек ёронам.

Онам, ки зи хештан гузашт осон,
Бинмуд гузар барои мулк аз қон.

Чун Суғд ба панҷаи Сикандар шуд,
Хушқид лабам, ду дидаам тар шуд.

Бехеш бисӯхт ӯ «Авасто»-ро,
На, балки бисӯхт ҳастии моро.

Бигрифт ба фанд чун Мароқандам,
Шуд заҳр ба коми дил маро қандам.

Юнонӣ аз ин диёр зар мебурд,
Суғдӣ ба диёр хуни дил мехӯрд.

Аз баҳри диёр хестам бебок,
Қавмам зи пайам равона шуд чолок.

Ёрам ҳама нанги номдорон буд,
Тирам ҳама санги кӯҳсорон буд.

Якчанд ба чанги хасми дун будам,
Пирӯз гаҳеву гаҳ забун будам.

Якчанд агарчи хасм шуд ғолиб,
Донист, ки дорад ин Ватан соҳиб!

Муқаннаъ

Эй ёр, Муқаннаъам, аз авлоди туям,
Сад бор фидои рӯҳи озоди туям.

Дар кори вафо роҳи туро бигрифтам,
Роҳи дили огоҳи туро бигрифтам.

Омад чу араб ба қасди ин мулку макон,
Бо мардуми худ шудам варо офати чон.

Ман пешрави чомасафедон будам,
Уммедфизои боумедон будам.

Аз номусу ном парчам афрохтаам,
Дар Суғду Бухоро ба араб тохтаам.

Дар Наршах агар шикаст аз ман хӯрд ӯ,
Дар чанги Самарқанд зи ман афсурд ӯ.

Афрӯхт касе машъала дар кӯҳи Санам
Аз оташи чашми аҳли ин мулк, манам!

Он оташи нанг то кунун шуълавар аст,
Дар хар гулу санг то кунун шуълавар аст.

Танҳо на дили араб зи ман танг бишуд,
Чояш ба ҳама чои Ватан танг бишуд!

Боке набувад, ки ман дар ин раҳ мурдам,
Чун парчами нангу ном боло бурдам!

Исмоили Сомонӣ

Манам шоҳ Сомонӣ, эй анчуман,
Яке қонфишон аз барои Ватан.

Маромам ҳама – ваҳдати халқи хеш,
Яке халқ кардан зи қавми пареш.

Маро аз дарахти хирад гашт тахт,
Ба дилҳо басо реша ронд он дарахт.

Ба адлу ба дод эй басо будаам,
Шукӯҳи шаҳаншоҳӣ афзудаам.

Ба тахтам хирад буду воло сухан,
Зи ман муҳтарам гашт халқи Ватан.

Бичӯед аз он давр осори ӯ,
Бухоро буду банда – девори ӯ...

Дареғо, ки баъди ман аз рӯзгор
Ба он тахту он бахт н-омад қарор,

Зи бегонагон лашкар омад фузун,
Шуд охир аз он ҳоли кишвар забун.

Хирад хор шуд, бехирад муҳтарам,
Зи фарри шахӣ дар чаҳон монд кам.

Зи ҷо рафт сомони сомониён,
Хирадро, ту гӯӣ, зи тан рафт ҷон...

Ва шодам кунун, баъди соли ҳазор
Зи нав гаштӣ, эй халқи ман, шахриёр,

Биандеш некӯ зи даврони пеш –
Парешониат мекунад синареш!

Бахуд бош, бегонахоҳӣ макун,
Ки бегонаат мекунад ғарқи хун!

Аё эй Ватан – мулки озоду шод,
Туро сарваре пок девор бод,

Накӯ бод баҳри туву ҷонфидо,
Сипар бод дар разми дунё туро!

Ба коми ту бодо чаҳону замон,
Басомон шавад мулки сомониён!

Ибни Сино

Ибни Синоям, азизон, Ибни Синоям,
Хок шуд ҷисмам,
Вале бо рӯҳ барҷоям.
Аз сари инсоният даҳ аср рафт, аммо

Гуфтахоям раҳнамояш монда то холо.
Буд даврам даври обу даври оташ буд,
Буд дилкуш даври ман, ҳаргиз на дилкаш буд,
Буд арзон умри одам, вой аз ин розам,
Чаҳд кардам лек дардашро даво созам.

Пора-пора буд олам дар замони ман,
Дар сари ҳар пора шоҳеву амире буд,
Аз ҳама сарҳад тавонистам гузар кардан,
Интизорам гарчи ҳар чо теғу тире буд.

Кай халифа мерасид он дам ба гарди ман,
Баъди маргам қасди худ бигрифт чун душман:
Беамон дар оташи чахлаш китобам сӯхт,
Ҳосили сӯзу табу ранчу азобам сӯхт.
Зинда мебудам, шаҳони беҳуду саркаш
Андар он оташ худамро мезаданд оташ.

Шодам аммо – оташи чонам фурузон аст,
Эй басо дил гарм аз ин оташи чон аст.
То «Шифо»-и ман шифои чони одамҳост,
Рағми қонуни шаҳон «Қонун»-и ман барҷост.
Чони ман меболад аз муъҷизаи айём:
Аз «Шифо»-и ман шифо мечуст худ Хайём!

Чанди дигар дар чаҳон гар зинда мемондам,
Ҳарфи шуми маргро аз даҳр мерондам,
Баҳри ин бошад кутуби ман гувоҳи ман,
Нӯши инсон бод он дармонгиёҳи ман!

Ҳарчи кардам, мон, фаромӯши замон гардад,
Пок осори ман аз хӯши замон гардад,

Лек дар ёди ҳама давру замон бодо,
Доимо дар пеши чашми одамон бодо:
Дар замони дилкуши куштору исёнҳо
Мурда-мурда, умр бахшидам ба инсонҳо!¹

Темурмалик

Чу озод шуд аз арабҳо Ватан,
Дамид андаке қони зебо Ватан.

Сарафкандагӣ чанде охир бишуд,
Зи авлоди Сомону Тоҳир бишуд.

Пас он турктозӣ сар овардашон,
Чу мурғони бе болу пар кардашон...

Зи ҳоли бад аммо батар низ буд,
Муғулони чун ғӯли Чингиз буд,

Ки ногаҳ чу мӯру малах рехтанд,
Шару шӯри бемисл ангехтанд.

Ақаллан араб дину хат монда рафт,
Муғул мулкро пок афшонда рафт...

Чунон душманӣ кард ҳам бо Хучанд,
Ки шуд рӯди Сир низ занҷирбанд.

Бичӯшид хуни хучандии мо,
Ба по хестем аз барои ғазо,

1. Аз Лев Ошанин.

Ба монанди чашмони бадфолашон
Басо танг кардем аҳволашон...

Чу мӯру малахро ҳисобе набуд,
Накард охир он азму он разм суд.

На, балки басо суд аз он азм монд,
Ки баҳри Ватан кӯшиши разм монд!

Мағал бо муғул боҳам овардамон,
Барои Ватан ҷонфишон кардамон!

Восеъ

Восеъ манам, Восеъ манам, як тан зи мардони Худо,
Чун зад ба ҷонам бандагӣ, бархостам баҳри ғазо.

Онам, ки халқ аз пушти ман гурзи гарон
бигрифта буд,
Ҳоким зи ман дар чор сӯ саргашта буд, ошуфта буд.

Гурзи гарони тоҷикӣ аз шохи туту бед буд,
Дар шоҳаҳои туту бед сад муғчаи уммед буд...

Тоҷик зи по афтада буд, ёзонд қад, бар пой хост,
Аз пову аз пар монда буд, шуд аз дигар бар пой рост.

Гуфтам ба манғит: баъд аз ин дар мулки мо
ғит-ғит макун,
Моро ҷудо аз ҳам масоз, аз нав парешу тит макун.

Манғит ба макри манғитӣ моро зи нав аз по фиканд,
Бишкаст шохи мо зи нав, моро зи нав аз реша канд,

Бо макр сад соли дигар дар мулки мо ғит-ғит намуд,
Моро ба мо шӯронд боз, аз нав парешу тит намуд,

Сад соли дигар умри мо дар дасти ғайри мо гузашт,
Сад соли дигар чарх ҳам боре ба коми мо нагашт.

Тоҷик барои дод хест охир чу дар рӯзи ҷазо,
Шуд чархи гардун гӯиё баракс гардон аз қазо...

Сад ёд бод аз он ҳама озодадил, озодаҷон,
Сад ёд аз он дасти сабук, сад ёд аз он гурзи гарон.

Ҷамъӣ ту, инак, халқи ман, дигар парешу тит машав,
Худ раҳнамои хеш бош, аз пушти ҳар бехуд марав.

Ҷамъӣ ту, инак, халқи ман, дигар парешонӣ мабин,
Ҷуз хотири ҷамъе дигар аз хатти пешонӣ мабин.

Бегонахоҳият бас аст, бегоначӯӣ то ба кай?
Якроху якрӯ шуд ҷаҳон, моро дурӯӣ то ба кай?

Дар ҳар замоне халқро бесарварӣ мушқил бувад,
Бе сарвари арзанда ӯ ду пой андар гил бувад.

Чун сарварат арзанда аст, по мон зи пушти ӯ далер,
Ӯ дастгири ту шавад, ӯро бишав ту дастгир.

Гурзи гарони тоҷикӣ дигар мабодо тугу бед,
Дар боғи сабзи бахт бош, бодо мададгорат умед!

Сар медиҳам баҳри шумо, эй халқ, эй зебо Ватан,
Пеши адӯтон ҳеч гоҳ сар ҳам нахоҳам кард ман!

Айнӣ

Бар вафоят дил супурдам, халқи ман,
Борҳо баҳри ту мурдам, халқи ман.

Зинда кардам бохирад фарзандхот,
То биёбӣ дар ҷаҳон арзанда ҷот.

Додам аз нав умр бар аҳли хирад,
Хидмататро то дар ин даврон кунад.

Ганчи умри бебаҳоро бохтам,
То шаҳодатномаатро сохтам.

Гардҳо афшондам аз таърихи пеш,
Тоҷ мондам бар сари тоҷики хеш...

Халқи ман, умре на осон зистӣ,
Ин замон ҳам эмин аз бад нестӣ.

Дар ҷаҳони неку бад хушёр бош,
Ҷамъу ҷӯру боҳаму бисёр бош!

Тоҷи зар бодо ҳамеша бар сарат,
Ганчи ҷону дил шавад афзунтарат!

Баҳти ту бешу раҳат бодо кушод,
Айниат аз ҷон дуогӯи ту бод!

Бобочон Ғафуров

Буд тоҷик дар ҳама айём
Номвар бо силоҳи нангу ном,

Кох аз кори пурсавобаш буд,
Хишти он кох аз китобаш буд

Дона-дона нишона кардам чамъ,
Бо ғами ҷовидона кардам чамъ,

Он ҳама фаслу боб шуд охир,
Душманафкан китоб шуд охир,

Дар бинои савоби тоҷикон
Монд аз ман китоби «Тоҷикон».

Бар Ватан он муҳаббати ман бод,
Баҳри тоҷик васияти ман бод:

Аз ҳашоҳаш барои курсиву ком,
Аз кашоқаш барои мансабу ном,

Аз парешониву мағалсозӣ,
Аз назартангиву маҳалбозӣ,

Аз ҳасад, аз гурури нобарчо,
Аз шитобу надидани фардо

Ёди таърихи пурхатар бод он,
Тоҷиконро чу як сипар бод он!

Турсунзода

Эй Ватан, гаҳ чони ширин гуфтамат,
Гаҳ навину гоҳ дерин гуфтамат,

Карда бо номи ту ман оғозҳо,
Карда бо боли ту ман парвозҳо,

Бас сафарҳо карда андар умр ман
«Бо супоришҳои халқи хештан»,

Дӯстиро чустучӯ кардам басе,
Аз амонӣ гуфтугӯ кардам басе...

Эй Ватан, будам туро ман дӯстдор,
Будаам бо ёди ту дар рӯзгор.

Дар канори баҳрҳои пурхурӯш
Савти дарёи туям омад ба гӯш,

Буд фаҳрам доимо бо номи ту,
Бо азизони нақуфарҷоми ту...

Донам: ин дам баҳри ту мушкил бувад,
Сабр аммо пешаи оқил бувад,

Бе чадалҳо об дар чӯ н-омада,
Кори бе андеша некӯ н-омада.

Олиму шоир фаровон бошадат,
Кош аз онҳо умр осон бошадат,

Ҳамчу Айнӣ чумла ғамхори ту бод,
Чун Ғафуров аз пайи кори ту бод.

Бо тамаддун зиндаиву зинда бош,
Сарбаланду фарруху поянда бош.

Хоҳамат аз ҷон дар ин даври гарон
Сарвари неку некӯ сарварон,

Бахтат афзун, ҳосилат афзун шавад,
Байни ёрон чеҳраат гулгун шавад,

Дар канорат бод доим дӯстон,
Парчамат бодо парафшон дар ҷаҳон!

Ато ХАМДАМ

«КИШТИЕ СОХТЕМ АЗ НАКЎКОРӢ»¹

— Ато Ҳамдамович, вақте ки иҷлосияи 16-и Шӯрои Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон доир гардид, Шумо аз вазифаи вазири фарҳанги Ҷумҳурии Тоҷикистон истеъфо дода будед. Аммо дар ин иҷлосияи таъриҳӣ иштирок кардед.

— Бале, ман аз нахустин рӯзи иҷлосияи 16-и Шӯрои Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон то рӯзи охиринаш иштирок доштам. Агар ёдатон бошад, то иҷлосияи мазкур аъзоёни Раёсати Шӯрои Олӣ, Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон, ки ман ҳамчун вазири фарҳанг, узви он будам ба таври расмӣ ба истеъфо рафтем. Дар он замон, ки ҳукумат фалаҷ шуда буд, ҳама кор бояд аз сари нав шурӯъ мегардид ва аъзоёни нав бояд интиҳоб мешуданд ва кор ба таври нав сурат мегирифт. Дурусттараш, ҳамчун собиқ вазири фарҳанг ба иҷлосияи 16 даъват шуда будам. Маро бо раиси Кумитаи давлатии амволи давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон, зиндаёд Исматулло Каримов дар як хучраи меҳмонхонаи «Ленинобод» чо карданд. Тартибот, чобачошавӣ, хӯрду хӯрок бо тамоми маънояш муҳайё, вале вазъи сиёсӣ басо вазнин буд.

Дар Қасри Арбоб депутатҳо дар сафи пеш ва мо — собиқ вазиру раисони кумитаҳо аз паси онҳо менишастем. Дар толори иҷлосия аз ду тарафи ман Ҳаким Солиев – вазири савдо ва шодравон Исматулло Каримов – Раиси Кумитаи давлатии амволи давлатӣ менишастанд.

Табиист, ки дар иҷлосия танҳо депутатҳо – вакилони халқ ҳуқуқи сухан гуфтан доштанд. Мо гӯш ба

1. Мусоҳиба бо Кароматуллоҳи Аҳмад.

харфу диққат ба ҳар амалу рафтори онҳо дода, орзуманди он будем, ки ҳамдигарро хуб фаҳманд, барои сулҳу сафо ва оромии кишвар талошҳо кунанд, то Тоҷикистони азизро аз вартаи ҳалокат бираҳонанд. Шахсан ман ҳамчун эҷодкор ба ҳар сухану ба ҳар амал синҷакорона эътибор меодам ва дар тарозуи ақл бармекашидам, хулосаҳо мебаровардам. Иштирокдорони ҷаласа қарор карданд, ки яке аз депутатҳои калонсол ва таҷрибаандӯхта иҷлосияро раисӣ кунанд. 16 ноябр ин вазифаи масъул ба зиммаи Ҳабибулло Табаров воғузур гардид. Раис 19 ноябр пешниҳод кард, ки бояд Раиси Шӯрои Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон аз миёни депутатҳои дар ҷаласа ширкатдошта интиҳоб карда шавад. Ба ин мансаби баландмақом мӯхтарам Эмомалӣ Шарифович Раҳмонов пешбарӣ ва интиҳоб гардид. Дар арсаи сиёсат пайдо шудани Эмомалӣ Шарифович барои бисёриҳо ногаҳонӣ ва ғайриҷашмдошт набуд. Дар ҳақиқат ба сари давлат касе омад, ки ба маънои тоҷик тоҷики асилу меҳанпараст ба шумор мерафт.

— **Шумо Эмомалӣ Раҳмоновро пештар ҳам мешинохтед?**

— Натанҳо мешинохтам, балки ҳамкору ҳамақонид будем.

— **Чӣ тавр?**

— Соли 1990 ман ҳамчун депутат дар Шӯрои Олии қор мекардам. Даврон Ашӯров – раиси Кумита оид ба масъалаҳои фарҳанг, забон ва ёдгориҳои таърихӣ интиҳоб гардид. Дар иҷлосия ман муовини раиси кумитаи мазкур ва Эмомалӣ Раҳмонов, Абдулмаҷид Достиев, Хӯҷааҳмад Хидиралиев ва дигарон узви ҳамин кумита интиҳоб гардидем. Ба ҳар маҷлисҳои кумита Э. Раҳмонов ва А. Достиев ҳатман ҳозир мешуданд. Ҳарчанд ин ду шахси шоиста пешаи дигар доштанд,

аммо масъалаҳое ба миён мегузоштанд, ки чолиби диққат ва қобили қабул буданд.

Эмомалӣ Шарифович, ки он замон ба ҳайси раиси хочагии ба номи Ленини ноҳияи Данғара кор мекард, яке аз фаъолтарин аъзои кумита буд ва дар чаласа бо таклифҳои судбахш нисбати рушду нумӯи фарҳангу тамаддуни кишвар пешниҳодҳо мекард. Мо моҳе як-ду маротиба дар Шӯрои Олӣ чамъ меодадем. Албатта, дар ибтидо ба ҳайси сарвари як давлати кӯҳану вале алҳол ҷавон пазируфтани ҷавонмарди чилсола на ба ҳама писанд омада буд. Вале ҳаёт нишон дод, ки вакилони мардум дар он рӯзҳои сарнавиштсоз хато накарданд. Ба гумони голиби ман Эмомалӣ Раҳмонов дар ин айёми сарнавиштсоз бозёфти нодир, тӯҳфаи илоҳӣ барои мардуми тоҷик буд. Шукр ки чунин шахс то имрӯз сарвари давлати соҳибистиклолро бар ўҳда дорад. Ва ҳар ваъдае, ки аз минбари баланд кард, аз будаи зиёдтар ба ҷо овард.

— **Мебахшед, Сардори давлат ба ғайр аз даъват дар ҳамон рӯзҳо корро боз аз ҷӣ сар кард?**

— Агар мушаххас гӯем, корро аз бахшишу авф шуруъ кард. Рӯҳи Ҳусайн Воизи Кошифӣ асар карда буд, ки гуфтааст:

*Авф фармудан муборак хислатест,
Ҳар ки дорад авф, соҳибдавлатест.*

Бо таклифи Э.Ш. Раҳмонов аз ҳамон минбари баланд лоиҳаҳои қонунҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи авфи умумӣ», гурезагон, имтиёзҳо барои маъҷубони ҷангу меҳнат ва оилаҳое, ки саробони худро аз даст доданд, пешниҳод гардид ва онҳоро вакилон яқдилона маъқул донишанд. Бубинед, ки аз он замон

то ин замон Президент 5 маротиба чурмдоронро авф карда.

— 20 ноябри соли 1992 Раҳмон Набиевро комиссияи махсуси созмондодаи иҷлосияи 16 бо сарварию шодравон Валентина Абдусаматова ба иҷлосия овард. Ба ӯ имкони сухан кардан доданд. Р. Набиев хушҳол буд ё дилшикаста?

— Гумон мекунам, хушҳол, вале аз ҳад зиёд хаста буд. Суханронии самимии ӯ касеро бетараф нагузошт. Ӯ мардона, бо сари баланд, бо дили пур, бо як ифтихори баланди миллӣ дар оғози сухан чунин гуфт:

«Ман аввалан Эмомалӣ Раҳмоновро ба муносибати ба вазифаи олий интихоб шуданаш муборакбод мегӯям ва дар иҷрои корҳои душвору масъулиятнок муваффақият орзу менамоем... Ба ӯ имконият диҳем, ки чумхуриро аз бӯҳрони саҳти сиёсӣ, иҷтимоӣ, маънавӣ ва иқтисодӣ барорад» Пас аз Раҳмон Набиев Эмомалӣ Раҳмонов сухан гирифта чунин гуфт: «Тамоми халқи чумхури мардонагию ҳасурии Набиевро бояд эътироф намояд. Ман ба Шумо, Раҳмон Набиевич ваъда медиҳам: дониш, маҳорат ва маслиҳатҳои Шуморо дар кори худ истифода хоҳам кард». Сарвари давлат ба ваъдааш вафо кард. Биёед, бо ақли сар нигарем, оё Президент аз роҳи пешгирифтааш берун рафт? Магар бӯҳрони саҳти сиёсӣ паси сар нашуд? Магар ҳамаи гурезаҳо ба маскани доимиашон барнагаштанд? Магар имрӯз дастархони мо пур аз нозу неъмат нест? Дар бозорҳо ҳазору як хел маҳсулоти хӯрока, сару либос, асбобу анҷоми рӯзгор... Касе ақлу заковат дорад, ба шароити бозоргонӣ худро мутобиқ кард, зиндагии осоишта мекунад.

— Мегӯянд, ки Шумо дар иҷлосияи 16 аввалин шахсе будед, ки дуҷумбора вазир шудед...

Ман аслан дар тӯли ду солу даҳ моҳи вазириям се маротиба вазир интихоб гардидаам, ки ҳар кадомаш кисса дорад. Чун аз мавзӯи иҷлосия дур наравем, гуфта-ниам, ки тахмин шаби 30-31 ноябр ба ҳучраи мо Рамазон Мирзоев даромад ва аз ману Исматулло Каримов хоҳиш кард, ки шарҳи ҳол нависем. Ин аз он дарак меод, ки киҳо ба вазифа пешбарӣ мешаванду киҳо не. Ҳамин тавр, 2 декабри соли 1992 ба пешбарӣ ва интихоби вазируну раисони кумитаҳо сар карданд. Аввалин шуда аз минбар ба вазифаи вазирии фарҳанг номи маро гирифтанд. Аз ҷой хестам. Эмомалӣ Раҳмонов кӯтоҳакак гуфтанд: — Ато Ҳамдамовичро ман нағз медонам. Кӣ савол дорад?

Ҳама хомӯш. Номзадии маро ба овоз монданд. Сад фоиз тарафдор, ягон кас зидду бетараф набуд.

Вақте ки вазири фарҳанг будам, бо ҳидояти Президенти кишвар Эмомалӣ Раҳмонов ба Амрико ва Эрону Покистон рафтам. Дар Покистон мукофоти олии адабии он кишварро Президенти мамлакат Аҳмадхон Лоғарӣ ба ман супурд. Баъди он «дӯстон»-и ман ҳай иғвоҳое набардоштанд, дар барномаҳои радиои «Озодӣ» аз номи ман сӯҳбати нашударо паҳш карданд. Изҳороти ман он замон дар рӯзномаи бонуфузи «Садои мардум» чоп шуд ва нусхаи он ба унвони радиои «Озодӣ» ирсол гардид. Баъди ба ҳам омадани чанд вазорат бо пешниҳоди Президент ба Дастгоҳи раиси ҷумҳур ба кор рафтам, нӯҳ сол дар як бино бо Президент кор кардам ва аз ин ифтихор дорам. Дар ин давра Президент хизмати хоксоронаи маро бо унвони Корманди шоистаи Тоҷикистон кадр кард.

Иҷлосияи тақдирсози 16-и Шӯрои Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон моро бо киштие ба укёнуси ҳаёт ҳидоят кард, ки онро Президент Раҳмонов идора мекунаду

пур аз накӯкорист. Ва ин киштӣ аз ин укёнусу дарёхо бомуваффақият мегузарад. Ва мерасад он рӯзе, ки орзуо омоли Эмомалӣ Шарифович Раҳмонов пурра амалӣ мегарданд.

Имрӯз ман ин ҳама солҳои сарнавиштсозро чун лентаи кино аз пеши назар гузаронда, ҷонбозиҳои Сарвари кишварро оиди ваҳдати миллӣ, худшиносӣ, эҳё гаштани анъанаҳои неки халқӣ, рушди иқтисод, иҷтимоӣёт, илм, фарҳанг дидаю эҳсос карда аз номи шоир мегӯям:

*Эй раҳбари раҳқушо саломат бошӣ,
Осон шуда сахти мо, саломат бошӣ.*

*Имрӯз ки ту паноҳи мардум шудай,
Худ дар панаҳи худо саломат бошӣ!*

ОРИЁНО

Тақдим ба соли 2006, ки соли тамаддуни ориёист

Ориёно!
Ай таҳранги ноби осмони тамаддун!
Дуруд,
мар турову дурахши кайгоҳи¹ туро
аз Толори ойинаҳо,²
к- орастай
каёранги³ худишро⁴
ба зулоли бомдоди авастоии Хуросон!

Ориёно!
Ай ақиқи рухшони равоқи атиқ!
Забарчади кохи истманди фарҳанг!
Дуруд,
мар ноби асли туро
«бо ҳазор ранги озинбаста»
аз партави тоҷиконаи тоҷ
дар ахуропаїванди шаҳаншоҳии Порсуво⁵.

Ориёно!
Ай абар!
Ва барҷойтар аз Бобулу Урартуву Осур!

-
1. Кайгоҳ – тахт.
 2. Толори Ойинаҳо – номи қасри Дориюши кабир дар Тахти Чамшад.
 3. Худиш – молик, подшоҳ; кадхудо.
 4. Каёранг – ранги пок, сапед, покиза.
 5. Порсуво – номи кишвари Порс дар солномаҳои Ошурӣ.

Дуруд,
мар ин равону бойистро,
ки огоҳтар аз «Дарахти Асуриг»¹
фурухидан²
шинохту нишохти хешро
ба шаҳриёриву шаҳроройӣ,
ва пиростай
чиҳилчароғи Кохи чиҳилсутунро³
ба ситораҷӯши осмондараи Кишвари
Хазоршаҳр⁴

Ориёно!
Ай родманиш!
Ай доштори доду диҳиш
Ва чароғи дониш!

Дуруд,
мар бихрадии туро,
«чи ҳар киаш хирад аст»,⁵
хунар дорад;
чи ҳар киаш хунар аст,
шодобест
аз коризи фарҳанг,
чи ҳар киаш фарҳанг аст,
зиндагиаш
бӯест
аз бӯяҳои яснойӣ.

1. «Дарахти Асуриг» - номи манзумае ба паҳлавии ашконӣ, ки бо назми зарбӣ, яъне бо усули шеърӣ сафед эҷод шудааст.
2. Фурухида – писандида.
3. Кохи чиҳилсутун – ишора ба толори Оподоно дар Тахти Ҷамшед.
4. Кишвари хазоршаҳр – Мовароуннаҳрро дар сарчашмаҳои бостон «Кишвари хазоршаҳр» гуфтаанд.
5. «чи ҳар киаш хирад аст»-и сатр аз «Андарзнома»-и паҳлавӣ аст.

зиндагиш
рангоранг
бар осойи Аржанг

Ориёно!
Ай тановар дарахт
дар гузори тафбоди аждаҳои макдунӣ,
девбоди гули муғул,
самуми уштулуми Темури чағатой
ва ҳазору як шабехуну турктозу фареш!

Дуруд,
мар ин пойиш
Ва рӯйишро,
ки аз сабррешаҳо парвардаӣ
Сабзбешаҳо
ва шукуфаҳои варчовандиву¹
Ориёнфарӣ
ва озодманиширо.
Дуруд,
мар ин радиву²
тамаддунофариро
ай хостгоҳи фарри беҳӣ,
ва ай суруди баланди обшори усарён³
аз дамовандии рӯҳи башар-
Ориёно!
Ориёно!
Ай, арйина вайичах!⁴

1. Варчованд – баландпоя, арчманд, барозанда.
2. Радӣ – хирадмандӣ; диловарӣ.
3. Усарён, усариён – бомдод (дар паҳлавӣ).
4. «Арйиана вайичах» — сарзамини ориён.

КАБЎТАР ВА ҲУМО

Иҳдо ба даҳумин солгарди Истиқлолияти Тоҷикистон

Ай бениҳоят!
Паҳнои рӯйиш
оғуштаи чамани ниҳоят аст,
ва гули рӯҳам ларзон
дар раҳгузори пажӯлиш;
айдун,
ки ибтидоям додайӣ
аз интиҳои як шукуфтан.

Айдун,
аз хокобаи вучудам
моҳият месабзад,
ки гулест
аз базри ваҳдат
ва абирогин
аз абири абирофарин.

Айдун,
дуки гардун
атри тафаккурамро
ба калофи садбаргии миллат мепечад
ва садои андешаамро
аз тору пуди «ё-ху»-и як кабӯтар мерасад,
ки андараш бол мезанад
ваҳдати вучуд.

Айдун,
таҷрибаҳои тавҳид
меоғозад вуслати парвозро
дар фазои армонҳои кабутаронаи инсон.

Ай бениҳоят!
бисоти зиндагиям
соддагии як кабӯтар буд,
ва ҳама нишотам
лаззати парвозу
шираи овоз.

Аммо,
иблис
чуғдию каргасие ба хиёбонҳо афшонд,
ва калогҳои ғамзу
каложаҳои бухлро
бо сангбори маломат
ба сари кабутаронаам шӯронд,
ки чаро кабутарам,
на калмурғ?!

Кабутаркушӣ
овозамро
ба дилҳои шикаста рехт,
парвозамро
ба болҳои гусаста омехт,
фарёдамро
ба дори сукут овехт,
ва сукутамро
ба дори фарёд.

Ман,
дар чаҳорсӯи шигифт
сар ба сӯи остонҳои ту мезадам,
ай бесӯ
ва ай бениҳоят!

Ва ман,
Иброҳиме дар оташ будам,
ки кабутариро
 қақнусӣ,
ва оташро гулистон кардам.

Ва дар ниҳояти алови гулшукуфт
аз аъмоқи дуои мурғони нимбисмил
сар баркашида
 хумое,
бо хати парвози мустақим
ба кӯи ҳақиқат.

Хумое,
ки фазои умқи рӯъяти моро
огандаи атри умед кард,
ва чун овоз афрошт,
оворҳо аз тан рехт,
шайтанат ғайб зад ба нопаído,
кабутарон рез карданд
ба оғӯши шақоиқҳои бими оштӣ
ва барги болҳо печид
 ба боли барғҳо.

Хумое,
ки дар авчи ситеғи юмни миллат
шаҳомати сомониаш
 аз хумоюнфарист
ва ҷилои шуҷоаташ
 аз шуҷоати Алист.

Айдун,
аз моҳияти вучуд
гули «ё-ху» мебӯям кабутарона,

ва атри ваҳдат
аз ҳавои миҳан,
ва анбари сиришт
аз накҳати биҳишт;

Айдун,
ҳумоюн мебинам
ба сари миллат
ҳумои авчи саодатро,
ва аз ниҳояти шукуфтани оғоз мешавам;
пас,
гули рӯҳамро
масун бидор аз пажӯлиш,
ай бениҳоят!

МУБОРАКҚАДАМ (ОЧЕРК)

I

Чоштгоҳ. Кенчабой дар ошхонаи нерӯгоҳи Бойғозӣ хӯрок мехӯрд. Диспетчер Ирина Аҳмадовна Бобкова омада дар пахлӯи ӯ нишаст.

— Кучо мегардед, Кенча Давлатович? Расо, бо телефон шуморо суроғ кардам. Наёфтам. Ниҳоят, ба коргаре ҳам таъин намудам. Ягон кас ба Шумо ягон гап зад ё не? – пурсид диспетчер.

— Не, - гуфт ҳайрон шуда Кенчабой – тинҷӣ аст?

Ирина китф дарҳам кашид ва гуфт:

— Гӯш кунед: имрӯз баъд аз анҷом ёфтани навбати якум ҳатман ба назди калон равед.

— Назди кадом калон дароям? – боз ҳайрон шуда пурсид Кенчабой.

— Ба ҳузури сардори «НоракИБОсоз» Евгений Павлович Карпов-дия? – чашмонашро калон кушода ба Кенчабой нигарист Бобкова.

— Ман? Назди Евгений Павлович? – ҳуш аз сараш парид Кенчабойро ва шӯҳӣ кард: – Чӣ гуноҳе содир карда бошам? Чаро ӯ маро даъват кардааст?... Ё ин ки барои мустаҳкамсозии дарғоти Бойғозӣ супориши нав меодоғист? – гуфт Кенчабой худ ба худ.

Ниҳоят, кор ба охир расид. Коргарон бо автобус маркази Норак омаданд.

Кенчабой саросема ба назди сардор шитофт. Дилаш дук-дук мезад. «Ман пештар ўро фақат аз дур ё гоҳ-гоҳ дар маҷлисҳо дида будам. Аммо бо ў рӯ ба рӯ ҳамсӯхбат нашуда будам. Чӣ гап бошад?»... аз дил мегузaronд ў аз зинаҳо як-як баромада истода.

Кенчабой аз дари чармдори сардор ба дарун даромад.

— Омадӣ?.. Нағз-нағз! Биё имрӯз корхоят читуранд – аз ҷои нишастааш суол меод Евгений Павлович ўро гарм пешвоз гирифта. Кенчабой ҳам саломалек карда ба курсии таги дар гузошта нишастан хост.

— Наздиктар биё. Ана ба ин курсӣ шин, – гӯён курсии рӯ ба рӯяш бударо нишон дод сардор.

Кенчабой шармгинона ба ҳамон ҷо рафта нишаст.

— Хӯш.. Мана, сохтмони нерӯгоҳи Бойғозӣ ҳам ба охир мерасад. Ҳа, нагуфта агрегати чорӯмаш ҳам ба қор мебарояд. Баъд кучо меравем? – пурсид сардор бо табассум аз Кенчабой.

— Кучо мешуд, Евгений Павлович, - дар пеш сохтмони нерӯгоҳҳои Сангтӯда, Роғун, истгоҳҳои барқии Помир моро интизор, - гуфт Кенчабой ҳам табассум карда.

— Хуб. Худи ту ба кучо рафтан мехохӣ? – пурсид бо ҳисси кунҷковӣ сардор.

— Шояд Сангтӯда равам, - каме мулоҳиза карда ҷавоб дод Кенчабой.

— Офарин! Ман аз ту ҳамин ҷавобро интизор будам, - далертар шуда илова намуд сардор.

— Хӯш, ГЭС-и Сангтӯда чӣ маъно ва аҳамият дорад барои Тоҷикистон? Вай чӣ тавр сохта мешавад? Инро мефаҳмӣ? – пурсида монд Евгений Павлович аз Кенчабой.

— Номашро бисёр шунидааму вале кӣ месозад, чӣ хел месозанд, намедонам... Росташро гӯям, дар ин бора маълумоти кофӣ надорам, - иқрор шуд Кенчабой.

— Ҳамту? Ин тавр бошад, гӯш кун, - наклашро сар кард Евгений Павлович. – Плани машҳури «ГОЭЛРО»-ро шунида бошӣ, аз рӯи нақша, дар муддати 10-15 сол сӣ истгоҳи барқии хурду калон сохтан лозим буд, ки чамъ 1.650 ҳазор киловатт-соат қувваи барқро ҳосил карда дар як сол 8,8 миллиард киловатт-соат қувваро ба Россияи ночор аз ҷанг баромада доданаҳ лозим буд. Ин барои соҳаҳои хӯроқворию озӯқа, сару либос, нақлиёт, маорифу маданиятро равнақ додан ҷудо ҳам зарур буд. «Мувофиқи нақшаи пешниҳодкардаи В.И. Ленин нахустин истгоҳи барқӣ дар наздикии шаҳри Москва бо номи Кашира сохта шуд. Ба сохтмони он на танҳо аз Россия, балки аз тамоми Осиёи Марказӣ корвонҳои шутур, маводи гуногуни бинокорӣ - меҳ, белу каланд ва мисрону зоғнӯл фиристода буданд...

Дар худӣ ГЭС-и «Сангтӯда-1»-и Тоҷикистон бошад, ҷаҳор агрегати ҳар кадом дорои 167,5 ҳазор киловатт-соат нерӯи барқ тавлидкунанда гузошта мешавад.

Инро бо қувваи ГЭС-ҳои «ГОЭЛРО» муқоиса кун. Масоҳати сохтмони ГЭС қариб даҳ гектарро ишғол мекунад. Баландии дарғоташ 75 метр аст. Дар обанбор 250 миллион метри мукааб об чамъ мегардад. Қиру адирҳои атроф гулистон мешаванд. Шаҳрчаи барқчиён бунёд мегардад. Баъди ГЭС-и «Сангтӯда-1» 8 километр поёнтар аз он ГЭС-и «Сангтӯда-2» бунёд мешавад. Ба он ду агрегати иқтидори ҳар кадомаш 110 ҳазор киловатт-соат гузошта мешавад. Дар обанбораш 5 миллион метри мукааб об меғунҷад...

— Эҳ-хэ, нақшаҳои олиҷаноб-ку, Евгений Павлович! – бо ҳайрат гуфт Кенчабой.

— Ҳо, нағз фаҳмида гир, ки туро ба сохтмони иншооти «андак-мундак» мефиристам. Хуб, акнун рав, бо оилаат маслиҳат кун. Агар розӣ бошӣ, фардо ба Сангтӯда меравӣ. Корҳои аввалини созмондиҳии коллектив, кушодани роҳ, ташкил намудани қароргоҳи муваққатӣ ба зиммаи ту гузошта мешавад. Туро дирӯз дар машварати мутахассисҳо тавсия карданд. Яъне, мо ба ту боварӣ дорем!

Кенчабой хайрухуш намуда берун баромад ва ба сӯи хонааш раҳсипор шуд. Раҳравон фикр мекард, ки кори ҳозирааш ба худаш мувофиқ, ҳамроҳи коргарон ҳар рӯз бе ташвиш ба кор меравад. Дуруст, касби худам гул барин. Тачриба ҳам дорам. Вай ёдовар шуд, ки соли 1969 дар Душанбе техникуми политехникиро хатм карда буд. Ба ҳайси «усто» ба «Ёвонводстрой» фиристоданд. Тахмин шаш моҳ он ҷо кор кард. Пас ба хизмати ҳарбӣ даъват карданд. Дар шаҳри Рязан дар вақти хизмат дар сохтмон кор кард. Соли 1978 аз он ҷо омада, ба Норақ рафт. Дар сохтмони обанбори Пули Сангин ба ҳайси прораб кор кард. Соли 1980 ба сохтмони нерӯгоҳи Бойғозӣ чун прораби калон ба кор фиристоданд.

Корро аз сохтмони роҳ сар кард. Роҳи Норақ-Бойғозӣ ва гардишгоҳҳои онро ба тартиб овардан лозим буд. Бадани кӯхпораҳоро тарошида, чуқуру пастиҳоро пур кардан, роҳро рост бурида гузарондан ба зиммаи ман буд. Сӣ километр роҳро дар муддати кӯтоҳ ба истифода додем... Аз байн ду сол гузашт. Барои ҳаракати автомобилҳои калон роҳ тангӣ кард. Масъала ба миён гузошта шуд, ки роҳи соҳили рости дарёи Вахш ба соҳили чап гузаронда шавад.

Аз мавзеи Пастакон ба воҳаи Қоратош барои гузаштан пули калон сохтан лозим омад. Вақт кам буд. Бо вучуди ин пулро хеле зуд сохтанд. Рафтуомади нақлиёт

осонтар шуд. Ин боиси босуръат анчом гирифтани сохтмони нерӯгоҳи Бойғозӣ гардид.

Ана, акнун, ўро ба сохтмони нав – ба Сангтўда фиристониданд. «Рав бо оилаат маслиҳат кун! Розӣ бошанд...» - боз гуфтаи сардор ба хотираш омад.

Евгений Павлович одами доно, роҳбари обрўманд, чеғ зада «Ба Сангтўда меравӣ!, гуфта розигии маро пурсид. Корро ташкил мекунӣ», гуфта амр кунад, чӣ кор ҳам мекардам? Дарвоқеъ, очаи бачаҳо чӣ мегуфта бошад? «Не!» – гуфта ду пояшро ба як мўза андохта шинад, чӣ ҳам гуфта метавонам? Охир, шукр, се духтару се писарча дорам. Ҳам кор, ҳам тарбияи бачаҳо... осон не! Ҳоло ҳам сад шукр ба ҳамон Оишаам, ки ҳамаи корҳои хона ва тарбияи кўдаконро ба зиммаш гирифта, барои ором кор карда гаштанам имкон медиҳад!..

II

Кенҷабой баъди хўроки шом, чой нўшида аз масъалаи сохтмони Сангтўда гап сар кард. Дар байн як дам сукунат ҳукм ронд. Ба зудӣ даҳан во накардани ҳамсараш дилашро тазйиқ меод.

— Худатон медонед, мардак! – гуфт ниҳоят ў. – Агар дилатон кашол бошад, равед. Шукр, фарзандонамон нони сохтмон қатӣ ба воя расиданд. Байни Нораку Бойғозӣ рафтуо карда кор кардед, кам нашудем. Ҳама чиз дорем. Ором зиндагӣ мекунем. «Рўшанӣ аз як мулк то мулки дигар бурдан» савоб мегўянд дар урфият. Хуб, Сангтўдаашро ҳам бинед-канӣ, - гуфт Оиша.

— Кенҷабой аз ин гапҳои ҳамсараш рўҳбаланд шуд.

Рўзи дигар, яъне 19 майи соли 1986 дар назди идора чамъ шуданд. Бо шариконаш ошно шуд. Онҳо одамони

дар сохтмонҳо номбароварда – прораб Александр Киселков, бригадир Абдусалом Гурезов, бетончиён А. Ҷабборов, Ҳ. Фуломов, С. Ҳаётов, Р. Курбонов, Зинаида Кондрашова буданд. Баъд аз пешин, чизу чораҳошонро ба мошин бор карда, ба роҳ баромаданд. Ҳаминаш бад, ки роҳ чапғалат буд. Аз Норақ ба Сангтӯда роҳи рост нест. Тавассути роҳи Данғара сӯи Қўрғонтеппа 110 километрро тай кардан лозим буд.

Ин ҳам дарди бахайр, лекин аз Навобод то Гулистон роҳҳо харобу валангар буданд.

Пирамардон қисса мекарданд, ки вақти кам шудани оби дарё одамон чамъ шуда, ҳашар карда аз дарё санг берун меовардаанд ва ҳар кас, ки хона сохтанӣ шавад, аз он истифода мебурдааст. Зеро дар маҳалҳои атроф санг набудааст. Аз ин рӯ ҳам номи деҳаро Сангтӯда гуфтаанд, - қисса мекард ронанда Сафарали аз роҳ чашм наканда.

Дар мардум ҳамин хел ривоят ҳам ҳаст, ки гӯё Искандари Македонӣ дар аснои аз ин мавзё гузар карда-наш ба лашкари хеш амр мекунад, ки ҳар як сарбоз яктоғӣ аз санги роҳаш гирифта он ҷо тӯда созад. Фармони ӯ даҳон ба даҳон меравад.

Дар бозгашт боз фармон медиҳад, ки ҳар як сарбоз санги худро аз тӯдаҳои санг баргирад. Зинда мондагон яктоғӣ сангашонро мебардоранд. Санги зиёде боқӣ мемонад.

Искандар сари ин сангтӯдаи боқимонда нишаста зор-зор мегирад, ки ҳамин қадар аскараш талаф ёфтааст.

Пас аз ду ҳазор сол аз паҳлӯи ҳамон Сангтӯда Қаҳрамонони Иттиҳоди Шӯравӣ Исмаи Шарифову Сафар Амиршоев ҳам гузашта ба ҷанги зидди фашистон рафтанд. Онҳо ҳам барнагаштанд!..

III

Мо даруни вагонхона нишастаем.

Ин вагон аз байнаш ду таксим карда шудааст. Дар нимаи аввал – мизи чаҳоркунча, дар атрофаш курсиҳо гузошта шудаанд. Дар як бурҷ чевони хурдакак. Дарунаш пури қоғаз, кулоҳ, асбобу анчоми гуногун. Дар паҳлӯи он асбоби муайянкунандаи сатҳи замин гузошта шуда буд. Дар нимаи дигари хона-вагон кати хоб ва чевонча ва дар болои он телевизори калони «Рубин»-ро ҷой додаанд.

— «Қабулгоҳ»-и ман ана ҳамин ҷо, - хандид ҳамсӯҳбатам – сардори мавзеи сохтмон Кенчабой. – Дар нимаш кор мекунам, нимаи дигараш ҷои хобам.

Рӯзона ин ҷо хеле серодам мешавад, бисёр ғалогула... Бегоҳӣ хона-вагони Кенчабой ба клуб табдил меёбад. Бинокорон ҳама ҷоро пур карда, телевизор мебинанд. Хаёлатон, ки азаматҳо дар қасри мӯхташаме нишаста тамошо доранд. «Хона танг бошаду дил васеъ»-аш ҳамин-будагист.

— Хӯш, биёед ман шуморо бо «буду шуд»-и Сангтӯда ошно созам, - гӯён Кенчабой аз даруни чевон мисли дастархон нақшаи сохтмони лоиҳаро баровард, ки ба рӯи он хатҳои ранги чигарӣ кашида шуда буданд.

Аз фурсат истифода карда Кенчабойро бо нишони «Меҳнати шоён», ки ба қарибӣ мукофотонида шуда буд, табрик гуфтам.

— Ин нишони «Бойғозӣ»-ст. Дар Сангтӯда орден мегиред-дия! – орзу кардам ман.

— Тақдир медонад, хоксорона китф дарҳам кашид Кенчабой. – Канӣ, кардан гирем-чӣ! – Ў ба лоиҳа нигарист.

Пеши чашмонаш хатҳои беҳисоби қачу қилеб...
Лекин агар ба вай аз назари сардори сохтмон – Кенҷабой
назар афканем, он ҳама хатҳои қачу қилеб ба «сухан»
медароянд...

— Ин лоиҳа – гуфт Кенҷабой дасташро ба рӯи
қоғаз гузошта, - дар шаҳри Тошканд дар шӯъбаи Осиеи
Миёнагии пажӯҳишгоҳи «Гидропроект»-и Умумиттифок
кашида шудааст.

— Мақсади сохтмони он чист?

— Мақсад? Истифода аз ҳар як қатра оби Вахш!
– возех гап мезад ӯ. – Обе, ки аз нерӯгоҳи Бойғозӣ чорӣ
мешавад, то расидан ба истгоҳи Сарбанд (Калининобод)
қатрае кам намешавад. Мақсади мо ба қисмати ҷануби
Данғара баровардани об, заминҳои зиёдеро қобили кишт
гардондан. Ба он мавзӯро ҳам об меравад, ҳам қувваи
барқ!

Муҳимаш, ҳуди табиат ба равиши дарё чунон
шароит ба вучуд овардааст, ки кӯҳҳо ин дарёи азимро
аз ду тараф мисли ҷӯйборе ва ҳатто гуфтан мумкин,
мисли соғутарош «қоса» сохта додааст, ки аз он дуруст
истифода накунем, айб аст.

Дар хусуси оби Вахшро тавассути нерӯгоҳи
Сангтӯда танзим кардан, оби Омуро ба мавсим нигоҳ
карда як зайл нигоҳ доштан гап назанем ҳам мешавад.
Зеро ин ба ҳама аён аст.

— Ҳоло ба ин ҷойҳо нерӯи барқ аз кучо меояд?
Аз нерӯгоҳи Бойғозӣ? - мепурсам ман.

— Не. Аз ГЭС-и Сарбанд, - гуфт ӯ. – Ҳамсоия
ҷанубии мо. Ҳоло аз он ҷо ба сӯи Данғара, ки истгоҳи
хурдтар дорад, хати барқ кашида мешавад. Вай аз ҷои
ҳозираи мо якуним километр дуртар воқеъ шудааст. То
Бойғозӣ 25 километр хоҳад буд.

Аммо илочи дигар нест. Ҳама чиз, техника ва таҷҳизот бо роҳи Данғара оварда мешавад. Хайрият, ки вазорати обу барқ ва Госплан шароити душвори кӯхистонро ба назар гирифта як миллион рубл пул гузарондаанд, ки сарфи сохтмони роҳи автомобилгард хоҳад шуд. Ҳоло сохтмони роҳ аз тариқи Бойғозӣ оғоз ёфтааст.

— Барои сохтмони истгоҳ чӣ қадар маблағ чудо шудааст?

— Умуман барои ҳарду нерӯгоҳ қариб панҷсад миллион рубл маблағ чудо кардаанд. Аз он 185 миллионаш барои корҳои сохтмону монтаж. Як миллион – барои роҳ, маблағи боқимонда барои сохтмони шаҳрчаи коргарон сарф мешавад.

— Дар ҷое ки худамон қарор дорем, - гуфт ӯ – саридораи базаи механиконидашуда сохта хоҳад шуд.

Инаш, - гуфт ӯ бо дасташ лоиҳаро нишон дода, - анборҳои сохтмон, инаш заводи оҳану бетонӣ. Дар як тарафаш ошхона барои 180 кас, дар тарафи дигараш – базаи автомобилӣ. Умуман ҷамъ бист бино бунёд мегардад. Ҳоло ба сохтмони таҳкурсии ин базаҳо сар кардем. Барои пойдевори заводи оҳану бетон чуқурӣ канда шуд. Дар бағали кӯҳ роҳ сохта мешавад. Дастгоҳҳои барқтанзимкунанда шинонда шуданд. Масолеҳи сохтмонро кашонда истодаанд. Теъдоди коргарон торафт меафзояд. Ҳоло ба шаст кас расид. Дар се моҳи охири соли 1987 ба маблағи 50 ҳазор сӯм корҳои гуногун ба иҷро расонида шуданд.

Боз як чиз, гуфт ӯ диққатамро ба худ ҷалб карда. – Дар айни авҷу барори кори сохтмон теъдоди коргарон ба се ҳазор кас мерасад. Дар сохтмонҳо усули кори вахта ҷорӣ карда мешавад. Ин ба сифати кори сохтмон ва авҷ

гирондани мусобиқа имкон медиҳад, ин як. Дуввум аз Норақ то ин ҷо омадурафт осонтар мегардад.

Ончи ки ба шумо гуфтам, дар ана ҳамин нишонаҳои рамзӣ ниҳонанд. Ҳамааш, «ха» нагуфта ҷомаи амал мепӯшад.

— Ҳоло аз мошинолот – чиҳо дорем?

— Дар айни вақт ба мо ҷаҳор экскаватор як булдозер, панҷ автомобили боркаш додаанд. Воситаҳои техникӣ бо навбат фиристода мешаванд. Акнун навбат ба «саёҳат», - гӯён лоиҳаро қат карда, даруни ҷевон гузошт ва худ пеш даромад.

Аз хона-вагон баромада, сӯи ҳамон мавзёе қадам задем, ки он ҷо обанбор ва бинои нерӯгоҳ сохта мешуд. Масофа то он ҷо аз сесад-сесаду панҷоҳ қадам дуртар набуд. Тарафи ростиаш яклуфт зови баланд. Тарафи чап замини кушод. Дарёи Вахш бахузур доман паҳн карда, ялаққос зада якмаром мешорид ва рафта-рафта дар байни кӯҳҳои тарафи чап гум мешуд.

— Ҳӯ ана он дарахтони чинору тутро мебинед? – ишора кард сардор, - ин ҷо боғистони хоҷагии «Ғайрат»-и ноҳияи Данғара буд. Агар ба хоҷагӣ меҳмони нозуктар ояд, ба ин ҷо оварда, меҳмондорӣ мекарданд. Баъди иҷрои плани пахтасупорӣ ҷамъомадҳои тантанавӣ ҳам дар ин ҷо гузаронида мешуд.

Инак, он ҷо акнун бинокорони мо дам мегиранд. Бинои нерӯгоҳ дар ҳуди ҳамон ҷо сохта мешавад.

Мо ба он ҷо наздик шудем.

Воқеан ҳам ҷои олиҷаноб. Се-ҷор тоқ ба танаи чинор печида баромадааст. Хаёл мекунад, ки айвончаи дарозе бошад. Ҳӯшаҳои ангур заб-зард пухтаанд. Дар поёни он истироҳатгоҳест, ки аз тахта сохтаанд.

Онсӯтар рӯи ҷаҳор оташдон дег гузоштаанд.

Аз шохҳои баланди чинор хониши мурғон ба гӯш мерасад. Дар поёнтари он дарёи пурталотум чорист, ки даст дароз кунед ба оби сардаш мерасад.

Бо зинаҳои тахтагин ба шипангчае баромадем. Дар болотари кӯрпачаҳои густурдашуда харсанги бузурге меистод. Рӯи харсанг баромада ба атроф чашм андохтем. Дар ақиби харсанг об чамъ шуда буд, ҳаёл мекунад, ки ҳавзи бадвоҳимаест...

Дарёи Вахш аз Бойғозӣ фууромада, гӯё мисли як чӯйчаи шӯхоб ба ҳамин ҳавз дохил шуда, аз паҳлӯи он санги азим баромада мерафт.

— Мисли ана ҳамин ҳавз бо чинҳои кӯҳӣ сарбанди обанбори нерӯгоҳ сохта мешавад, - гуфт Кенчабой ба сӯи кӯҳҳо ишора карда. — Бинои нерӯгоҳ дар ҷои ҳамин шипанг сохта мешавад. Ба фикри ман, худи табиат ҳамин ҷойро тахт карда мондааст ва мо агар нерӯгоҳро насозем, айб аст.

— Рост, - гуфтам дар ҷавоб сар чунбонда..

IV

Ҷанги беамони бародаркушӣ ба иқтисодиёти Тоҷикистон зарари калон расонд. Дар ҳамаи соҳаҳо тангдастии шадид рух дод. Боло рафтани нархи мол ва танқисии пул халқро саҳт ба ташвиш овард. Хусусан нарасидани сӯзишворӣ ва қисмҳои эҳтиётӣ ба зиндагии мардум таъсири саҳт расонд.

Дар чунин вазъият нерӯи барқ-манбаи асосии таъминкунандаи эҳтиёҷоти рӯзгор, калиди ба қор андохтани саноат ва истехсолот маҳсулоти асосӣ буда-нашро бори дигар нишон дод. Инро ба ҳисоб гирифта Президенти мамлакат Эмомалӣ Раҳмонов ба тамоми халқ муроҷиат карда гуфта буд, ки:

«... Бо назардошти вазъи иқтисодии имрӯзаи чумхуриамон, то замоне ки ҳомӣ пайдо карда сохтмони бузургтарин нерӯгоҳи барқии Роғунро аз нав барқарор мекунем, ба мо лозим аст, сохтмони нерӯгоҳи барқии Сангтӯдаро бо захираю имконияти худамон рӯи даст гирем. Онро сохтмони умумихалқӣ эълон бикунем. Агар нерӯгоҳи барқии Сангтӯда пурра сохта ба кор андохта шавад, ҳар сол то 2 миллиарду 700 миллион киловат-соат барқ тавлид мекунад. Ин миқдор барқ эҳтиёчи қариб тамоми вилоят ва ноҳияҳои Тоҷикистонро ба он таъмин месозад...»

Ин муроҷиатро тамоми заҳматкашони чумхурӣ дастгирӣ карданд. Онро ба таври ҳашар сохтанӣ ҳам шуданд.

Бале. Нерӯе, ки аз ин истгоҳ ҳосил мешвад, оянда барои серу пур гардонидани мардуми аз ҷанги харобиовар зарари калон дида, ба роҳ андохтани **нақлиёт, хочагиҳои зироаткор, саноат, ривоч додани илму фан, равнақи фарҳанг** мусоидат хоҳад кард.

Бисёр идораҳо ва корхонаю ташкилотҳо мувофиқи имконияташон ба суратҳисоби Истгоҳи барқии Сангтӯда маблағ мегузаронанд. «Сангтӯдаро аксия месозад» гуфтанд. Вале...

V

Чӣ хушнудӣ аст, ки соли чаҳордаҳуми истиқлолият дар таърихи сохтмон саҳифаи нав кушод. Бо кӯшишу талошҳои Президенти мӯҳтарамамон Э.Ш. Раҳмонов тавачҷӯҳӣ дӯстон ва сармоядорони давлатҳои хориҷа боз ба Сангтӯдаву Роғун ҷалб карда шуд.

Дар пойтахтамон – Душанбе моҳи январӣ соли 2005 раиси Ҷамъияти саҳҳомии «Системаи ягонаи энер-

гетикӣ»-и Руссия – Анатолий Чубайс, вазирони энергетикаи Тоҷикистон – Қўрабек Нурмаҳмадов ва Эрон – Ҳабибулло Бетараф чамъ омада дар масъалаи идома додани сохтмони нерӯгоҳҳои барқии обии Сангтӯда ва Роғун машварат ораста паймон карданд, ки нерӯгоҳхоро якҷоя месозанд. Дар ин бора созишномаҳои байниҳукумати имзо шуданд. Мутахассисҳо ба тайёр кардани нақшаҳо ва лоиҳаҳо шурӯъ намуданд.

Онҳо мӯҳлати сохтмони нерӯгоҳхоро аз рӯи нишондоди Созишнома то соли 2008-ум муайян карданд. Барои ин 500 миллион доллари амрикоӣ лозим аст. Вазорати энергетикаи Руссия, ки яке аз саҳмдорони асосии нерӯгоҳи Сангтӯда аст, чудо кардани 250 миллион доллар ва техникаю мошинҳои ҳозиразамонро ба зимма гирифт. Давлати Ислонии Эрон ӯҳдадор гашт, ки барои сохтмони нерӯгоҳи «Сангтӯда-2» - 150 миллион доллари амрикоӣ маблағгузорӣ менамояд.

Сарвазирони Тоҷикистон Оқил Оқилов ва раиси Чамъияти саҳҳомии «РАО ЕЭС»-и Руссия А. Чубайс хишти аввалини бинои нерӯгоҳи барқии «Сангтӯда-1»-ро гузоштанд.

VI

...Сардори участкаи сохтмон Кенчабой Зиёев дар даст бастаи папкаи лоиҳаҳо ба назди васлгар омада каме кори онро наззора карду гуфт: - Исто, Маҳмуд! Чусур-часари электрод қатъ шуд, шарораҳо хомӯш шуданд. Васлгар Маҳмуд, ки симҳои арматураро васл мекард, ниқоби васлгариро аз сар гирифта аз ҷояш хест ва сардорро дида андаке саросема шуд.

— Кадом маркаи арматураро васл мекунӣ? – бо оҳанги чиддӣ пурсид Кенчабой.

— 16^{«а»} навъи 3, - гуфт Маҳмуд.

— Бин, чашматро калонтар кушода бин!, – ба арматураҳои девормонанд васлшуда ишора карда гуфт сардор. – Ҳамааш як маром – аз арматураи маркаи 20 васл шудагӣ. Ҳамту не? Симҳои охирин – 4 дона васл кардагиат маркаи 16. Магар ту инро намебинӣ?

— Хайр, фарқаш чӣ? Дар даруни бетон монда меравад-ку? – гуфт Маҳмуд бо оҳанги бепарвоёна.

— Ту, чӣ? Навкор ҳастӣ магар? Фарқи маркахон арматураро намедонӣ? Хайр, имрӯз васл мекунӣ. Пагоҳ девори бинои ГЭС аз ҳамон ҷо қафад, кӣ ҷавоб медихад? Не! Бо «гӯр сӯзаду дег чӯшад» кор буд намешавад! Бо нағзӣ ҳамон арматураи 4 донаи борики васлкардаатро гирифта аз нав кун. Набошад, кори имрӯзаатро брак мекунам. Аз мукофоти 15 маҳрум мешавӣ!

Охир арматураи маркаи 20 тамом шуд. Чӣ, акнун бекор шинам? – пас намеомад Маҳмуд.

— Маркаи 20 ҳаст. Барои чӣ аз бригадират напурсидӣ? – Ҳозир рапорт менависам. – Кенчабой ба сӯи вағони прораб раҳсипор шуд.

— Хайр, хайр. Сардор! Бубахш... – аз қафои Кенчабой фарёд зада давид Маҳмуд...

VII

Дар сохтмони ГЭС-и «Сангтӯда-1» рӯзи сешанбеи ҳар ҳафта, соати 12 гузарондани маҷлиси кӯтоҳмуддат анъана шудааст. Ба он аз сардори Ҷамъияти сахҳомии «НоракИБОсоз» сар карда то устоҳо, прорабҳо, сардорони объектҳо, роҳбарони нақлиёт, автабазаҳо ва корхонаҳо иштирок карда, қору бори дар давоми ҳафта басомонрасидаро ҷамъбаст менамоянд, вазифаҳои ҳафтаи

навро муайян менамоянд. Дар ин «накшакашӣ» сардори участка Кенчабой Зиёев ҳатман иштирок мекунад.

Дар «накшагирӣ»-и дирӯза Кенчабой Зиёев чунин гуфт:

— Бардоштани девори бинои ГЭС аз рӯи чадвал рафта истодааст. Бригадаи Тоҷ Қодиров ғайрат нишон медиҳад. Коргарон графикро сад фоиз иҷро накунад ҳам, дар байни коллективҳо, бинокорон муташаккилона ва рӯҳбаландона кор мекунад. Ҳафтаи гузашта аз шӯъбаи корҳои механиконидашуда талаб карда будем, ки ба участка кран фиристонад, ки трансформатори тақсими барқро гузошта, ҳаҷми корро зиёд намоем. Ин иҷро нашуд, ҳафтаи нав бояд иҷро шавад! Ба ташкилоти пудратчӣ супориш додан лозим, ки дар участка доска, як тахтаи нишондод оварда шинонад. Бо воситаи он рафти кори ҳаррӯзаро ҷамъбаст намуда, тарғибот кунем ва натиҷаҳои корро ба самъи коргарон расонем...

Хуллас, сардори участка дар дувоздаҳ масъала эрод гирифта, камбудию норасоии мавҷударо ҳамаҷониба таҳлил кард. Мо ва ташкилотҳои дахлдор аз ин бояд хулоса барорем, гуфт вай дар хотима.

Сардор имрӯзҳо хеле серкор аст, ба сарҳорӣ вақт намеёбад. Ҳамаи кӯшишу ғайрати ӯ ба ҳарчи тезтар сохтани нерӯгоҳи барқӣ нигаронда шудааст.

СОЛИ 2006

Соли нав, эй ганчи ноб, эй бебеҳо,
Љилваи сидқу таманноу вафо.
Соли парвози баланди орзӯ
Дар вучудат аз чаманҳо рангу бӯ.
Соли ёде аз ҷаҳони Ориё,
Сачда бар рӯҳу равони Ориё.
Соли ҷашну боздиду анҷуман,
Љилваи гулҳои рангин дар чаман.
Соли ҷашни хуррам истиқлоли мо,
Менамояд бахт истиқболи мо.
Зодрӯзи шаҳри Кӯлобу Саразм,
Соли шодӣ, соли назму соли базм.
Соли гандум, соли пахта, соли об,
Соли атлас, ҳам чакан, ҳам офтоб.
Сохтмони Сангтӯда дар назар,
Ранчи Анзобу раҳаш дар пушти сар.
Сохтмони Роғшаҳру боғшаҳр,
Раҳ ба сӯи баҳри Ҳинду сӯи даҳр.
Сохтмони пули рӯди Вахшу Панҷ,
Меҳр подоши азобу дастранҷ.
Соли кашфи ахтарони ноаён,
Равнаку шеърӯ суруду дoston.
Чун Авасто нек будан дар ниҳод,
Кини дилро як ба як додан ба бод.
Соли рустан, сар баровардан зи хок,
Соли қалби поку соли дасти пок.

ДУШАНБЕРО ШУДАМ ПАЗМОН

Даме дур аз диёри худ Душанберо шудам пазмон,
Ба чашмам акси ёри худ Душанберо шудам пазмон.

Зиҳӣ, марзи биҳиштосо, беҳин абру беҳин дарё,
Вале альён баҳори худ – Душанберо шудам пазмон.

Худоё, мулки бегона шавад ҳамдам маро ё на?
Диёри ғамгусори худ – Душанберо шудам пазмон.

Ба ёди оби ширинаш дили пуроташам гум зад,
Хушово чашмасори худ – Душанберо шудам пазмон.

Турунчу норгил бинмуд, оваҳ, талх комамро,
Шакарангуру нори худ – Душанберо шудам пазмон.

Бухорои навини хеш, шаҳри бехтарини хеш,
Китоби зарнигори худ – Душанберо шудам пазмон.

Забони тӯтии хушгӯ набошад чун забони ӯ,
Забони хушгувори худ – Душанберо шудам пазмон.

Миёни қасри афсона чу як гунчишки белона
Макони хоксори худ – Душанберо шудам пазмон.

Ба чашмам Айнию Сино, ба гӯшам Лоиқу Мирзо,
Суханпарвар диёри худ – Душанберо шудам пазмон.

Шукӯҳи хайкали Сомон бубухшояд фурӯғи чон,
Дирафши тоҷдори худ – Душанберо шудам пазмон.

Зари бегонахо зар не, дари бегонахо дар не,
Ҳисори зарнисори худ – Душанберо шудам пазмон.

Сари сабзам аз ӯ бошад, бачо набзам аз ӯ бошад,
Суруру ифтихори худ – Душанберо шудам пазмон.

ГАНЧВАР

Аз миёни обу оташ, аз масири қарнҳо
Армуғон овард ганчаш халқи оташзоди мо.
Шоҳбайту қиссаю афсонаҳо дар махзанаш
Армуғонаш бебаҳо, лаб нотавон дар гуфтанаш.
Лаҳни ӯ сози рубобу дилнавоз оҳангҳост,
Саҳнааш нақшу нигори сӯзании пурчилост.
«Шашмақом» андар мақомаш ганчи бодовард нест,
Зеру бам дорад, валекин зери хоку гард нест.
Хилқаташ якто бувад, ҳар ганчро халқ оварад,
Офарин бар миллате, ки-ӯ ганчи дил меофарад.
Ёдгори халқи мо гоҳе ниҳон дар қаъри гил,
Аз ғубори кӯзапора мерасад фарёди дил.
Хиштҳои Истаравшан чун китоби қиссагӯ,
Мекунам з-ин шаҳри армон хештанро ҷустуҷӯ.
Ном монд аз Ҳулбуку Суғду Ҳисору шодмон,
Кӯзапора роз гӯяд пеши мо бо сад забон.
Ёдгори халқи мо танҳо куҳандевор нест,
Рӯи олам халқи мо беному беосор нест.
Армуғони халқи тоҷик дар вучуди поки ӯст,
Дар замини ёдҳо чун сабзбоғе дар нумӯст.
Ҳифз бояд кард альён ёдгори халқро,
Кӯзае, хиште, китобе – шоҳқори халқро.

ЭҲДО БА ХУЧАНДШАҲР

Ало, минунишон манзил,
Дурахшон кавкабе ҳастӣ.
Ало, эй шаҳри меҳрогин,
Хумоюнмазҳабе ҳастӣ.
Тирози баҳру бар гаштӣ,
Хучистаматлабе ҳастӣ.
Туро рою равон Сайҳун,
На бечон қолабе ҳастӣ.
Камолатро пазируфтам,
Беҳин як мактабе ҳастӣ.
Маҳастӣ – моҳ дар афлок,
Ту дар тобу табе ҳастӣ.
Сафоовар, сафобахшо,
Сурӯш андар лабе ҳастӣ.
Хучанд, афсонаи ширин,
Ҳазору як шабе ҳастӣ!

ОЛИ СОМОН, ОЛИ ТОЧИК

Оли Сомон, оли тоҷик,
Ахтари хушфоли тоҷик.
Гавҳаре аз баҳри Сомон,
Давлати навболи тоҷик.

Ёди Сомон ашки талхе дар гулӯям,
Чун یتимон модари худро бичӯям.

Чархи Сомон, чархи гардун,
Офтобе дар тамаддун.
Нолаи Ҷайҳуну Сайҳун,
Қиссае аз ашку аз хун.

Оли Сомон, ахтари Машрикзамин ту,
Саргузашти дилнавозу дилнишин ту.

Ахтари Сомон дурахшон
Дар Хучанду Рашту Хатлон.
Ёди Сомон ёди ширин
Дар Ҳисору дар Бадахшон.

Саргузашти моҳпора Оли Сомон,
Мешавад рӯшан дубора Оли Сомон.

ТОҶИКИСТОН

Тоҷикистон, хонаи ободи ман,
Маҳди ман, манзилгаҳи ачдоди ман,
Реша дорад нахли меҳрат дар дилам.
Сачда меорам ба хокат,
Сачда меорам ба обат.
Аз гилу оби ту аст обу гилам.

Эй макони гулфишон,
Зодгоҳу маскани мардони кор.
Аз дилу чон
Дуст медорам туро!

Тоҷикистон,
Сарзамини бостон,
Духтари кӯтоҳдастат як замон,
Ҷои пайғоме равон кард аз барои ошиқаш
Коҳу ангишти туро.

Бе сухан мехост \bar{u} гӯяд ба ёр:
Бе ту, эй ёри азиз,
Зардрӯ гаштам чу кох,
Дар фиروقат он чунон ҳам сӯхтам,
Гаштам охир ҳамчу ангиште сиёҳ.

Тоҷикистон,
Меҳри ту
Он чунон дар сина беандоза аст,
Ман намедонам чи сон
Бо сухан гӯям варо?
Бе ту ман ҳам мешавам чун коҳ зард,
Аз ғаму аз сӯзу дард
Мешавам ман бе ту ангишти сиёҳ.

Тоҷикистон, хонаи ободи ман,
Гӯшаи зебою сарсабз, эй Ватан,
Бар танам меҳри ту бо шир омадаст,
Меравад бо қони ман!

НИЁИШ

Мо мардуми фарҳангӣ дунёи дигар дорем,
Бо меҳри ахурой савдои дигар дорем.
Бо нармиву мастурӣ машҳур агар будем,
Дар сафҳаи даҳр имрӯз имзои дигар дорем.
Моем найи нолон, аз ишқи Худо болон,
Бо нойу навои нав Мавлои дигар дорем.
Бегона ҳамечӯяд аз мо асари айбе,
Бо чурми адӯ бо худ ғавғои дигар дорем.
«Шамшер чӣ кор ояд», моро қаламе бояд,
Бо шеваи созанда овои дигар дорем.
Бо чехраи нуронӣ аз аҳли Хуросонем,
На турку на аъробӣ, бобои дигар дорем.
Сармоияи умри мо гурдони Аҷам бошанд,
Аз ҳикмати «Шаҳнома» эҳёи дигар дорем.
Пирӯзу муборак бод ҳар соати истиқлол,
Индам ба канораш мо фардои дигар дорем.

САНОИ ИСТИҚЛОЛ

Раҳ ба сӯи нури хуршед аст истиқлол,
Сарғаҳи дарёи уммед аст истиқлол.
Миллати ойинадил, ойинаандешам,
Мазҳари пояндаи дид аст истиқлол.
Суннати ҷамшедиям аз Ориё боқист,
Ёдгори тахти Ҷамшед аст истиқлол.
Бо таманнои висолат зиндагӣ кардем,
Бо ту ҳар як рӯзи мо ид аст истиқлол.
Дар диёре, ки хирад оҳанги бедорист,
Шоми моро субҳи таҷдид аст истиқлол.

Лаззати вахдат бувад дар дӯстӣ моро,
Дар Хуросон шеъри тавҳид аст истиқлол.
Дӯстонро чун бикардӣ ҳамдаму ҳамроҳ,
Душмани ҷони ту навмед аст, истиқлол.
Инак, аз чашмони бинои Ватан хонам:
Сӯи фардо роҳи испед аст истиқлол.
Эй хушо, дар ҷону дар чашмони ҳар тоҷик
Гавҳари меҳри ту ҷовид аст, истиқлол.
Зодрӯзамро зи ёди хештан бурдам,
Шодбоди рӯзи тавлид аст истиқлол.

Ба Истиқлоли меҳан сачда орам,
Намозамро ба даргоҳаш гузорам.
Бихонам ояти шукронааш беш,
Ки ҳаст он ҳадяи Парвардагорам.
Бибӯсам парчами сабзи Ватанро,
Хазони дил равад, ояд баҳорам.
Шабонгаҳ бодаи моҳаш бинӯшам,
Сабоҳаш бод доруи хуморам.
Агарчи баргу борам борхо рехт,
Ҳамоно такдарахти устуворам.
Зи шеъри ноби илҳоми Худованд
Маъонии накӯро интизорам.
Шаҳодатномаи ман «Шоҳнома»-ст,
Аҷам-оғози сабзи рӯзгорам.
Хуросони суханро шоире бод,
Чу Фирдавсӣ бигӯяд з-ифтихорам,
Ки оре, Ориёиям ба олам
Ва бошад Зардуҳишту Ҷам таборам!

ТОЧИКИСТОН

Тоҷикистон, рӯшанистони дилам,
Аз таҷаллӣ пур намой манзилам,
Гавҳари чашми маро бахшой нур,
З-офтобат чони ман созад хузур.
Дар сукути ту садоям, эй Ватан,
Бо таби ту ошноям, эй Ватан.
Дар заминат бо таманноҳои хеш
Базри уммедам ҳамесозам пареш.
Ояти меҳри туро дорам ба ёд,
Ҷонамозам сабзаи хоки ту бод.
Вопасин аксе, ки аз олам барам,
Акси меҳри туст дар чашми тарам.
Эй Ватан, пайгамбару Мавлои ман,
Сураи меҳри ту дар лабҳои ман.
Қарз бошад хифзи ному нанги ту
Бар ватандорон ба рӯзи танги ту.
Зиндаам бо нуру бо нори Аҷам,
Зинда бошад дар ту ашъори Аҷам.
Решаам аз олу авлоди Ҷам аст,
Фитратам аз килки эҷоди Ҷам аст.
Эй Ватан, эй минбари шоирнавоз,
Ман ба ту меоварам рӯи ниёз.
Тоҷикистон, файзи яздонии ман,
Эй муҳаббатхонаи ҷонии ман,
Ман пур аз сарводаи оҳи туям,
«Камтарин шоир ба даргоҳи туам»

ОЛИ СОМОН

Оли Сомон-хонадони бахти мо,
Оли соҳибтоҷу соҳибтахти мо.
Ин тулӯи тозаат табрик бод,
Офтобат бар сари тоҷик бод.
Зинда бош, эй мардуми Сомоннажд,
Нанги миллат боли парвозат кушод.
Як замон моро ба ҳам овардаӣ,
Ҷамъ моро дар Аҷам овардаӣ.
Дар Бухоро остони ту баланд,
Дар Самарқанд ошёнат дилписанд.
Борае бар Тоҷикистонӣ кунун,
Ваҳдати халқи парешонӣ кунун.
Дар Душанбе ҳайкалат боло шуда,
Сачдагоҳи мардуми дунё шуда.
Ҳайкалат монанди пири раҳнамо
Медихад фотеҳаи нуру зиё.
Ёди ту моро ба ҳам якҷо намуд,
Якдилу якрӯву якпахно намуд.
Шеваи тоҷик танинандоз шуд,
Равзани гардун ба рӯяш боз шуд.
Оли Сомон оли шаъну шони мо,
Бештар соз ин замон сомони мо.
Қисмати талхи ту андар ёди мост,
Ёди ширинат зиёратгоҳи мост.

ИСТИҚЛОЛИ ТОЧИК

Муборак бод истиқлоли точик,
Дили аз фахр молмоли точик,
Паёми сабз орад кафтари ишқ,
Ба гӯши миллати хушфоли точик.
Чаҳони точикон шуд ранг дар ранг,
Хучаста мешавад иқболи точик.
Тулӯи тозааш омад дубора
Зи баъди Оли Сомон, Оли точик.
Раҳи фардои миллат гашта пурнур,
Зи файзи хандаи атфоли точик.
Ватандоро, ватанро дӯст медор,
Ватандорӣ бувад омоли точик.
Ба Ҷоми Ҷам биёвар бодаи меҳр,
Ки дар ваҳдат бувад иқболи точик.
Куханхоку куханачдои даҳрем,
Набошад миллате амсоли точик.
Чаҳон донад, ки аз рӯзи азал буд
Самарқанду Бухоро моли точик.
Ба сар бояд давидан, эй азизон,
Ба побӯсии истиқлоли точик!

ТУЛҶҶИ ХИРАД

*Илҳом аз корнамоиҷо ва гуфтаву навиштаҷои
Эмомалӣ Раҳмонов*

Ҷонфидо

Дар он лаҳзаҳое, ки аз осмон,
Ту гӯӣ, ки мерехт тиру камон.

Дар он лаҳзаҳое, ки дарёи хун
Равон буд дар кишвари мо фузун.

Дар он лаҳзаҳое, ки дар ҳар макон
Аҷал аз қафои ҳама буд равон.

Дар он лаҳзаҳое, ки модар фиғон
Кашидӣ зи кирдору кори замон.

Дар он лаҳзаҳое, ки ҳар як падар
Ба дил дошт доғе зи қатли писар.

Дар он лаҳзаҳое, ки тоҷики ман
Ба чанголи деу даду Аҳриман

Гирифтор буду бaсе хор буд,
Ҳама ҷой бахташ нагунсор буд.

Дар он лаҳзаҳое, ки дар мамлакат
Ҳама дар ғами ҷони худ буд фақат.

Аё чонфидо, некмарди Ватан,
Фитодӣ ту дар фикри дарди Ватан.

Хама гирдиҳам дар Хучанд омаданд,
Гаҳе пасту гоҳе баланд омаданд.

Часорат бикардиву бархостӣ,
Пайи маслиҳат маҷлис ороштӣ.

Ливои адолат барафроштӣ,
Накӯ номи тоҷик бардоштӣ.

Часорат, ки кардӣ, туро офарин,
Гузори асар дар замону замин.

Часорат диҳад зеб ҳар фардро,
Часорат аён мекунад мардро.

Часорат кунад бо хирад иттифоқ,
Чу дуде пароканда гардад нифоқ.

Барои адолат намудӣ чадал,
Хирад раҳбарат гашту кардӣ амал.

Гирифтӣ инони суханро ба даст,
Сухан аз даҳонат чу оташ бичаст.

Сухан часту рафту ба дилҳо расид.
Ба дилҳои поку мусаффо расид.

Назар бар ту афканд парвардигор,
Ба номи ту зад сиккаи шаҳриёр.

Ҳидоят туро дод яздони пок,
Ки бардорӣ афтодагонро зи хок.

Маҳорат туро дод чонофарин,
Замину замону чаҳонофарин.

Ки кори чаҳон бар низом оварӣ,
Раванди замон бар низом оварӣ.

Саодат туро дод чархи барин,
Шудӣ соҳиби тахту мӯхру нигин.

Туро тахти тоҷик арзанда бод!
Туро бахти тоҷик фархунда бод!

Ту будӣ, ки тоҷик омад ба ҳам,
Раҳо шуд зи чанголи ҷангу ситам.

Ту будӣ, ки тоҷик омад ба ҳам,
Парешон бишуд абри дарду алам.

Ту будӣ, ки тоҷик шуд тоҷвар,
Фурузон бувад начми бахташ ба сар.

Даъват ба Ваҳдат

Балое, ки моро ба дар омада,
Балое, ки моро ба сар омада.

Балои азим асту бисёр бад,
Ба гуфтору рафтору кирдор бад.

Бувад ин бало хасми халқу Ватан,
Бувад ин бало душмани ҷону тан.

Балоро бибояд, ки аз дар биронд,
Балоро бибояд, ки аз сар биронд...

Илочи раҳоист дар Иттиҳод,
Умеди адӯро диҳад он ба бод.

Агар бигзарем аз низоъу нифок,
Кунем иттиҳоду кунем иттифок.

Ба боди фано қасди душман равад,
Ҳама чангҷӯён нагунсар шавад.

Агар бо ҳам оему Ваҳдат кунем,
Сари хасми миллат зи тан барканем.

Раҳобахши миллат зи Ваҳдат бувад,
Дави Рахши миллат зи Ваҳдат бувад.

Кушода зи Ваҳдат бувад роҳи мо,
Зи Ваҳдат бувад бахт ҳамроҳи мо.

Зи Ваҳдат бувад бахти авлоди мо,
Зи Ваҳдат бувад мулки ободи мо.

Зи Ваҳдат бувад хотири шоди мо,
Зи Ваҳдат бувад шеъри озоди мо.

Ҳаёте, ки морост, аз Ваҳдат аст,
Ҳар он чӣ гуворост, аз Ваҳдат аст.

Чӣ хуш гар ҳама аҳди Ваҳдат кунем,
Сари хасми малъун ба по афканем.

Сар аз як гиребон барорем агар,
Набошад ҳарос аз қазову қадар.

Сар аз як гиребон барорем агар,
Кунад Хӯҷаи Хизр бар мо назар.

Сар аз як гиребон барорем агар,
Дихад дашти лабташна шаҳду шакар.

Сар аз як гиребон барорем агар,
Фаровон диҳад сулҳу Ваҳдат самар.

Сар аз як гиребон барорем агар,
Низоми ҷаҳонро бубинӣ дигар.

Сар аз як гиребон бурун оваред,
Сару синаи ҷангчӯро даред!

Паёми Исмоили Сомонӣ

Рӯзгор ва муборизаи Исмоили Сомонӣ дар муттаҳидсозӣ ва сарҷамъ овардани халқҳои парешони ориёинажоди Мовароуннаҳру Хуросон як падидаи ибратомӯзи халқист.

Э. Раҳмонов

Туро, эй писандидаи хосу ом,
Фаристам ба номат салому паём.

Ман аз аҳди Сомону Исмоилам,
Ба гуфтору корат ҳаме қоилам.

Ман аз корҳои ту миннатпазир,
Ба таърихи миллат надорад назир.

Маро, ки шаҳи Оли Сомон будам,
Фарогири аркони даврон будам.

Намудӣ ту хурсанд бо корхот,
Ба гуфтору рафтору пиндорхот.

Ба пиндору гуфтору рафтори нек,
Ба омоли неку ба афкори нек.

Ҳама он, ки тоҷик бигрифта ном,
Ба тоҷикӣ гӯянд харфу калом.

Ба поёни қарни ду даҳ хаста буд,
Ба киштии бишкаста биншаста буд.

Ба дарёи офат шино менамуд,
Илоҷи раҳой аз онаш набуд.

Фитода ба мушқил миёни бало,
На мушқилкушо дошт, не раҳнамо.

Ту тоҷики худро зи чанги мамот,
Ба дасти тавонот додӣ начот.

Ту умри дубора ба он додай,
Тани хастаашро равон додай.

Маконкардагумро макон додай,
Забонкардагумро забон додай.

Ту будӣ, ки тоҷики баргаштабахт,
Зи нав гашт соҳиб ба тоҷу ба тахт.

Туро фарри шоҳиву шоҳӣ мақом,
Сухан шоҳӣ гӯӣ ба хосу ба ом.

Маро ҳам ту кардӣ чунин мӯътабар,
Ниҳодӣ дубора ба сар тоҷи зар.

Маро ҳам намудӣ ту маснаднишин,
Муборакқадам зери чархи барин.

Вагарна набудам асире зиёд,
Маро бурда кайҳо Бухоро зи ёд.

Аз он лаҳзае, к-Оли Сомон гузашт,
Бухоро ба чанголи туркон гузашт,

Мани хастаҷон дар асорат будам,
Гирифтори таъну ҳақорат будам.

Ту кардӣ маро аз асорат раҳо,
Ту кардӣ маро аз ҳақорат раҳо.

Ба шаҳри Душанбе бишуд чо маро,
Миёни чаманзор маъво маро.

Кунун дар бари ҳамнажодон манам,
Кунун мехтари ҳамнажодон манам.

Душанбеи зебо бувад механам,
Ба гулдаста оянд бар диданам.

Сарамро расондӣ ту бар осмон,
Ба гетӣ сарафрозу поянда мон.

Шуд аз кардаҳоят дили банда шод,
Калиди Бухоро ба дасти ту бод!

Паёми Камоли Хучандӣ

*Дарахти андешаҳои баширдӯстонаи
шайх Камол мисли дарахти зиндагӣ асрҳои
аср сарсабзу устувор боқӣ хоҳад монд.*

Э. Раҳмонов

«Дасти султони намебӯсад Камол».

Камоли Хучандӣ

Аё шаҳриёри диёри куҳан,
Таваччӯҳ дорӣ, хушо, бар суҳан.

Камоли Хучандӣ суҳан гӯядат,
Суҳан бе ҳавои даҳан гӯядат.

Набуд чун ту шохе дар айёми ман,
Шаҳи хайрхоҳе дар айёми ман.

Салотин ҳама ҷо ситамгар буданд,
Ҷафокору золим ба кишвар буданд.

Аз ин рӯ, нарафтам ба дарбор ман,
Суҳанро набурдам ба бозор ман.

Набудам, набудам санохони шох,
Набӯсидаам ман зи дастони шох.

Валекин маро ту ба кирдори хеш,
Ба гуфтору рафтору пиндори хеш.

Яқин оварам, ки дигар кардай,
Ғурур аз сари ман бадар кардай.

Ҳар он чӣ, ки дидам ман аз корхот,
Кунад аз ту бо неқномӣ сифот...

Фурӯзон ба мулк оташи чанг буд,
Бағалҳои мардум пур аз санг буд.

Ҳама синаҳо пур буд аз кинаҳо,
Зи кина даронданд бас синаҳо.

Бародар зада додари худ ба теғ,
Зи қатли бародар набудаш дарег.

Зи хуни баноҳақ равон буд рӯд,
Пур аз хуни пиру ҷавон буд рӯд.

Ту будӣ, ки бо арзи арчи сухан,
Ҳама кинаҷӯро бубастӣ даҳан.

Ту кардӣ ҳамӯш оташи чангро,
Баландӣ бубахшидӣ фархангро.

Само шуд фурӯзанда бар дидаҳо,
Замин пур шуд аз файзу хайру саҳо.

Ту будӣ, ки хуршед тобанда шуд,
Ҳама абри тира пароканда шуд.

Ту будӣ, ки рӯшан бишуд осмон,
Бишуд лочвардӣ замину замон.

Ту будӣ, ки тоҷик ба ҳам чӯр шуд,
Ба ҳам омаду қавми пурзӯр шуд.

Ту будӣ, ки тоҷик зи нав тоҷ ёфт,
Шаби Лайлатулкадру Меъроҷ ёфт.

Ту будӣ, ки тоҷик шуд бениёз,
Ту будӣ, ки тоҷик шуд сарфароз.

Камоли Хучандии тоҷикзод,
Ки доди сухан дар ғарибӣ бидод.

Дуои ту гӯяд ба лафзи дарӣ,
Ҳалоли ту бодо бад-ин меҳтарӣ.

Сипоси ту гӯяд, ки андар Хучанд,
Лаби рӯди Сайхун, ба ҷое баланд,

Ба по кардаӣ ҳайкали ӯ ба меҳр,
Ба меҳри дили поку бикшода чеҳр.

Кунун бар тавофаш раванду раванд,
Тару тоза гулҳои хандон баранд.

Дар ин ҷо ба гӯш ояд овози дил,
Бигӯянд арӯсон ба ӯ рози дил.

Дар ин ҷо ҳаме шеърҳои кунанд,
Бирақсанду кокулфишонӣ кунанд.

Аё шахриёри диёри куҳан,
Диёре, ки донанд арчи суҳан.

Аё вориси неки Сомониён,
Шаҳаншоҳи арзанда, Раҳмониён,

Камоли Хучандӣ саноҳони туст,
Ду дасташ ба пешу ба фармони туст.

Агарчи набӯсида дасти шаҳе,
Набуда ситора ба назди маҳе.

Фуруд оварад сар ба пеши даҳот,
Санои ту хонад бад-ин кардаҳот.

Бибӯсанд дастат, ба чо донад ӯ,
Барои чунин шаҳ раво донад ӯ.

Паёми Бобочон Гафуров

*Бобочон Гафуров нас аз Садриддин
Айнӣ ягона шахсе буд, ки ... даҳҳо шах-
сиятҳои сиёсӣ ва фарҳангиро сарвару
раҳнамо шуда, барои бақои давлати
мо, забону фарҳанги бостониҳои мо ва
шӯҳрати ҷаҳонӣ пайдо кардани ин илму
фарҳанг хидматҳои бебаҳо кардааст.*

Э. Раҳмонов

Туру, эй бародар, муборак шавад,
Ки аспӣ муродат чунин медавад.

Ту сарвар ба мулки куҳан гаштай,
Сазовори некӯ суҳан гаштай...

Яқин, хондай «Тоҷикон»-и маро,
Китоби баробар ба ҷони маро.

Бигир, он чи гӯям, бародар, ба ёд,
Ки аз ин китобам маро буд мурод:

Бихонанду донанд, к-андар ҷаҳон
Ниёғони моён набуда ҳазон,

Ки аз боди сар-сар парешон шаванд,
Чу барге зи ар-ар паранду раванд.

Бихонанду огоҳ аз худ шаванд,
Пайи номи неки ниёгон раванд.

Шиносанд худро, кунанд ифтихор
Ба номи бузургони халқу диёр.

Шиносанд худрову ба ҳам шаванд,
Пайи рушди кишвар фароҳам шаванд.

Маро, ки чунин гуфтугӯ буд ба дил,
Чунин орзуи накӯ буд ба дил,

Муяссар нашуд, то бубинам ҳаме,
Гули боғи уммед чинам ҳаме.

Надидам, надидам ман аз ин зухур,
Ҳама орзуро бибурдам ба гӯр...

Ту будӣ, ки онон ба ҳам омаданд,
Ба ҳам омаданду адӯро заданд,

Шуданд иттиҳоду шуданд иттифок,
Пароканда гардид абри нифок.

Шуданд иттифоқу шуданд иттиҳод,
Бирафт орзуи адӯвон ба бод.

Хушо, эй бародар, туй некбахт,
Паси сар намудӣ басе рӯзи сахт.

Зи чангу кашокаш гузаштӣ ҳаме,
Аз обу аз оташ гузаштӣ ҳаме.

Дифоъ карда аз обу хоки диёр,
Дифоъ карда аз хоки поки диёр.

Дифоъ карда аз халку номуси он,
Дифоъ карда аз модару хоҳарон.

Расидӣ музаффар ба рӯзи саид,
Раҳат бод монанди бахтат сафед.

Ту будӣ, ки тоҷики рӯи ҷаҳон
Ба уммеди дидори ҳаммилатон,

Ба ҳам омад охир, бикард иттифок,
Парешон бишуд абри шӯру нифок.

Ту будӣ, ки тоҷики Сомонниё
Ба ҳам омад андар дили Осиё.

Бишуд дар Душанбе бапо Анчуман,¹
Чунин рӯзи хушро ту дидӣ, на ман.

Зи гулҳои хушрӯи гулбоғи сулҳ
Зи гулҳои хушбӯи гулбоғи сулҳ

Зи гулҳои хушрӯи Ваҳдатчаман,
Зи гулҳои хушбӯи Ваҳдатчаман,

Ту дидӣ, надидам ҳар он гул, ки ман,
Ту чидӣ, начидам ҳар он гул, ки ман.

Туро, эй бародар, ҳасад мебарам,
Чу фарзанди кишвар ҳасад мебарам.

Туро, эй бародар, ҳасад мебарам,
Чу фарзанди бофар ҳасад мебарам.

Туро, эй бародар, ҳасад мебарам,
Чу фарзанди Ховар ҳасад мебарам.

Ҳалоли ту бодо чунин раҳбарӣ,
Ҳалоли ту бодо чунин сарварӣ!

Китоби мурод

Чу хондам кутубат, аё шахриёр,
Фузун шуд ба дил меҳри халқу диёр.

Талоши ту дар роҳи сулҳу салоҳ,
Бувад аз ниятҳои некат гувоҳ.

1. Анчумани тоҷикони ҷаҳон дар назар аст.

Туй огаҳ аз набзи асру замон,
Туй огаҳ аз роҳи кавну макон.

Туй огаҳ аз қалби хурду калон,
Туй огаҳ аз рози пиру чавон.

Ту будӣ, ки нусрат ба мо ёр шуд,
Адӯ дар балоҳо гирифта шуд.

Ту будӣ, ки тоҷики равшанзамир,
Раҳо ёфт аз ҷангу сӯзанда тир.

Ту будӣ, ки деҳқон заминдор шуд,
Кишоварзи хобида бедор шуд.

Кунун дар замин ҳарчи қорад, аз ўст,
Зи хоки сияҳ зар барорад, аз ўст.

Ту будӣ, ки дохунда фархунда шуд,
Лаби марди тоҷик пурханда шуд.

Ту будӣ, ту будӣ, ки субҳи умед
Пас аз шоми торик бар мо дамид.

Ба кишвар амонӣ зи ҷаҳди ту шуд,
Накӯ зиндагонӣ зи ҷаҳди ту шуд.

Ба ҷаҳди ту шуд мамлакат бегазанд,
Ба ҷаҳди ту шуд номи миллат баланд.

Ҳисориву раштӣ ба ҳам омаданд,
Пайи дафъи аҳли ситам омаданд.

Хучанду Бадахшон ба ҳам дӯст шуд,
Ту гӯй ду бодому як пӯст шуд.

Хучанду Бадахшон бародар шуданд,
Чароғи фурузон ба Ховар шуданд.

Зарафшон зи нав зарфишонӣ намуд,
Зарафшонӣ арзи маъонӣ намуд.

Бишуд аз нав обод Хатлонзамин,
Зи дарду ғам озод Хатлонзамин.

Маконкардагумҳо макон ёфтанд,
Равонкардагумҳо равон ёфтанд.

Агар Тоҷикистонам ангуштар аст,
Дар он мулки Халтон нигини зар аст.

Ту будӣ, ту будӣ, зи боғи умед
Бару бори ширин ба мо ҳам расид.

Ту будӣ, ту будӣ, ки роҳи навин
Шурӯъ шуд зи Кӯлоб то марзи Чин.

Ту будӣ, ту будӣ, ки Анзоб ҳам
Бикард оқибат сар ба тоҷик ҳам.

Расида ба мақсуди деринааш,
Гузар дорад акнун вай аз синааш...

Бихондам китобат, аё ҳамзабон,
Фурӯғи хирад гашта аз он аён.

Ба монанди хуршеди оламнамо,
Ки ҳар субҳдам рух намояд ба мо.

Хирад аз китобат тулӯъ мекунад,
Зи ҳар ҳарфи нобат тулӯъ мекунад.

Хирад офтоб асту равшангар аст,
Хирад одамиро фурузонфар аст.

Хирад пешкори ҳама корҳост,
Хирад одамиро атои худост.

Ту кардӣ хирадро ба худ раҳнамо,
Набинӣ завол, эй азизи Худо.

Китоби туро хонда хурсанд мо,
Зи гуфтори некат фараҳманд мо.

Китоби ту морост мушкилкушо,
Китоби ту бошад маро раҳнамо.

Маро аз чудоиву дурӣ чи ғам,
Китоби ту моро расонад ба ҳам.

Китоби туро хонда, бастам умед,
Ба субҳи саодат, ки ояд падид.

Китоби туро хонда шодон шавем,
Ба ҳам меҳрубонтар ба даврон шавем.

Дили пиру барно зи ҳарфи ту шод,
Расонад китобат ба ҳар як мурод.

Дили пиру барно ба даст оварӣ,
Ҳалоли ту бодо чунин сарварӣ.

Тавонову донову фархунда бош,
Абад шод бошу ба лаб ханда бош!

Ҳама нозу неъмат ба коми ту бод,
Фалак гирдгардон ба номи ту бод!

РОҶ БА СӮИ НУР

(Қайдҳои сафар)

РОҶ

Ҳар сафар, он ё дуру дароз бошад ё кӯтахмуддат, ба худ ташвиш дорад; кас меандешад бо кӣ ҳамсафар мешавад ва чӣ хушию нохушихо ўро дар пеш интизоранд. Сафар ба Сангтӯда. Гарчанде медонистам ҳамроҳи адибон меравам, тайёриаш ба сарам ташвиши бисёр наоварда бошад ҳам, ба ҳар ҳол зарур донистам, ки баъзе китобхоро варақ занам, нақшаи маҷрои дарёи Вахшро бинам, маълумотномаҳоро дар бораи истгоҳи барқии Нораку Бойғозӣ аз назар гузаронам.

Субҳи барвақт, ба гуфти одамон хурӯс бедор нашуда, аз хоб хестаму ба ҷои таъиншуда, студияи телевизиони тоҷик омадам. Хайрият, ки барвақт хеста будам. Аз милисаи посбон пурсидам:

— Гуфтанд, ки аз ҳамин ҷо ба Сангтӯда мераванд?

— Эъ, муаллим шитобед, ана ҳамин мошин меравад...

Мошин аз дарвоза мебаромад. Хештанро ба истикболи он партофтам. Дохилаш пури одам ва асбобҳои сабти навори телевизионӣ. Дигаронро ноором карда нишастам. Касе ба милисаи посбон гуфт:

— Агар шоиру нависандагон оянд, гӯед, ки ба Комитети телевизион ва радио биоянд.

Аз дил гузаронидам: адибе, ки ба назди студияи телевизион хонда шудааст, боз саргардон шуда, нақлиёт кофта ба Комитети телевизиону радио меравад?

Ба ҳавлии Комитет расидем. Одамони шинос бисёр буданд: хунарманди машхур Саидкул Билолов, нависандагон Ҷамолиддин Тошматов, Нозирҷон Ёдгорӣ, шоира Рафоат, кормандони масъули телевизион ва радио, навозандагону раққосони дастаи хунарии «Дарё». Дилам аз сафарам хунук шуд. Фикр доштам, ки барои шинос шудан ба сохтмони нерӯгоҳи барқии Сангтӯда меравам, ба инжинерон, нақбканон, бетонрезон, кафшергарон, ронандагон, коргарони оддӣ сӯхбат мекунам. Маълум мешавад, ки мо барои сухан гуфтан, шеър хондан, рақсу суруд намоиш додан ба он чо меравем. Яъне рӯ ба рӯ нею аз сахна ба одамон сӯхбат мекунем. Дар ин ҳолат мушкил аст, ки адиб ба мақсадаш расад. Ҳама ба рақсу суруд таваҷҷӯҳи бештар медиҳанд.

Ману Ҷамолиддин Тошматовро дар мошине шинонданд, ки хунармандони ансамбли «Дарё» ҷой гирифта буданд. Албатта, ҳузури мо калонсолон онҳоро бериҳат мекард, зеро ки ин роҳи дарозро шӯҳӣ накарда, нахандаи тай кардан мушкил буд.

Ба роҳ даромадем. Хомӯш будем. Онҳо дар бағал асбоби мусиқӣ доштанду мо дафтари қайдҳо. Паси ҳам се автобуси хурд ва як «Волга» ҳаракат мекард. Комбинати гӯшт, Комбинати чармгариро гузашта ба ҳудуди колхозии «Россия» (ҳоло ҷӣ ном дорад наменам) расидем. Аз ҷониби дасти чап хонаҳои қатор сохтаанд. Касе ҳасад бурд, ки чи гуна хонаҳои зебо, дар ҷои хуб сохтаанд. Хомӯшӣ қатъ гардид. Ҳар касе ҳар ҷӣ дар бораи хонасозӣ ва хонаҳои сохтагӣ медонист мегуфт.

Албатта, хонасозӣ ва ободонӣ кори хуб ва хайр аст. Вале имрӯзҳо пулдорҳо бисёр шудаанд. Агар иҷозат диҳед ними водии Ҳисорро харида, гирдашро девор

гирифта, дохилашро аз ҳавзу сохтмонҳои хурду калон пур карда, дар дарвозааш посбон мемонанд. Агар шаҳрсозию ободонӣ ҳамин тавр давом кунад, пас аз даҳ-понздаҳ сол маҷбур мешавем, ки пахта, помидор, пиёзу гашниҷ ва дигар сабзавоту меваҳоро дар теппаҳои ноҳияи Рӯдакӣ ва Ҳисор шинонему бикорем.

Дар китоби Радий Фиш «Ҷалолуддини Румӣ» тасвири аҷибӣ манзарае ҳаст. Чингизхон, вақте ки Бухороро забт мекунад, аз баландии теппае истода, ба водии паҳновар менигараду ба ҳамсафонаш меғӯяд: аҷаб мардуми бефаҳм будаанд. Ин даштҳои васеъ, сарсабз ва зеборо хона сохта, ба нестӣ расондаанд. Албатта, ин суханҳо нисбианд, барои ҷорводор дашти васеъ аз Майдони Сурхи Москваю хиёбонҳои Париж беҳтару зеботар аст. Аз нигоҳи пешрафти тамаддуни инсонӣ суханҳои Чингизхон ҷоҳилона менамоянд. Вале аз назари вайрон накардани табиат, хусусан рӯи замин, ки наботот, ҳашарот, ҳайвонот, паррандагон ва инсонҳоро меҳӯронаду мепӯшонад мантиқе ва асосе дорад. Собит шудааст, ки 20 сотиҳ замин як оиларо меҳӯронаду мепӯшонад. Агар мо бе баркаш заминҳоро барои хонасозӣ ба одамон тавзеҳ кунем, насли оянда меваю сабзавотро маҷбур мешавад, ки аз Афғонистону Покистон, ё дигар мамлакатҳо биёрад. Ҳар як вачаб замини водии Ҳисор бояд эҳтиёт карда шавад.

Президенти мӯҳтарам Э. Ш. Раҳмонов ба халқ замин тавзеҳ кард, ки кишт кунанд, ғалла, сабзавот, мева ба даст оранд, рӯзашонро гузаронанд. Аксарияти ин заминҳо таҳдоби хона шудаанд ва паси дарвозаҳо навиштаанд: «Хонаи фурушӣ».

Мошини мо ором ба пеш меравад, мебинем, ки дар бисёр ҷойҳо заминҳо бекор хобидаанд. Ба ноҳияи

Хӯчамастон мерасем. Қади ниҳоли пахта як вачаб. Алаф зер кардааст. Аз солҳои шӯравӣ ёд намекунам. Он замонро дар хоб мебинем. Вале бояд фикр кунем, ба ин аҳвол ба кучо мерасем? На ин ки пахта, дигар зироатҳо ҳам нашъунамо надоранд.

Аз муқобиламон автобусҳои хурду калон мегузаранд, ки дохили онҳо пур аз занҳои деҳотиянд. Онҳоро дар бозорҳои Душанбе бисёр дидаам. Чака, тухм, помидор, мева меоранд. Аз ин ҷо хӯрокворӣ ва либосворӣ харид карда, дар деҳот мефурӯшанд. Мебинем, ки бо рафтуомади онҳо меваю сабзавот дар бозорҳои Душанбе арзон намешавад, баръакс нархҳо сол ба сол боло мераванд.

Ҷо-ҷо дар домани талҳо бузу гӯсфандон мечаранд, қад-қади роҳи мошингард гову харҳо дум афшонда ба сӯе равонанд.

— Чорво зиёд шудааст, — мегӯяд ба ман Ҷ. Тошматов.

— Шукр, — мегӯям. — Пас аз чанд сонияе илова мекунам: - ҳамаашро чамъ кунам баробари чорвои колхозии ба номи Ленини Анвар Қаландаров намешавад. Дар ҳар колхоз чорво ҳазор-ҳазор буд...

Боз хомӯш мемонем. Баъзеҳо пинак мераванд. Мошин қаторкӯҳи Тераклитоғро озод тай мекунад. Дар хамяю баландии тепаҳо дарахтони pista рӯидаанд. Pistaҳои машҳури Данғара, ки яке аз боигариҳои асосии хоҷагии ҷангали ин ҷо ба ҳисоб меравад. Манзараҳои қалби найнавози «Дарё»-ро ба ҷӯш овард. Ў аз дохили лифофа найро бароварду навохт. Аз ростӣ ҷунон навохт, ки ба рӯҳияи мо, табиат мувофиқ буд. Садои найро бисёр шунидаам ва дӯст ҳам медорам. Вале таъсири ин садо дар ин ҳолат тасхиркунанда буд. Касро ба андеша

мебурд. Чавоне доира ба даст гирифт. Рӯҳияи хастан мо чон даровард. Ба лабҳо табассум давид.

Пас аз чанде мо ба сӯи дасти чап баргаштем, ки ин роҳ ба Сангтӯда мебурд. Найнавоз найро ба лифофааш андохт. Аз ноободии роҳи Данғара – Кангурт лаб кушод. Кангурт фарзандони бисёр машхур дорад, бисёр родмардони тоҷик интернати Кангуртро тамом кардаанд. Бизнесменҳояш ҳам бисёранд, аммо наметавонанд, ки 20 км роҳро обод кунанд. Ҳар вақте модарамро хабаргирӣ меравам, чонам ба лабам меояд.

— Мушкил аст аз пулдорҳо пул кандан, — гуфт Чамолитдин Тошматов. – Президент ягон рӯз ин роҳро ҳам обод мекунад.

Мошин баробари роҳи оҳани паҳнбар, ки бо эҳтимоми мӯҳтарам Э. Ш. Раҳмонов сохта шудааст, ҳаракат мекунад. Теппаҳо дар пас мондаанд. Мо ба водӣ фаромадем. Ногоҳ ҳамон найнавоз садо баровард.

— Ана, Сангтӯда, ана Сангтӯда!..

Аз ронанда хоҳиш кардем, ки истад, тӯдаи сангҳои афсонавиरो бинем.

АФСОНаИ САНГТӯДА

Аз роҳи мошингард ба болои роҳи оҳан баромадем. Дашти васеъ. Дар байни он тӯдаи санг. Баландиаш баробари хонаи якошӯна. Сангҳои калон дар дохилаш ва атрофаш нест. Сангҳо ба андозае буданд, ки инсон ба як даст озод мебардорад ва аз ҷое ба ҷое мебаррад.

Афсонаи Сангтӯдаро дар замони кӯдакӣ борҳо шунидаам. Падарам, ки чӯпон буданд ва Данғара чарогоҳи зимистониашон ба ҳисоб мерафт, дар хусуси Сангтӯда нақл мекарданд. Байни данғарагиҳо дӯстони зиёд доштанд. Онҳо ба хонаи мо ба Оби гарм, пас аз

мухочират ба Колхозобод бисёр меомаданд. Аксарият савори асп меомаданду дар бар чакмани пашмин доштанд. Падарам мегуфтанд:

— Аскари Искандари Зулқарнайн ҳисоб надоштааст. Вақте ба соҳили дарёи Вахш расидаанд, амр кардааст, ки ҳар кас як сангӣ гирифта дар соҳил монад, то ӯ бидонад, ки аскараш чӣ қадар аст. Аскарҳо як сангӣ ба даст гирифта аз дарё гузаштаанд ва онро дар соҳил гузоштаанд. Тӯдаи бузурге шудааст. Вақте лашкари Искандари Зулқарнайн шикаст меҳӯраду пас мегардад, ӯ мегӯяд, ки ҳар кадоматон як сангӣ бигиред, то ман бубинам, чӣ қадар аскарам ҳалок шудааст. Аскарҳо як сангӣ мегиранд. Вале тӯдаи бузурге боқӣ мемонад. Ин сангҳои боқимонда нишонаи дар ҷанг ба муқобили тоҷикон кушта шудани аскарҳои Искандар аст, ки то ҳоло касе онҳоро ҳисоб накардааст ва ҳисоб ҳам надорад.

Ин афсона то чӣ андоза ҳақиқат дорад, ба таърихшиносону архиологҳо волегузорем, вале рамзи он аз диловарии мардуми Хатлонзамин шаҳодат медиҳад.

Қиссаи дигаре ҳаст дар бораи ишқи поки ҷавони данғарагӣ ва Ширбибӣ. Онҳо якдигарро дӯст медоштанд, вақте душманон ба сарзамини тоҷикон ҳучум мекунанд, ҷавон ба ҳимояи Ватан меравад ва аҳд мебандад, ки душманро несту нобуд карда, ба кӯи Ширбибӣ бармегардад. Онҳо душманро саркӯб мекунанд. Вақте аз дарё гузаштани мешавад, тири нокасе ӯро захмӣ мекунад. Ҷавон дарёро гузашта, дар ҳамин ҷои сангҳо ба шаҳодат мерасад. ӯро ба хок месупоранд. Ширбибӣ дар сари мақбарааш ин манораи сангро ҷамъ мекунад.

Ин ривоят ва ривоятҳои дигар ҳам аз ватанпарастӣ ва поксирштии мардуми ин диёр ҳикоят мекунанд.

ИСТИҚБОЛ

Мошинҳои мо паси ҳам ба қитъаи сохтмон дохил мешавад. Кӯфтаю хаста, пас аз тай кардани роҳи дуру дароз аз мошинҳо мефароем. Шукри худо мо – меҳмонҳо ҳам кам нестем: адибон, ҳофизону навозандагон, базлагӯён, раққосаҳо, кормандони телевизиони Тоҷикистон, масъулини Вазорати энергетикаи Тоҷикистон, ронандаҳо. Чехраи ҳама хуш аст.

Наворбардорони телевизион пеш мегузаранд, ки лаҳзаҳои вохӯриро акс гиранд. Моро сараввал ба мутахассисони Ҷумҳурии Федератсияи Россия ошно мекунад: Геннадий Поттов, Ақоин Алдонов...

Пурсандаю саволдиҳандаҳо бисёранд. Кас наменонад ба саволи кӣ гӯш кунаду кадом ҷавобро ба дафтараи қайд намояд. Дар байни пешвозгирандагон чехраҳои шиносро мебинам, вале гузашти солҳо имконият намедиҳад номашонро ба хотир биёрам. Марде оҳиста ба сӯям даст дароз мекунад.

— Маро нашинохтед? – савол медиҳад.

— Чехраатон гарм.

— Муҳаббат...— мегӯяд ӯ ва собиқ раиси шаҳри Норақ Боймирзо Шукуровро ба ёд меорад.

Муҳаббат! Сохтмончиҳои номдори ГЭС-и Норақ. Қаҳрамони меҳнати сотсиалистӣ. Депутати Совети олии Тоҷикистон, дорандаи чандин мукофотҳо. Ба ришаш торҳои сафедӣ давида.

Нависанда Нозирҷон Ёдгорӣ маро ба ҷонишини вазири энергетикаи Тоҷикистон Абдулло Ҷоров шинос мекунад.

— Равшани Ёрмуҳаммадро солҳо боз мешиносам, на ин ки худаш, бародаронашро ҳам мешиносам, — мегӯяд А. Ҷоров.

— Хайр, ҳама ба якдигар шинос будаед, хочат ба муаррифӣ нест.

Абдулло Ёров, Нурулло Шӯлашовро бе ҳеч дудилагӣ метавон гуфт, ки имрӯз шоҳсунҳои энергетикаи мо ҳастанд. Онҳо таърихи сохтмони ГЭС-и Норақ, Бойғозӣ, оғози Сангтӯдаю Роғунанд. Ба ман гуфтанд, ки хизмати Нурулло Шӯлашов дар сохтмони Сангтӯда калон аст. Таҳти роҳбарии ӯ Сангтӯда-1 оғоз шуд. Дар солҳои мушқилтарин таҷҳизоти сохтмони ГЭС-ро нигоҳ дошт. Барои идома додани кор кӯшишҳои зиёде кард. Оғози навини кор ҳам нишоне аз хизматҳои ӯст.

Ҷамолиддин Тошматов, ки ба зимма гирифтааст чараёни кори сохтмони ГЭС-и Сангтӯда-1-ро пурра нависад, ба ин ҷо қаблан ҳам ду-се бор омадааст, одамонро аз мо дида бештар мешиносад, ором асту хомӯшона мушоҳида мекунад.

Коргарон паси ҳам омада салом мекунанд. Баъзеи онҳо дастамро саҳт мефишоранд. Гӯё онҳоро борҳо дида бошам. Ба назарам чунин менамояд, ки мо рӯзноманигорон, адибон, аксбардорон, муҳаррирони барномаҳои телевизионӣ, масъулини дафтари матбуоти Вазорати энергетика аз сохтмончиён дида бисёрем. Ба касе оромона сӯҳбат кардан намешавад.

Марди миёнсоле, ки дар сар кулоҳи нақбкани дорад, мегӯяд:

— Ба гурӯҳҳо ҷудо мешавем. Санъаткорон ба мошинҳояшон савор шаванд. Онҳо ба ҷои воҳӯрӣ мераванд. Ман шоиру нависандагонро ба рафти сохтмони ГЭС-и Сангтӯда шинос мекунам.

Думболи ӯро гирифта, оҳиста мепурсам, ки кисту чикора аст.

— Маҳмадалиев Маҳмад, прораби сохтмон.

НЕРУГОҶИ БАҶҚИИ САҶГЌДА

Ҷар тоҷик ифтихор мекунад, ки сарзаминаш дарёҳои шўх ва қуллаҳои сарсафед, водихои зарез дорад. Ифтихор хуб аст. Аммо танҳо ба ифтихор шиками одам сер намешавад. Имкониятҳо ва захираҳои истифода бурдан, иқтисодиёти мамлакатро ба по мондан, хоҷагии халқро ғанӣ гардонида, неқўахволиро таъмин намудан хунари дигар аст. Вақте ки сохти шўравӣ бархам хўрд, истиқлолият ба даст овардем, ҳис кардем, ки мо дарёҳои пуриқтидор дорем, синаи кўхҳоямон пур аз симу зар аст, як миллион тонна пахта медиҳем, — гуфтани шиор қардан қор пеш намерафтааст. Барои ба қор омода сохтани кўчақтарин иншоот мутахассис, замина, маблағ зарур будааст.

Ҷама шоҳиди онем, ки Президенти ҷумҳуриямон Э. Ш. Раҳмонов аз рўзҳои аввали ба қор шуруъ қарданашон сиёсати хеле ҳам оқилонаи хоҷагидориро пеш гирифтанд. Ба иҷрои қорҳои қамар бастанд, ки бояд дар замони шўравӣ мешуд. Барои иҷрои қорҳои бузург дар ҷумҳурӣ қабл аз ҷама сулҳу осоиштагӣ зарур буд. Талош варзиданд ва ин заминаро фароҳам оварданд. Дикқати кишварҳои ба мо дўст ва хоричиёнро ба неъматҳои табиии Тоҷикистон, захираҳои ғании энергетикӣ, мавқеи ҷуғрофӣ он қалб қарданд. Президенти мамлакат амиқ дарк намуданд, ки то роҳи зеризаминии ағбаи Анзоб, роҳи бузурги Кўлоб-Қалъаи Хумб-Хоруғ-Қулма, неругоҳҳои барқии Роғун, Сангтўда-1, Сангтўда-2 ба қор надароянд, Тоҷикистон аз муҳосираи иқтисодӣ берун намебарояд. Пайваста дар хусуси ба қор андохтани ҳамин ва дигар иншоотҳои зарурии мамлакат гап мезаданд ва имрўз мебинем суҳанҳояшон паси ҷам амалӣ мешаванд. Қор дар ағбаи Анзоб, шоҳроҳи Кўлоб – Қалъаи Хумб –

Хоруг – Кулма, ГЭС-ҳои Роғуну Сангтӯда бо суръат давом дорад. Нияти нек, оғози нек буд ва Худо хоҳад анҷомаш ҳам ба некост.

Дар дарёи Вахш, ки аз қалби кӯҳҳо ва водиҳои Тоҷикистон қорӣ мешавад, то имрӯз панҷ истиғоҳи барқӣ: Сарбанд, Шаршара, Марказӣ, Норақ, Бойғозӣ ба истифода дода шудааст. Қор дар сохтмонҳои ГЭС-ҳои Роғуну Сангтӯда дар замони шӯравӣ оғоз шуда буд. Сохтмони нуругоҳҳои Сангтӯда-2 бо иқтидори 220 МВт, Шӯробод бо иқтидори 600 МВт дар назар аст.

ГЭС-и Сангтӯда-1 дар он ҷое, ки дарёи Вахш танг-ноии кӯҳҳои Ширбибӣ ва Сарсарақро бурида мегузарад сохта мешавад. Иқтидораш 670 МВт ба нақша гирифта шудааст. Қор агрегат дорад, ки иқтидори ҳар яке 167,5 МВт мебошад. Обанбор майдони 9,75 км мураббаъро дарбар мегирад. Баландии дарбанд 7 5 метр мешавад. Ҳарчи сохтмон 482,2 миллион доллари амрикоиро талаб мекунад. Сохтмон дар тӯли панҷ сол, яъне соли 2009 бояд ба итмом расад. ГЭС дар муддати 6,5 сол харҷашро мепӯшонад.

Пас аз сохтани ГЭС-и Сангтӯда талаботи рӯзафзуни хоҷагии халқи Тоҷикистон аз нуруи барқ таъмин мегардад.

ОДАМОН

Прораб Маҳмад Маҳмадалиев моро ба сӯи сохтмони бинои ГЭС мебарад. Ў хатмқунандаи мактаби техникӣ сохтмони шаҳри Душанбе аст. 45-50 сола ба назар мерасад. То соли 1991 дар хоҷагии об қор кардааст. Аз соли 1991 то имрӯз дар Сангтӯда қор мекунад. Албатта, майдони сохтмон ҷои рақсу бозӣ нест. Пасто баланд аст. Қранҳою булдозерҳо

кор мекунанд. Мошинҳои боркашон рафтуо доранд. Моҳи январӣ соли 1961-умро ба хотир меорам. Пас аз хатми курс-конференсияи адибони ҷавон дар Иттифоқи нависандагони Тоҷикистон, мо, як гурӯҳ иштирокчиёни онро аз Душанбе ба Норақ бурданд, ки шаҳри наву сохтмони ГЭС-и бузургро бинем. Сохтмончиён дар хонаҳои ҷӯбин, лоин, хаймаҳо истиқомат мекарданд. Замин лой буду борони майда меборид. Ба ҳар ҳол дар Сангтӯда вазъият дигар аст. Қувваи барқ ҳаст, сохтмончиён аксарият аз Норақу Бойғозӣ ба ин чо меоянд. Ҷои хоб, ошхонаи таомхӯрӣ доранд. Ба мо гуфтанд, ки коргарон дар ду баст кор мекунанд. Як гурӯҳ 15 рӯз кор карда меравад, ба ҷои онҳо гурӯҳи дигар меояд. Ана, роҳбарони сохтмон ҳамин рӯзҳои ивазшавии коргаронро ба эътибор гирифта, ҳар гуна вохӯрию мулоқотҳоро дар ҳамин рӯзҳо ба нақша мегиранд. Зеро, ки дар вақти ивазшавии бастҳо ҳама метавонанд иштирок кунанд: ҳам гурӯҳи коргароне, ки корро тамом кардаанд, ҳам гурӯҳе, ки онҳоро иваз мекунанд.

М. Маҳмадалиев аз баландӣ бо дасташ поёнро ба мо нишон медиҳад:

— Ана, дар ҳамин чо бинои ГЭС-и Сангтӯда-1 сохта мешавад, — мегӯяд ӯ.

Мо ба поён менигарем. Сохтмончиён машғули коранд. Ба он чо фаромада, ба онҳо сӯҳбат кардан намешавад. Ба назарам таҳдоби бино шубҳатоб менамояд. Онро ба бинои ГЭС-и Норақ муқоиса мекунам. Аз дарё дуртар. Аз М. Маҳмадалиев мепурсам:

— Об аз кучо меояд?

— Ҳоло ҳамаашро нишон медиҳам. Сарбанд, ки баста шуд, аз обанбор об ба канали обгузар медарояд, ки дар пеши он дарғотҳои обқабулкунӣ истодаанд. Аз

ин дарғотҳо ба чор трубина тақсим шуда, генераторҳоро ба кор мебарорад.

Ба ҳар ҳол боз ҳам мавқеи бинои ГЭС бароям норавшан монд. Пурсандаҳо як ман нестанд, бисёранд. М. Маҳмадалиев имконият намеёбад, ки ба саволҳоям пурра ҷавоб диҳад.

— Тунелҳои обгузар аз кучо мебароянд? – боз мепурсам аз ӯ.

— Ҳоло нишон медиҳам, мебинед.

— Бинои ГЭС-ро бригадаи кӣ месозад?

— Ана, онҳо дар паҳлӯи истодаанд: Точиддин Қодиров ва Аҳмад Бобочонов. Точиддин ба назарам шинос менамояд. Аммо қулоҳи сараш пешонашро пӯшондааст.

— Точиддинро нашинохтед? – аз ман мепурсад Ҷамолиддин Тошматов.

— Ҳа, Точиддини машхур.

— Бале, дорандаи ҷоизаи давлатии ба номи Ибни Сино.

— Сохтмони бинои ГЭС ба зимаи бригадаи бетон-резон ва кафшергарон аст, суҳанаширо давом медиҳад М. Маҳмадалиев..

— Бинои ГЭС чорқабата мешавад. Дар он 4 агрегати нерудиҳанда ҷой мегирад. Сангтӯда -1 ба силсилаи неругоҳҳои дарёи Вахш дохил мешавад. Пас аз он ки Сангтӯда-1, Сангтӯда-2 ва Роғун ба кор дароянд, иқтидори умумии энергетикӣ онҳо дар як сол ба 9 миллион КВт мерасад. Дар заминаи ин неругоҳҳо комплекси минтақавӣ-истеҳсолии Тоҷикистони ҷанубӣ аз ҷумла заводи нуриҳои азотии Вахш, комбинати электрохимиявии Ёвон, заводи аккумуляторҳои Кӯлоб пурра ба кор мебароянд.

Аз поён шӯълаи кафшер ба чашм мерасад. Мо худ дер омадаем. Роҳбаладҳо саросемаанд, ки зуд сохтмонро ба мо нишон дода, ба майдончаи вохӯрӣ, ки он ҷо хама мулоқоти мо, ҳунарнамоии санъаткоронро интизоранд, биравем.

Ба сӯи нақбҳои обгузар ҳаракат мекунем. Ҷавоне ба сарам кулоҳашро мемонад. Ҷавони хушҷеҳраи резапайкаре моро истиқбол мегирад:

— Гиёсиддин, — муаррифӣ мекунад ӯро ба мо М. Маҳмадалиев.

Гиёсиддин бе ҳеч монета дар бораи нақб, трубинаҳои обгузар, фоизи иҷрои кор, маоши коргарон ҳикоят мекунад.

Ба кори сангини нақбкани шиносам. Солҳои ҳафтодуми асри гузашта дар Афғонистон ҳамроҳи геологҳо кор мекардам. Албатта он нақбҳо ҳаҷман хурд буданд. Нақбҳои Гиёсиддин бузург буданд, қутрашон 8 метр, дарозияшон 340-460 метр.

Боз аз прораб М. Маҳмадалиев мепурсам:

— Ҷаро дарозии трубинаҳои обгузар фарқ мекунанд. 340-460 метр?

— Нақбҳо ба тарафи обанбор бармегарданд. Аз ин рӯ дарозияшон фарқ мекунад.

Акнун ба саволи пештараам ҷавоб ёфтам: нақбҳо амудӣ не, дар шакли каме уфукӣ қанда мешудаанд. Об дар ду ҷо гардиш карда, сонӣ мустақим ба агрегатҳои нерудиханда бармеҳӯрдааст.

Гиёсиддин Ҳанифов бештар аз бист сол мешавад, ки дар сохтмон кор мекунад. Дар нақби ағбаи Анзоб, сохтмони ГЭС-и Роғун, роҳи охани Кӯрғотеппа-Кӯлоб кор кардааст. Ҳоло сарвари қитъаи Гидроспестройи шаҳри Роғун дар трубинаҳои обгузари ГЭС-и Сангтӯда-1 мебошад. Соҳиби 8 фарзанд аст.

Ба боло мебароем. Манзараи обанбор равшан дида мешавад. Дарёи Вахш осмонранг аст. Деҳаҳои аҳолинишин ба чашм наменамоянд. Ба мисли обанбори Норак дар зери он заминҳои ҳосилхез, деҳаҳои калони аҳолинишин, гӯристонҳои мазорҳои наменонанд. Ҳаҷми пурраи обанбор 250 миллион метри мукаабро дар бар мегирад. Чуқуриаш 75 метр мешавад. Қойҳои, ки мостодаем зери об мемонанд.

Банди оби ГЭС-и Сангтӯда аз сангу гил сохта мешавад. Арзи қисми поёнии он 433 метр, тӯлаш бо назардошти пуштаҳои 517 метр аст. Дар сохтани он 4,5 миллион метри мукааб хоку гил сарф мешавад.

Чашмам ба кӯхпорае, ки байни кӯҳи Ширбибӣ ва Сарсарак хобидааст, меафтад. Аз М. Маҳмадалиев мепурсам:

— Ин кӯхпора чӣ мешавад? Дар қояш мемонад?

— Не, мо онро мегирем. Бинед булдозер корро сар кардааст. Ин кӯхпораҳо ҳамааш ҳамвор мешаванд. Мо зери бандро ба мисли шиша мешӯем, баъд сохтмони онро сар мекунем. Барои анҷоми ин корҳо, аввал пеши обро бастан лозим.

Мо пас мегардем. Ба майдончае, ки мошинҳои истода буданд, меоем. Ҳама ба мошинҳои мешинанд. Ба соҳили рости дарё мегузарем. Барои кор дар соҳили рост пули қавие сохтаанд. Мошинҳои моро ба дохили нақбҳои обпарто мебаранд. Аз ин тараф дар синаи кӯҳи Ширбибӣ ду нақб кандаанд, ки онҳо дар баъзе қисматҳо бо ҳам мепайванданд. Наворбардори телевизион хоҳиш мекунад, ки онро аз мошинҳои поин кунем. Ба сарғаҳои нақби обпарто рафта манзараи дарё ва ҷои банди обро аксбардорӣ кунад. Ё мемонад, мо дар дохили нақбҳо, гӯе ки ба хазинаи Алибобо афтада бошем, аз рост ба

чап, аз чап ба рост ҳаракат мекунем. Мошинҳо аз дохил берун мебароянд. Нишастагон садо мебароранд:

— Наворбардор монд!

Роҳбалад механдад. Ронанда аз баромадгоҳи нақби дигар ба дохил медарояд. Наворбардорро мебинем, ки машғули кор аст. Ӯ ҳам ба мошин мешинад.

— Ана, нақбҳои обпарторо ҳам дидед. Онҳо қариб тайёранд, — мегӯяд М. Маҳмадалиев. – Ҳамаи ин корҳо қаблан анҷом ёфтаанд.

Мо ба майдончае меоем, ки он ҷо рамзи дӯстии Тоҷикистону Руссия гузошта шудааст. Санъаткорон дар офтоби гарми нимрӯзӣ омадани мо ва ҷамъшавии коргаронро интизоранд. Пас аз чанд лаҳза коргарони сохтмон мошинсавор меоянд. Садои мусиқӣ баланд мешавад. Мебинам, ки гурӯҳе аз коргарон муназзам ба рақс медароянд. Чехраҳои хаста оҳиста-оҳиста гулгун мешаванд. Хоса сурудҳои Маликаи Саидзод, ҳунарнамоии гурӯҳи ҳачвнигорон, овози форами Саидкул Билолов ва чилваии раққосаҳои ҷавони гурӯҳи «Дарё» базмҳои афсонавиरो ба хотирам меоранд. Чӣ хуш аст дидор дидан, чӣ хуш аст, бо ҳам будан, бо якдигар хурсандӣ қардан...

Мо бармегардем. Коргарон аз пасамон даст меафшонанд. Садоҳо ба гӯшам мерасанд: «Боз биёед!».

*Сангтӯда-Душанбе,
сентябри 2005*

ТОЧИКЕМ

Ту мағӯ аз ину аз онем мо,
Зодағони пири Канъонем мо.
Нест байни мову ту бегонағӣ,
Аз Хучанду Рашту Хатлонем мо.
Дар сабуриву адолатпарварӣ,
Пораи лаъли Бадахшонем мо.
Бо ҳама дарёдиливу сохирӣ,
Ташнаи оби Зарафшонем мо.
Шаҳрзоди ҳиммату мардонағӣ
Зодағони Оли Сомонем мо.
Дар ҳама пасту баландиҳои даҳр
Шукр, фарзанди мусулмонем мо.
Нест байни мову ту бегонағӣ
Тоҷикем, аз Тоҷикистонем мо.

ДАРД

*(Эҳдо ба дӯсти азизам
Тошева Саида Шарифовна)*

Дарди ман дарди туву дарди Ватан,
Дарди модар, дарди миллат, дарди зан.
Дарди кулли мардуми равшанзамир,
Бардамида аз дилам чун ҷӯи шир.
Аз ниҳоди асрҳо берун шуда,
Гоҳ Лайливу гаҳе Мачнун шуда.
Бо тақозои замона омада,
Аз дили чандин фасона омада.

Дарди ман дарде, ки дилро пора кард,
Модари тоҷикро овора кард,
Қаҳр шуд маснаднишини мулки дил,
Ишқ шуд бечораву хору залил.
Як замоне дарди ман Таҳмина дошт,
Дарду доғи ҳаҷр андар сина дошт.
Дарди ман Гурдофаридам кардааст,
Пири Санъонро муридам кардааст.
Дарди Исмоили Сомонӣ бувад,
Дар ниҳодам фарри яздонӣ бувад.
Дарди ман султони ҳастии ман аст,
Аз камоли ҳақпарастии ман аст.
Баҳри Сино теғи бурро буд ӯ,
Аз хирадмандӣ мубарро буд ӯ.
Дарди ман дарди худоғоҳӣ бувад,
Гоҳ лабханду гаҳе оҳе бувад.
Дардҳои Тоҷикистон дарди ман,
Дарди миллат, дарди зан, дарди ВАТАН.

ЧОР ҒАЗАЛ

Ёрони муаззам, ба шумо ид муборак,
Ҳамраъйиву ҳамрозиву тавҳид муборак.
Будед агар дергаҳе беҳабар аз даҳр
Имрӯз хабардорию тавкид муборак.
Дар кулбаи андешаатон субҳдам аз сидқ
Як тифлаки нав чун шуда тавлид, муборак.
Шуд пора кунун чомаи найранги замона
Ҳамдардию ҳамбастии ноҳид муборак.
Хандида кунад паҳн зару зевари худро
Аз доманаш ар духтари хуршед, муборак.
Дар зери қадамҳои шумо аз гули худрӯ
Рӯида гули нозуки тамҳид, муборак.

Ошуфта набошед, шаби иди шуморо
Гар Норинисо гуфт ба таъкид, муборак!

Шаҳри хунару меҳру вафо шаҳри Душанбе,
Чо гаштай дар ҳастии мо, шаҳри Душанбе.
Андар қади дилчӯю дилорою базебат
Дорӣ зи гули лола қабо шаҳри Душанбе.
Пошад зи чароғи хунару илму маонӣ
Бар мулки дилу дида зиё, шаҳри Душанбе.
Меҳостам аз шоҳии ҳарранги хаёлот
Дар бар бикунӣ тангқабо шаҳри Душанбе.
Дар кишвари андешаи ман то ба ханӯзӣ
Чун тифлаки берӯю риё, шаҳри Душанбе.
Аз шодию андӯхи ту дорад ғазале чанд,
Дар сафҳаи дил Норинисо, шаҳри Душанбе.

Хушбахт мешуморам худро, ки ёр дорам,
Дар мулки Тоҷикистон боғу баҳор дорам.
Аз шои ноумедӣ ҳаргиз хабар надорам,
Аз файзи субҳ дар дил оҳанги тор дорам.
Бегона аст бар ман найрангу носипосӣ,
Хоҳам як умр 3-ин ду худро канор дорам.
Аз чархи бемурувват озорҳо бидидам,
3-ин рӯй бар баду нек бешубҳа кор дорам.
Парварда бо машаққат дар боғи зиндагонӣ
Дар мулки дидаву дил себу анор дорам.
Хандида бигзаронам шабҳои тор ҳарчанд,
Аз ашк шаддае чанд беихтиёр дорам.
Норинисо мағӯед, аз ҳар чӣ дар канор аст,
То санги чархи таърих андар канор дорам.

Точикону Тоҷикистон зинда бод,
Ақли модарзоди инсон зинда бод.
Мекушоянд уқдаҳои розро,
Роздону роздорон зинда бод.
Ашки модарҳо марезад, ай худо,
Хотири чамъу парешон зинда бод.
Ҳамрадифи сулҳу шодиву умед,
Шӯълаи хуршеди тобон зинда бод.
Бахт гардад то Зулайхоро насиб,
Юсуфи Яъкуби Канъон зинда бод.
Баҳри талқини накӯиву хирад,
Сафҳа-сафҳа ҳарфи Қуръон зинда бод.
То нависад номае, Норинисо,
Ишқ дар мағзи дилу чон зинда бод.

БО ВАТАН БОШЕМ

Биё, эй ҳамватан, то ҷонфидои ин Ватан бошем,
Ба ҷон омодаи амру нидои ин Ватан бошем.

Канораш гарму роҳатбахш чун домони модархост,
Ҳама фарзандҳои бовафои ин Ватан бошем.

Гирифта дасти ҳам, аз як гиребон сар бурун орем,
Ватан аз мост, мо низ аз барои ин Ватан бошем.

Чунон бояд ватанхоҳӣ, чунон бояд ватандорӣ,
Ватан аз мо ризо, мо ҳам ризои ин Ватан бошем.

Худо нокарда, гар боди хазоне мевазад сӯяш,
Мададгору шифобахшу давои ин Ватан бошем.

Гадоӣ дар Ватан волост аз шоҳӣ ба мулки ғайр,
Фидои ин Ватан, шоҳу гадои ин Ватан бошем.

Ватан киштию даҳри пурталотум баҳри тӯфонист,
Замоне шуд, ки мо худ нохудои ин Ватан бошем.

Ба ҳам пайваста қатра-қатра дарёи дамон гардем,
Хурӯшон мисли оби рӯдҳои ин Ватан бошем.

Биё, эй ҳамватан, то ҷонфидои ин Ватан бошем,
Ҳама фарзандҳои бовафои ин Ватан бошем.

МОДАРИ ЧОНИ МАНӢ, ЭӢ ВАТАНАМ

Эй Ватан, номи ту дунёи ман аст,
Куллаҳоят сари болои ман аст,
Хори роҳат гули раънои ман аст,
Хоки ту гавҳару тиллои ман аст.

Модари чони манӢ, эй Ватанам,
Тоҷикистони манӢ, эй Ватанам.

Тифли парвардаи армони туям,
Ҷонфидо дар сари паймони туям,
Ҳофизи ҳусни гулафшони туям,
Андалеби чаманистони туям.

Модари чони манӢ, эй Ватанам,
Тоҷикистони манӢ, эй Ватанам.

Гар ба хифзат надихам чону танам,
Намакат заҳр шавад дар баданам,
Гар сари нанги ту паймон шиканам,
Хоки ту ор кунад аз кафанам.

Модари чони манӢ, эй Ватанам,
Тоҷикистони манӢ, эй Ватанам.

ҶОННИСОР

Ҳар гаҳе чон медиҳам, баҳри Ватан чон медиҳам,
Номи поки Тоҷикистон дар даҳан чон медиҳам.

Нестам аз воизони минбарии гапфурӯш,
Ҷонфидоям, бе ягон ҳарфу сухан чон медиҳам.

Душманаш гар қасди помолии ин гулшан кунад,
Ҳамчу сарбозаш ба ҷанги танбатан ҷон медиҳам.

Мардуми ҳар гӯшааш пайванд бо хуни мананд,
Лозим ояд, баҳри ҳар як ҳамватан ҷон медиҳам.

Модари ман, ҳамсари ман, духтари ман ҷонфидост,
Ман барои нангу ору номи зан ҷон медиҳам.

Баъди маргам хокдонам дар Ватан бошад, бас аст,
Фарқ не, ки бо кафан, ё бе кафан ҷон медиҳам.

АГАР АЗ ДАСТИ МАН ОЯД

Дар ин даврон, ки кишвар тинчу мардум ҳаст осуда,
Ба ёдам мерасад даҳ соли 3-ин бигзаштаи Меҳан.
Маро пеши назар ояд замони бенизомиҳо,
Ба ҳар сӯ рӯканию мӯканию нолаю шеван.

Ба ҳаллу фасли ҳар коре камону тир довар буд
Аз он мардум парешону ба ҳоли хеш саргардон.
Зи ҷанги шаҳрвандӣ хонавайрон, ғарки хуни хеш,
Бақоӣ давлату миллат чу ашке дар сари мичгон.

Дар он айёми қисматсоз ҳамчун офтоби субҳ,
Сухан аз сулҳу аз ваҳдат бигуфт Эмомалӣ Раҳмон.
Шиори «Бар шумо ман сулҳ меорам!» ливояш шуд,
Қавию устувор истод андар сангари паймон.

Каломи сулҳ дар лаб Кобулу Техрону Маскав рафт,
Чу Исмоили Сомонӣ ба ҳифзи миллаташ бархост.
Худованд андар ин азму талошаш раҳнамояш шуд,
Бубинед, ин замон сулҳи миёни тоҷикон барҷост!

... Ҳама аъмоли неки дигарашро як тараф монам,
Фақат бар хотири сулҳе, ки барпо кард дар кишвар,
Ба ин шахси бузургу ҷонфидои миллату Меҳан,
Агар аз дасти ман ояд, гузорам ҳайкале аз зар!

ҚАНОАТ

Ифтихоре аз Ватан моро бас аст,
Меҳри он дар ҷону тан моро бас аст.

Кай талаб дорем чизе аз Ватан,
Хоки он атри кафан моро бас аст.

Аз вафо бо набзи миллат ҳаммаром
Мезанад дил, ин задан моро бас аст.

Дар пайи ҷоҳу ҷалоле нестем,
Аз қаториҳо будан моро бас аст.

Пеши бар ҷойи нишони ифтихор
Тугмае дар пираҳан моро бас аст.

Эй, ки мепурсӣ: «Чӣ додӣ бар Ватан?»,
Додани доди суҳан моро бас аст.

ИНЪОМИ ОЗОДӢ

Рӯзи озоди Ватан эълон бод,
Беҳтарин рӯзи ҳама айём бод,
Парфишон чун дар сари Боми ҷаҳон,
Парчамаш болотар аз ҳар бом бод.
Шӯълаҳои тоза аз хуршеди субҳ,
Сӯи ақсои Ватан пайғом бод.
Сурати тоҷик ба ин озодагӣ,
Сирати тоҷик ваҳиду том бод.
Хезад аз дил эй басо илҳому завқ,
Маншаи озодиву илҳом бод.
Бахт ҳам мисли Ватан зебову хуб,
Хушдилу хушрангу гуландом бод.
Рӯи мо бишқуфта бодо аз сурур,
Рӯи қаф моро ҳамеша ҷом бод.
Насли навро пиру устои адаб,
Рӯдакиву Ҳофизу Хайём бод.
Душман андар доми худ дар банд бод,
Худ ба худ афтодаву эъдом бод.
Сӯи мақсуде, ки он армони мост,
Аз ману ту ҳар замон иқдом бод.
Аз паи ҳар лаҳза умри ҷовидон,
Ҳам сад оғозе зи ҳар анҷом бод.
Бод ҳар рӯзаш наву пур аз навид,
Шамъи рӯяш тобиши ҳар шом бод.
Чанд аз худкомагон ноком буд,
Шаҳди шодияш кунун бар ком бод.
Ҳар қадар, ки дар ҷаҳон гул бишқуфад,
Баҳри миллат он ҳама инъом бод.
Тоҷро чун эътибору ном дод,
Тоҷ аслу мабдаи ин ном бод!

ЁДБУМ

Зодбуми бақои армонҳо,
Ёдбуми Курӯшу сомонҳо.
Зиндаӣ бо умеди хуршедӣ,
Сабза рӯёнда аз ту боронҳо.
Гашт ҳар зарра хоки ту заррин,
Аз вучудат равон Зарафшонҳо.
Аз гили ту гули нухустин руст,
Аз дилат шавку шӯри шарёнҳо.
Бори аввал ба хирмани олам
Рехт аз хӯшаҳои ту донҳо.
Бостонитарин тамаддунат,
Достонитарини дастонҳо.
Посдори фурӯғи бефарчом,
Ёдгори начиби давронҳо.
Пеш аз ту на он бувад, на ин,
Ту нахустиниву сипас онҳо...

ВАТАН

Рӯзи ту бод идомаи оғози зиндагӣ
Ҳар лаҳзаат ба хотири эъҷози зиндагӣ.
Хушобуранг шеъри ман аз обу ранги туст,
Хоки ту бод он ҳама пардозии зиндагӣ.
Бешак, фазои ту бувад аз осмон баланд,
Фикри ту, эй Ватан буда парвози зиндагӣ.
Андешаи ту парварад обугили маро,
Ангезаи ту мекунад анбозии зиндагӣ.
Ҳар соате ту бигзарӣ аз соҳати фалак,
Бар ахтарон намудай эъҷози зиндагӣ.

3800 МЕТР + КОРНАМОӢ

Ағбаи Қулма, ки дар хатти сарҳадди байни Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Ҷумҳурии мардумии Чин воқест, таби панҷ соли охир вирди забонҳост. Вучуд доштани чунин кӯхталро кам касон медонистанд, аммо имрӯз чаши умеди қариб қулли мамлакат ва ҳатто чандин кишварҳои хориҷӣ қониби Қулма мебошад. Сабабаш, албатта, маълум: кушода шудани роҳ аз болои ин гардана Осӣи Марказиро ба ҳам мепайвандад ва барои Тоҷикистон аҳамияти стратегӣ дорад.

Аз соли 1997 боз сохтмони роҳ дар Қулма идома дорад. Муаллифи ин сатрҳо ба қору зиндагии роҳсозон дар ин баландтарин гӯшаи ҷаҳон ҳамеша мароқи калон дошт. Бинобар ин, худихтиёр охири августи соли 2000-ум, роҳи Қулмаро пеш гирифтаам.

ШАҲИДИ ҚУЛЛАҲО

Аз Мурғоб то Қулма 70 километр аст. Соат ҳанӯз 4 нашуда, мошинаи мусофиркашон, ки махсус барои бурдану овардани коргарон ҷудо карда шудааст, ба роҳ баромад. Ба бахти мо ҳаво дар Мурғоб гарм буд, аз ин лиҳоз коргарон дар тан либоси сабук доштанд.

Ҷеҳраҳои ҳама офтобхӯрда, дастонашон шахшӯлу обилабаста. Қисме баробари ворид шудан ба кузов дарҳол ҳоби ширини сахариро давом доданд. Танҳо иддаи каме паст-паст машғули сӯхбат шуданд. Дар оҳанги суҳанашон маҳзунӣ ва изтироб ҳис мешуд. Эҳсос кардам, ки бадбахтии руҳ додааст. Бинобар ин, хавотиромез пурсидам:

— Чӣ шудааст, бачаҳо?
Саволам таваҷҷӯҳашонро қонибам чалб кард.
— Шумо кистед?
— Ман – хабарнигор. Аз Душанбе.
— Маро нашинохтед? – Суолкунанда кулохро аз сараш гирифт ва то ки ўро шиносам, рӯяшро ба равшани чароғ наздиктар овард.

Ба чеҳрааш зеҳн мондам. Дар як лаҳза симои садҳо шиносҳои овони наврасиамро дар лавҳи хотира такурӯ кардам.

— Шумо Зулмакон! – бо боварӣ ва қатъият нидо кардам ман.

— Бале, Зулмакон. – Аз он ки беҳато шинохтамаш, рӯҳ гирифт ва ба ман наздиктар омаду вохӯрӣ кардем.

— Мо дар як интернат аз як коса ош хӯрда, калон шудаем, – Зулмакон бо ифтихор ба ҳамроҳонаш рӯ овард. – Ҳеч боварам набуд, ки мешиносед. Охир ман аз Шумо панҷ - шаш сол хурдам.

— Хотираи ҷавонӣ нақш бар санг аст.

Магнитофони ронанда суруди ғамангез мехонд.

— Дирӯз сардори мо, дӯсту рафиқи мушфики тамоми роҳсозони Қулма Ҷумъа Азизов якбора беҳуш шуда ғалтид, – маҳзунона сар ҳам кард Зулмакон.

— Раги майнааш кафидааст, – илова намуд ҷавони нимпӯстинпӯш. – Ба шифохонаи вилоятӣ бурданд.

— Шояд начот диҳанд? – суоломез ва бо умед ба ман нигоҳ кард ҷавон.

Китф дар ҳам кашидам.

— Илоҳо, начот ёбад, – марди куҳансоле, ки пинак рафта буд, ба гап ҳамроҳ шуд. – Ҷумъа барои ин роҳ чӣ қадар қон коҳонд. Наход...?

— Боз бармегардад, албатта меояд... – илтиҷоомез зери лаб гуфт Зулмакон.

Банда Чумъа Азизовро наздик нашиносам ҳам, ҳамчун роҳсоз симои бароям ниҳоят ошно буд. Борҳо номашро дар саҳифаҳои матбуот дидаам ва аз қору бораш иттилоъе доштам. Ў аз аввалин сардорони муассисаҳои роҳсозӣ буд, ки заҳмати кушодани роҳи Қулмаро ба ўҳда гирифт ва бори нахуст бригадаи роҳсозонро ба ин ағбаи сайронгоҳи абрҳо ва шамолҳои тунд роҳнамоӣ кард. Ноябри соли наваду ҳафт дар Қулма қор оғоз намуд ва хатти нахустини онро рӯ-рӯи гарданаҳои Помири Шарқӣ навишт. Моҳи ноябри соли 1998 навбати аввали роҳро тибқи лоиҳаи онвақта пурра ба истифода дод. Пас аз он ки мутахассисони ширкатҳои байналмилалӣ лоиҳаи нави роҳи Қулмаро пешниҳод намуданд, Чумъа Азизовро ин бор ҳам чун қоршиноси пуртаҷриба ба ин мавзӯ фиристоданд.

Чумъа бо дасти гирову дили гарм қорро аз сари нав дар Қулма ташкил кард. Аз соати 4-и субҳ то дили шаб сари по буд. Ба тамоми ҷабҳаҳои қор расидагӣ мекард, фаросату дониши мукаммалаш гиреҳи ҳар мушкилоро боз менамуд. Шӯҳӣ ҳам мекарду сарзаниш ҳам. Қоргарон аз шӯҳии ў рӯҳ мегирифтанд, аз сарзанишаш хафа намешуданд. Зеро низоми қор дар ин ҷо мушобеҳи хатти аввали ҷабҳаи ҷанг аст: фармони сардор таҳлил намешавад, айнан дар вақташ бояд иҷро гардад.

Чумъа Азизов ҳамин тавр қор мекард. Ва сари қор аз по дарафтод. Фишори хун хиёнат кард ва аҷал ба гиребони ин абармарди қуллаҳо ҷанг андохт.

Ўро қуллаҳои осмонхароши Тохтамиш ба шаҳодат расонданд.

— Расидем, – аз банди ҳаёлот садои ҳамсафаронам маро раҳо мекунад.

Мо пиёда мешавем.

УРДУГОҶИ ТУРКОН

Мошина дар назди дарвозаи шаҳрча истод. Агар дар биёбони беодаму беканор якбора ба мавзее расед, ки иморатҳои сохти аврупоии зебо дорад, албатта, он маконро шаҳр мехонед. Ин шаҳракро коргарон «Урдугоҳи туркон» ном кардаанд.

Коргарон ба ошхона мешитофтанд. Азбаски речаи рӯз дар урдугоҳ ният фишурдааст, ҳар кор бояд дар вақташ анҷом ёбад. Ба ношто дер монӣ, аз худат гила кун, ба хӯроки нимрӯзӣ нарасидӣ, дигар касе ба додат намерасад. Аммо ба кор бояд барой – «ман хӯрок нахӯрдам» сабаб намешавад.

Маро ба назди Гулназар Имомназаров – муҳандиси роҳсоз раҳнамоӣ мекунад. Роҳравон иморати барҳаво ва тозаву озодаи турконро тамошо мекунам. Дар Душанбе ҳам альён чунин бинои тамйизу хушсохтро кам дучор меоям. Хонаҳои хоб, утоқҳои корӣ, ташнобҳои алоҳида. Девори иморат аз девори маҳсули сафедранг буда, равшан ва дилкушост. Аз роҳрав бо гӯшаи чашм ба кабинаҳои корӣ назар меандозам. Ҳама бо компютер мучаҳҳаз.

Гулназар Имомназаров муҳандиси Маркази татбиқи лоиҳаи роҳи Мурғоб - Кулма будааст. Чехраи соддаву муомилаи хушаш аз дили меҳрубону фазилати фитриаш дарак меоданд.

Бо ӯ ҳамсӯҳбат мешавам.

— Чаро навбати якуми роҳ ба санчишгарони байналмилалӣ писанд наомад?

— Бале, ноябри соли 1998 сохтмони роҳ анҷом ёфт. 32,6 км-ро сарфи назар аз тамоми мушкилоташ сохта ба истифода додем. Аммо, мутаассифона, меъёри ҷаҳониро ба назар нагирифтем. Ин ҷо, албатта, ба шитобкорӣ

хам роҳ додем. Зеро, гумон доштем, ҳар қадар зудтар корро анҷом диҳем, ҳамон қадар мушкилоти иқтисодии вилоятро тезтар ҳал мекунем. Чашми умеди мардум ҳоло қониби Қулма аст. – Ва лабҳанде зада илова мекунад: – Саросемақорӣи даврони коммунистӣ аз ёдамон ҳоло ҳам набаромадааст. Мисли солҳои пешин миқдорро ба назар гирифтему сифатро нася гузоштем.

Оре, саранҷом кор чунин сурат гирифт, ки ин қадар заҳмату хароҷот қариб зоеъ рафт. Пас аз санҷиши экспертҳо қарор шуд, ки роҳро... аз сари нав сохтан лозим аст.

Ва ин бор туркон омаданд.

Онҳо аз Ҷумҳурии Туркияанд. Кормандони ширкати байналмилалӣ роҳсозии ЭНТС мебошанд. Ширкати мазкур дар роҳсозӣ аз рӯи меъёри умумичаҳонӣ машҳуртарин муассиса дар тамоми кураи арз аст. Дар Арабистони Суудӣ, Либия, Италия, Покистон, Эрон, Қирғизистон, Ўзбекистон ва дигар манотиқи олам роҳ сохтааст. Роҳҳои сохтаи ширкат мақбули оламиёнаанд.

Соле қабл бо лоиҳаи сохтмони роҳи Қулма дар тендери байналмилалӣ ширкат карда, байни тамоми довталабон ҷои аввалро ба даст овард. Пас аз мувофиқат бо Ҳукумати Тоҷикистон корро дар баландии 3500-3800 метр дар диёри домани гардун оғоз намуд.

Бо Гулназар - аҳо сӯҳбаткунон берун мебароем ва гирду атрофи ўрдугоҳро чарх мезанем.

Дар қисми ҷануби ўрдугоҳ барои таъмини гармӣ ва об дегхона сохта истодаанд. Ман бо коргарон сӯҳбат меороям. Аз таъминот бо ҷабҳаи кор ҳама мамнунанд. Аммо шикоятӣ аксари кулли коргарони оддӣ аз камии маош аст. Ҳисоби миёнаи музди меҳнат дар «ўрдугоҳи туркон» барои коргарони маҳаллӣ 40-50 сомонӣ будааст. Сабаби норизоии онҳоро хуб дарк мекунам. Баландии

кӯҳистон, нарасидани ҳаво, речаи сахт ва интизоми нимҳарбии кор, дурӣ аз зану фарзанд, сардии ҳаво, ҳар рӯз дар масофаи 80 км рафтани омадан... ва ҳамин қадар маош.

Вале чӣ илоҷ? Як нафар ҷавонмарде, ки, масалан, дар деҳааш моҳе як сӯм ҳам даромад надорад, мачбур аст, бо чунин маош дар ин муассиса ба кор дарояд. Лоақал оилашро аз нон таъмин карда метавонад.

Барои рафъи норизой ба онҳо савол медиҳам:

— Бо ширкат қарордод доред?

— Дорем.

— Ҳаққи меҳнататон дар қарордод зикр ёфтааст?

— Ҳа.

— Онро пурра мегиред?

— Мегирем.

— Пас, ин ҷо гуноҳ дар ширкат нест, гуноҳ дар камбизоатии мардуми мост, ки қувваи кориашро мачбур аст арзон фурӯшад.

Ҳама сукут меварзанд. Ва касе мегӯяд:

— Ба ҳаминаш ҳам шукр.

— Пас аз ин мулоқот тасмим мегирам, ки ба ҳузури ҷаноби Бекир Тегинли-уғлу – менечери кулли ширкати ЭНТС дароям. Эшон камвактиро сабаб оварданд ва мо дар орзуи сӯҳбаташон ҳамроҳи Гулназар роҳи урдугоҳи «Бадахшонроҳ»-ро пеш гирифтем.

УРДУГОҲИ «БАДАХШОНРОҲ»

Урдугоҳи «Бадахшонроҳ»-ро бо урдугоҳи туркон хочати қиёс ҳам нест. Дар он ҷо биноҳои замонавии дабдабанок, назму тартиби оҳанӣ, ин ҷо хиргоҳҳои бобоии қирғизӣ, як дарача бенизомии одатии мо -

парвардагони замони Шӯравӣ ва давуғечҳои зиёдатӣ ба назар мерасад. Ба қавли Ҳофиз «бубин тафовути раҳ аз кучост то ба кучо».

Бо Гулназар-ако ба хиргоҳе ворид мегардем, ки ситоди урдугоҳ аст. Дар атрофи мизҳои корӣ сардорони бригадаҳо, роҳбарони идораҳои мухталиф ва сардори сохтмони роҳ, муовини мудирӣ кулли Иттиҳодияи истеҳсолии «Бадахшонроҳ» Хушназар Абдурахимов нишаста, нақшаи кории рӯзро тарҳрезӣ мекунад.

Пас аз муаррифию шиносӣ Хушназар роҷеъ ба вазъи кор сӯҳбат мекунад. Ӯ мегӯяд, ки «Бадахшонроҳ» низ дар баробари ширкати ЭНТС дар сохтмони роҳ иштирок дорад. Барои ташкили босуръат ва муназзами кор аз тамоми муассисоти роҳсозӣ ба Қулма беҳтарин коргарон ва коромадтарин техника сафарбар шудааст. Алҳол дар бунёди роҳ 11 экскаватор, 10 булдозер, 6 грейдер, 6 каток, 5 мошини боркун, 12 обкашон, 50 худфурор, 4 автокран ва мошинҳои боркашу мусофирбар масруф мебошанд.

Ҳоки маҳал аз ҳок дида, зиёдтар ба қум наздиктар аст. Аз ин рӯ, бадост нест ва дар ҳамин шакл ҳамчун маводи сохтмонӣ истифода кардани он танҳо зарар дорад. Пас аз боронгарии саҳт таркибаш зуд вайрон шуда, боиси фуру рафтани роҳ мегардад. Бинобар ин, роҳсозон тарзи нави коркарди онро ба роҳ монданд. Акнун ба хокдонҳо (карерҳо) об кашонда, бо хок меомезанд ва гили ҳосилшударо ба мошинҳо бор карда, ба сохтмон мефиристанд. Тохтамиш (чамоати деҳоте, ки Қулма ба он дохил мешавад) аз ҷулу биёбон, талу кӯҳдоманаҳои беоб иборат аст. Бинобар ин, мошинҳои боркаш аз 6 то 33 км масофа об мекашонанд. Барои конҳои хок дар як рӯз 500 тонна об лозим аст!

Оре, сохтмони чунин роҳ захмати зиёд талаб мекунад. 240 ҳазор метри мукааб хокро бардошта, шибба кардан магар захмат нест?! Аз соати 6-и субҳ то 6-и бегоҳ, баъзан то як поси шаб дар обу гил жулида, арак резондан ва қадам ба қадам хирмани хокро анбоштан магар захмати миёншикан нест?

Аммо ояндаи неки фарзандон, ободии Тоҷикистон шӯълаи умедест, ки сохтмончиёро завқ мебахшад, рағҳояшонро бо хуни номусу ҳамият пур месозад ва онҳоро ба корнамоӣ мехонад. Чӣ тилисмҳо дорад нерӯи созандаи Инсон!

ДАР МИНТАҚАИ БЕТАРАФ

Бо чунин андешаҳо, инак, банда савори «Зил»-и амаки Шукрихудо ҳамроҳи саркорон Гулназару Хушназар ҷониби сарҳадди Чин роҳ пеш мегирем. Ворида минтақаи бетараф мешавем, ки онро кӯтоҳак «Система» мегӯянд.

Мошини мо сӯхтакшон аст ва раҳораҳ бояд тамоми техникаи коркунандаро аз сӯзишворӣ таъмин намояд. Хушназар Абдурахимов чунин маълумот медиҳад:

— Дарозии роҳ 32 километру 600 метр аст. То ба имрӯз 4 км рӯкаш, 10 км мумфарш гардида, дар 18 км-и боқимонда хоктеппа бардошта шудааст. Қариб кулли техникаи мо кӯҳна мебошад, аз ин сабаб кор кашол меёбад.

Дар ҳақиқат ҳам, дар аснои роҳ назди кадом мошине, ки таваққуф мекардем, соҳибаш аз чизе шикоят мекард; хатман як - ду нафар саропо равғанолуд машғули тармим буданд.

То ба нуқтаи охири минтақаи бетараф расиданамон саркорони гурӯҳҳои кории туркҳо бо мошинҳои

сабуксайри «Нива» чандин маротиба холи коргарони худро хабар мегирифтанду пас мегаштанд. Коргарони онҳо танқисӣ намекашанд. Эҳтиёчашон дарзамон бароварда мешавад. Бинобар ин, сифату миқдори корашон низ ба маротиб беҳтар аст.

Диққати маро новаҳои соручии обгузар чалб мекунанд, ки қад-қади роҳ, ҳар ҷо-ҳар ҷо тӯб буданд. Ман зарурати онҳоро дар ин баландии беобу бепарф (зимистон аз шиддати сармо дар ин ҷо барф ҳам намеборад) надониста, ба Хушназар суол медихам. Ӯ лабханде зада, мегӯяд:

— Агар гӯем, ки Қулма болои ях ҷойгир шудааст, хато намекунем. Бо андаке гарм шудани ҳаво омадани сел аз эҳтимол дур нест. Баъзан боронҳои шиддатнок низ ин талҳоро обёрӣ мекунанд. Бинобар ин, дар минтақаҳои хавфноки роҳ бояд чунин новаҳо шинонем, ки теъдодашон 33 то хоҳад буд.

Дере нагузашта ин «мӯъҷиза»-и Қулмаро бо чашми худ дидам. Дар яке аз қитъаҳои назди сарҳадии роҳ ҷониби экскаваторе тоб хӯрдем. Экскаватор замин меканд ва ҷои кандаи ӯ ҳамон дам аз об лаболаб мегашт. Грейдеррон Шанбе Салимшоев мегӯяд:

— Қулма, ба назари ман, айсберги бузургест, ки аз қабатҳои хоку барф иборат аст.

Ба сутуни сарҳад мерасем. Он тараф хоки Чин. Қуллаҳои нуқрагуни кӯҳи Нузгутата аз рафъати Қулма пасттар метобанд.

Оре, касе, ки Помирро «Боми ҷаҳон» хондааст, муболигае накарда. Аз ин баландӣ ба қавли устод Турсунзода дар шӯълаи хуршед сигор дар додан мумкин аст.

Воқеан, шукри Худо, ки ин минтақа амнтарин сарҳадди кишвари мо мебошад. Умуман, бо Ҷумҳурии

Чин муносибати мо ҳамеша бародарона будааст ва холо ҳам пас аз барҳам хӯрдани Иттиҳоди Шӯравӣ масъалаи муайян кардани хатти сарҳад хеле мусолимадомез ҳал гардид.

Сокинони Тохтамиш аксаран чӯпонанд ва авлоди кирғизони кӯчманчиё ҳастанд, ки садҳо сол боз гоҳе чарогоҳҳои Чин ва гоҳе Тоҷикистонро истифода мебарданд. Ба қавли маъруф, байни Чину Мочин равуо дошанд...

Алқисса, 32, 6 км роҳи сохташавандаро дидам ва як рӯзи кӯтоҳ ҳам бошад, дар фазои кори он ворид будам. Тамоми бардоштамро агар дар як вожа баён созам, он чунин аст: «Корнамоӣ!».

Оре, ба чунин баландӣ чуръат карда баромадан худ корнамоист, чи расад ба он, ки бо техникаи нимдошт роҳи мувофиқ ба тақозои стандарти умумичаҳонӣ сози! Ана дар ҳамин маврид, дар ҳамин рафъати уқобгузар унвони мақолаи мазкур дар андешаам барқ зад: «3800 метр + корнамоӣ»...

Ба урдугоҳи «Бадахшонроҳ» бармегардем. Раҳораҳ Хушназару Гулназар дар бораи пешқадамтарин коргарони сохтмон ҳикоят мекунанд. Инҳо Юсуф Мирмастов ва Саша Зарифхонов аз ДСУ-8, Неъмат Силемонбердиев ва Саидрасул Саидюнонов аз ДСУ-34, Акбар Ҷумъаев ва Майрамбек Мамадсаидов аз ДРСУ-26, Дӯстназар Бойназаров ва Абдурахмон Амидов аз ДРСУ-29, Раҳматшо Чиндонов аз ДРСУ-21, Одина Муборакшоев ва Худодод Худододов аз бунгоҳи нақлиётӣ №-50, Одилбек Гапарови комендант, Саломат Сайидвалиевони нонпаз ва...

Дар назари ман ҳама ин мардони офтобхӯрдаву обилазада бо ҷомаҳои равғанолуду мӯзаҳои лойин, чашмони камхобу нигоҳҳои барроқ пешқадам буданд, дар

хар сурат, қадаме аз ҳар яки мо фаротар ва фарозтар – болои Боми ҷаҳон ниҳодаанд.

Яке аз онҳо – Додхудо Мирмастов (механик аз ДСУ-8) гуфт:

— Ман ба шароити Қулма одат кардаам: хобам намебарад, на шаб, на рӯз.

Танҳо яке аз онҳо дар омади гап ин гуна сухан ба забон овард, аммо сафи чунин беҳобон кам нест, он ба даҳҳо нафар мерасад.

Оре, ин қаҳрамонон ба хотири фардои мо хоби худро гум кардаанд.

Майи соли 2001

ТОҶИКИСТОН

Зебу фаҳри Тоҷикистонем мо,
Дар фазояш рӯ ба ҷавлонем мо.
Аз Душанбе, аз Хуталон, аз Ҳисор,
Аз Хучанду аз Бадахшонем мо.

Гарчи хокат мӯмиёи дардҳост,
Меҳане, ки Тоҷикистон номи туст.
Беҳтар аз чон, эй диёри нозанин,
Манзаратро дӯст дорам, дӯст, дӯст.

Зебу фаҳри Тоҷикистонем мо,
Дар фазояш рӯ ба ҷавлонем мо.
Аз Душанбе, аз Хуталон, аз Ҳисор,
Аз Хучанду аз Бадахшонем мо.

Зарра-зарра, катра-қатра, мушт-мушт,
Мо ҳама якрӯху яктан гаштаем.
Дар дифои хоки покат мӯ ба мӯ,
Сахт чун пӯлоду оҳан гаштаем.

Зебу фаҳри Тоҷикистонем мо,
Дар фазояш рӯ ба ҷавлонем мо.
Аз Душанбе, аз Хуталон, аз Ҳисор,
Аз Хучанду аз Бадахшонем мо.

Нест бе ту ваҳдат асло пойдор,
Тоҷикистони баҳорандоми ман.
Мисли модар мешавӣ хурсанд агар,
Шӯҳраи офоқ гардад номи ман.

Зебу фаҳри Тоҷикистонем мо,
Дар фазояш рӯ ба ҷавлонем мо.
Аз Душанбе, аз Хуталон, аз Ҳисор,
Аз Хучанду аз Бадахшонем мо.

ВАТАН

«Ҳоки Ватанам сурмаи ҷашмони ман аст»
Санги бағалаш ақиқу марҷони ман аст.
Пироҳани шоҳиям зи карбоси маҳаш,
Пайванд ба ҷонаш, ба Худо, ҷони ман аст.

Эй ҷон Ватанам, ҷон Ватанам, ҷон Ватанам,
Оғӯши хушат бихишти армон, Ватанам.

Як лаҳза дилам гар аз барат дур шавад,
Ширу шакар андар даҳанам шӯр шавад.
Сӯят нигарам агар чу як одами ғайр,
Ду дидаи ман кӯр шавад, кӯр шавад.

Эй ҷон Ватанам, ҷон Ватанам, ҷон Ватанам,
Оғӯши хушат бихишти армон, Ватанам.

Аз обу гилат ҷисми маро сохт Худо,
Ҷон дар баданам ба нағма андохт Худо.
Дар ҷашми ҳама маро зи як деҳаи дур
Ҷун шоири ту бихонду бишнохт Худо.

Эй ҷон Ватанам, ҷон Ватанам, ҷон Ватанам,
Оғӯши хушат бихишти армон, Ватанам.

ТАРОНАИ ВАҲДАТ

Шукри ҳақ, сармашқи маҳфилҳостем,
Тоҷбарсар миллати яқтостем.
Дур з-оғӯши Ватан чун зарраем,
Дар Ватан як узви ин дунёстем.

Ваҳдат аст оину кори тоҷикон,
Ваҳдат аст умре шиори тоҷикон.

Зиндагӣ худ бӯи ваҳдат мекунад,
Бӯи иқболу саодат мекунад.
Бӯи меҳру бӯи сеҳру бӯи шеър,
Бӯи оёти ҳақиқат мекунад.

Ваҳдат аст оину кори тоҷикон,
Ваҳдат аст умре шиори тоҷикон.

Умри неки ҷовидон аз ваҳдат аст,
Шодии пиру ҷавон аз ваҳдат аст.
Меҳани ободу зебои маро
Ифтихору шаъну шон аз ваҳдат аст.

Ваҳдат аст оину кори тоҷикон,
Ваҳдат аст умре шиори тоҷикон.

ПАЙВАСТАН

То Ватан якто бувад, якчо шудем,
Якдилу якчону якмаъво шудем.
Гирди хони орзу чамъ омадем,
Бо дигар пайваста маҳкам, мо шудем.
Қатрасон аз чашмаҳо мерехтем,
Мои кӯчак чӯй не! — Дарё шудем.
Дар каломи шоири бедордил,
Раҳ ба раҳ чун шеъри нав иншо шудем.
Бо ту мо, эй Тоҷикистони азиз,
Миллати арзандаи дунё шудем.

СИПОСНОМА

Шукро, ки тоҷикам,
Аз насли орён.
Эй, ошнои ғайр,
Аз ман маҷӯ зиён.

Абёти Рӯдакист,
Сармашқи кори ман.
Фирдавсиву Камол,
Ҳаст ифтихори ман.

Бе ёди Мавлавӣ,
Ман роҳ кай равам.
Пушти хаёли хеш,
То моҳ кай равам.

Синои ман навишт,
Қонуни зиндагӣ.
Дар дафтари башар,
Бо хуни зиндагӣ.

Чомӣ намеравад,
Аз марзи ёди ман.
Ҳар рӯз мерасад,
Ҳофиз ба доди ман.

Саъдӣ ягона буд,
Дар интихоби панд.
Аз боби гуфтахош,
Хӯрдем канд, канд.

Бедил накӯ навишт,
Шеър, ки кас нагуфт.
Шоҳин ба даҳри шеър
Бикшод пар, нахуфт.

Бингар, ки насли ман,
Чикорагар буданд.
Машҳури касби хеш,
Дар баҳру бар буданд.

РОҶИ БИҲИШТ

Ҳар як роҳ ибтидо дорад. Роҳи мо ба сӯи роҳ меравад. Ин роҳ шоҳроҳи Кӯлоб – Дарвоз – Қулма аст. Ва он аз хонаи радио оғоз ёфт. Ҳанӯз субҳ надамида шоирони шинохта Салимшо Ҳалимшо, Алӣ Бобочон, Баҳриниссо, нависанда Карим Давлат ва банди ба он чо ҳозир шудем. Офтоб оҳиста-оҳиста аз паси кӯҳ сар мекашид. Партави он саҳни обзадаи хонаи радиоро ҷило меод. Боди серун вазида, бӯи алафу гулҳоро ба димоғ мезад. Баробари рӯшан шудани ҳаво атроф софтар ва гӯё васеътар мешуд. Дарк намудам, ки ҳама хурсанду масруранд. Ин табиист, албатта. Охир, чунин сафар шояд дар умри инсон як бор ба вукӯъ ояд.

Инак, раиси маркази тадбиқи лоиҳаи сохтмони роҳи автомобилгарди Шикев – Зиғар, Нурулло Наимов, худ дар паси фармони мошин ба хидмати мо мерасад.

— Падари ман ҳам шофёр буд,— шитобон гуфт Салимшо Ҳалимшо ва хушҳолона табассуме кард.

Ҳама ба ӯ дида дӯхтем, гӯё нигоҳамон мегуфт, ки: «Хайр чӣ?»

— Шофёрон духтаронро бинанд тормозро зер мекунанд, мардонро бинанд газро,— боз бо ҳамон шукуфтаҳолӣ гуфт Салимшо Ҳалимшо.

— Ман ин хел не, — гуфт Нурулло ва дар бораи сохтмони роҳ маълумоти мухтасар дод.

Ин қитъаи роҳ аз деҳаи Шикев оғоз ёфта, дар деҳаи Зиғари ноҳияи Дарвоз анҷом меёфтааст. Дарозии он сиюҳашт километр буда, барои он сиюду миллион доллари амрикоӣ чудо карда шудааст. Роҳро фирмаи

туркии «ОЯК-Иншаат» месозад. Сохтмон тирамоҳи соли 2003 оғоз ёфта будааст.

Ҳоло дар он 250 нафар мутахассисони туркӣ ва 450 нафар коргарони маҳаллӣ заҳмат мекашидаанд.

Инак, мошини мо ба роҳ мебарояд. Тӯли роҳ Нурулло ягон бор лаб ба сухан во накард. Ба пурсиши мо чунин посух дод:

Ҳоло ман ронандаам ва бехатарии шумо барои ман муҳимтар аст.

Узри ӯро пазируфта, ману Карим Давлат барои кӯтоҳ кардани роҳ ба нақли латифаю воқеаҳои хандаовар пардохтем. Бештар Карим Давлат гап мезад. Вай инро чунин шарҳ дод:

— Субҳона нахӯрдаам, гушнаам.

Чун ба Норак расидем, мошинро доштем, то як пиёла чой бинӯшем. Духтаракони қобил тез ба хидмати мо расиданд.

— Гӯштбирён, сихкабоб, моҳибирён дорем. Чӣ мефармоед? Ҳама бо аломати савол ба якдигар нигаристем.

— Гӯштбирёну сихкабобро дар Душанбе ҳам хӯрда метавонем. Беҳтараш ба мо моҳибирён биёред.

Ин тақлиф ба ҳама маъқул афтод. Пас аз тановули моҳибирён боз ба роҳ баромадем. Акнун Карим Давлат гӯё ба дахон об гирифта буд.

— Каримҷон, кошкӣ шиками шуморо сер намекардем,—ҳазломез гуфтам ман. — Аз нақл мондед.

— Ман ин зиёфатро ҳалол кардам,— гуфт ӯ.— Акнун то гурусна монданам ором мешинам.

— Тӯли роҳ мо ба чанд иқлим рӯ ба рӯ омадем. То ноҳияи Шӯробод тобистон буд. Дар Шӯробод бошад, гӯё баҳор ҳукм меронд. Чун аз Шӯробод гузаштем осоиши мо хоҳиш ёфт. Акнун мошини мо оҳиста ва такон хӯрда

мерафт. Ин дам худро мисли касе эҳсос мекардем, ки аз ободию сахнаҳои пуршукӯҳи баҳорӣ ба биёбони хушк, хатарнок ва бераҳме гирифтор шудааст. Бо вучуди ин мо аз манзараҳои нотакрори табиати гирду атроф чашм намекандем. Аз тарафи чап теппакӯҳҳои сабзу хуррам мисли махмал назаррабӯӣ мекарданд. Поёнтар аз теппакӯҳҳо киштзорҳо ва боғистонҳо як-як пеши назар пайдо мешуданд. Баҳриниссо, ки дар курсии пеши мошин менишаст, ҳайратзада гуфт:

— Мо дар пойтахт зиста, намедонем, ки Тоҷикистон чунин манзараҳои ачибу пуршукӯҳ дорад.

Роҳи мо лаб-лаби дарёи Панҷ идома дорад. Аз тарафи чап кӯҳ, кӯҳ ва боз кӯҳ. Кӯҳҳои сар ба осмон-кашида хомӯшу сад роз дар ниҳод менамуданд. Дарёи пуроб равон, сар ба сангҳо мезанад, талотум мекунад. Сигор дуд медиҳад Салимшо Ҳалимшо ва чашм аз дарё намеканад. Баъд худ ба худ механдад. Сипас ба мо мегӯяд:

— Ман боре устод Мӯъмин Қаноатро танқид кардам. Гуфтам, ки аз Панҷ об хӯрдию рафта «Мавҷҳои Днепр»-ро навиштӣ.

— Наҳо-о-од? – бо ҳайронӣ гуфтам ман. – Ва ба шумо ҳеч чиз нагуфтанд?

— Эӣ бародар! – бо садои хоси худ гуфт ӯ. – Ба гапи ҳақ чӣ ҳам мегуфтанд?!

Инак, мо ба мавзеи Яхчи Поён ва баъдтар ба роҳи қирпӯши бараҷ ёздаҳметраи чун қафи даст ҳамвор дохил мегардем.

Акнун мошин чуноне мерафт, ки мо худро дар бағали роҳати модар ҳис мекардем. Беихтиёр мисраҳои устод Гулназар ба ёдам меояд:

*Ин роҳ, ки бар тани Ватан шарён аст,
Роҳи шарафи Эмомалӣ Раҳмон аст.*

Дар вучудам ҳаловати тозае медамад, рӯхам по-
лоиши дигаре дармеёбад, гӯё ин лаҳза ба фарози кӯхи
баланде баромада бошам, ки аз он чо рӯ ба рӯям
биҳишти Худо, олами пок падида меомад.

— Девдара дур аст?—бетокатона мепурсем аз Ну-
рулло Наимов.—Не, қариб омадем,— мегӯяд ӯ ва пас
аз чанде мошинро медорад.—Ана Девдара!

Диламон тапид ва сахт ба ҳаяҷон омадем. Вале
аз он Девдарае ки ба тани одам мурғак медавид, ному
нишон пайдо накардем. Ба хорокӯхи ба осмон сарка-
шида ва ғори пуркардашуда нигариста, то чӣ андоза
даҳшатнок будани ин мавзеъро тасаввур кардем. Ва боз
ҳам тасаввур кардем, ки коргарон ин чо чӣ далеру
қаҳрамоние нишон додаанд. Ин буд, ки хама баробар:

— Ҷӯ! – гӯён, хитоб намудем.

Девдараро Салимшо Ҳалимшо нағз медонис-
тааст.

— Пеш аз ин чо мегузаштӣ-й,— бо ҳамон садои
хоси худ гуфт ӯ,— дилат меларзид.

Сипас як хандаи аҷибе карда, илова намуд:

— Акнун дилам роҳат кард.

Вақте ки сохтмон оғоз меёбад, баъзеҳо мегӯянд:
«Бо думи шер бозӣ нашояд». Вале бо зӯри бозуи одамон,
бо зӯри бозуи мардуми меҳнатии тоҷик, бо зӯри бозуи
дӯстӣ Девдара обод гашт.

Воқеан ҳам Девдара ба Гулдара табдил ёфта
буд!

— Ин аз мӯъҷиза ҳам зиёдтар аст,— ба ваҷд омада
гуфт Алӣ Бобочон.

Ба фикрам, бисёр нағзу дуруст гуфт!

Мо ба созандагони он аҳсану офарин хондем ва мошин боз ба роҳ афтод. Чун ба деҳаи Зигар расидем, гӯё ки дар ягон мамлакати хоричӣ бошем. Роҳ чун кафи даст ҳамвор. Дар ин қитъаи роҳ шаш купрӯк сохта шудааст, ки ба қавли баъзеҳо аз тамошояш сер намешавӣ. Барои пиёдагардҳо аз ду тараф пайроҳа сохта, истгоҳҳои замонавӣ низ бунёд ёфтаанд.

Инак, мо ба маҳаллаи сохтмончиён, ки дар деҳаи Хостав воқеъ будааст, ворид мегардем. Деҳаи Хостав 70 хоҷагӣ дошта, ба ҷамоати деҳоти Нулван тааллуқ доштааст. Дарахтони гуногун, ки ба осмон қад кашидаанд, бо чанд шоҳи дар нӯки худ дошта, бо нури офтоб талош меварзиданд. Онҳо аз вазидани шамол алвонҷ хӯрда, шавшуви лаби баҳрро ба хотир меоварданд. Дар даромадгоҳи маҳалла байрақи Тоҷикистон партавфишонӣ мекард. Аз ин моро ҳисси ифтихор фаро мегирад.

Маҳалла дар як селраҳаи вайрона бунёд ёфта, ба сони як шаҳрчаи ободу зебо назаррабой мекард. Атроф ҳама сафо, зебо ва пурчило буду нур аз дида мерабуд.

Муовини якуми раиси ноҳияи Дарвоз Муҳаммаднабӣ Назиров, раиси ҷамоати деҳоти Нулван Мирзоалиев моро бисёр хуш пешвоз гирифтанд.

Аз шодии дидор, илтифоту меҳрубонӣ, аз дӯшамон бори гарони афсурдаҳолии роҳи даҳсоата фуру рехт.

Ин лаҳза борон борид.

— Ҳар рӯз меборад?

Яке бошитоб ҷавоб дод:

— Не, ин ба шарофати пою қадами шумо.

Дар хонаҳое, ки тамоми шароиташ муҳайё буд, чой гирифтем. Борон ҳамоно меборид. Қатраҳо ба шишаи

тиреза ангушт мезад. Дили ман лабреси эҳсосоти ширин мегардад. Зери лаб худ ба худ мехонам:

*Мезанад борон ба шиша,
Тора-тора, ришта-ришта...
Ҳамчу ангушти фаришта...*

Пас аз каме дам гирифтани, моро ба хӯроки шом таклиф намуданд.

— Мо шуморо нороҳат сохтем, маъзарат мехоҳам, — гуфтем мо.

— Меҳмон дӯсти Худо аст,— хушхолона гуфт Муҳаммаднабӣ.— Таомули мо ҳаминро тақозо мекунад. Низомӣ фармудааст:

*Ҳар кӣ омад, лаҷомгир шуданд,
Ба худаиш меҳмонпазир шуданд.*

Дар даромадгоҳи ошхонаи коргарӣ чанд нафар коргарони турк моро иҳота карданд. Чехраҳои офтоб-хӯрдашон аз хурсандӣ гул мекард. Онҳо бо як шодию ифтихор бо забони кандаи русиву тоҷикӣ ба мо арзи матлаб мекарданд. Ба сӯҳбат коргарони маҳаллӣ ҳамроҳ шуданд. Чанде аз онҳо сип-сиёҳ шуда. Гӯё дуд мекарданд.

— Мо аз онҳо касб ёд гирифтём. Ҳатто забони туркиро омӯхтем,— бо қиёфаи рӯшан ва пурэхсос гуфт яке.

— Ин тур бошад, нуран ало нур! Дӯстии худро қавӣ гиред. Дар олам бе дӯст будан мушкил аст. Дӯст, ёру ҳамдам будан неъматӣ Худо аст. Шумо бояд аз ин фахр намоед. Зеро устод Мирзо Турсунзода – рӯҳашон шод бод! — чӣ хуб гуфтаанд:

*Одамон аз дӯстӣ ёбанд бахт,
Душманӣ орад ба мардум рӯзи сахт.*

Бо сокинони деҳаи Хостав вохӯрдем, сӯхбат кардем. Мардум басо ризоманд, шоду мамнун буданд. Сохтмони ин роҳ ба мо бахт овард, ҳаёти ширину осуда овард, мегуфтанд онҳо. Пеш аз ҳама соҳибкорӣ тараққӣ кард. Занҳои маҳаллӣ соҳиби кор шуданд. Мардум маҳсулоти худро дар ҳамин ҷо мефурӯшанд. Бо як меҳру муҳаббати хосаву беандоза номи сарвари давлат Эмомалӣ Шарифович Раҳмоновро мегирифтанд. Мегуфтанд, ки ӯ Худоод аст, дар чехрааш нури Худо дорад. Гаштаву баргашта дуо мекарданд, ки сиҳату саломат бошанд.

Ва ин лаҳзаҳо мисраҳои шоир Мирзо Файзали ба ёдам омаданд:

*Ба ин марди Худо аз ҷону дил шукрона бояд кард,
Дуъои давлату ҷонаш ба ҳар як хона бояд кард,
Ҳама умр эътирофи хизматаш мардона бояд кард,
Ба роҳи сулҳ рафта, зиндагӣ аҳлона бояд кард,
Дигар тақрори он айёми шум асло набояд кард,
Ватан обод бо ин раҳбари фарзона бояд кард.*

Вақте ки аз ошхона баромадем, офтоб дар паси амвочи куллаҳои кӯҳ ба ғуруб мерафт. Ба уфуқ шарора ва шаъшаъаи гулобӣ мепошид ва атрофро басо чаззоб зебо мегардонд. Мо аз тамошои манзараҳои афсонавии гирду атроф ҳеҷ серӣ надоштем. Дар васфи ин гӯшаи диёрамон ҳазорон шоирон беҳтарин чакомаҳои дилангези худро сурудаанд. Чӣ хуш фармудааст Лохутии ширинсухан:

*Бадахшон чатри симини замин аст,
Табиатро дар ангуштар нигин аст.*

Ниҳоят, торикӣ фаро расид. Шаб серун буду хуш-хаво. Дар сукути шаб гӯё тамоми садоҳои олами зулмот ба гӯш мерасид. Асрори шаб кашф мешуд. Барои мо дар берун мизе гузошта, чой оварданд. Сари пиёлаи чой аз сӯхбати ҳамдигар лаззат мебурдем. Ин дам моҳи мунир баромада, гӯё ба замин шир меполид. Осмон нақши укёнуси лочувардиرو мемонд, ки дар вусъати он ситораҳо мисли моҳиҳо шиновар буданд. Аз ин манзара илҳоми Салимшо Ҳалимшо ва Али Бобоҷон чӯш зад магар, ки ба нақли ҳикояту ривоятҳо пардохтанд.

Бад-ин минвол як пос аз шаб гузашт.

Ва боз... поси дигар аз шаб сипарӣ гашт.

Дидам, ки ҳикояту ривоятҳои онҳо то рӯз ҳам тамом намешавад. Лекин сахар чорабиниҳои асосӣ интизор. Бояд аз хоб намонем.

— Хайр, устодон, ба фикрам шакара камаш нағз. Акнун хоб кунем.

Субҳи рӯзи нав, рӯзи якшанбе дамид. Ҳаво салқину гуворо ва тару тоза. Басо зебо буд атрофу акноф. Гулу гиёҳи аз донаҳои борони дирӯза ҳалқабаргӯш нур аз дида мерабуд. Насими атромез рӯҳу равонро навозишкунон ба кас тавоноӣ мебахшид. Шилдир-шилдири оби дарёчаи Хостав оҳанги гӯшнавози махсус дошт.

Оре, хусни чаззоби нотакроре дошт табиат!

Ва мо ҳар яке аз тамошои атроф маъниҳои навро ба таври худ кашф мекардем.

Боз роҳи мо ба сӯи роҳ буд. Ва ҳазор андеша дар хаёламон рӯ мезад, гирд мегашт. Хуршед нур кашида, қатраҳои боронро мечинд. Моро раиси лоиҳа, фарзанди халқи турк, сохтмончи касбӣ Суҳа Доған роҳнамоӣ

мекард. Вай чавонмарди сивушашсолаи миёнақад буд. Чехраи зебои мардона, дилкаш ва назаргир дошт. Риши пасти сиёҳаш дар манаҳи кӯтоҳаш хеле муносиб афтада буд. Ботамкину ором ва пурилтифоту нармсухан, ба хамаи саволҳои мо аниқу кӯтоҳ ҷавоб меод.

Суҳа Доган кори ширкати худро бо софдилӣ, ҳавсала ва хушқориҳо иҷро намуда, ба боварии мардуми таҳҷой соҳиб шудааст. Аз ин ҷост, ки байни онҳо як тамосу алоқаи ногусастанӣ, ҳамрозию ҳамкорӣ ва ба якдигар об хӯрдан пайдо шудааст. Вай Дарвозро ватани худ мешуморад.

— Толеъ ба ман мадад кард,— гуфт ӯ бо хуш-холоӣ.

Аз қадим боз одамон тан ба кушодани ин роҳ дода буданд, аммо муяссар нашуданд. Дар замони Ҳукумати Шӯравӣ ҳам ин орзу ҷомаи амал пӯшида натавонист. Ба бунёди ин роҳ Фарҳоди афсонавӣ ҳам қодир нест. Лекин шумо афсонаро ба ҳақиқат табдил додед. Оллоҳ ба сари шумо борони раҳмат меборад. Савоби ду ҷаҳон насибатон мешавад.

*Дӯст он бошад, ки гирад дасти дӯст
Дар парешонҳолро дармондагӣ.*

Вақте фаҳмидем, ки ширкат бар зарари худ кор мекунад ва ин зарар даҳ миллион доллари амрикоиро ташкил медиҳад, дар тааҷҷуб мондем.

— Бо вучуди ин сохтмонро идома дода истодаед?— пурсидам аз Суҳа Доган.

— Чӣ тавре мегӯянд: «Ал ваъдаву дайн», — дарҳол ҷавоб дод ӯ. — Қавли чентелмен қонун аст!

— Охир, ин муқобили қонунҳои бизнес-ку? — бо хайронӣ пурсидам аз ӯ.

— Бале, ин гапатон рост, — бо тамкин чавоб дод
ӯ. — Вале аввалан барои хотири Президенти Тоҷикистон
Эмомалӣ Раҳмонов ва сониян барои обрӯи ширкат мо
ин сохтмонро ба охир мерасонем.

Дар ҳоле, ки баҳри дилам кушода шуда буд, аз ӯ
суол кардам:

— Хуб, забони тоҷикӣ ба шумо маъқул аст?

— Чаро не? — бо шавқу хурсандӣ посух дод ӯ ва
ситоиш намуд: — Бисёр забони ғанӣ, нарм ва шево
аст.

— Охир, забони мо, забони назми оламгир аст!

— О, рост, — табассуми шавқангез карда гуфт ӯ.
— Ман орзу дорам, ки забони шуморо омӯзам.

— Боварӣ дорам, ки комёб мешавед. Ман ба
мардони хушқавл эҳтиром ва эътиқод дорам. Шайх
Саъдӣ фармудааст:

*Бе азми дурусту саъйи комил
Касро нашавад мурод ҳосил!*

— О, хуб фармудааст! — масрурона гуфт Суҳа
Доган.

Мо ба яке аз қитъаҳои роҳсозон омадем. Бо ҳама
воҳӯрдию ҳолпурсӣ кардем.

— Монда нашавадон!

— Саломат бошед!

— Коратон бобарор бод!

— Раҳмат!

Дар ҳамин чо Суҳа Доган дарди дилашро ка-
фонд.

— Коргарони тоҷик каме танбал ҳастанд,— гуфт
ӯ. — То тори сарашон наистӣ кор намекунанд.

— Ба қаҳрамонҳои Азиз Несин монанд будаанд-да,— дафъатан гуфт Карим Давлат.

Маънидор чашмак зад Суҳа Доған ва гул-гул шукуфта хандид. Сипас гуфт:

— Не, ҳоло корро ёд гирифтаанд. Мо ба онҳо ҳағто идораи техникаи махсуро ҳам боварӣ мекунем.

Мо дар ин ҷо бо корғари пешқадам Гулҳусайн Давлатҳусайнов, ки ду сол пеш аз деҳаи Ушхарф омада будааст, шинос шудем. Вай дар бораи худ гап нағад, ситоиши Суҳа Доғанро кард.

— Хушахлоқ аст,— гуфт Гулҳусайн. – Гуфтору кирдораш ба ҳам мутобиқ. Сар то по ҳунар аст. Ва ин ҳунарро ба мо меомӯзонад.

Ба километри 47-ум, яке аз китғаҳои вазнини соғтомони роҳ омадем. Дар ин ҷо лаби дарёи Панҷи нооромро симбандӣ мекардаанд. Вале аз корғарон нишоне наёфта, ҳайрон мондем. Ногоҳ дидем, ки онҳо як-як паси ҳам аз кӯҳ мефароянд.

— Аз деҳаи Арзишки Афғонистон паронданд, нағмонанд, ки кор кунем, — фаҳмонд яке. – Гӯё ки аз кори мо оби дарё хеста хонаҳои онҳоро зер мекарда бошад.

Ростӣ ба ин чандон бовариамон наомад.

— Бовар намекунед? – пурсид ӯ. – Ана ҳоло худ шоҳид мешавед.

Ва онҳо ба кор шурӯъ карданд. Лаҳзае пас садои тир гул-гула андохт. Тир ба тани кӯҳ расида, чангу хок ва санғпораҳоро ба ҳаво хезонд. Ин лаҳза раиси ноҳияи Дарвоз Саидҷон Носиров расида омаданд. Ва ин воқеаро чунин шарҳ доданд:

— Онҳо бо ин роҳ меҳоғанд, ки таваҷҷӯҳи ҳуқумати худро ҷалб кунанд.

Ба бригадаи сохтмончиёни Тозачон Махмудов омадем. Кори онҳо ба номи бригадирашон мутобик буд. Басо тозаву озода кор мекарданд. Тозачон бо чашмони дурахшон даст дароз кард ва дастамро фишурд. Дастонаш шахшӯл ва қавӣ буданд. Тозачон ду сол пеш ба ин ҷо омада будааст. То ба ин ҷо омаданаш ба нафақа баромада, давлати пири мерондааст. Ба ростӣ, чашмони қозибадору рухсорай чун анор сурх ва гуфтору ҳаракатҳои чусти ӯро дида, бинанда ҳеҷ гумон намебарад, ки шастусесола аст. Ба назар чашмонаш механдад, чехрааш механдад.

Онҳо қариб, ки беистироҳат кор мекардаанд.

— Мо ҳаргиз ба хастагӣ ва яъс эътиқод надорем,— гуфт Тозачон.

«Одамизод – гавҳари қобил» гуфтани пирони рӯзгордида бегап набудааст. Мегӯянд, ки агар азм кунад, кӯҳу дарёҳоро чаппа мекунад.

Мо кори онҳоро мушоҳида намуда, ба ин заррае шубҳа накардем!

— Охир, ин сӯхтан аст-ку?!

Як гулӯ афшонда, калта-калта сулфиду гуфт:

— Бале – «То насӯзи насозӣ!» — гуфтаанд. Ҳофизӣ Шерозӣ гуфта?

«Дило бисӯз, ки сӯзи ту корҳо бикунад».

Сӯхбати мо ҳеҷ кӯр намегирифт. Вай дар бораи ҳудаш суҳане намегуфт.

— Кори мо пеши назаратон,— гуфт ӯ. – Агар ягон кори арзандае карда бошам, қатори дигарон кардаам.

Бале, «Мушк он аст, ки худ бибӯяд...»

Кори онҳо чун нури офтоб ба чашм мехӯрад. Ва ба дилу дида нуру зиё меоварад.

— Суҳа Доган мард аст, — гуфт ӯ. – Дар мусибату тангдастӣ ғамхорӣ мекунад.

Пеш аз рафтан ба ӯ суол додам:

— Ба ҷавонон чӣ таманнову орзу доред?

— Пеш аз ҳама аз сарвари кишварамон Эмомалӣ Раҳмонов ибрат бигиранд. Вақтро чун ӯ кадр кунанд ва аз гузашти умр ғофил намонанд.

*Ғофил машав, ки умр чун киштии дар об
Истода менамояду чун тир меравад.*

Дар километри 42-уми роҳ ба мӯъҷизаи табиат рӯ ба рӯ омадем. Кӯҳи азимеро дидем, ки аз куми каб-кабуди топ-тоза иборат буд. Трактори махсус бе ягон душворӣ, тез ва моҳирона онро ба мошинҳо бор мекард. Мошинҳо ин қумро бурда ба роҳ мерехтанд.

— Ин толеъи баланди мо, — хушҳолона гуфт Суҳа Доған.

Обмӯриҳое, ки сохта мешуд, моро ба дарёи хайрату таачҷуб ғарқ намуд.

— Наход, ки барои як ҷӯйча об чунин иншоот сохта шавад?—гуфт касе аз дастаи «Дарё». – Ҳамин қадар оҳану бетонро сарф кунанд?

— Обмӯрӣ бояд, ки ҷавобгӯи илми имрӯзаи роҳсозӣ бошад,—дар ҷавоб гуфт Суҳа Доған.—Дар акси ҳол об роҳро дар як сол вайрон мекунад.

— Умуман ба ин роҳ чанд сол қафолати корӣ медиҳед? – пурсидам аз Суҳа Доған.

— Сӣ сол, — ҷавоб дод ӯ. – Вале агар роҳ хуб истифода шавад, метавонад садсолаҳо хизмат кунанд.

Ба километри 35-ум, қитъаи вазнинтарини сохтмон омадем. Дар ин ҷо бояд синаи кӯҳи хороро шикофта туннел месохтанд. Аммо бар асари қимматӣ аз он даст мекашанд. Ва қарор медиҳанд, ки кӯҳро тарконанд. Вале деҳаи Ғумайи Афғонистон, ки рӯ ба рӯи ин қитъа

қарор дорад ба ин имкон намедихад. Аз ин рӯ мачбур мешаванд, ки кӯхро сантиметр ба сантиметр тарошида гиранд. Барои ин вақти бисёре лозим мешавад. Ва сохтмони рохро кашол медиҳад.

Соати дувоздаҳи рӯз базми сохтмончиёну аҳли эҷоду санъат оғоз ёфт. Гӯё замин кафида одам рӯида буд. Базро раиси ноҳияи Дарвоз Саидҷон Носиров ифтиҳо бахшид.

Рӯзи оддӣ ба рӯзи саид мубаддал гашт!

Нахуст санъаткорон бо таронаҳои диловези худ рӯхи мардумро болида гардонданд. Баъд риштаи суханро шоири шинохтаи тоҷик Салимшо Ҳалимшо ба даст гирифт.

— Инсонҳо бихиштро орзу мекунанд. Вале роҳи бихиштро шумо ёфтед,—бо чунин суханон баромади худро оғоз намуд Салимшо Ҳалимшо ва баъд ба хондани шеърҳои худ пардохт.

Ин лаҳза офтоб ба болои сарҳо рост шуда, чунон тасфид, ки гӯё Ҳама мавҷудоти оламро сӯхта хокистар қардан мехост. Вале касе ба ин аҳамият намедод. Ҳама ҳушу гӯш шуда буданд. Ба ин манзара дида дӯхта, ба ёдам мисраҳои Ҳаким Абулқосим Фирдавсӣ омаданд:

*Ҷаҳон ёдгор асту мо рафтани,
Ба мардум намонад ба ҷуз гуфтани.*

Раҳми табиат омад, ки рӯи офтобро пораи абре пӯшонд. Соя доман кашид. Ҳофизони дастаи «Дарё» бисёр дилнишину дилчасп месурӯданд. Аз завқу шавқ

коргарон ба ракс мебаромаданд. Аз сидки дил мераксиданд.

Баромади дастаи «Ғарибшо-компания» ҳам хеле шавқовар буд.

Баъд шоира Баҳриниссо шеърҳои тозаи худро кироат намуд. Пас аз баромади санъаткорон сухан ба банда дода шуд:

— Чӣ саодати бузургест, ки имрӯз мо ба хидмати шумо расидем. Ин лаҳзаҳо чунин мисраҳо ба ёдам меояд:

*Ватанам,
Эй Ватани майдаи мардони калон!*

Бале, Ватани мо хеле хурд бошад ҳам мардони калон дорад. Ва он мардони калон шумоед. Зеро бо ранчу захмати худ чунин шоҳроҳи бузургро бунёд мекунад. Гуё устод Абулқосим Лоҳутӣ дар ҳаққи шумо гуфта бошанд:

*Боиси ободиш олам – туй,
Ранҷбаро, маънии одам – туй.*

Ман аминам ки ин корнамоиҳои шумо дар саҳифаи китоби дӯстии Тоҷикистону Туркия бо хатҳои заррин сабт хоҳад ёфт. Ва эҷодкорони мо васфи шуморо сароида, асарҳои сазовор хоҳанд навишт. Чуноне, ки устод Бокӣ Раҳимзода – рӯхашон шод бод! – гуфта буданд:

*Васфи туро сароям, халқи бузургворам,
Бар чашим хоки поят чун тӯтиё гузорам.*

Шоири шинохтаи тоҷик Алӣ Бобочон ишоратан ба Суха Доган гуфт:

— Дӯсти азиз! Ин базми тоҷиконаю туркона аз рафокати халқҳои мову шумо гувоҳӣ медиҳад. Ман ба азму иродаи шумо, ки аз сарзамини хеле дур ба мадади Тоҷикистон омада, бо шогирдони сершумори худ аз дили кӯҳсор шоҳроҳ мекушоед, бепоён ҳамду сано мегӯям.

Мӯҳтарам Суха Доган! Меҳоҳам дар ин лаҳза хотири шуморо бо якчанд шоҳбайти шоирони классики тоҷик болида гардонам. Халқҳои мо аз қадимулайём бо ҳам қудову анда буданд. Бубинед, нобиғаҳои назми машриқзамин Абдурахмони Ҷомӣ, Алишери Навоӣ, Шамсиддин Шоҳин қаробати халқҳоямонро бо чӣ абёти муҳаббатомез ситоиш кардаанд:

*Нигори турку тоҷикам кунад сад хона вайрон,
Ба он мижғони тоҷиконаву чаимони туркона.*

Забони ёри ман турк асту ман туркӣ намедонам,
Худоё, кош мебудӣ забонаш дар даҳони ман.

Шаб ки гул дар табаку бода ба соғар кардам,
Базми туркона ба ёди руҳи дилбар кардам.

Директори лоиҳа Суха Доган шоирро барои чунин суҳанони самимона бо расму ойини миллий бародарвор ба оғӯш гирифт.

Аз савту тарона ва рақсу саҳнаҳои хунармандони тоҷик ронандаи турк Ёшул Авчу илҳом гирифта,

таронаҳои туркӣ ва тоҷикӣ хонд. Хеле гарму дилнишин суруда, ҳамаро ба шӯру шавқ овард.

Дар охир Суха Доган гуфт:

— Пеш аз ҳама ба Президенти Тоҷикистон Эмомалӣ Раҳмонов изҳори ташаккур менамоям. Ин қисмати роҳро роҳи Турку – Тоҷик меномам. Он ҳамеша аз мо ёд хоҳад овард.

Мо аз омадани худ ба ин сохтмон бисёр шоду мамнун будем. Бо сохтмончиён хайрухуш накардем.

— То боздид! – гуфтем ва ба роҳ баромадем.

Офтоб сӯзон гашт карда, ба уфук моил мешуд. Оҳиста-оҳиста атрофро торикӣ фаро гирифт. Аммо дили мо равшан буд. Ба мо гуфтанд, ки бадахшониён ин роҳро роҳи Эмомалӣ Раҳмонов ҳам мегӯянд.

Ба фикрам, бисёр нағзу дуруст мегӯянд!

Ва мо ҳам бо камоли ифтихор ва ғурур метавонем бигӯем:

— Роҳи Эмомалӣ Раҳмонов – роҳи биҳишт аст!

Июли соли 2005.

ЗИНДАГОНИ ЁФТ ТАВЛИДИ ДИГАР

(Эҳдо ба роҳи Дарвоз-Кӯлоб)

Санги соҳил шӯри дарё бишканад,
Тирамаҳ амвочи гулҳо бишканад.
Қатра дар дарё фитад, дарё шавад,
Путки ваҳдат санги хоро бишканад.

Саҳраро овози мо бегона буд,
Пой дар занчир чун девона буд.
Солҳо андар ҳаёли мардумон
Қудрати Фарҳоди мо эҳё набуд.

Зиндагиरो марг ин чо кушта буд,
Тифли он дар хоку хун оғушта буд.
Рози ворастан зи чоҳи бежанӣ
Гӯй маҳбуси сукути пушта буд.

Кӯҳ не, девори оташ буд он,
Дошт зидди бахт ҳукми ҷовидон.
Табли шодӣ мезад аз шавқ Аҳриман,
Буда холӣ аз сапедӣ осмон.

Тешаи Фарҳоди кӯҳкан зӯр ёфт,
Зулмати ин тангноҳо нур ёфт.
Кӯҳ чунбиду ба олам рух намуд,
Қудрати эъҷози кӯҳи Тур ёфт.

Он чи буд аз ҳасрату ваҳшат, гузашт,
Ноумедӣ, ҳайбату ҳайрат гузашт.

Бахти инсон чун Сиёвуши «гуноҳ»,
Аз миёни оташи даҳшат гузашт.

Зиндагонӣ ёфт тавлиди дигар,
Шом ҳам афтод дар пой сахар.
Аз Бадахшон сӯи Хатлон боз шуд
Рӯи роҳи меҳр шахроҳи дигар.

РОҲИ ОРМОНҲО

Ба сони як раги шарён раҳи Дарвозу Хатлон аст,
Ту гӯӣ дар ниҳоди кӯҳи хоро набзи инсон аст.
Замоне пайкари кӯҳ гӯиё тобути армон буд,
Фурӯ шуд пардаи маргу кунун дар пайкараш ҷон аст.

Замоне кӯҳи хоро пой дар занҷири даҳшат буд,
Замоне ҳокими хунсард ин ҷо деви ваҳшат буд.
Дар ин ҷо фитрати фарзанди Одам маҳви ҳайрат буд,
Ғаму андӯҳи инсонро дар ин ҷо доми хилват буд.

Баногоҳ кӯҳи сокит дар ниҳоди хеш эҳё шуд,
Сукуташ аз қафас барҷасту дар хомӯшӣ ово шуд.
Дарида пардаи торики саҳмангези ҳайратҳо,
Гиреҳи нолаи булбул кушуду гирия шево шуд.

Ба гӯшам мерасад аз нав садои тешаи Фарҳод,
Занад аз зарбаҳои тешаи ӯ деви чин фарёд.
Дар ин ҷо марг меафтад ба ҷоҳи танги нобудӣ,
Дар ин ҷо зиндагонӣ зина-зина мешавад бунёд.

Раҳи васлу умед асту раҳи тақдири инсон аст,
Равон з-ин роҳи васлат корвони баҳти хандон аст.
Шабеҳи риштаи рангини Марям дар хаёли мост,
Миёнаш ҳамчу як гулдаста Хатлону Бадахшон аст.

Биё, ай дӯст, вақти хандаи гулғунчаи роз аст,
Биё, дарвозаи Дарвози зебо домани боз аст.
Туро оғӯш мегирад Бадахшон дар канори худ,
Ки чои меҳру асрор асту эъҷозеву ҳам ноз аст.

ИСТИҚБОЛ АЗ ИСТИҚЛОЛ

Истиқлолият ифтихор аз соҳибдавлатӣ ва ватандорӣ миллати сарбаланду бафарханги тоҷик мебошад, ки 15 сол боз тақдирашро ба дасти худ гирифта, ба ҷомеаи мутамаддини ҷаҳонӣ бо роҳу равиш ва симои ҳоса пайваستاаст. 15 сол муқаддам дар сарзамини Тоҷикистон воқеае ба амал омад, ки дар таърихи халқи тоҷик ва тамоми тоҷикистониён гардиши кулӣ ба вучуд овард.

9 сентябри соли 1991 дар харитаи сиёсии дунё давлати мустақилу соҳибхитиёри Тоҷикистон арзи ҳастӣ намуд ва аз оғози марҳилаи наву созандае дар ҳаёти мардуми кишвар башорат дод.

Аз ин рӯ санаи 9 сентябр барои халқи тоҷик на танҳо ҳамчун рӯзи Истиқлолияти Давлатии Тоҷикистон, балки ҳамчун санаи барқарорӣ адолати таърихӣ азизу муътабар мебошад.

Ниёғони барӯманди мо барои истиқлол, ободиву эҳёи ин сарзамини бихиштӣ талошҳои зиёде кардаанд. Он айём касе гумон надохт, ки рӯзе мерасад тоҷикон низ соҳиби давлат ва истиқлолият мегарданд. Баъдтар аз фурӯравиӣ давлати бузурги Сомониён дар тӯли ҳазор соли охир миллати тоҷик бори дуюм соҳибистиқлол гашт.

Боз шаъну шукӯҳи ватани маҳбуби мо ба тамоми дунё паҳн гашт ва тоҷик Истиқлоли милливу давлаташро ба даст овард.

Дар Ҷумҳурии Тоҷикистон Ҷашни Истиқлолият ба тантанаву дӯстию ваҳдат, сулҳ ва созандагӣ табдил ёфта,

мардумро бо азми дурусту саъйи комил, сӯи комёбихои нави меҳнатӣ ҳидоят месозад. Сад шукр, ки миллати тоҷик тахти роҳбарии Эмомалӣ Раҳмонов дар солҳои Истиқлолият роҳи бузурги созандагиву бунёдкориро тай намуда, ба дастовардҳои бузург ноил гардид. Ин ҳақиқати таърихист, зеро маҳз бо кӯшишу заҳмат ва талошҳои доимии фарзанди барӯманди Ватан Э. Раҳмонов оташи ҷанги шаҳрвандӣ дар Тоҷикистон тамоман хомӯш гашта, ҳазорҳо ҳамдиёрони бо амри тақдир фирорӣ гашта ба ватани хеш баргаштанд. Созишномаи истиқрори сулҳ ва оштии миллӣ амалӣ гашт ва мамлакат ба марҳилаи нави таърихӣ ворид шуд.

Эмомалӣ Раҳмонов аз рӯзҳои аввали ба арсаи сиёсат ворид шуданаш фаъолияти пурсамари худро бо назардошти манфиатҳои миллӣ оғоз намуд. Дар он шабу рӯзҳо маҳз бо ранҷу заҳмати ӯ миёни нерӯҳои муқобил сулҳу созиш ба амал омад, ки ба ин ҷасорату истеъдоди Сарвари Давлат боис гардид. Дар замоне, ки Давлати Исломии Афғонистон дар ҳолати ҷанг қарор дошт, бори аввал барои мулоқот бо сарварони иттиҳоди муҳолифин ба Кобул сафар кард.

Ҳамин тавр Сарвари Давлат пешвои муттаҳидкунандаи миллат гардид ва тоҷиконро боз дар арсаи байналҳалқӣ чун миллати дорои анъанаи беш аз ҳазорсола шинохтанд ва эътироф намуданд.

Солҳои истиқлолият мавқеи Тоҷикистон чун узви комилҳуқуқи ҷомеаи ҷаҳонӣ, СММ ва субъекти муносибатҳои байналҳалқӣ дар арсаи байналмилалӣ боз ҳам мустаҳкам гардид.

Дар пойтахти Тоҷикистон-шаҳри Душанбе чорабиниҳои муҳим, аз ҷумла вохӯрии сарони кишварҳои аъзои Иттиҳоди иқтисодии Осиёи Марказӣ ва Саммити

сарони кишварҳои форуми Шанхай гувоҳи он аст, ки нуфузи байналмилалии Тоҷикистон тадричан меафзояд. Дастгирӣ ёфтани ташаббуси Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон Э. Раҳмонов дар бораи соли 2003-ро «Соли оби тоза» ва солҳои 2005-2015-ро даҳсолаи амалиёти «Об барои ҳаёт» эълон намудан ва аз ҷониби аксар кишварҳои ҷаҳон доир ба ин пешниҳодот қабул гардидани резолютсияи СММ далели афзудани эътибори Давлати тоҷикон дар сатҳи байналхалқист.

Робитаҳои гуногунсоҳаи Ҷумҳурии Тоҷикистон бо давлатҳои ҳамсоя, созмонҳои байналхалқӣ ва ташкилотҳои молиявӣ густариш меёбанд. Ҳоло муносибатҳои дӯстона ва ҳамкориҳои мутақобилан судманд бо тамоми кишварҳои хориҷӣ барқарор гаштааст. Дар ин самт густариши муносибатҳои дӯстӣ, ҳамкорӣ ва ҳамгиройӣ бо кишварҳои аъзои Иттиҳоди Давлатҳои мустақил ҳамчун яке аз афзалиятҳои устувори сиёсати хориҷии Тоҷикистон мебошад.

Таҳкими муносибатҳои ҳамачониба бо Федератсияи Россия манфиатбахш буда, он чун шарикӣ боэътимоди стратегияи Тоҷикистон боқӣ мемонад.

Ҳар як халқу миллат орзуи онро дорад, ки ватанаш, мамлакаташ соҳибистиклол, озоду комилхуқуқ ва бо дигар халқу кишварҳои дунё ҳамешагӣ дар робита бошад. Агар имрӯз воқеъбинона бингарем, мебинем, аксари давлатҳои хурду бузурги олам ба орзуву ормонҳои чандинасраи хеш кайҳост, ки расидаанд. Вале, афсӯс, боз кам нестанд, он кишварҳое, ки то ҳанӯз ба мустақилияти комил, озодии воқеӣ нарасидаанд ва ҳамарӯза ҷаҳду талош ба он доранд, ки ба рӯзи фирӯзи соҳибистиклолӣ бирасанд.

Оре, истиклолият ҳар давлатро ба осонӣ муяссар намегардад. Тоҷикистон низ то расидан ба ин рӯз монеа, мушкилиҳои зиёдеро паси сар кард. Ҳанӯз дар ибтидои истиклолияти худ ба зарбаҳои гарони ҷанги шаҳрвандӣ дучор омад, вале хирад ва андешаи фарзандони фарзонаи миллат боис шуд, ки дар Тоҷикистон ваҳдату ягонагӣ, ҳамдилӣ оқибат тантана кунад.

Дар оғози марҳилаи нави давлатдории тоҷикон таҷлил шудани 1100-солагии давлати Сомониён ва бунёд гардидани маҷмааи пуршукӯҳи шоҳ Исмоили Сомонӣ рӯйдоди муҳим буд. Хизмати бузурги Исмоили Сомонӣ дар он аст, ки ӯ суннатҳои давлатдории миллатро эҳё намудааст. Ҳоло нисфи кишварҳои олам истиклолияти давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистонро ба расмият мешиносанд ва бо Тоҷикистон муносибати дипломатӣ барқарор кардаанд. Иштироки Ҷумҳурии Тоҷикистон дар фаъолияти Иттиҳоди давлатҳои мустақил, СММ, Созмони амният ва ҳамкорӣ дар Аврупо, Созмони ҳамкории Шанхай ва як қатор созмонҳои дигар яке аз самтҳои афзалиятноки сиёсати Тоҷикистон мебошад.

Солҳои истиклолият Тоҷикистон дар бахши иқтисодиёт ҳам ба комёбиҳои беназир соҳиб гаштааст. Бунёди роҳи охани Қўғонтеппа-Қўлоб, роҳи мошингарди Қўлоб-Қалъаи Хум мувофиқи нақша анҷом ёфтанд. Сохтмони нақби Анзоб чун шоҳроҳи аср идома дошта, бинокорон кӯшиш доранд, ки онро дар мӯҳлати кӯтоҳтарин ба анҷом расонанд.

Ҳоло дар Ҷумҳурии бунёди нерӯгоҳҳои барқӣ бо суръат идома дорад. Бунёди нерӯгоҳи Сангтӯда бо иқтисодии бузург имконият медиҳад, ки эҳтиёҷот нисбати барқ таъмин гардад. Ҳамзамон сохтмони нерӯгоҳи барқии Роғун низ идома меёбад.

Яке аз дастовардҳои Истиқлолият густариши робитаҳои берунӣ ба шумор меравад. Дар ин робита метавон аз таҳкиму пешрафти алоқаҳои гуногунсоҳа бо сойири кишварҳои ҷаҳон сухан ронд. Дар даврони истиқлолият беш аз 280 корхонаи муштарак ташкил ёфт, ки онҳо дар рушди иқтисоди миллӣ саҳми назаррасдоранд. Муносибатҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон бо кишварҳои бузурги олам ИМА, Чин, Руссия, Ҳиндустон, Фаронса ва дигар давлатҳо инкишоф ёфта, дахҳо корхонаҳои муштараке, ки дар заминаи ин робитаҳо ба миён омадаанд, бори дигар аз мавқеи босазои Ҷумҳурии Тоҷикистон дар арсаи байналхалқӣ дарак медиҳанд.

Корхонаи муштаракӣ Тоҷикистону Чин «Ришта» соли 1988 дар Ҳисор ташкил гардид ва дар коркарди маҳсулоти кишоварзӣ ва бахусус татбиқи равандҳои ислоҳоти иқтисодӣ нақши муҳим гузошт. Иҷрои саривақтии нақшаҳои истехсолӣ боиси он шуд, ки иқтидори иқтисодии корхона васеъ шуда, коргарон сари вақт бо маош таъмин гарданд. Ин ҷо муассисаи дар ҷаҳон машҳури итолиявию тоҷикии коркарди нахи пахтаи «Чавонӣ»-ро низ метавон номбар кард. Корхона дар шаҳри Хучанд фаъолият дошта, дар ду баст кор мекунад. Коргарчавонон баъди омӯзиши амиқ, таҷрибаи техникаи муосир, ҳоло маҳсулоти хушсифат истехсол карда, ба хориҷа мебароранд. Дар вилояти Хатлон низ тайи солҳои Истиқлолият як силсила корхонаҳои истехсолӣ аз нав ба фаъолият оғоз гарданд. Корхонаи трансформаторбарории шаҳри Қўрғонтеппа баъди дар давраи Истиқлолият аз нав бо Руссия ҳамкориҳои муштарак пайдо намудан, тавонист захираҳои дохилро ба кор андохта, бо ёрии мутахассисони маҳаллӣ ба истехсоли трансформатору таҷҳизоти хурди барқӣ, ки

имрӯз аҳоли ба он эҳтиёчи зиёд дорад, оғоз кунад. Ҳамин тавр, афзоиши инвеститсияҳои хориҷӣ ба иқтисодиёти Ҷумҳурии Тоҷикистон нишонаи эътирофи сиёсати ислоҳоти иқтисодии Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон Эмомалӣ Раҳмонов аз ҷониби мақомоту ташкилоти байналмилалӣ мебошад. Дар тӯли солҳои Истиқлолият як силсила чорабиниҳои муҳими фарҳангӣ илмӣ дорои аҳамияти байналхалқӣ баргузор гардиданд. Аз ҷумла, таъсиси Анҷумани тоҷикон ва форсизабонони ҷаҳон, ҷашнвораи Ҳазораи Фирдавсӣ, 680-солагии Мир Сайид Алии Ҳамадонӣ, 675-солагии Камоли Хучандӣ, 1100-солагии давлати Сомониён, ҷашнҳои Б. Фафуров, М. Турсунзода ва ғайра бо ширкати меҳмонони хориҷӣ далели ин гуфтаҳоианд.

Ҳамин тариқ, Тоҷикистон таърихи 15 соли мустақилият тавонист обрӯву нуфузи худро дар арсаи байналхалқӣ баланд бардошта, бо кӯшишу талошҳои Президенти Ҷумҳурии Э. Раҳмонов ва ҷонибдорӣ мардуми кишвар аз сиёсати пешгирифтаи ӯ сулҳу ваҳдати поянда ба даст орад, иқтисодиёти муосирро ривож диҳад ва рӯ ба асолати таърихиву фарҳангии хеш оварад.

Таърихи солҳои Истиқлолият нисбати адабиёту фарҳанг, рушду нумӯи илму маориф тадбирҳои зиёде амалӣ шудаанд. Дар ин самт Президенти Ҷумҳурии Э. Раҳмонов аз ҳама бештар ба адабиёти бадеӣ, эҷоду ҳунари адибон диққати хоса зоҳир намуданд.

Таваҷҷӯҳи Сарвари Давлат ба аҳли эҷод буд, ки дар Тоҷикистон нахустин шуда бо фармони Раиси Ҷумҳур маҳз ба фарзандони барӯманди миллат, адибон С. Айни, М. Турсунзода унвони олии «Қаҳрамони Тоҷикистон» дода шуд. Ин иқдоми он аст, ки хизматҳои пураарзиши адибон дар роҳи ташаккули худшиносии миллӣ, талқини

маърифати сиёсӣ, фарҳангӣ ҳамеша дар маркази диққати Давлату Ҳукумати Ҷумҳурӣ қарор доранд. Президенти Ҷумҳурӣ Э. Раҳмонов дар мулоқот бо зиёиёни мамлакат бори дигар атрофи бурду боҳти адибон, асарҳои нав ва фаъолияти Иттифоқи нависандагон дар солҳои истиқлолият суханронӣ намуда, аз ҷумла қайд намуд: **«Имрӯз барои хонанда асарҳои лозиманд, ки арзиши истиқлолияти давлатӣ, ғояи худшиносии миллӣ, ватанпарастиву инсондӯстӣ, меҳнати ҳалолу зиндагии бошарафона, арзишҳои миллӣ ва умумибашариро талқин намоянд».**

Ҳамин тавр, Истиқлолият нерӯбахши адибон гашта, бо қудрати бузурги созандагӣ асарҳои нав ба нав эҷод мешаванд. Асарҳои, ки рӯи замонро таҷассум қарда, аз бунёдгариҳои замони нав, шуҷоату қорнамоиҳои ниёғони барӯманди мо ҳикоят мекунанд.

ПОНЗДАҲ СОЛИ ИСТИҚЛОЛ

Мархабо, эй баҳори Истиқлол,
Мархабо, бар диёри Истиқлол,
Пиру барно дар ин макон доранд
Дидаи интизори Истиқлол.
Дар дили мо муҳаббати миллат,
Дар лаби мо шиори Истиқлол.
Мешукуфад чаман-чаман дигар,
Нахли мо дар канори Истиқлол.
Сояи ғам ба соя бардорад,
Аз сари мо чанори Истиқлол.
Халқи моро дигар ба по монад,
Дасти Парвардигори Истиқлол.
Халқи тоҷик ба ҳар кучо гардад
Баъд аз ин бахтиёри Истиқлол.
Шоҳи мо бардаму саломат бод,
Ӯ бувад ҳам мадори Истиқлол.
Душмани мо дигар набитвонад,
Қасди мо, аз фишори Истиқлол.
Тоҷикистон шавад макони сур,
Бо дафу чангу тори Истиқлол.
Дорад ин дам ба арза Раҳмонӣ,
Чону дилро нисори Истиқлол.

ИСТИҚЛОЛИ ТОҶИК

Чашни Истиқлоли тоҷик мешавад наздик,
Чашни истиқболи тоҷик мешавад наздик.
Сарзамини Тоҷикистон мешавад гулхез,
Хонаҳои Тоҷикистон мешавад гулрез,
Ҳам дару дарвозаҳои Тоҷикистон мешавад гулбез.

Кӯчаҳо аз тозагӣ оинаи рӯзанд,
Лампаҳои барқ шабҳо шахрафрӯзанд,
Осмониҳо назар бар сӯи мо дӯзанд,
Осмониҳо зи мо ин бахт омӯзанд.

Шаҳри мо оинабандӣ мешавад бо оини халқаш,
Мешавад аз нав ба ҳукми пешини халқаш.
Заҳр кай гардад дигар ҳар чуръаи обаш,
Талх кай гардад дигар ҳар лукма дар халқаш.

Ин куҳанмиллат, ки дар тан захми пур дорад,
Ин куҳанмиллат, ки захмин ҳам тану ҷонаш,
Ин куҳанмиллат, ки захмин аст виждонаш,
Ин куҳанмиллат, ки захмин аст имонаш,
Аз ҳама захми тану ҷонаш раҳой ёфт,
Ҳам зи захми талхи имонаш раҳой ёфт.

Ҳамзабони ман ба чашми худ зиё дорад,
Дар забонаш баҳри рафъи дардҳояш мӯмиё дорад.
Сӯи ҳамдигар табассумҳои гарму дилкушо дорад,
Хона-хона, дил ба дил рафту биё дорад.

Сарзамини тоҷикон фарқи чароғон мешавад дигар,
Чӯл не,
Ҳомун не,
Боғу гулистон мешавад дигар.
Қибла аз баҳри ғарибон мешавад дигар,
Орзуи бенасібон мешавад дигар.
Зодбуми Оли Сомон мешавад дигар.

Мекунад гул пора-пора Рашту Хатлонаш,
Мешавад лаъл

Сарвари мо аз барои ин чадал дорад,
Дафтари бахши гунаҳҳо дар бағал дорад.

Сарвари мо дар талоши амри Раҳмон аст,
Ў нишони тахту тоҷи Оли Сомон аст.
Аз кудумаш Тоҷикистон Тоҷикистон шуд,
Балки ӯ худ Тоҷикистон аст.

Дар миёни шаҳри мо истода Фирдавсӣ,
Дар миёни шаҳри мо гаҳвораи Сино.
Дар фазои хонаи мо ҳазрати Ҳофиз,
Дар фазои Тоҷикистон рӯҳи Мавлоно.
Ҳайкали Исмоили Сомонӣ ин моро,
Пойбарчо, чои девори Бухоро,
Буд Душанбешаҳри мо шаҳри Чанористон,
Шуд Душанбешаҳри мо шаҳри Баҳористон.
Ҳар чанораш ёдгоре аз чавонмардон,
Ҳар гулаш аз гулшани рӯи чавонмаргон.
Он чавонмардони нокоми чавонмарг,
Он чавонмаргони бо номи чавонмард.
Аз сари сабзе ба сабзӣ ёдгоре монд,
Ҳамчу рамзи ифтихоре монд.

Понздаҳ салат муборак
Бахти Истиклоли тоҷик!
Понздаҳ салат муборак
Тахти истикболи тоҷик!

ШАЙДОИ ИСТИҚЛОЛ БОШ

Бо Ватан ай тифл дар дунёи истиқлол бош,
Андалеб астӣ агар шайдои истиқлол бош.
Зиндагӣ аз килки истиқлол дорад ранги нав,
Гар ту деҳқонӣ бари саҳрои истиқлол бош.
Ҳар лаби баста зи истиқлол гӯё мешавад,
Гар зарир ҳастӣ, дило бинои истиқлол бош.
Ҳар сари хам мешавад боло сӯй хуршеди нанг,
Килк дорӣ, дар паи иншои истиқлол бош.
Гарду чанги чокариҳоро зи рух дур афканад,
Тоҷ бар сар мекунад волои истиқлол бош.
Каъбаи умед номи поки истиқлол аст,
Умрхо ай тифл, зери шоҳи истиқлол бош.
Аз чаманзорон садои андалебон бишавӣ,
Дар миҳан чун булбули гӯёи истиқлол бош.
Боғи чаннат дар чаманзорони истиқлол ҷӯй,
Ҳар кучоӣ, бо сари болои истиқлол бош.
Дарси ғаввоси биёмӯзу бирав бар сӯи мавҷ,
Умрхо дар синаи дарёи истиқлол бош.
Бурҷи истиқлол хуршеди фалакро нур дод,
Зери меҳри нури ӯ Мирзон¹ истиқлол бош.

БОҒИ АНДАЛЕБОН

Чун парасту болафшон, Тоҷикистон
Гирдат омад ҳар парешон, Тоҷикистон.
Пок бинмудӣ ғубори чашми кӯрам,
Ай табиби дардмандон, Тоҷикистон

1. Устод Мирзо Турсунзода дар назар аст

Аз хазонат ҳарфи дигар нест дар боғ,
Гашт боғи андалебон, Тоҷикистон.
Абри истиқлол рӯи хоки миҳан
Мечаконад оби ҳайвон, Тоҷикистон.
Халтаи пурбоди ту пур гашта аз сим,
Сахразорат шуд зарафшон, Тоҷикистон.
Аз губори қарни беше карда тоза,
Рӯи поки Оли Сомон, Тоҷикистон.
Лоиқу Мӯъмин Қаноат, Гулназархо,
Дар барат пири суҳандон, Тоҷикистон.
Чун ба рӯи доманат маъвои ман шуд,
Серам аз як бурдаи нон, Тоҷикистон.
Килки қисмат ҳар чи хоҳӣ, лек ҳастӣ-м
Ҳаст гирди ин намакдон, Тоҷикистон.
Сард бошӣ, гарм бошӣ бо ту ҳастам,
Рӯи сангат роҳати ҷон, Тоҷикистон.
Ҳар ки сардат гуфту рафти сӯи «Гармӣ»
Мирад андар лозуристон, Тоҷикистон.

РОГУН ШАРҚРО МУНАВВАР МЕКУНАД

Пайгоми идома ёфтани кор дар нерӯгоҳи оби барқии Роғун моро ба ин шаҳри овозадор овард. Хиёбони марказии онро шиору лавҳаҳои «Барои бунёди нерӯгоҳ зарбдорона кор мекунем», «Шӯҳрати диёрамонро баланд мебардорем» зиннат медоданд. Одамон дар бар либосҳои идона ба мучассамаи баланди алюминии мунаққаш, ки рамзи дӯстӣ ва оғози сохтмони нерӯгоҳро дошт, нигариста, якдигарро табрик мегуфтанд. Дар чехраҳои шукуфони онҳо осори ҳаёти осоишта, иттиҳоди бародарӣ, бахту саодат хувайдо буд.

Ҳозирон ин рӯзи фирӯзро дербоз интизор буданд...

Ёд дорам: сӣ сол муқаддам дар собиқ деҳаи Қӯшон (аз ғояти гармӣ ин маҳалро чунин ном бурдаанд), чамъомади ботантана барпо гардид. 27 сентябри соли 1976 буд он рӯз. Офтоб дурахшон. Пас аз суханрониҳои намояндагони шаҳрҳои гуногуни Иттифоқи Шӯравӣ санги аввалини сохтмон гузошта шуд. Аз ин иқдоми начиб ҳозирон якдигарро ба оғӯш гирифта, табрику таҳният мегуфтанд.

Намояндагони ахбори омма шаҳри ояндаро дар оғӯши кӯҳҳо, талу теппаҳо, лаби баҳр чун шаҳри афсонавӣ, сарбанди нерӯгоҳро дар дунё аз ҳама баланд, иқтидори истеҳсолии солонаи нерӯи барқро беш аз 13 миллиард киловат-соат ба қалам медоданд.

Ин гуфтаҳо, навиштаҳо дар назари баъзеҳо муғлақ менамуданд. Бовар намекарданд, ки дар чунин як гӯшаи дурдасти кӯҳистон иншооте бунёд мешавад гӯш

нашунида, чашм надида. Аммо баъди он ки бинокорони гулдасту олиҳиммат миён баста, дили кӯхро шикофтанду садои мошинҳои азамат ба осмон печид, боварӣ ҳосил намуда, ҳамфикр шуда гуфтанд: «Ҳиммат баланд дор, ки мардони рӯзгор, аз ҳиммати баланд ба ҷое расиданд».

Роғун сохтмони зарбдори умумииттифоқӣ эълон гардид. Халқҳо ва миллатҳои гуногун зери шиори «Эстафетаи коргарӣ» бо мақсади тезонидани суръати сохтмон корро дар ду-се баст ташкил намуданд. «Эстафетаи коргарӣ» фишанге шуд, ки бинокорони шаҳрҳои гуногунро дар бунёди нерӯгоҳҳои азими Тоҷикистон-Нораку Роғун муттаҳид сохт, ба дӯстӣ ва дастгирии якдигар даъват намуд. Тартиб додани лоиҳаи онро олимону мутахассисони шаҳри Тошканд ба зимма гирифтанду таъмини масолеҳи бинокорию таҷҳизотҳои техникийи онро коргарони шаҳрҳои Маскав, Минск, Харков, Свердловск, Алма-Ато.

Натиҷаи ҷидду ҷаҳди якҷоя ва ташкили дурусти кор буд, ки шаҳри Роғун дар муддати кӯтоҳ қомат афрохт: дар маркази он ба миқдори 115 ҳазор метри мураббаъ биноҳои бисёррошёнаи истиқоматӣ, истехсолӣ, боғча, яслӣ, мағоза, ошхона, мактаб сохта ба масофаи 26 километр нақбҳои обгузару мошингард сохта шуданд. Шаҳр ободу зебо шуда, шукӯҳу шаҳомат пайдо мекард.

Аммо, баъд, нафароне хостанд, ки баландии сарбанд ва сатҳи баҳр паст карда шавад. Ин зарбаи сахте шуд ба кори бинокорон. «Ба болои сӯхта намақоб» дар ҷумҳурӣ ҷанги шаҳрвандӣ сар заду кӯрдилон даст ба ғорат заданд. Андеша накарданд, ки бо ин амали хеш теша ба решаи хеш мезананд.

Модари чонсӯзи диёр Нигор Раҳмонова, ки умри хешро дар кори таълиму тарбия сарф карда, талхихои зиндагиро чашида, ба камоли пирӣ расидааст, аз гузашта ёд мекард:

— Соли 1936 интернати омӯзгории шаҳри Душанберо хатм карда, ба кори таълиму тарбия оғоз намудам. Он вақт шумораи муаллимон ангуштшумор буд. Ҳамроҳи Аваз Ҷамилов, Ҷойлоб Ятимов, Нусрат Юсуфов, Азиз Хоҷаев, Ҷунайд Пахлавонov ва боз чанде дигарон пой пиёда аз деҳа ба деҳа рафта, ба шогирдон хату савод меомӯхтем. Баъди Ҷанги Бузурги Ватанӣ зиндагӣ рангу таровати нав гирифт: хонаҳои ҳозиразамон, роҳҳо, мактабҳо бунёд ёфтанд. Дар собиқ ноҳияи Обигарм, ки то солҳои панҷоҳум ягон мактаби миёна вучуд надошт, дари чандин мактабҳои миёна, ҳафтсолаю ибтидоӣ ба рӯи фарзандони мардум кушода шуд.

Холаи Нигор аз пешравиҳо қисса карда, лаҳзае чанд даст ба домани андеша зад. Сипас аз ҳодисаҳои ба сари миллат омада ва кашол ёфтани сохтмони нерӯгоҳ афсӯс хӯрда гуфт:

— Агар ГЭС-и Роғун сари вақт сохта, ба истифода дода мешуд, олам гулистон мешуд...

— Аз рӯи маълумотҳо, — изҳор намуд муовини директори мудирияти НОБ-и Роғун Шамсулло Маҳмад-аминов, — агар ду агрегат ба кор дарояд, илова ба пардохти маоши бинокорон тамоми харочотҳо пӯшонда мешавад.

— Шукр, — ҳамфикр шуда гуфтанд дигарон, — мардуми мо даст ба бунёдкорӣ зада, ба натиҷаҳои назаррас ноил шуда истодааст. Боиси ифтихор аст, ки сарвари давлатамон Эмомалӣ Раҳмонов нақби Анзоб, нерӯгоҳҳои Сангтӯда ва Роғунро иншоотҳои муҳими

асри XXI номида, сохтмони онҳоро зери назорат қарор додааст.

Моҳи май соли 2002 ба нависанда Равшани Ёрмухаммад муяссар гардид, ки ҳамроҳи Президенти кишвар Э.Ш. Раҳмонов ба шаҳри Роғун биёяд.

Вай пас аз тамошои нерӯгоҳ ва шаҳр аз таассуроти сафараш чунин ҳикоя кард: «Муаллиме бо як шиша шир ба дарс мебарояд ва шишаи ширро рӯи миз мегузорад. Талабаҳо ҳайрон мешаванд, ки ин шиша ба дарси онҳо чӣ иртибот дорад.

Муаллим пеш аз оғози дарс тирезаро кушода, шишаи ширро ба берун мепартояд. Шиша мешиканад ва шир мерезад. Сипас рӯ ба хонандагон оварда мегӯяд:

— Кӣ рафта шир ва шишаро меорад?

Хонандагон таачҷуб карда мегӯянд:

— Шиша шикаст, шир рехт, онро чӣ тавр меорем?

Муаллим мегӯяд:

— Ана дидед, мову шумо сари иштибоҳ ҳарчанд нолам ҳам, кор пеш намеравад. Афсӯсхӯриҳо бефоида. Коре кунем, ки оянда шиша нашиканад, шир нарезад.

— Аз кӣ нолам, ба Роғун ачнабие наомада, худ ба дасти худ онро хароб кардем...

Президенти мамлакат Эмомалӣ Раҳмонов дар вохӯрӣ бо сокинони шаҳр чунин изҳор намуд: «Ба шарофати ГЭС шаҳри шумо дар тамоми дунё машҳур аст. Бисёр шаҳрҳои калон ва ҳатто қадимро дар хориҷа намешиносанд. Ба сохтмони ин ГЭС кишварҳои бузурги ҳамсоя, аз ҷумла Қазоқистон, Афғонистон, Покистон, Ҳиндустон, Хитой тавачҷӯх доранд.

ГЭС-и Роғун ба як минтақаи бузург қувваи барқ медихад. Аҳоли соҳиби касб ва кор мешаванд. Нури барқи он Шарқро мунаввар мекунад».

Воҳӯрии сарвари давлат ба мардуму ҷуғрофия бол бахшид. Мо дар сӯҳбат бо одамони касбу кори гуногун дарёфтем, ки онҳо ба оянда боварии калон доранд. Роғун гуфта, баҳри дамон, ғунҷоишаш 13,3 миллиард метри кубӣ об, шодоб шудани ҳазорон гектар заминҳои ташнааб, аз маводи кишоварзӣ ғани гардидани бозору дӯкониҳо, аз қувваи истеҳсоли барқи арзони он ба кор даромадани садҳо корхонаҳои саноатӣ, бо ҷои кор таъмин шудани ҳазорон одамонро дар назар доранд. Барқ гуфта нафту газ, ангишт, болоравии босуръати илму фарҳанг, баланд гардидани дараҷаи хизмати маданӣ-маишии мардумро мефаҳманд.

Таи солҳои охир Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Вазорати энергетикаи ҷумҳурӣ кӯшишҳои зиёде ба харҷ доданд, то ки сохтмони барои ҷумҳурӣ ҳаётан муҳим-нерӯгоҳи Роғун идома ёбад. Ниҳоят 16 октябри соли 2004 байни Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон ва яке аз бузургтарин ҷамъияти саҳҳомии дунё «Русский алюминий» (РУСАЛ) созишномаи ҳамкорӣ ба имзо расид. Тарафҳо ўҳдадор шуданд, ки аз 1 январи соли 2005 то 31 декабри соли 2009 марҳилаи аввали сохтмони нерӯгоҳи Роғунро бо бакорандозии ду агрегат бо иқтидори 4 млрд квт- соат дар як сол амалӣ месозанд.

1 феввали соли 2005 ширкати «Русал» ва Вазорати энергетикаи Тоҷикистон, ширкати олмонии – Ламай-Германия-ро ба сифати паймонкор (пудратчӣ) барои омода сохтани лоиҳаи техникӣ-иқтисодии бонкӣ барои сохтмони навбати аввали нерӯгоҳи Роғун интихоб карданд.

«Русал» инчунин ўҳдадор шудааст, ки ба сохтмони заводи нави коркарди алюминий дар вилояти Хатлон 560 млн доллар мегузорад.

Ин ҳама аз азму талоши Президенти кишвар Эмомалӣ Раҳмонов шаҳодат медиҳад,- изҳор намуд намояндаи ширкати «Русал» дар шаҳри Роғун Сайдал Раҳимов ва сармуҳандиси мудирияти сохтмони НОБ-и Роғун Сирочиддин Мирзоев.—Мардум аз чунин ғамхорӣ шукргузоранд.

Шукронаи даври замони осоишта ва давлати соҳибистиклол мекунад, ки чароғи умеди онҳоро аз нав фурӯзон месозад.

Муаллифи ин сатрҳо бо амри тақдир аз ибтидои сохтмони нерӯгоҳи Роғун то имрӯз шоҳиди чамъомаду вохӯриҳои бисёре будам. Хабару мақолаҳои зиёдеро аз рӯзнамаҳо хондам. Ақидаҳо гуногун буданд: яке ин нерӯгоҳро иншооти нотамои арзёбӣ мекарду дигаре ба ояндаи Ҷумҳурии соҳибистиклоли Тоҷикистон некбинона назар андохта, «Роғун албатта бунёд мешавад» ме-гуфт.

Инак, он рӯз фаро расид: 26 сентябри соли 2005. Соат 8-и пагоҳӣ. Бо вучуди он ки то оғози чамъомади ботантана ҳанӯз вақт бисёр буд, мактаббачаҳо ду тарафи роҳ қатор истода, гулафшонӣ мекарданд.

Анбӯҳи одамон ба хиёбони маркази шаҳр ҳозир шуда, омадани меҳмонони олиқадрро интизорӣ мекашиданд.

Ҳаво абрӣ буд. Ягон-ягон донаҳои борон ба замин мечакид, аз омад-омади фасли зимистон дарак меод.

Ниҳоят дар осмон чархболҳо чун кабутарон пайдо шуданду баъди чанде ба замин нишастанд. Меҳмонон фуруд омаданд. Байни онҳо Президенти кишвар Эмомалӣ

Раҳмонов қадам мезад. Гулдухтарони кӯхистон онхоро бо нону намак истиқбол намуда, «хуш омадед, нури дида, тоҷи сар» гуфтанд меҳмоннавозона.

Пеш аз вохӯрӣ бо сокинони шаҳр Эмомалӣ Раҳмонов ҳамроҳи меҳмонон аз нақбҳои обпарто, нақби зери сарбанд, бинои агрегатҳо дидан карда, ба бинокорони гулдаст ҳамду сано хонданд.

Пас аз шиносӣ бо нерӯгоҳ Сарвари давлат ҳамроҳи вазири энергетика ва саноати Федератсияи Россия Виктор Христенко, сафири фавқуллода ва мухтори Россия дар Тоҷикистон Рамазон Абдулатифов, раиси Шӯрои директорони ҷамъияти сахҳомии «Русал» ва вазири энергетикаи Ҷумҳурии Тоҷикистон вориди майдони марказии шаҳр гаштанд. Ин ҷо рамзи «Русал» пудратҷии асосии сохтмони нерӯгоҳи барқи оби Роғун, ки аз фулизии нуқрагун бунёд ёфта буду дар он байрақҳои давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Федератсияи Россия ҷило меоданд, диққати ҳозиронро ба худ мекашиданд.

Сипас лаҳзаи буридани лента, ки аз саршавии сохтмони нерӯгоҳ дарак меод, оғоз ёфт. Садои пурмавҷи қарсақ ба осмон печиду абрпораҳои болои шаҳр пароканда шуданд. Офтоби оламтоб аз нав шӯълапошӣ кард.

Президенти кишвар бо қадамҳои устуворона ба минбар баромад.

Аз дастовардҳои ҷумҳурии соҳибистиклоли Тоҷикистон, захираҳои энергетикаи он, мардуми соҳибфарҳанги тоҷик ва дӯстии халқҳо ҳарф зада, ҳозиронро бо ин рӯзи сарнавиштсоз табрик кард.

— Имрӯз, 26 сентябрро ҳеҷ гоҳ аз хотир набароред! — изҳор дошт Президент.

Ин рӯз натанҳо ба мардуми шаҳри Роғун, балки барои тамоми мардуми Тоҷикистон низ ид аст, фаромӯш-нашаванда аст.

Ҳозиронро ба оғози кори сохмон вазири энергетика ва саноати Россия Виктор Христенко, раиси Шӯрои директорони Ҷамъияти саҳҳомии «Русский алюминий» Олег Дерипаска табрик намуданд.

Рӯзи неки таърихӣ, рӯзи фархунда ва дилафрӯз буд 26 сентябр барои ҳамагон. Шоду хандон буданд онҳо. Банда ба чехраи шукуфони онҳо нигариста, дастовардҳои солҳои охириро баркашида, дуои пирони рӯзгордидаро шунида, шукри он мекардам, ки Ҷумҳурии соҳибистиклол дорему сарвари ғамхор ва хирадманд.

ҚАСИДАИ МЕҲАН

Ибтидои ҳастиям, эй Меҳанам,
Иртиқои ҳастиям, эй Меҳанам.

Шири модар, ки ғизош аз меҳри туст,
Шуд ғизои ҳастиям, эй Меҳанам.

Файз аз файзи ту дар хони падар
Шуд бақои ҳастиям, эй Меҳанам.

Шуд зи ишқат ишқи ман дар дил зиёд,
Дилрабои ҳастиям, эй Меҳанам.

Аз ту меҳри оламе дар ман фузуд,
Чун сафои ҳастиям, эй Меҳанам.

Он чи қимат буд аз ту ёфтам
Ман барои ҳастиям, эй Меҳанам.

Шӯҳрату овозаат шуд шаҳпаре
Бар ҳумои ҳастиям, эй Меҳанам.

Парниён шуд реғу сангу хори ту
Зери пои ҳастиям, эй Меҳанам.

Додам оро дилбари меҳри туро
Бо қабои ҳастиям, эй Меҳанам.

Нашканам бо ту, ки меҳрат гаштааст
Мӯмиёи ҳастиям, эй Меҳанам.

Хоки ту равшангари чашми дилам,
Тўтиёи ҳастиам, эй Меҳанам.

Шеъри Мирзои ту андар гўши даҳр
Шуд садои ҳастиам, эй Меҳанам.

Ахтарони қаҳрамонмардони ту
Шуд чилои ҳастиам, эй Меҳанам.

Чашми дил аз чор сўе сўи туст
Ирғифои ҳастиам, эй Меҳанам.

Шиквае аз ту раво бинам агар
Норавои ҳастиам, эй Меҳанам.

Аз ту сар печам, сарам бишката бод
Дар сарои ҳастиам, эй Меҳанам.

Аз навои рудат ар н-оям ба завқ
Бенавои ҳастиам, эй Меҳанам.

Месароям ман суруди ҳастиат,
Дар ҳавои ҳастиам, эй Меҳанам.

Сачда орам бо дуои неки ту
Бар худои ҳастиам, эй Меҳанам.

Дар ту — дар чаннат шумурдан хешро
Муддаои ҳастиам, эй Меҳанам.

Ҳаст баски ҳастиам аз ҳастиат,
Ман ризои ҳастиам, эй Меҳанам.

Нуриддини АМРИДДИН

ҲАМДАРДУ ҲАМРОЗ

Кистам ман? Тифлаки парвардаи нозат, Ватан,
Ҳамдаму ҳамқисмату ҳамдарду ҳамрозат, Ватан.

Риштаи умрам бувад пайванд бо номи хушат,
Торҳои сози дил ҳамчӯр бо созат, Ватан.

Офтоби бахти ман аз доманат сар мекашад,
Чони ман бодо фидои сеҳру эъҷозат, Ватан.

Ҳар кучо бошам, маро ёди ту аз худ мебарад,
Бишнавам аз дуриҳои дур овозат, Ватан.

Табъи ман аз меҳри ту ҳар дам равонӣ мекунад,
Мешавам чун андалеби нағмапардозат, Ватан.

Ман ба рағми хасми бадхоҳат, агар лозим шавад,
Дар само пар мекашам монанди шахбозат, Ватан.

Кистам ман? Вориси имрӯзу фардои туам,
Дар қаламроҳи сухан гардида сарбозат, Ватан.

Рӯзи Истиқлоли ту оғози умри тоҷик аст,
Ҷовидон бодо ба олам ғайзи оғозат, Ватан.

ТОҶИКАМ

Не шимолӣ, не ҷанубӣ, эй азизон, тоҷикам,
Аз табори покзоди Оли Сомон, тоҷикам.

Чор кутби Тоҷикистон хонаи меҳри ман аст,
Ҳар кучо бошам дар ин марзи ниёгон, тоҷикам.

Решапайвандам чу нахли сабз дар ин марзу бум,
Гунчаи бишкуфтарӯи боғи армон, тоҷикам.

Нур мегирад ду чашмам аз гули рӯи Ватан,
Нури имони ман аст, бо нури имон тоҷикам.

Каъбаи иқболу бахти ман бувад ин хоки пок,
Мекунам умре тавофаш аз дилу қон, тоҷикам.

Кистам ман дар канори ин замини мардхез,
Нури уммеди дили уммедворон, тоҷикам.

Ороӣҷавҳарам, тоҷи шараф дорам ба сар,
Ворисе аз дудмони тоҷдорон, тоҷикам.

Дар ҳама олам Ватан яқтост, чун модар ба ман,
Тифли домони вафои Тоҷикистон, тоҷикам.

ДИЁРИ ОРИЁ

Тоҷикистон, эй диёри Ориё,
Чун нигине дар канори Ориё.

Дар дили таърихи ин хоки куҳан,
Монда ҳамчун ёдгори Ориё.

Синаи пуроташи Машриқзамин,
Қалби пушҷӯру шарори Ориё.

Гулшани рангини армону ҳавас,
Ҳусни зебои баҳори Ориё.

Аз гули рухсораи ту бишканам,
Ҳар кучо бошам хумори Ориё.

Хиттаи меҳру вафои тоҷикон,
Решапайванди табори Ориё.

Гӯшае аз равзаи сабзи биҳишт,
Қитъае аз нангу ори Ориё.

Сабт гашта номи ту бо ҳарфи зар,
Дар китоби рӯзгори Ориё.

Ҷовидон пояндаву фархунда бош,
Ай Ватан, андар мадори Ориё.

ҒАЗАЛСОЗИ ВАТАН

Ай Ватан, ман ҳамдами рози туам,
Нахлаки сабзи сарафрои туам.

Ҳар кучо бошам канори ин ҷаҳон,
Тифли поки домани нози туам.

Ҳусн мегирад зи рӯят рӯйи ман,
Дар баҳори ҳусн анбози туам.

Андаруни сина то дил метапад,
Ҳамнафас бо нағмаю сози туам.

Эй, ки болу пар ба ман бахшидаї,
Волаву шайдои эъҷози туам.

Дар фазои бахту иқболи баланд,
Шоҳини дар авчи парвози туам.

Дар гулистони вафою ишқи пок,
Андалеби нағмапардози туам.

Дар китоби ҷовидони зиндагї,
Умр то бошад ғазалсози туам.

МУНДАРИЧА

Меҳмон Бахтӣ	
Чавонмард омад ба тахту ба тоҷ!.....	4
Мӯъмин Қаноат	
Роҳи абрешим.....	19
Оини ваҳдат.....	21
Гулназар	
Нозиш.....	22
Панҷакент.....	23
Шукрона.....	24
Зинда бош.....	25
Хонаи инсон.....	25
Гулрухсор	
Ориёно.....	27
Ворис.....	29
Ватандор.....	31
Решапайванд.....	33
Таронаи муҳаббат.....	34
Абдулҳамид Самад	
Роҳи шараф.....	36
Сафармуҳаммад Айюбӣ	
Истиқлол.....	47
Суруди Тоҷикистон.....	48
Тоҷи ман.....	49
Сардафтари офок.....	—
Ишкро пеши ман оред.....	51
Бирақсед.....	52
Ҳакназар Ғоиб	
Тахтгоҳи ниё.....	53
Файзи фазл.....	—
Модари Кӯлоб.....	—
Таронаи ориён.....	54
Тоҷи Истиқлол.....	55
Ёрони вафо.....	—
Тоҷикистон.....	56
Сайидалӣ Маъмур	
Туро болонишин кардам.....	58
Роҳи ағбаҳо.....	—
Ғазали истиқбол.....	60

Суруди тоҷикони ҷаҳон.....	60
Рубоӣёт.....	62
Саттор Турсун	
Вичдон агар бедор аст.....	65
Аскар Ҳаким	
Шеърӣ Ватан.....	88
Суруди фардо.....	89
Санги ман – алмос (<i>Пора аз манзума</i>).....	92
Камол Насрулло	
Хок агар бар захм дармон аст.....	95
Мулки ҷонон.....	96
Эй ҳамдиёр.....	97
Замини эътиқод.....	99
Суруди Душанбе.....	—
Симои Ватан.....	100
Ёди Ватан.....	101
Раҳмат Назрӣ	
Офарин.....	103
Эҳё.....	—
Таблақбозӣ.....	104
Рӯ ба қибла.....	—
Раҳнавард.....	105
Ниёиш.....	—
Муҳаммад Ғоиб	
Ватанро дӯст медорам.....	107
Олами афсона.....	108
Ватандорӣ.....	109
Мафҳум.....	110
Кароматуллоҳи Мирзо	
Пайванди роҳҳо.....	111
Бобо Ҳочӣ	
Пешаи ман.....	125
Дашти Кокул.....	—
Сарзамини оли сомон.....	126
Хандаи бахт.....	127
Алӣ Бобочон	
Аз Шкев – Зиғар ба баҳру бар.....	128
Басир Расо	
Дидаи ибрат кушо.....	136

Мулк-мулки мост	139
Самари озодӣ	140
Қитъа.....	—
Қурбон Восеъ	
Рукне аз сиёсати байналмилалии Президент.....	141
Маҳмадалишоҳи Ҳайдаршо	
Ҳарфи Ватан.....	154
Сухан дар ситоиши меҳан.....	155
Роҳи ваҳдат.....	156
Чехраи миллат.....	157
Салимшо Ҳалимшо	
Куллаи Армаит.....	159
Ҳадиса	
Суруди ваҳдат.....	166
Тоҷикистон	—
Эй Душанбе	167
Мағӯ	168
Бахтиёр Муртазо	
Нақби Анзоб – дарвозаи васлгар	170
Ҳочӣ Мурад	
Ушшоки Анзоб.....	187
Нақбкан.....	—
Ғазали нақбканон.....	189
Рубоиёти Майхӯра	190
Рубоиёти Уштурағба.....	191
Ширин Бунёд	
Ҳафт бурчи Тоҷикистон.....	193
Ваҳдат дар остонаи Дарвоз.....	194
Чашни Истиқлол.....	195
Одина Мирак	
Имрӯз – шуо, фардо офтоб	196
Сари Пулак.....	197
Шаҳри Роғун	—
Шабҳои Роғун	199
Майдон.....	200
Холназар Муҳаббатов	
Файзи Истиқлол.....	201
Атахон Сайфуллоев	
Маҳбуби чаҳон.....	223

Низом Қосим	
Пайғоми пайванд (<i>силсила</i>)	229
Ато Ҳамдам	
«Киштие сохтем аз накӯкорӣ»	242
Доро Начот	
Ориёно.....	248
Кабӯтар ва ҳумо.....	251
Ҷамолиддин Тошматов	
Муборакқадам.....	255
Зулфия Атой	
Соли 2006.....	270
Душанберо шудам пазмон	271
Ганҷвар	272
Эҳдо ба Хучандшаҳр	273
Оли сомон, оли тоҷик.....	—
Тоҷикистон	274
Шаҳрияи Адҳамзод	
Ниёиш	276
Санои Истиқлол.....	—
Ба истиқлоли меҳан сачда орем.....	277
Тоҷикистон	278
Оли Сомон.....	279
Истиқлоли тоҷик.....	280
Ҳикмат Раҳмат	
Тулӯъи хирад (<i>манзума</i>).....	281
Равшани Ёрмуҳаммад	
Роҳ ба сӯи нур	299
Норинисо	
Тоҷикем.....	314
Дард.....	—
Чор ғазал.	315
Мирзо Файзалӣ	
Бо Ватан бошем	318
Модари ҷони манӣ, эй Ватанам	319
Ҷоннисор.....	—
Агар аз дасти ман ояд	320
Қаноат.....	321

Парда Ҳабиб	
Инъоми озодӣ.....	322
Ёдбум.....	323
Ватан	—
Ато Мирхоча	
3800 метр – корнамоӣ.....	324
Нуруллоҳи Ориф	
Тоҷикистон	335
Ватан	336
Таронаи ваҳдат.....	337
Пайвастан	338
Сипоснома	—
Шералӣ Мӯсо	
Роҳи бихишт	340
Лаъҷубаи Мирзоҳасан	
Зиндагонӣ ёфт тавлиди дигар.....	357
Роҳи ормонҳо	358
Мачид Салим	
Истикбол аз Истиклол.....	360
Ҳидоятulloҳ Раҳмонӣ	
Понздаҳ соли Истиклол	367
Истиклоли тоҷик.....	—
Лутфишоҳи Додо	
Шайдои Истиклол бош	371
Боғи андалебон	—
Раҷабалӣ Аҳмадов	
Роғун Шаркро мунаввар мекунад.....	373
Абдусаттори Раҳмон	
Қасидаи Меҳан.....	381
Нуриддини Амриддин	
Ҳамдарду ҳамроз.....	383
Тоҷикам	—
Диёри Ориё.....	384
Ҷазалсози Ватан	385

15
БАҲОРИ
ИСТИҚЛОЛ

(*Маҷмӯаи насру назм*)

Мусаввир	У. АШЎРОВ
Муҳаррири	
ороиш	А. МУҲАММАДИЕВ
Муҳаррири	
саҳифабандӣ	М. САИДОВА
Тарроҳ	Ф. РАҲИМОВ
Хуруфчини	
компутерӣ	
ва мусахҳех	Р. АТОЕВА

Ба матбаа 03.07.06 таҳвил гардид. Чопаш 18.07.06 ба имзо расид. Андозаи 84x108^{1/32}. Коғази офсет. Хуруфи адабӣ. Чузъи нашрино ҳисобӣ 12,75. Адади нашр 600 нусха. Супориши №43/06.

Нашриёти «Адиб»-и Вазорати фарҳанги
Ҷумҳурии Тоҷикистон, 734018, ш. Душанбе,
кӯчаи Н.Қаробоев, 17 а.

Дар матбааи нашриёти «**Эҷод**» чоп шудааст.
734025, ш. Душанбе, хиёбони Рӯдакӣ, 36.
Тел.: 221-95-43. E-mail: ejodfir@mail.ru.